

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

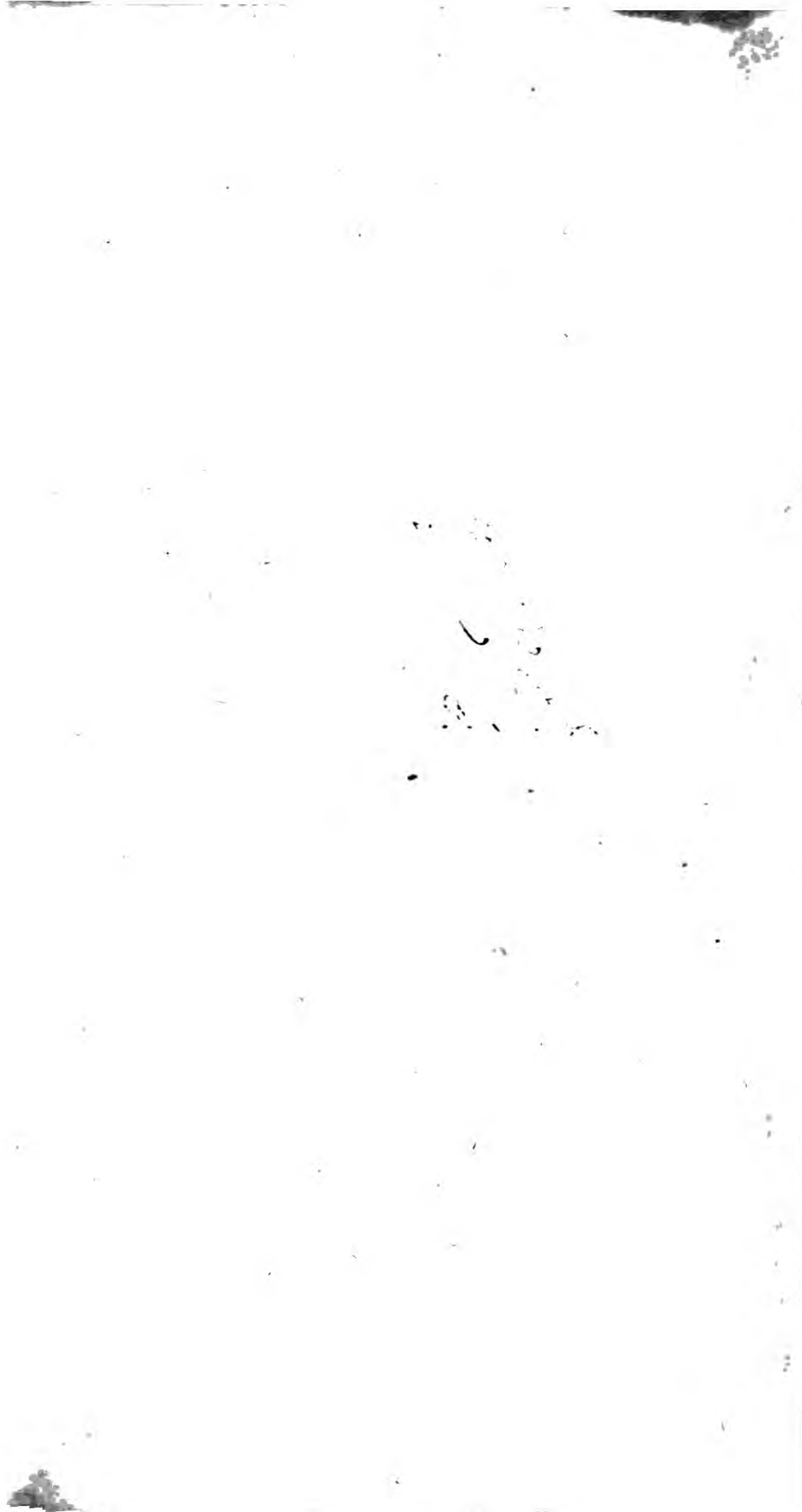
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

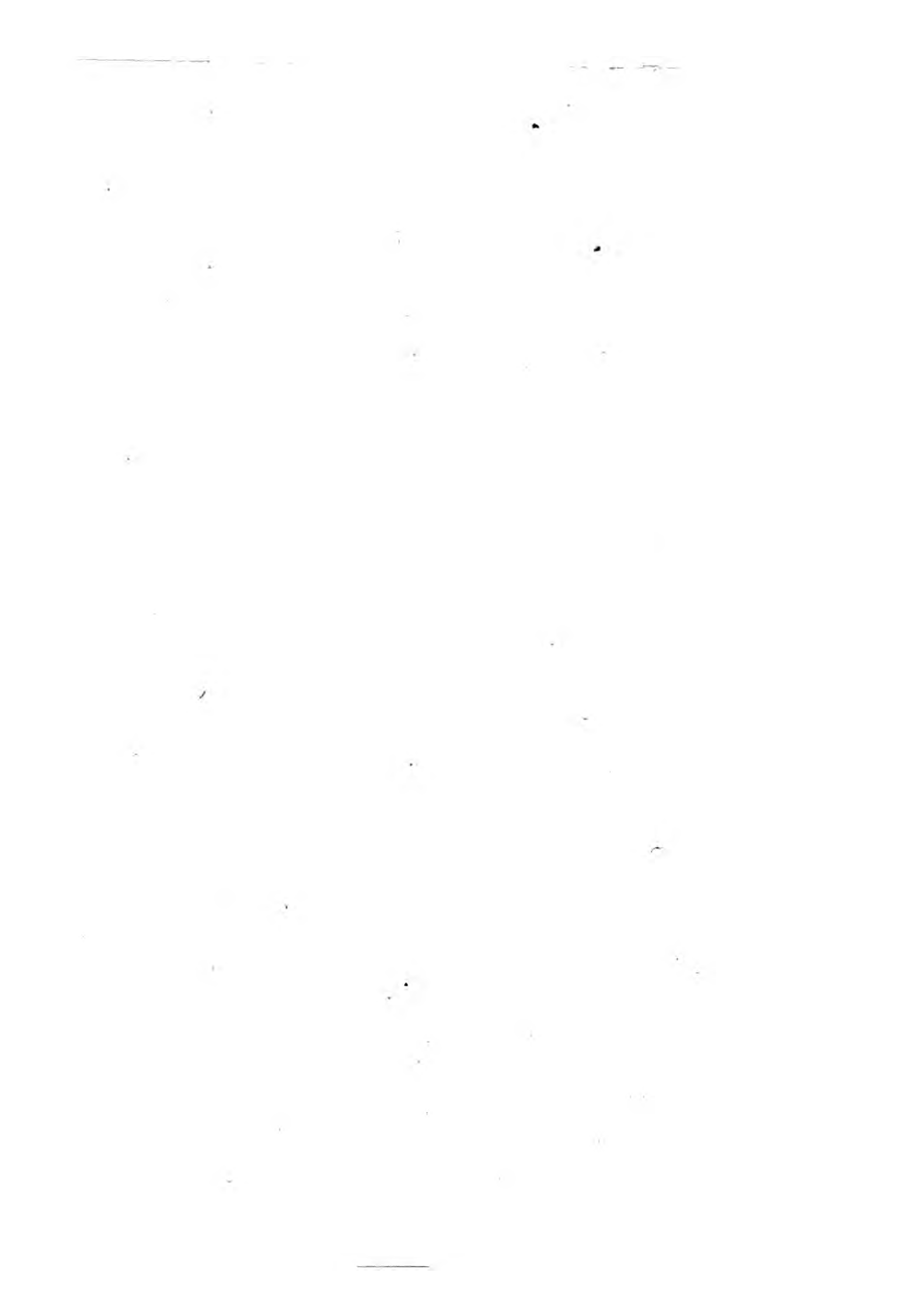

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

Q. 00
B. S.
L. 10.

Ludvig Holbergs

udvalgte

Skrifter.

Udgivne

ved

R. L. Rahbek,
Professor.

Tredie Del.

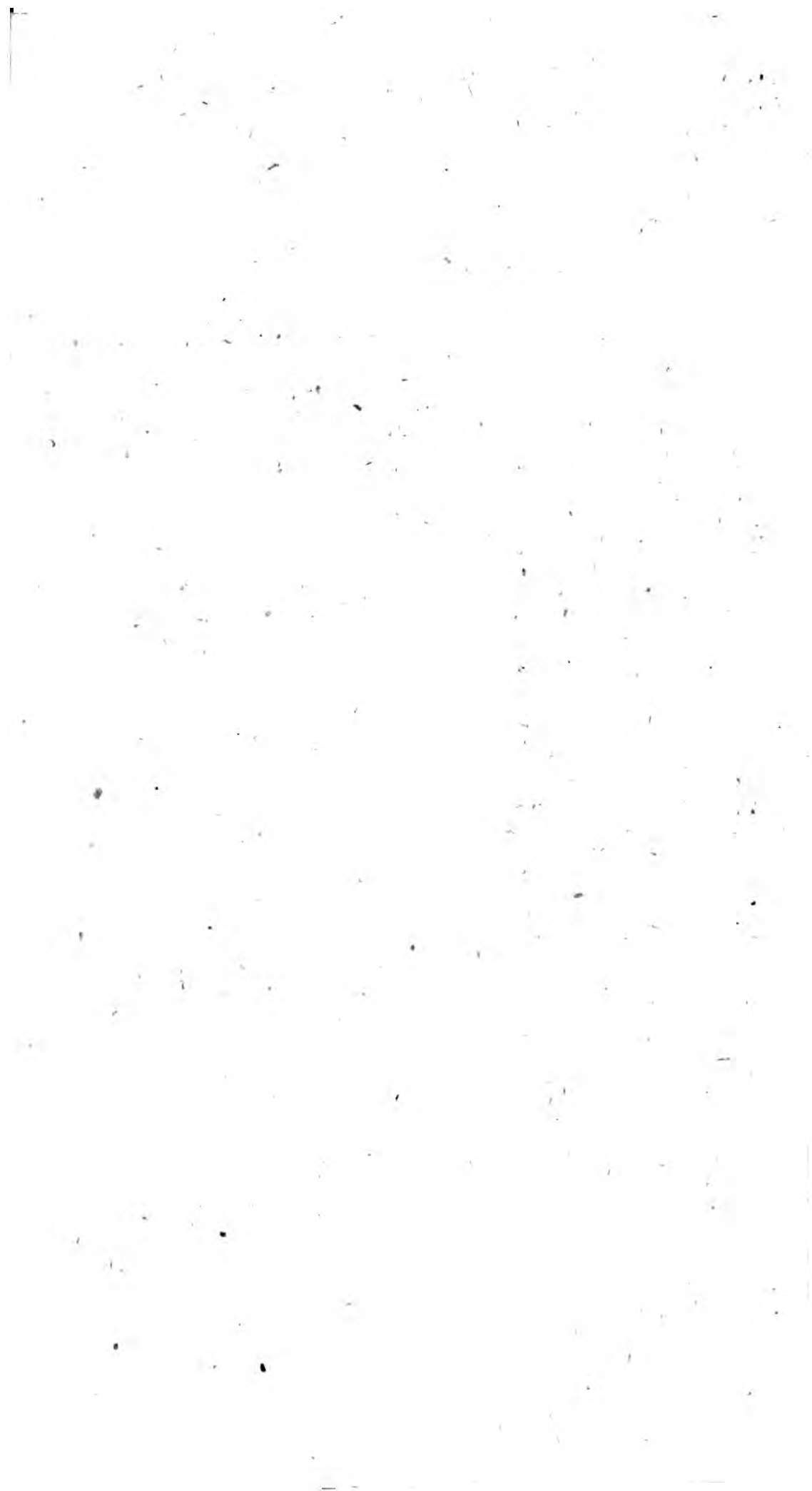
Kjøbenhavn, 1804.

Trykt og forlagt af Directeur Joh. Fred. Schults,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

Holbergs
Comedier.

Tredie Bind.

Om Holbergs Skuespil,
af
Hvorfor skulde man skrive Bøger?

Brevverling

ved

Hr. Justitsraad C. Pram.

Holbergs Comedier more upaatvivseligen, uden, det jeg troer, at forgifte Mærskaben med nogen deraf virket Skade. At more er at fornøje, gjøre glad; og Glæde, hvis Virkning ej er Anger, er, sammenlagt til noget varigt, Lyksalighed. Der lader sig nok ikke tænke den Stilling, hvori et Menneske har saa megen Frihed for Smerte, at han kan lade Opmærksomheden følge en af Holbergs Comedier, uden han jo, saalænge dens Bestuen eller Læsning varer, er glad, er lykkelig. Slaven ved Skubkarren give man dem i Haanden, og give ham Ro til at læse et af Stykkerne igjennem; dersom ikke Jernene alt for meget gnave ham paa hudafslidte Knokler, saa er al hans Elendighed forsvunden, saalænge dets Læsning staaer paa.

Jeg veed ikke, hvor mange Dplag der er gjort af

den-

denne høist fornøjelige Læsning, da man kun veed, at det er mange, men det eene er trykt efter det andet uden Nærstal; ej heller har jeg noget, der kan vejlede mig til at udfinde, hvor mange Exemplarer deraf der har været til; men jeg veed, at foruden Oversættelser og Imitationer i mange Sprog, der ogsaa i andre Lande meget ere læste, og foruden mange Forestillinger paa vor og mange Skueplads, er den blandt os Almue-læsning. Selv af vor mindstlæsende Almuesmand er der kun faa, der kan læse i en Bog, som ikke have læst det meste af Holbergs Comedier. De findes i de fattigste Hytter i Provindsernes Ufproge og i Stædernes Smaagader, som paa Herregaardene og i Stædernes Palladser.

Forudsat, at Holbergs 30 Comedier ere spillede hver 20 Gange (nogle ere slet ikke spillede*), men andre derimod saameget oftere); at hvert Stykkes Forestilling, mere eller mindre, har været i 2 Timer, og at der har været, mere eller mindre, overhoved 300 Mennesker tilstede ved hver Forestilling, saa have disse Forestillinger i 1000 Timer glædet 300 Mennesker, eller de 300 Menneskers Glæde sammenlagt gjør 300,000 Timer

*) Heri har Forfatteren været urigtig underrettet.

mer 3: 12,500 Dage, eller hver Dags, til et behageligt, og om intet er ellers i Vejen, lykkelig Liv for-
 nødne, Fornøjelse anslaaet til 5 Timer, 60,000 Dage
 3: over 164 Aar. Regnes nu dertil, at om af de Men-
 nesker, der tale og læse Dansk, disse kun anslagne til
 Halvanden Million, kun Een blandt Hundrede har læst
 disse Comedier, og at dette nu er skeet af To Gene-
 rationer, saa ere de læste 30,000 Gange; hvilket, hver
 Gjennemlæsning anslaaet til 3 Dage, gjør 90,000 Da-
 ge, som og dertil ere udfordrede; men da de ere
 brugte til Fornøjelse, og ikke hele Dage dertil an-
 vendte, have de forslaaet til at glæde i fem Gange
 saa lang Tid i det mindste, det er i 450,000 Dage;
 og endelig, da neppe Noget, som har læst Holbergs
 Comedier een Gang, lader det heroe uden at læse dem
 i det mindste een Gang til, saa maa man fordobbe
 denne Sum, og antage, at de have fyldt med tilstræk-
 kelig Fornøjelse 900,000 Dage, det er næsten 2466 Aar,
 hvilke lagte til Forestillingernes

=	=	164 —
gjøre =	=	2630 Aar,

eller saa megen Fornøjelse, som der udfordres til at
 gjøre en 88 Menneskers hele Liv lykkelig, hvert be-
 regnet paa 30 Aar, hvoraf hver Dag faaer sin behørig

Deel Fornøjelse, heri ej indbefattet den meget større og lykkeligere Virkning af den Sindslethed, den Munterhed, som maa være Følgen af denne vældige Udvivning fra al Kummer, den lykkelige Virkning paa Sundheden af den hjertelige Lungenyftning; ej heller den maaskee ligesaa betydelige Virkning paa Sæderne, ved politisk Randestøberies, Bøggelindigheds, Storpræleries, Overtrocs, Mangslyges og saamange andre Fejls og Lasters sejrende Bestridelse formedelst den fornøjeligste af alle Fejder. Uden Tvivl regnede man for lidt, om man for al denne frydende Virkning kun fatte et Nul til Resultatet af Beregningen over den Glæde, Holbergs Comedier umiddelbar har virket, og angav den Glæde, de have virket, til 880, ja Tusinde Gange saa meget, som der behøves til at glæde et Menneskes hele Liv. — Holberg levede i Aarhundred med os; endog naar flere Aarhundrede ere hendragne over hans Grav, vil han, som Horaz, vedblive at gjøre Mennesker lykkelige, og ubødelig Aar fra Aar, frem mod Evigheden, med uværgret Ret vinde erkjendtlige Glædedes Tak.

R i l d e r e i s e n .

Comedie i tre Acter.

Personerne i Comedien:

Jeronimus.

Leonora.

Pernille.

Magdelone.

Arv.

Leander.

Henrich.

Doctor Bombastus.

Niels Kudsk.

Leonard.

Første Act.

Første Scene.

Leander. Henrich.

Leander. Ikke heller Brev med denne Post!
Jeg veed aldrig, hvad jeg skal sige derom.

Henrich. Herre! i Stedet for at ligge her og vente efter Breve, skulde J have rejst lige til Jer Broer, saa havde J allerede havt den Arv i Hænderne, som er Jer tilfalden efter Jer Fars Død.

Leander. Du staaer og snakker hen i Taaget, ligesom Du ikke vidste, hvad Kjærlighed er.

Henrich. Jeg veed nok, hvad Kjærlighed er. Jeg er baget af samme Dejg, som andre Mennesker; men Interessens trækker dog mest; naar Cupido, som er Gudinde for Kjærlighed, siger: Staae! saa staaer jeg. Men naar Mercurius, som er Gud for Gevinst og Interesse, gi'r Contra:Ordre, og siger: Gaae, saa rejser jeg.

Leander. Jeg vilde ønske, at jeg kunde sige det samme; men det er mig ikke muligt, at rejse herfra, førend jeg bliver denne skønne Jomfru mægtig.

Henrich. Hvordan Pokker vil I blive hende mægtig?

Leander. Ach, Henrich! det er en stor Post, at hun elsker mig.

Henrich. Det vil ikke sige meget. Naar hendes Far lader hende indspærre, saa kan Herren ikke vinde andet ved sin Kjærlighed, end elske sig en Feber eller Gulsot paa Halsen.

Leander. Vi maa bruge Practiker, Henrich! medens den Gamle er paa Landet.

Henrich. Ej! det er en let Sag. Hvis Herren kun kan skaffe mig Nøgelen først til Porten, dernæst til de andre Dørre, og faae En til at slaae en halv Ones Dine ud paa Portneren (thi han har ligesaa mange som Argus), saa vilde jeg nok skaffe Herren ind til hende.

Leander. Du hitter nok paa noget, kjære Henrich!

Henrich. Tiden er saa knap, Herre! I hørte jo sidst, da hun talede med Jer udaf Vinduet, at hendes Far kommer hjem i Aften med hans tilkommende Svigersøn. Jeg har nok et beqvemt Hoved til Skjelmstykker, uden at rose mig selv; men Tiden er knap, og jeg er ikke kjendt her paa Stedet. Kammerpigens Vernille har maaskee opfundet noget, siden vi taledes sidst ved.

Leander. Hvad er Klokken nu?

Henr

Henrich. Kloffen er 4.

Leander. Det er just den bestemte Tid, at faae dem at see i Vinduet. Bli'r Du noget vaer?

Henrich. Ja jeg seer alt Gardinerne ::

Leander. Ej! harcelleer dog ikke saa meget!

Henrich. Det er, min Tro, ingen Harcellering. Jeg seer alt Gardinerne røres. See! der aabnes Vinduerne; der ere de.

Anden Scene.

Leonora og Pernille i Vinduet. Leander.

Henrich.

Leander. Ach allersødeste Jomfru! er der noget opspundet til min Frelse? Siig: Skal jeg døe eller leve?

Leonora. Om vor Intrigue vil lykkes, skal vi komme sammen denne Aften. Her er alt begyndt paa noget, som Pernille bedst kan sige, hvordan det skal sættes i Verk.

Pernille, Intriguen er denne, Jomfruen stiller sig an, at være falden i en underlig Svaghed, at Alt, hvad hun taler, er paa Sang.

Henrich. Det er meget sølsomt. Kunde I ikke finde paa noget andet?

Pernille. Det er jo ligemeget, naar det er noget, som rejser sig af Hjernens Forvirrelse. Anledning til denne Slags Svaghed at digte hende paa,

er

er denne: Hun er en stor Elskerinde af Opera, hvoraf hun har en god Samling, som hun daglig over sig udi, og gjør undertiden noget for meget deraf, saa hendes Far har ofte straffet hende derfor; hvorudover, dersom hun skal falde udi noget Galskab, er det rimeligst, hun lar det see udi de Ting, som hun har været for meget indtagen af; tilmed har vi alt bildet Gaardskarlen Arv det ind, som hjertelig græmmer sig derover, saa at vi maa blive ved det Forsæt.

Henrich. Men hvad vil deraf følge?

Pernille. Naar den Gamle nu kommer hjem, og forkrækkes over den Hændelse, raader jeg ham til at sende Bud efter den navnkundige Doctor Bombastus, som med sin Søn nylig er kommen her til Byen, for at raadføre sig med dem udi hendes Svaghed.

Henrich. Ja, hvad vil det sige? De gi'r hende da, maaskee, noget ind at svede paa, og saa er vi jo lige nær.

Pernille. Nej, Du skal agere samme Doctor, og Din Herre hans Søn, og raade Jeronimus til, saasom det er St. Hansaften i Aften, at lade hende rejse til Kilden, hvis Kraft og Dyd Du maa afsæmle paa det bedste, hvilket han vil lettelig troe, saavel som alle gamle Folk her i Byen, der af Overtro gjør saadan Rejse St. Hansaften.

Gene

Henrich. Men, end om han selv vil rejse med, for at have Opsyn med sin Dotter?

Pernille. Det er jeg vis paa, at han ikke gjør; thi naar han kommer fra en liden Rejse, er han saa udmattet, at han maa have tre Dages Rolighed igjen. Du kan tilbyde Din Tjeneste at følge hende, for at see til, hun bruger Vandet ret. Naar I saa komme sammen, kan I ved Kilden overlægge Sere Sager, hvor I vil retirere Jer, indtil han tilstæder Egteskabet. Jeg, saavel som Husholderessen Magdelone, har og ligesaa stor Begierlighed efter at komme ud, som Jomfruen, og ligesaa vigtige Aarsager. Vi maa betjene os af saadanne Lejligheder; thi vi komme ellers ikke ud af Dørren.

Henrich. Men d hvad Lejlighed skal jeg komme ind, naar jeg agerer Doctor Bombastus?

Pernille. Jeg skal vise Gaardskarlen hen i det Hus, hvor I boe, at spørge efter Doctoren, og da maa I begge være udi Beredskab at følge med.

Henrich. Men her er Nogen ved Døren.

Pernille. Det er Arv. Løber da, og lar alting være i Beredskab.

Tredie Scene.

Arv alene.

Det er noget forbandet Løj, som vil lægge Hr. Jeronimus i Graven. Jeg havde aldrig villet troe det,

det, hvis jeg ikke havde hørt og seet det selv. Jeg kommer ind, og spør, om Herren kommer hjem i Aften, da svarer hun mig i Tremulanter saaledes:

Hør unger Svend, jeg si = = = = ger Dig,
Han kommer i Aften vis = = = = selig.

Og saaledes blev hun ved at synge til, hvad jeg spurgte. Hun maa være forheret, eller lave til Barsel med en ung Spillemand. Jeg har aldrig hørt saadant min Livstid; jeg kan ikke vide, hvoraf saadant kan komme, uden at hun i Tanker maa have ædt op en Nødebog, og faaet en Høb enkelte og dobbelte Fuser i Maven, som kommer hende idelig til at synge. Det er en Ynk at see paa Magdelone og Pernille; thi de sidder og græder over denne Hændelse, som de var pidsket. Men der kommer, min Tro, Hr. Jeronimus med Monsieur Leonard. Jeg har ikke Hjerte til at fortælle ham det. Det maa enten Magdelone eller Pernille gjøre.

Fjerde Scene.

Jeronimus i en Drejskole. Leonard. Arv.

Jeronimus. Min kjære Svigersøn! Det kan gøres af, medens han er i Byen denne Gang; thi, saavidt som jeg kan see paa hans Gaard, da er han i Stand til at bringe sin Brud hjem, naar det skal være. Men der seer jeg Gaardskarlen Arv. Nu, Arv! hvorledes staaer til udi Huset?

Arv.

Arv. Vel nok, Herre! men = = =

Jeronimus. Hvad vil Du sige med Dit Men? her har, maaskee, været Nogen for at tale med mig om magtpaaliggende Ting?

Arv. Nej Herre! men = = =

Jeronimus. Her har, maaskee, været Nogen at ville betale Penge? thi mine Debitorer pleje gjerne være villige at betale, naar de veed, at jeg ikke er i Byen.

Arv. Nej Herre! der har ingen været, men = = =

Jeronimus. Hvad Fanden vil Du sige med Dit Men?

Arv. Aldeles intet, Herre! Det er saa min Talemaade, men = = =

Jeronimus. Her maa endelig være håndet noget. Du maa ikke have vel forvaret Din Post, saa min Dotter, maaskee, har søjtet i Byen. Jeg skal nok faae det at vide.

Arv. Der har, min Tro, ikke en Sjæl været udenfor Gadedøren, uden den hvide Kat, som jeg pryglede strax ind igjen, og svor paa, at jeg skulde flage ham for Herren. Hvad mig er betroet, forretter jeg trolig, men = = =

Jeronimus. Det er dog et Satans Men. Er min Dotter maaskee ikke vel?

Arv. Jo hun er vel nok, men = = =

Jeronimus. Hvad skader hende da? Fort siig!

Arv

Arv (grædende). Ach Herre! lad Pernille og Magdelone sige det.

Jeronimus. Mit hele Legeme skjælver. Pernille og Magdelone! kommer ind!

Leonard. Altereer Jer ikke, fjære Svigerfar. Drengen er enfoldig. Der er, maaskee, gaaet et Krus eller et Glas i Stykker.

Jeronimus. Nej, det er, min Tro, noget andet.

Femte Scene.

Jeronimus. Leonard. Magdelone.

Pernille. Arv.

Jeronimus. Hør, Magdelone! hvad er det for Skjelmstykker, I har bedrevet i min Gravværelse?

Magdelone. Vi har, min Tro, intet ondt gjort.

Jeronimus. Hvordan er det med min Datter? (Magdelone græder.) Ach Himmel! hvad er dog dette? Pernille! hvordan er det med min Datter? (Pernille græder.) Arv! fort sig mig, hvad det er. (Arv græder ogsaa) I skal faae en Ulykke, hvis I ikke strax siger mig det.

Magdelone. Ach Herre! lad Arv sige det.

Arv. Ach Herre! lad Pernille sige det.

Pernille. Ach Herre! lad Magdelone sige det.

Jeronimus. Pernille! jeg befaler Dig, at sige mig det. Per-

Pernille. Ach Herre! forskræktes da ikke for meget derover. Igaar Nat imellem 1 og 2 = = = var det ikke saa, Magdelone?

Magdelone (grædende). Jo det var hen ved 2.

Pernille. Da vaagnede Jomfruen op i Forskrækkelse, og spadserede frem og tilbage med underlige Gebærder. Da vi spurgte, hvad hende skadte, svarede hun os paa lutter Sang.

Jeronimus. Hun maa have gaaet i Søvn.

Pernille. Ach nej, Herre! Hun holder ved at synge indtil dette Djeblik.

Arv. Da er det en Djvels = Syngen, har hun sjunget fra den Tid og til nu. Jeg kom ind i Kammeret om Morgen, og spurgte, om Herren var ventende hjem i Aften; da satte hun sig i Positur, ligesom hun vilde agere Comedie, og svarede i Sang = = Jeg kan ikke gjøre det saa vel som hun; thi jeg har ikke lært at synge, men det gif ungefær saaledes:

Hør, unger Svend, jeg si = = = ger dig,

Han kommer i Aften vis = = = = felig.

Herren forlader mig, at jeg synger noget ilde.

Leonard. Ach Himmel! hvad er dette for en Hændelse?

Jeronimus. Ach jeg elendige Menneske! hvad hører jeg? Der har vi Frugten af den forbandede Opera = Læsning. Det Djvelskab har taget saadan Overhaand, at I skal see, hveranden Jomfru her
i Byen

i Byen vil begynde at synge ligeledes i Stedet for at tale.

Leonard. Det var at ønske, Hr. Jeronimus! at de vilde. Men efterdi Hans Dotter synger endnu alene, saa kan det ikke passere for andet, end en Sygdom eller Galfskab.

Jeronimus. Lad hende strax komme hid. Arv! Fly mig et Ris, som jeg vil holde bag Ryggen, og siden true hende med, naar jeg seer, at gode Ord ikke vil hjælpe. Disse Nodestøger skal og Fanden i Bold. Jeg skal love for, at aldrig hverken enkelte eller dobbelte Fuser, hverken h dur eller h moll skal komme inden min Dørtærskel oftere. Hør, Arv! naar den Mameselle, som lærer hende at synge, kommer her igjen, saa kan Du bede hende paa en høflig Maade, at gaae Døden og Djævelen i Bold. Ach mit Hjerte vil briste af denne ulykkelige Hændelse.

Pernille. Her er Gømfruen.

Sjette Scene.

Leonora. Jeronimus. Magdelone. Pernille.

Arv. Leonard.

Jeronimus. Er det sandt, som jeg hører om Dig, min Dotter, at Du har faaet saadanne forbandede Lader, at Du svarer Folk i lutter Sang og Tremulanter? Hvad Pokker har bragt Dig udi saadanne
danne

danne Griller, hvorved Du bringer Skæk i Din gamle Far, og prostituerer Dig over hele Byen?

Leonora (i Operatone). Möchte ich doch mein gestreuer Amyntas noch, ehe ich sterbe = = = wieder sehn.

Jeronimus. A = = = og det paa Tydske ovenkjøbet. Kjender Du mig ikke, mit Barn?

Leonora. Ihr seyd mein Vater, ihr seyd mein Vater.

Jeronimus (visende Niset). Seer Du det? hvis Du ikke holder op at harcellere, saa = =

Leonora. Gestrenger Vater, gestrenger Vater, halt.

Das ist ja Tyranny, das ist ja gar Gewalt.

Leonard. Jeg er saa altereret, at jeg ikke kan staaes paa mine Ben. Adieu, min Herre! Lad mig vide, naar det bliver bedre med hende. (Han gaaer.)

Jeronimus. Ach jeg elendige Mennecke, dette vil frænke mig til Døden.

Pernille. Er det ikke bedst, at Herren sender Bud efter den ny Doctor, som er for nogle Dage siden kommen til Byen?

Jeronimus. Veed Du, hvor han boer, saa sig det til Arv, at han springer derhen.

Pernille (taler sagte til Arv, og han gaaer). Det skal være en ypperlig Mand, der har gjort store Curer; men han er noget dyr.

Jeronimus. Ja jeg har nok hørt tale om ham. Det er jo Doctor Bombastus, som Du mener.

Pernille. Ja det er den Samme. Han har allerede cureret sex stumme Folk her i Byen. Han har en Søn med sig, som skal være ligesaa stærk, som han, i Medicinskabet.

Jeronimus. Hvor har Du hørt alt dette?

Pernille. Mamesellen, som har informeret Gombfruen, har fortalt det. Ach! gid han kunde hjælpe hende! om jeg skulde sælge mine Klæder, indtil mit Skjort, saa vilde jeg gjøre det for at betale ham.

Jeronimus. Han skal nok blive betalt.

Pernille. Men vil Herren ikke forsøge, at tale hende mere til, for at høre, om hun bliver ved?

Jeronimus. Jeg kan ikke taale at see paa hende, Pernille! Lad hende gaae ind saalænge, til Docteren kommer. (Leonora ledes ind.) Kan Nogens Sorg vel lignes med min? Det er mit eneste Barn, hvis Bryllup jeg havde tænkt at holde i en af Dagenes med en fornem ung Person.

Pernille. Var det den unge Person, som gif bort?

Jeronimus. Ja det var ham.

Pernille. Hvor boer han?

Jeronimus. Han er fra Holsten, hvor han har arvet anseelige Midler efter sin Far, som nylig er død,

død, og maaskee kan faae dobbelt saa meget, dersom det er sandt, som man siger, at hans Broder er død udenlands. Han har sat sig her ned udi Landet paa en Herregaard, hvor han har gjort alting rede til at tage imod hende. Jeg veed nok, at denne fremmede Stratenjunker, som taledede med hende paa det Asfemble for 14 Dage siden, gaaer og støver efter hende. Jeg har faaet tilstrækkelig Kundskab derom, hvorfor jeg har brugt alle mulige Præcautioner, at han ikke faaer hverken hende eller nogen af Jer Andre i Tale; thi Knægten seer vel ud, og en ung Jomfru, som hun er, er let at forføre.

Pernille. Er det derfor, at Herren har sluttet os inde, ligesom i en Musfælde?

Jeronimus. Ja just derfor. Men mon hun skulde have nogen Kjærlighed til samme Karl, og det samme skulde have bragt hende udi dette Galsskab?

Pernille. Nej jeg har, min Tro, ikke mærket andet, end at hun var fornøjet med det Balg, som Herren har gjort. Men der kommer Doctoren og hans Søn.

Syvende Scene.

Henrich, som Doctor. Leander, som Licentiat.

Jeronimus. Pernille. Magdelone. Arv.

(Henrik og Leander gjøre pedantiske Complimenter.)

Jeronimus. Om Forladelse, min Herre! at
jeg

jeg har taget mig den Driftighed, at sende Bud efter Ham.

Henrich. Alt forladt. Er det Ham selv, som er gal, min Herre?

Jeronimus. Nej, Gud ske Lov! jeg skader intet, Hr. Doctor! Men min eneste Datter er geraaden i en stor Ulykke; om Hr. Doctor kunde hjælpe hende, saa = = =

Henrich. Det skulde være en farlig stor Ulykke, som jeg ikke skulde kunne hjælpe for. Jeg vilde ønske, min Herre! at Han selv havde halvfemsindstyve Ulykker og Sygdomme paa Halsen, at jeg kunde gjøre min Konst probat paa Ham.

Jeronimus. Jeg takker skyldigst, Hr. Doctor! men det er dog bedre, som bedre er.

Henrich. Det er endelig sandt. Men vil I give mig Lov til at bryde Jer en Arm eller Ben af, alene for at lade see, hvor hastig jeg kan curere igjen.

Jeronimus. Jeg tvivler ikke om Hans Dygtighed; thi al Verden kjender Doctor Bombastus; men jeg vil dog ikke umage Ham med saadanne Bagateller denne Gang.

Henrich. Han maa vel sige Bagateller. Det er noget, som min Søn Licentiat Theophrastus kan gjøre i en Haandevending. Kom, min Herre! lad mig gjøre et Forsøg, enten paa Hans Arm eller Ben.

Je-

Jeronimus. Nej, Hr. Doctor! ikke denne Gang, ikke denne Gang.

Henrich. Lad mig da forsøge paa Hans Gaardskarl.

Jeronimus. Ja det kan nok skee. Arv! kom hid til Doctoren!

Arv. A :: :: :: :: ::

Jeronimus. Ej, Du Nar! han curerer Dig i samme Djeblig igjen.

Arv. A :: :: :: :: ::

Henrich. Kom kun hid, min Søn! Du skal see, hvor hastig det er gjort.

Arv. A :: :: :: :: ::

Henrich. Jeg seer nok, at han ikke vil dertil; men hvad er det, Jer Datter skader?

Jeronimus. Hun vil ikke tale mere, men Alt, hvad hun siger, gaaer paa Gang.

Henrich. Den Sygdom hedder paa Latin Perislangia, og paa Græsk Copisilandung. Den har jeg cureret Mange for. Jeg maa føle paa Hendes Puls. (Tæler Pernille paa Pulsen.) Har Hun længe været saa gal? min kjære Jomfru! Giv Jer kun tilfreds. Jeg skal nok curere Jer.

Pernille. Jeg siger tusind Tak, Hr. Doctor! men det er ikke mig.

Jeronimus. Nej, Hr. Doctor! det er min Dige. Lad min Datter strax komme hid!

Attende Scene.

Leonora. Personerne af forrige Scene.

Henrich. Ja det er ret. Det første jeg fastede mine Dine paa hende, kunde jeg see, at hun har den Svagthed, som kaldes Perisangia.

Leander. Vil kun Papa give Agt paa hendes Næse, paa den Circumflex eller Dolus malus, som Han seer.

Henrich. Det er ret, min Søn! Den Circumflex gi'r alene tilstrækkelig tilkjende, at det er en Perisangia. Jeg maa føle hendes Pulsem.

Jeronimus. Vil Hr. Doctor ikke lægge sin Hat fra sig? den incommoderer Ham. Arv! kom hid, og tag Hr. Doctors Hat.

Arv. A :: :: :: :: ::

Jeronimus. Jeg troer, Drengen er gal. Vil Du hid, at tage Hatten.

Arv. A :: :: :: :: ::

Henrich. Han er bange for mig; jeg vil sætte Hatten paa Hovedet. Om Permission, min hjerte Jomfru! ja Pulsen slaaer perisangialiter. Føl, Hr. Licentiat! og sig mig Din Mening.

Leander. Mig synes, Papa! at her er mere, end en Perisangia, her er snart en Archisangia.

Henrich. Det er sandt, Pulsen har hartad fuldkommen en archisangialiff Gang; men det er inret.

inter. Min Søn skal curere Hende, min hjerter
Jomfru!

Leander. Ja det skal jeg gjerne, vil Hun kun
have Tillid til mig

Leonora. Jeg stoler paa Dig mest
I dette og i mere,
Du min Apollo est,
Som ene kan curere.

Jeronimus. Hvor fælt det er at høre hende
svare paa Sang, saa glæder det mig dog at høre,
at hun har Tillid til Licentiaten.

Pernille. Ja jeg skal give min Hals, om han
ikke curerer hende.

Leander. Det er ikke en liden Hielp for en Doc-
tor, at Patientten har Tillid til ham.

Leonora. Naar jeg Dit Ansigt seer,
Forsvinder al min Smerte,
Ja alting i mig leer;
See! jeg Dig gi'r mit Hjerte.
Jeg stoler paa Dig mest
I dette og i mere,
Du min Apollo est,
Som ene kan curere.

Jeronimus. Det er endelig noget stærkt, men
jeg kan tænke, Hr. Doctor! at hun allerede er til
Forbedring; thi tilforu sang hun ikke uden paa
Tydsk.

Leander. Saa sandt, som jeg er legitime pro-

moveret Licentiat, saa skal Han takke mig. Inden to Dage, min kjære Jomfru! skal Hun føle Virkning af min Dygtighed.

Leonora. Jeg stoler paa Dig mest
I dette og i mere,
Du min Apollo est,
Som ene kan curere.

(Arv staaer imidlertid og skjælver, og løber til Side, saa tit Doctoren nærmer sig til ham.)

Henrich. Jeg maa conferere libet med min Søn om Curen: Quid tibi videtur Dominus Licentiat, post molestam senectutem nos habebit humus.

Leander. Nomen pronomen verbum participium supinum præpositio conjunctio interjectio.

Henrich. Adjectivum & Substantivum genere numero & pluraliter.

Leander. Rusticus in via - - si non vis credere, gusta.

Henrich. Gratias quam maximas ago quia quoniam quando.

Leander. Tunc tua res agitur, paries cum proximus ardet. (De bli'r meer og meer hidstaae.)

Henrich. Alpha beta gamma delta ypsilon ponto basta.

Leander. Ad adversus adversum pro contra extra supra palam archipodialiter tenus.

Arv. Sid de kunde komme i Haar sammen,

og bryde Arm og Ben itü paa hinanden istedetfor paa mig.

Henrich. Omnia conando docilis solertia vincit.

Leander. Pes aries paries palmes cum limite stipes.

Henrich. Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

Arv. Ja over Jer Kunst paa Diana længe nok; thi det er kun en Hund.

Henrich (med knyttede Næver.) Quando duo substantiva concurrunt, alterum erit infinitivi.

Leander. Tytere tu patulæ recubans solertia vincit.

Henrich. Got, got, min Søn! jeg har approberet Din Mening fra Begyndelsen. Jeg har kun opponeret saa stærk imod dig for at høre, om du holdt fast ved dine Principia. Hør min Herre! efterdi Eders Datter skulde blive syg og falde udi saadan Galsskab, saa er ingen belejliger Tid for hende end denne.

Jeronimus. Ach nej, min Herre! det er den allerubejligste Tid; thi hun skulde i disse Dage have Bryllup med en fornemme ung Person.

Leander. Nej min Herre! Tidens Belejlighed bestaaer derudi, at det er St. Hans Aften i Dag.

Jeronimus. Hvad kan det gjøre til Sagen?

Leander

Leander. Jo hun maa ud til Kilden.

Jeronimus. Men er der saadan Kraft i det Vand?

Leander. Der er større Lægedom derudi, end Nogen skulde troe, naar man bruger det paa den rette Maade, og til det rette Klokkeslet, og ved nogle foregaaende Præparatorier, som for Exempel et lidet Pulver, som hun skal tage ind først.

Jeronimus. Vil da Hr. Licentiat have den Godhed at følge med.

Leander. Ja hjertelig gjerne.

Jeronimus. Jeg vilde ogsaa bede, at han seer til, at ingen anden faaer hende i Tale derude; thi her er kommen en ung Snudshane til Byen, som gaaer og støver efter hende.

Henrich. Det skal have gode Veje.

Jeronimus. Hør Pernille og Magdelone! la-
ver Jer strax til, og la'r baade Bognen og Chaisen
spænde for; thi nu er Tiden; vil De behage at
træde ind saalænge, medens Bognen spændes for.

Intermedium i Stedet for den anden Act.

Theatret gjøres saa lidet, som det kan, saa der præ-
senteres kun i Førstningen som en Vej til Kilden, hvor-
hen rejse saavel Ryttere som Godfolk med Spænde, Kruk-
ker

ter og Bouteiller, og kan En have hængende om sig lutter Kruffer, Andre lutter Bouteiller. De samme kan fare ud af een Side og komme ind af en anden for at have Anseelse af mange Folk. 2) Processioner skee af Folk, som holde Tacten efter Musikken. Een af Bønder, som gaaer Sommer i Bye, med Faner og Mundering og Maj-Grene. Den anden af gamle Kjellinger, alle med differente vanskabte Masquer gaaende med deres Krykker efter Tacten og Kruffer hængende ved Siden. For dem spilles et Lirespykke. Derpaa aabnes Fond de Theatre, hvor Kilden præsenteres med nogle smaae Telte. Saasnart det aabnes, høres samme Djeblik en stor confus Allarm, Nogle raabe, Andre snakke, Andre spinge og smække med Vidste, og Kjellinger slaaes om at komme først til Kilden. En blind Mand kommer ind med en Bier-Gjøl, hvorefter Bønderne danser. Kilden er et lille Hul paa Gulvet, hvoraf idelig Nogle øse Vand, Andre med Kruffe, Andre med deres Hatte. Naar det er mod Enden, slutes fond de Theatre igjen.

T r e d i e A c t.

Første Scene.

Jeronimus. Arv.

Jeronimus. Hør Arv!

Arv sovnig strækkende sig. Jeg veed ikke, hvorfor vi skal staae op om Natten.

Jeronimus. Er det Nat, naar Solen er oppe? Arv.

Urv. Ej Herre! J kan ikke regne Solen ved Et. Hans Tider, hvor hun ikke sover en halv Time udi 24. Det kan vi Mennesker ikke gjøre; thi Solen sover derimod den hele Vinter bort, naar vi maa arbejde ved Lys.

(Han gisper og strækker sig igjen.)

Jeronimus. Jeg havde ikke staaet saa tidlig op, hvis det ikke havde været for at erkundige mig om min Datters Tilstand. Hvad Tid kom de hjem i Aftes?

Urv. Der er hverken Hund eller Kat kommen tilbage endnu.

Jeronimus. Hvad Pokker er dette? er de bleven ude den hele Nat? Jeg veed, hun kunde jo have drukkert Vandet i Aftes, og ligget hjemme i Nat, man curerer jo ikke Folk om Natten?

Urv. Det er, ligesom Sygdommen og Doctoren er til, Herre! Der kan være visse Sygdomme, som cureres bedst om Natten, og visse Doctore, som ikke practisere, førend Solen gaaer ned.

Jeronimus. Det er sandt, naar et Menneske kommer en hastig Svaghed, saasom Daanelse, paa om Natten, saa maa man bruge Doctor, men udi langvarige Sygdomme lader man Folk sove om Natten.

Urv. Ej Herre! Docterne forstaaer det bedst, troe mig, at Doctorens Søn havde ikke ladet hen-

de ligge ude, hvis han ikke havde vidst, at Martes Kur havde været hende tjenlig.

Jeronimus. Hun er endelig udi gode Hænder, det er vist, men jeg har dog ingen Rolighed, førend jeg seer hende. Jeg maa strax rejse selv derud, hvorvel jeg er meget træt af forrige Rejse. Kom ind Arv! du skal følge mig.

Anden Scene.

Henrich alene.

Min Herre, som er flygtet med Jomfruen fra Rilden, har befalet mig at gaae hid for at holde den Gamle med Snak, at, om han er allarmet over deres Udeværelse i Nat, skal jeg forhindre ham, at han ikke rejser derud, paa det at de kan faae desbedre Tid til at komme i Sikkerhed. De opholde sig 2 Timer ved Rilden, indtil de faae deres Tønde at komme bort med en Bøndevojn. Hr. Jeronimi Kudsk, troer jeg nok, leder endnu efter dem; thi han tør vel ikke komme hjem, førend han har fundet dem igjen; men jeg maa banke paa.

Tredie Scene.

Henrich. Arv. Jeronimus. Eiden en Kafej.

Henrich. Hør Kammerat! jeg vil tale et Ord med din Herre.

Arv. Ach Hr. Doctor! vil I intet Ondt gjøre mig?
Henr.

Henrich. Aldeles intet, min Søn, jeg vil heller gjøre dig Godt end Ondt; men lad mig faae din Herre i Tale.

Arv. Hr. Jeronimus! her er Doctoren igjen.

Jeronimus. Hans Tjener, Hr. Doctor! han kommer ret belejligt. Jeg er bekymret over min Datters Udeblivelse i Nat, og staaer derfor færdig at rejse ud til Kilden.

Henrich. Ej! det gjøres ikke nødigt. I Aften skal I uden Tvivl have Jer Datter ganske frisk tilbage; nu fik jeg Båd fra min Søn med en Seddel af dette Indhold: (Læser Seddelen.) Spælamdissimo Kiörivendum doctus doctior doctissimus. Ja han forstaaer, maaskee, ikke Latin?

Jeronimus.. Nej jeg gjør ikke, Hr. Doctor!

Henrich. Saa skal jeg da forklare det paa Dansk: Højlærde og vidtberømte Hr Doctor!

Højtærede kjære Fader!

Jeg maa berette Ham, hvorvidt der er avanceret med Curen: Jeg har ordineret to Pulvere for Jomfruen, et at bruge for Bandet, et andet efter Bandet. Det første Pulver er den Tinctur, som kaldes = = =

Jeronimus. Et Pulver er jo ikke Tinctur?

Henrich. Jo det kaldes nu Tinctur hos alle nye Autoribus. Jeg maa læse videre: Det første Pulver er den Tinctur, kaldet Scabhalhiaskomai, hvilken

ken saa snart hun havde taget ind, blev hun langt værre; thi hun gjorde ikke andet, end sang idelig; derpaa lod jeg hende drikke af Vandet halvanden Potte og en to tredivte Del, hvilket er den rette Portion, som Hippocrates har foreskrevet om dette Kildevands Drug; thi vil man bruge af Helene Kildevand, da siger Hippocrates saaledes: $\alpha\pi\omicron\ \tau\delta$ Helenu Omikron pi ro sigma.

Jeronimus. Lad os kun gaae forbi hvad Hippocrates siger.

Henrich. Ja nok; videre. Derpaa lod jeg hende drikke Vandet α ., hvoraf hun blev noget bedre, men da hun havde faaet det andet i Livet, faldt hun min Søn om Halsen, og sagde uden Sang: Ach Hr. Doctor! der faldt mig ligesom en tung Sten fra Hjertet. (Jeronimus græder.) Hun har derfor ikke siden sjunget uden 2 eller 3 Gange, men jeg haaber, at naar hun ved Middags Tider, faaer ind den Essentia Scholastica, som jeg har med, skal hun gandske blive restitueret, og gandske frisk imod Aftenen see hendes kjære Far. Skrevet udi største Hast af Eders oprigtige Søn,

Theophrastus.

manu mea propria.

Jeronimus. Ach Hr. Doctor! det er en behagelig Tidende for mig. Jeg vil da slaae mig til Rolighed, og vente hende i Aften. Han skal ogsaa blive betalt for sin Umage. Gen-

Henrich. Vi vil nok komme til Rette om Betalningen. Men der er en Læge.

Jeronimus. Vil I tale med Nogen?

Lægejen. Min Herre Doctor Bombastus er herude, som vil have den Ære at tale med Ham.

Jeronimus. See! der staaer jo Jer Herre Doctor Bombastus.

Lægejen. Jeg beder om Forladelse. Min Herre er her uden for.

Jeronimus. Hvad Pokker vil det sige! Svar ham, at han skal være mig velkommen.

Henrich sagte. Hvo der nu havde en god Strikke, at jeg kunde hänge mig med mine Forsædre. Men jeg maa holde Dreene stive saa længe, som jeg kan; thi mit Ja er saa godt som hans Nej.

Fjerde Scene.

Doct. Bombastus. Henrich. Jeronimus. Arb.

Doctor. Om Forladelse, Herre! at jeg kommer saa tidlig. I Aftes meget sildig fik jeg at høre, at Hans kjære Datter var geraadet udi en Svaghed, og at Han forlangte min Hielp.

Jeronimus. Hvad er Hans Navn, min Herre?

Doctor. Jeg er den bekjendte Doctor Bombastus, som nylig er kommen.

Jeronimus. Om min Datter er falden udi nogen Vildfarelse, - saa er ikke jeg. Er der ellers mere end een Doctor Bombastus? Doc:

Doctor. Nej her er ikke meer end een Doctor Bombastus, og det er jeg.

Henrich. Og jeg siger: Det er jeg.

Doctor. Er I Doctor Bombastus?

Henrich. Er I Doctor Bombastus?

Doctor. Hvo tvivler om, at jeg er det?

Henrich. Hvo tvivler om, at jeg er det?

Doctor. I maa være Djevelen

Henrich. I maa være Fanden.

Jeronimus sagte. Her spilles ligesaadan en Comedie som med Amphitrion og Jupiter.

Doctor. Jeg kan sværge paa, min Herre! at det er den underligste Hændelse, mig nogen Tid er vederfaret.

Henrich. Og jeg sværger paa, min Herre, at det er en Hændelse uden Lige.

Arv sagte. Gid jeg var vel ude, thi en af dem er vist nok Lucifer, som har paataget sig en Doctors Skikkelse.

Doctor. Jeg staaer gandske fortabt.

Henrich. Og jeg veed ikke, hvad jeg skal tale eller sige.

Doctor. Han tør sige mig i mine aabne Øjne, at han er Doctor Bombastus!

Henrich. Han tør saa uforskammet nægte, at jeg er det!

Doctor. Jeg sværger ved Apollinem, at jeg er Doctor Bombastus og ingen anden. Hen-

Henrich. Og jeg sværger ved Cornelius Nepos, at jeg er det og ingen = =

Doctor. Det er en herlig Gud, I sværger ved.

Henrich. Han er ligesaa god som Jeres.

Doctor. Apollo er den himmelske Læge.

Henrich. Cornelius Nepos er den himmelske Apotheker.

Doctor. Min Hr. Geronimus! han maa forsikre sig om, at han er bleven bedragen af denne Mand.

Henrich. Min Hr. Geronimus, han maa forsikre sig paa, at han bli'r bedragen af denne Mand.

Doctor. Thi han er saa ukyndig udi Medicinen, at han gjør en Historieskriver til en Apotheker.

Henrich. Thi han er saa ukyndig i Medicinen, at han gjør en Urtegaardsmand til en Gud for Lægedom.

Doctor. Jeg skal strax bringe Jer Bankundighed for Lyset.

Henrich. Og jeg skal strax vise, at jeg er Karl for min Hat.

Doctor. Jeg vil kun spørge Jer om de Ting, som jeg kan spørge en Skolepog om: hvad kalder I Circulatio sanguinis paa Dansk?

Henrich. Det er Smaakopper!

Doctor. Sid du faae Pokker med dine Smaakopper!

Hen-

Henrich. Jeg vil ogsaa spørge Jer om noget, som jeg kan spørge en Skolepog om: hvad er Essentia Scholastica?

Doctor. Der er aldrig noget saadant til udi Medicinen.

Henrich. Der hører J hans store Vankundighed, Hr. Jeronimus! Jeg er gal, at jeg gi'r mig i Snak med saadan Idiot. Han veed ikke, hvad Essentia Scholastica er.

Jeronimus. Ja saa hører jeg da, at han ingen Doctor er.

Henrich. Per Jupiter! det er jo den Essent, min Søn har cureret hans Datter med.

Jeronimus. Det er sandt. Den anden er en Bedrager.

Doctor. Vil J troe ham, min Herre? Nu skal jeg strax blotte ham. Quid tibi videtur de Sympathia?

Henrich. Intentum particularis sub rosa Kiö-rivendum Klemmebasliando.

Arv. Han maaler ham min Tro Skjeppen fuld.

Doctor. Hvad Djevelen er det for et Sprog?

Henrich. Det er Arabisk, Canallie!

Doctor. Hvad siger Du, din Bedrager!

(De faaer hinanden udi Haar, og medens de brudes, træffer Bombastus Doctorstjolen over hovedet paa Henrich, saa han staaer udi sit Liberie.)

Arv.

Arv. Ach Herre! hvad er dette, vi er om en Hals. Jeg kjender ham. Han tjener hos den fremmede Person, som har løbet gal efter Jomfruen.

Jeronimus. Det vil blive en skøn Historie! Luk Døren i Laas, at han ikke kommer ud. Ach jeg elendige Menneske! naar jeg seer Doctoren, saa kan jeg let gjette, hvem Licentiaten var. Ach Hr. Doctor! her er spillet mig et hæsligt Puds.

Doctor. Det mærker jeg. Men hvordan hænger det sammen?

Jeronimus. Nabensbar mig den hele Sag, din Skjelm! og hvis du tier med noget, skal det gaae dig langt værre.

Henrich. Hele Sagen er denne, Herre! Jeg var nylig en af de største Doctere udi Byen, men i et Øjeblik er bleven forvandlet til en Lakej. Man har adskillige Exempler paa store Forvandlinger, at Folk er bleven omskabte til Dyr og Træer.

Jeronimus. Hvilken fortvivlet Skjelm! han bli'r ved at spotte mig. Arv! spring efter 2 stærke Karle, der kan binde Hænder og Fødder paa ham.

Henrich paa Rna. Ach Herre vær naadig! Jeg skal gierne bekjende alting fra Hoved til Hale. Den hele Intrigue er opspundet af Jer Kammerpige Pernille, som har brugt mig til Instrument berødi. Hun har fundet for godt, at Jomfruen skulde stille sig

sig saa gal an, beordret mig at agere Doctor, for at raade Herren at skikke hende ud til Kilden.

Jeronimus. Hvo var det, som agerede Licentiat, og rejste med hende?

Henrich. Hvo kunde det andet være end min Herre?

Jeronimus. Ach jeg kan ikke meer. Jeg er bange Hr. Doctor, at jeg gaaer fra min Forstand.

Doctor. Lad ikke Sorgen tage Overhaand, min Herre, Ulykken er stor nok alligevel.

Jeronimus. Siig mig, din Hund! hvor de nu er.

Henrich. De flygtede fra Kilden.

Jeronimus. Jeg havde aldrig kunnet troe, at min Kudsk, som jeg altid har havt gode Tanker om, skulde været udi Ledtog med for at spille mig saadant Puds.

Henrich. Kudsken er gandske uskyldig, Herre! Jeg troer, at han løber endnu om, og leder efter dem; thi de flygtede ham uafvidende bort med en Bondevogn.

Femte Scene.

**Kudsken. Doctoren. Jeronimus. Henrich.
Arv. Leonard.**

Kudsken. God Morgen, Herre! Jeg blev saa mare ude i Nat mod min Villie, og har faaet dygtig Nap til.

Jeronimus. Hvordan er fat? hvor er min Datter?

Rudsten. Jeg vil sige Herren rent ud, at jeg vil heller have Opsyn med 10 springske Heste end med en eneste Jomfrue. Jeg veed at holde en Hest i Tøjlen saa vel som nogen Rudst, og jeg vil gjerne svare Herren til hans Heste, om de vare 10 Gange saa mange, men hans Datter og hans Piger vil jeg ikke oftere være Inspecteur over; thi det er Dyr, som have været paa anden Slags Rideskole, og veed at gjøre Spring, som jeg ikke forstaaer mig paa. Jeg har været i Dødsens Angest denne Nat, men det er dog faldet vel ud.

Jeronimus. Siig mig da, Niels! hvordan det er tilgaaet.

Rudsten. Da vi kom til Kilden, gav man mig brav at drikke, saa jeg blev (reverenter talt) halv fuld. Jeg løb allevegne at see mig om, ej tænken-
de paa noget Ondt; men ret, som jeg stod, og gabede paa nogle Bønder, som red Sommer i Bye, kom En og varede mig, at Jomfruen med en ung Karl tillige med Pigerne havde sat sig paa Bøndervogne og aget bort i fuld Gallop. Jeg løber strax hen til vores Telt, men finder intet uden Doctorens Kjole, hvoraf jeg sluttede, at det maa have været en for-
flædt Person. Jeg ta'r derfor to stærke Karle af mine Kammerater med mig, og kjører efter dem,
saa

saar jeg tænkte, Hestene skulde styrte; thi jeg fik at høre, at de havde taget Vejen langs ved Stranden, for at komme over til Skaane. Omsider traf jeg dem udi den store Kroe, hvor den fremmede Person, som havde ageret Doctor, gjorde Modstand, og forsvarede sig saaledes, at jeg føler det endnu udi Ryg, Hoved og Arter; men han maatte dog endelig give sig tabt, og lade sig føre med den hele Bagage til Byen.

Jeronimus. Ach Niels! du est mig en tro Tjener. Men hvor er de nu?

Kudsken. Jeg har sluttet dem ind udi det lille Kammer ved Bagporten, og sat Skildtvagt for dem.

Jeronimus. Hans Tjener kjære Svigersøn! har han længe været her?

Leonard. Nej ikke ret længe. Men jeg har imidlertid hørt meer, end jeg forlangede at høre. Hør Kudsk! synger Jomfruen nu ikke meer?

Kudsken. Nej nu græder hun.

Jeronimus. Hendes Svaghed har kun været et Paafund for at komme bort. Jeg holder for, at det er bedst, at I holder strax Bryllup, saa snart jeg har ladet hudflette Pernille og hængt denne Knægt, her staaer.

Henrich. Skal vi straffes, saa maae vi hænges begge.

Leonard. Han forlader mig, Hr. Jeronimus!

om jeg ta'r udi Betænkning at gifte mig med en Jomfru, der er flygtet med en anden.

Jeronimus. Ach! jeg har ikke eet Ord derimod at sige. Lad Magdelone først komme herind, at jeg kan faae den hele Intrigue at høre. Siig hende, Niels, at her er en Doctor, som forstaaer den sorte Kunst, der har sagt alting.

Kudsten sagte. Det er skjønt! ved den Lejlighed skal hun aabenbare hendes egne Optøjer ogsaa.

Sjette Scene.

Magdelone. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Ha ha, est du der? God Morgen Kufferke. Du est den, som af alle er mest Straf værd; thi jo meer du est kommen til Alder, jo meer har du at forsvare. Jeg har ikke kaldet dig hid for at faae Oplysning udi noget, thi jeg veed alting til Punct og Prikke; men jeg vil høre Bekjendelsen af din egen Mund.

Magdelone paa Knæ. Ach Hr. Jeronimus! straf mig dog ikke, som jeg har fortjent. Jeg vil gjerne bekjende altsammen, baade hvad min egen Kjærlighed er angaaende, og Jomfruens.

Jeronimus sagte. Hendes egen Kjærlighed? Her faaer jeg fleer Historier at vide, end jeg ventede. (Høit.) Bekjend først om din egen Kjærlighed, og stik intet under Stol. Denne gode Doctor, som her

her staaer, veed alting; han skal sige, om du glemmer noget.

Magdelone. Ach Skam faae du, Kasmus Skriver, for mig du har bedraget i saa mange Aar. Han har bildet mig ind at brænde af Kjærlighed til mig. Jeg har bevist ham meget Godt, og været mit eget Herskab utro, for at række ham Haanden.

Jeronimus. Alt dette har Doctoren sagt mig. Men jeg vil vide især, hvad du har taget fra Huset og foræret ham.

Magdelone. Jeg har foræret ham nu et Pund Pudder, nu et Knippe Penne, nu et Par Boutellier Vin, og andet smaat Kagerie.

Jeronimus. Videre, videre, angaaende de Penge, som du tog = =

Magdelone. Hvilke Penge?

Jeronimus. Nøder du mig til, at Doctoren skal sige det, saa skal det komme dig højere at staae.

Magdelone. Ach Hr. Doctor! lyv mig ikke paa. Hvis jeg havde givet ham andet, skulde jeg min Tro ikke dølge det.

Jeronimus. Nu nu, lad saa blive derved.

Magdelone. Nu havde jeg sat den Skurk Stevne af Vinduet at møde mig ved Kilden. Men det utafnemmelige Skarn langt fra at komme til mig,

mig, diverterede han sig lige for min Næse med andre unge Piger. Er det ikke saa, Hr. Doctor?

Doctoren. Jo det er saa. Men lad os nu høre noget om Jomfruens Sag.

Magdelone. Det kan Pernille bedst sige, som alene har smedet denne Intrigue.

Jeronimus. Lad Pernille komme herind! Man skal nok see, at hun ogsaa har haft nogen særdeles Interesse ved denne Kilderejse.

Syvende Scene.

Pernille. Personerne af forrige Scene.

Pernille faldende paa Knæ. Ach Herre vær naadig! Hvad jeg har opspundet, har været af den store Kjærlighed, jeg har baaret til Jomfruen.

Jeronimus. Hvor har J fæet Lejlighed at overlægge dette med den fremmede Person?

Pernille. Vi satte ham Stevne at finde os paa visse Tider i Vinduet.

Jeronimus. Alt dette har den gode Doctor sagt mig, tilligemed den anden Historie, som angaaer din egen Person.

Pernille. Ja Herre, jeg tilstaaer, at det er opspundet i mit Hoved, for at befordre Jomfruens Kjærlighed.

Jeronimus. Videre, videre. Lad os nu høre Historien om din egen Kjærlighed.

Per:

Pernille. Jeg har ingen anden Kjærlighed end den, jeg bær til Gomsfruen.

Jeronimus. Skal Doctoren nødes til at sige det, saa vil det gaae dig ilde. Hr. Doctor! fortæl os det da med den rette Farve.

Doctor. Historien er denne = = =

Pernille. Ach nej! Jeg vil nok sige det selv. Personen, som elsker mig, og som satte mig Stevne at møde ved Kilden, er en fornemme ung Herre, som kan betale vel en fattig Piges Umag, og hvilken jeg er for ringe til at nægte en liden Tjeneste. Han taer mig nok i Forsvar, om Herren handler ilde med mig; thi = = =

Jeronimus. Alt nok, alt nok. Disse Kilde-rejser gjordes af Devotion i gamle Dage, men nu troer jeg, at hver andet Telt er et Horehus. Havde jeg flere Piger i Huset, fik jeg flere Historier at vide. Det skulde aldrig fortryde mig, hvis jeg var en forsømmelig Mand, der gav mit Husfolk for meget Tøjlen; men jeg har Opsigt med dem, slutter dem inde, at de skal ikke forfalde til Liderlighed; og dog er jeg værre brudt end nogen anden.

Doctor. Ach min Herre! skulde alle Tjenestepiger, der af Devotion er rejst til Kilden i Aftes, trues med Pinebænken, vilde deres Navne, der er i samme Stand, som Tere Piger, gjøre et temmelig tykt Catalogus. Ja skulde Enhver kun til Straf
sæt-

te en Lod udi et af vore Lotterier, som ingen Fortgang haver, lover jeg for, at det i en Hast skal blive complet.

Jeronimus. Derfor holder jeg for, man burde aldrig lade sine Tjenestefolk komme til nogen saadan Forsamling.

Doctor. Ach Herre! jo meer man indspærre dem, jo værre er det. Det er just Evangen, som formerer Begjærligheden. Jere Piger skal jo dog paa Blegdammen et Par Gange om Aaret; mener han, at det er altsammen ifkun Klæder, som bliver lagt paa Blegen. I saadan Fald er ingen værre end de, som kommer ud af et Hur. Derfor gjør I langt bedre, min Herre, at I gi'r Jere Piger en sømmelig Frihed.

Jeronimus. Ach! det laae Fanden Magt paa Pigerne, hvis min eneste Datter ikke var falden til samme Lidelighed.

Pernille. Hun er ikke forfalden til nogen Lidelighed. Hun elsker en Person, som forlanger hende til Ægte.

Jeronimus. Han skal ægte Fanden, ikke min Datter, den Landstryger! Lad min Datter strax komme hid.

Doctor. Vær ikke for streng mod hende, min Herre; betænk, hvad unge Mennesker ere, og at Kjærlighed er den stærkeste Passion af alle.

Jes

Jeronimus. Her er ikke Kjerlighed, Hr. Doctor! her er Liderlighed. Hun stiller sig affindig an for at tage Flugten med en Landstryger.

Doctor. Jo større Intrigue hun har spillet, jo stærkere har Passionen været. Men der kommer hun.

Attende Scene.

Leonora. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Er hun der Mademoiselle! det er mig kjært, at hun saa lykkelig er bleven cureret.

Leonora paa Knæ. Ach min allerkjæreste Fa'r!

Jeronimus. Jeg vil ikke være Fa'r til saadan Natfrøken. Hver ærlig Mand, der har slige Børn, kan med Ret og Billighed slaae Haanden af dem.

Leonora. Ach jeg bekjender at være falden i en Skrøbelighed.

Jeronimus. Skrøbelighed! Nej du skal sige den yderste Liderlighed. Du har stillet dig affindig an, for at sætte Børnæse paa din Far, og siden løbet bort med en Landstryger, hvorved mig og mit hele Hus er sat saadan Klif paa, som aldrig kan udstryges.

Leonora. Det er en smuk skikkelig Person, som har Midler, og er kommen af lige saa godt Folk som jeg.

Jeronimus. Hans Gjerninger udvise jo, at han

han er en smuk skikkelig Person. Dog han kan altid være saadan vanskabt Jomfru værd. Jeg skal bruge Dyrighedens Hjælp, og lade dig indslutte, ikke fordi du est ham for god, men alene for Consequences Skyld, at vanartige Børn skal ikke faae deres Villie frem. (Leonora græder.) Græd nu lige saa længe, som du har sjunget tilforn. See! her staaer denne gode Mand, som jeg havde lovet dig bort til, og som har gjort alle Anstalter til at tage imod dig. Han er nu bleven anderledes til Sinds; og jeg kan ikke regne ham det til Onde, at han ta'r i Betænkning at gifte sig med En, der har gjort saadan hæsliig Gjerning. Hør, i denne Dag skal du blive indsluttet for din Livstid. I tvende højtærede Mammeseller! I skal blive hudflettede. Og I Hr. selvgjort Doctor! I skal flippe med at blive hængt. Nu maa jeg til Slutning have fat paa Monsieur selv for at lade ham vide, hvad Karl han er, og sige ham, hvad han har fortjent af mig. Bringet ham kun hid.

Niende Scene.

Leander. Leonora. Pernille. Magdelone.

Henrich. Arv. Jeronimus. Doct.

Bombastus. Leonard.

Jeronimus. Hans Tjener Monsieur! Jeg seer paa Hans Klædedragt, at Han alt har slaaet sig fra
Me-

Medicinen. Han skal ellers have Tak for den Umag, Han har haft med min Datter. Han skal ikke have gjort det for intet.

Leander. Min Herre! Han maa holde mig for den største Misdæder, som Han vil, saa har jeg dog ikke andet gjort end det, som enhver ærlig Karl kunde gjøre, der falder udi saadan heftig Kjærlighed.

Jeronimus. Det er intet, det er intet, Monsieur! Men veed I vel, hvad Loven siger om saadanne Landstrygere, der snige sig ind udi ærlige Mænds Huse for at bortrøve deres Børn?

Leander. Jeg er ingen Landstryger. Jeg er fød her i Landet af godt Folk, hvilket jeg skal bevise.

Leonard. Denne Røst kjender jeg, Ansigtet ogsaa. Ach Himmel! hvad er det? er det ikke min Broder Leander, som er kommen udenlands fra? Jo det er ham. Monfrere Leander!

Leander. Monfrere Leonard!

(De omfavner hinanden.)

Leonard. Ach min allerkjæreste Broer! Er det dig, som er min Rival? Naar var Ankomsten?

Leander. Saa snart jeg fik dit Brev udi Madrit om min Fars Død, gav jeg mig paa Rejsen til Holland, hvor jeg gik til Skibs, og kom hid for 3 Uger siden. Hvad som har hindret mig at rejse
strax

strax herfra, er denne smukke Jomfru, som jeg forlibede mig udi paa et Assemble, og for hvis Skyld alle disse Historier er skete.

Leonard. Min allerkjæreste Broer! din Arv staaer til Rede for dig hjemme, og min forlovede Brud overlader jeg dig gjerne, eftersom jeg seer, din Kjærlighed er saa stor, og at hendes i alle Maader svarer til din.

Jeronimus. Hvad? ere I Brødre?

(De, som laae paa Knæ, rejste sig, og Henrich sætter sin Hat paa.)

Henrich. Der bli'r Ingen af os hængt denne Gang, det skal jeg være Mand for.

Pernille. Jeg troer det ikke heller, Henrich!

Jeronimus. Men sig mig ret Alvor, ere I Brødre?

Leonard. Ja Hr. Jeronimus, det er min ældste og eneste Broer, som har været 3 Aar udenlands. Jeg tænkte, at han havde været død, eftersom jeg i lang Tid intet Brev har faaet fra ham; og at hans Arv skulde tilfalde mig. Men saasom jeg ingen Ting i Verden har havt mere kjær end denne min Broder, saa er der ingen Penge, jeg med større Fornøjelse gi'r fra mig.

Jeronimus. Overlader I ham da Jer Brud?

Leonard. Hr. Jeronimus! omendkjøndt Personen havde været fremmed for mig, skulde jeg dog holdt det for en Samvittighed at splitte tvende saa højt

højt forenede Hjerter. Ja vist overlader jeg hende til ham, og tilbeder mig intet andet for denne min Billighed, end at min Herre vil af Hjertet forlade dem alle, hvad de har gjort.

Jeronimus. Af inderste Hjerte. Hør Leonora! Jeg kalder dig min Datter igjen, og ham Hr. Leander min Svigersøn. Lad os glæde os allesammen, og takke Himmelen, at dette, som syntes at ville blive den hæsligste Tragoedie, er ved en uformodentlig Hændelse faldet saa vel ud.

Henrich. Jeg haaber I godt Folk, at I holder mig for den største Doctor i Verden, og at I oprejser mig en Vrestøtte, fordi jeg har viist Jer Kildens Kraft og Dyd. Denne gode Jomfrue er dog ikke den første, som er bleven cureret ved Kilden; vil og ikke blive den sidste. Er det ikke sandt, Pernille?

 Over Kilderejsen.

”Saare kort fatter Holberg sig i stedseansførte Epistel i Henseende til sit trettende Stykke Kilderejsen, da han derom blot siger: Det trettende Stykke kaldes Kilderejsen, hvor der drives Spot med dem, som overtroede om en vis mirakuløs Kildes Kraft, der udvælger ikke langt fra vor Hovedstad, paa en bestemt Tid om Aaret, nemlig ved St. Hans Dag, i store Skarer vrimle derud.”

Beseer man midlertid Stykket lidt nøjere, finder man uden tvivl, at hin Overtroes Tugtelse kun spiller en saare ubetydelig Rolle deri, men at dette Stykke egentlig er det tredie Blad til Kløverbladet, Maskaraden og Julestuen, Stykker efter Tidernes Lejlighed, og rimeligvis ligeledes forfattet for at føje de danske Acteurs Begjæring, som med dets Titel ventede at sammenløkke en anseelig Forsamling af Tilskuere. —

Megen Banfelighed synes denne Opgave isaaafald ikke at

ha-

have gjort Holberg, da han ikke blot tog Molières *Medecin malgré lui*, og *Malade imaginaire* anseelig til Hjælp; men ogsaa i sit fjære Theatre italien de Gherardi fandt *les bains de la porte Saint Bernard*, fuldkommen af lignende Indhold, og sammesteds i *Pasquin* og *Marforio* Leonoras Syngesygge, som han imidlertid efter sin Skik saare heldigen betjente sig af til at tugte de *Liders Perisangia*, hvorfor han og i sin 299 Epistel, da en fornyet italiensk *Archisangia* var kommet over Staden, anbefaler dette Stykke, som det beqvemmeste til at forestilles. Ligesom i øvrigt Holberg selv stiltiende i sin 506 Epistel indsluttede dette Stykke mellem de lystige Historier, som dog ere fulde af Critique og Morale, men som han dog i øvrigt ikke sætter i nogen Sammenligning med de egentlige Comedier af Character; saaledes har det og, uagtet de uvedkommende Kryderier, man nu og da i dets *Intermezzo* har villet sætte derpaa, neppe nogensinde været af hans overmaade yndede Stykker. Paa den altsige Fortegnelse findes det, uagtet den Tid de tvende Hovedroller spilletes af Virtuoserne *Clementin* og *Dondeman*, i de 21

Har kun spilt 16 Gange; i den dramatiske Journals Tid var det, som saamange af Holbergs Lystspil, forsvundet af Skuepladsen, og i den Tid, Undertegnede har kjendt og besøgt Skuepladsen, har det heller ingen-
sinde forekommet ham at henhøre mellem dets meget besøgte eller yndede Stykker.

R. R.

M e l a m p e .

Tragicomedie i fem Acter.

Personerne:

Philocyne.

Lucilia.

Polidorus, Philocynes Elsker.

Leander, Lucilia's Elsker.

Dorothea, Philocynes Kammerpige.

Sganarel, Polidori Tjener.

Gusman, Leanders Tjener.

Pandolfus, Jomfruens Broder.

Den gamle Pandolfus, deres Faders, Skygge.

To Bønder.

En Trommeslager.

Oldfyr.

Lucilia's Pige.

En Fisker.

En Bevæbnet.

Pedro, Pandolfi Tjener.

To Cavalerer i Krigshabit.

Scenen er en åben Mark ved Pandolfi Grav.

Før:

Første Act.

Første Scene.

To Bønder.

Første Bonde. *Na, Na!* det Gode varer ikke længe. Nu har vi Ufred igjen. Den Karl maa have havt saare lidt at bestille, som fandt først paa Krig, hvor Folk skal slaae Arme og Ben af dem, som de ikke kjende.

Anden Bonde. Men hvoraf veed Du, at vi faae Ufred?

Første Bonde. Vi faae ikke, men vi have den alt; thi Trommen gaaer, og hele Byen er i Allarm.

Anden Bonde. Det er bedst, at vi gaae til side; thi, - naar Fienden er i Landet, saa kaster man Musquetten paa Nakken af hver En, man møder.

Første Bonde. Førend jeg lar mig hverve, før skjær jeg min Tømmelfinger af; saa gjorde baade min Far og min Far-Far, og derved undgik at blive Soldater.

Anden Bonde. Jeg hører, Du har Godtfolk at slægte paa. Dersom Du kunde regne slige Forsældre ubi 16 Led, kunde ingen disputere Dig Dit gamle Adelskab, og Du burde føre en Haand uden

Tomme i Dit Baaben, og hedde, i Stedet for Hans Jacobsen, Johan Tommeløs.

Første Bonde. Mine Forfædre vare, mare! ingen Cujoner; de vare ikke-saa bange for en Tommelfinger. Min Bedste-Fæder var saadan en Karl, at han før skulde have hugget sin Haand af, end giet sig under Malicen.

Anden Bonde. Var vi kun vel herfra først, saa skulde det siden ingen Fare have.

Første Bonde. De finder os nok allevegne. Du kjender nok Rifogden, vi skjuler os aldrig for ham; thi han støver Bønder bedre, end en Hund støver Hare.

Anden Bonde. Det maa han. Men i saadan Fald kaster jeg ham en halv Snes Daler i Næsen; hvilken Bræk eller Sygdom jeg da vil ha, den faaer jeg strax: Vil jeg ha en Podagra i Hænderne, saa svær han paa Mønstringen, at jeg har den; vil jeg ha den i Venene, saa gjør han ligesaa, og sætter sin Rifogds Salighed i Pant paa, at jeg nytter ikke til Krigen.

Første Bonde. Men nu at forære 10 Daler bort, nu atter igjen 10 Daler, hvad skal man da have at betale Skat og Landgilde med?

Anden Bonde. Det lar jeg Propretaren sørge for. Kort at sige: Naar jeg har Rifogden til Ven, saa kan hverken Captenen eller Propretaren rykke et Haar af mit Hoved.

Første

Første Bonde. Du er en klog Mand, jeg troer, Du kunde selv være Ridesøged.

Anden Bonde. Ja hvorfor ikke? men det er Ulykken, at vi Bønder blir aldrig meer, end det vi er. Vi skal gaae i Krig, og sætte Arme og Ben til for en Lieutenant at blive Capteen, og en Capteen at blive Overst. Men vi bliver de samme. Det gaaer der til ligesom i Skakspil: Bønderne maa opofres, at Officererne kan komme frem.

Første Bonde. Hør! der kommer, Drosen splide mig ad! Trommen. Den Lyd klinger ikke nær saa vel i mine Øren, som Madfloffen.

Anden Bonde. Skal vi løbe?

Første Bonde. Hvor skal vi løbe hen? det er ligesaa godt, at vi staaer.

Anden Scene.

De Forrige. (En kommer ind, og slaer paa Tromme, hvorom ringer sig en stor Hob Folk. Trommeslageren oplæser efterfølgende:)

Saa som i Dag, henved Kloffen 8, den velbaarne Gensfru Philoche har, sig og sin Familie til stor Hjertesorg og Bedrøvelse, tabt en liden Skjædehund, ved Navn Melampe, saa gives hermed tilkjende: at hvo som kan aabenbare samme Hund, eller bringe den tilbage, skal have 10 Ducater. Hunden er ganske hvid, tegnet med sorte Øren, og en sort Plet i Panden, Fødderne ere ubeskrivelig nette,
uden

uden den venstre, som er noget tykkere, end de andre. Hvad Sindets Gaver er angaaende, da har samme Melampe fast menneskelig Forstand; thi omendskjøndt den ikke kan tale, saa kan den dog ved Gebærder give sin Mening tilkjende: Naar den vil ligge i et Skjød, skraber den med det ene Forben paa Forflædet, og naar den vil ligge paa en Pude under Kaffelovnen igjen, gi'r den sin Villie tilkjende, ved at lade falde en liden Vandtaar paa Forflædet, dog saa subtilt, at det ingen Skade gjør. Den er af saadan fornem Naturel, at den ingen Mad æder, uden den er tygget, og skjelver af Kuld, endogsaa udi Augusti Maaned. Den har et Fløjels Halsbaand, hvorpaa staaer, med Guld broderet: Melampe.

(Han rører Trommen igjen, og gaaer bort. De Andre spytter deraf.)

Tredie Scene.

Sganarel. De tvende Bønder.

Første Bønde. Hør Kammerat! var det ikke andet, Trommen gif for?

Sganarel. Er det ikke nok? En Hund, der har saadan Forstand, at han kan lade Taare falde paa Skjødets, naar han vil ned. Saadan en Hund har mere Forstand, end fire af de bedste Bønder i Jer By.

Første

Første Bønde. Men naar Hunde gjør saadant hos os, saa vrier vi Halsen paa dem.

Sganarel. Ja jeg troer det nok, men hvorfor gjør I det? Just fordi I ere Bønder. Havde I været opdragne som fornemme Folk, saa gjorde I det ikke.

Første Bønde. Mig synes, at vi Bønder ere bedre opdragne derudi; thi det er en slet Optugtelse, at lære at bedrive Afgudsdyrkeri med en lumpen Hund.

Sganarel. Du faaer vist en Ulykke, dersom Din Frue faaer at høre, at Du kalder en smuk Skjødehund en lumpen Hund. Ses kun til, om Du ikke blir sat fra Din Gaard.

Første Bønde. Nej, vor Frue har ingen Skjødehund, det jeg har mærket.

Sganarel. Saa maa hun da ikke være ret Frue, men alene Madame.

Anden Bønde. Hvad Forskjel er der imellem Frue og Madame?

Sganarel. Ligesaa stor Forskjel, som imellem ærlig og velbaaren. I lumpne Bønder, som ere kun halve Mennesker, ere agtbare og ærlige, men Ridsstædfolk ere velædle, velbyrdige og velbaarne.

Anden Bønde. Mig synes, det er meer, at være agtbar og ærlig. Den Titul Velbaarne kan man give en Hest, som er vel skabt; men ikke Ærlig.

lig. Vor Capteen er fød med to skjæve Ben, kan man ogsaa kalde ham Velbaaren?

Sganarel. Hvad andet?

Første Bønde. Men sig os, Kammerat! er der da ingen ærlige og agtbare Folk meer i Kjøbstæder?

Sganarel. Nej, ikke uden i de smaa Gader. For 40 Aar siden hed de største Mænd Ærlige og Velbyrdige, hvorudover en vis Borgemeester, da han engang af Banvare fik saadan Udskrift paa et Brev: Ærlig og Velbyrdig Hr. Borgemeester! kunde han ikke lide saadan Hylferie, at man vilde give ham en adelig Titul, som ham ikke tilkom, og derfor sagde til Buddet: Hils din Husbond, og bed ham spare med sine Titler, som mig ikke tilkommer; thi jeg er hverken ærlig eller velbyrdig. Men nu er det kommen saa vidt, at Borgemeestere hedder Excellencer, og Præster Eminencer, Kræmmere Marchands tres renommés, Borgerdøttre Frøkener, Stuepiger Jomfruer, Koffepiger Nameseller, ja Bønder ogsaa skamme sig ved at være agtbare og ærlige.

Første Bønde. Far vel, Kammerat! vi maa rejse. Gud ske Lov! at dette Trommeslag og denne Allarm havde intet andet at betyde. (De gaar.)

Sganarel. Disse Bønder havde Ret; thi det er Skam og Spot, at gjøre saadan Allarm for en Hund.

Hund. Vor Jomfru er nu saa desperat derover, at, naar man seer hende, skulde man tænke, at hun agerede en Tragedie, og spillede samme Rolle, som en forlibt Heroinde, der har mistet sin Kjæreste. Saaer jeg engang Døttre, som nok kan see, thi vi ere alle Menneſker, saa skal min første faderlige Formaning til dem være, ingen Skjødhund at holde; ikke for andet, end for den urimelige Kjærlighed, som følger deraf; thi vor Jomfru kunde ikke gjøre sin Morgensøn med god Samvittighed, førend hun 16 Gange havde kysset sin Afgud Melampe; hun kunde ikke gjøre Besøg i Byen uden Melampe; det meste, hun talte om, var Melampe; de fleste Drømme, hun kunde have, var, at Melampe ikke var ved Helbred. Kort at sige: Det var ikke andet, end Melampe for, og Melampe bag. Men see! der kommer Kammerpigen Dorothea.

Fjerde Scene.

Dorothea. Eganarel.

Dorothea. Na! det er en Ynk at see paa den stakkels Jomfru; intet i Verden kan trøste hende, men hun raaber hvert Djeblik: Min Verdens Glæde er mig berøvet, Melampe er borte. Men der seer jeg Eganarel: stakkels Karl, han er ligesaa bedrøvet, som vi Andre. Jeg seer, Eganarel!

at

at Du er en tro Tjener, og tager Part i Jomfruens Sorg; Du seer ret ilde ud af Sorg.

Sganarel. Ja jeg har nok Aarsag at sørge; jeg har større Sorg, end I Andre. (Han græder.)

Dorothea. Har Du nogen aparte Sorg?

Sganarel. Ja jeg har een, som bringer mig i Graven. Vor gamle sorte Kat, som jeg elskte som min kjædelige Broer, har faaet ondt i sit ene Ben; jeg frygter, at det er Podagra. (Han græder.)

Dorothea. See engang, hvilken Phantast! der ligger stor Magt paa en raaden Kat.

Sganarel. Hør, Dorthé! eftersom vi skal spille Tragedie i Huset, saa maa jeg jo ogsaa have en Rolle; thi at henge sig for en Kat eller Hund, fortjener lige store Værestøtter; de ere umælende Væster tilsammen. Hvilken der er mest fornem eller bør staae højest i Rangen, er mig ubekjendt.

Dorothea. Det vil gaae Dig ilde, dersom Jomfruen faaer at høre, at Du lægger ikke mere Sorgen paa Hjertet, men ligner Din lumpne Kat ved saadant et artigt Creatur, som Melampe.

Sganarel. Men ret Alvor, gaaer denne Sorg Jer til Hjerte, Mameselle?

Dorothea. Mit Hjerte er færdig at briste af Sorg.

Sganarel. Jeg mærker nok, at I gaaer med en Frue i Maven. See engang, hvilke fornemme Nykker Hun har allerede. Do:

Dorothea. Jeg skal, min Tro, klage Dig for
Jomfruen.

Sganarel. Mener J, at alt dette, som jeg har
sagt, var mit Alvor? Nej, jeg sørger, min Tro,
ligesaa meget, som nogen Anden, og jeg har allerede
gjort et Sørgevers over Melampes Forlis.

Dorothea. Jeg kjender Dig nok, Din Spots-
tefugt!

Sganarel. Det er, min Tro, sandt, jeg siger.
Jeg veed, at der blir holdet Sørgestue, og saa skal
der jo deles Vers ud. Nu løber jeg hen til den,
som er Imprimatur i Nar, at han skriver derpaa,
Adieu! (De gaaer.)

Femte Scene.

Guzman (alene med Melampe paa Armen.)

Mon der kommer nogen efter mig? Nej jeg seer
ingen. Jo der kommer En. Nej det var min egen
Skygge. Na! nu faaer jeg min Nande igjen.
Hey! hvad vil den Spion? Werda? Nej, der er
ingen; mit eget Blod gjør mig bange. (Han begynder
at kraale.) Na : : : See der har J den tilbage,
spær mit Liv. Men der er jo slet ingen; hvad kan
dog ikke Frygt gjøre! Mig synes hvert Djeblik at
være omringet af Folk, skjøndt jeg er ganske alene.
Nu sejler jeg i Havnen, og har kastet Anker. Om
Nogen spørg herefter, hvo der er den største Mand
i Vers

i Verden, da kan svares uden Betænkning, det er Gudsman; thi jeg har gjort det selvsamme, som Paris, Kong Priapi Søn af Troja, der tog Helene bort. Homerus eller Senecus burde staae op af Graven igjen, for at beskrive i lige saa tyf en Bog disse mine Bedrifter; thi vore Tiders Poeter ere ikke den Ære værd. Nu vil jeg gjøre en Lignelse mellem mig og Paris, at den gunstige Læser kan deraf see, hvilken af os er størst. Gaaer vi til Fødselen, da var Paris vel en stor Junker, og jeg en Carnallie, men just fordi jeg var en Carnallie, just derfor er jeg større, end han; thi han, som en fornem Mand, var oplært i Intriguer, og derfor ikke maa takke saa meget sig selv, som sine Forældre, for god Optugtelse. Mine kjære Forældre derimod vare Døsmere og Slyngler, jeg selv er opdragen som en Skabhals, og dog har gjort samme Bedrifter, som Paris; ergo er jeg større, end Paris. Videre: Paris havde paa Rejsen med sig Raadgivere, som alle vare durchtrængende Karle, der kunde sige: Saa og saa skal Eders Durchlauchtighed gaae Jere Sager an (om jeg mindes ret, saa var der ogsaa Cardinaler i hans Raad, hvilke Karle man kan bruge til alting); men jeg var mutter alene; ergo er jeg større, end Paris. Videre: Paris bortsnappede det skjønneste Creatur, nemlig Helene, i Grækenland; jeg derimod det skjønneste Creatur (han

viser

viser hunden frem.) udi Italien. Nu er Italien større end Grækenland; ergo er jeg større, end Paris. Videre: Den skønne Helene var af de Glæs Quinder, om hvilke man siger i Sprichwortet: Den er god at lokke, som efter vil hoppe. Jeg derimod bortsnappede Melampe alene med Behændighed; ergo er jeg større, end Paris. Videre: Helene blev tagen paa aaben Mark under Højmesse, da ingen Folk var tilstede, jeg derimod har taget Melampe af hans Frues Sovestue; ergo er jeg større, end Paris. Videre: Det Bytte, som Paris fik, var en Hertugs Datter, mit derimod en Skjodehund; nej det gaaer ikke an, deri var Paris større end jeg; dog lad mig eftertænke det, jeg vilde nødig give ham efter i noget. See nu reder jeg mig derfra: Mængden En elsker, og sætter større Pris paa sin Skjodehund, end paa sin Datter; hvad som er i mest Pris, det er størst, ergo er jeg ogsaa i den Post større, end Paris. Endnu kommer jeg en Post ihu: Paris, maaskee, har aldrig været til i Berden, eller i det ringeste ikke bortsnappet Helene (thi vi har kun nogle gamle Vers derfor, og man veed, at en Poet kan lyve saa stærk, som en Hest kan rende), men jeg er virkelig til, og har virkelig gjort dette Rov; ergo er jeg større, end Paris. Nu vil jeg fortælle, hvordan det er tilgaaet med dette Rov, efterat jeg først har rørt noget om Melampes Byrd

og Herkomst. Dette Creatur, som formedelst sin Skjønhed har sat Splid imellem tvende højadelige Jomfruer, er fød og kommen til Verden for fire Aar siden. Hans Moer heed Diana, en tro Ejerinde og Client af det pandolske Hus, og var formedelst sin Dyb og Skjønhed saa meget elsket af Hyacintha, den gamle Pandolfs Frue og Philocynes Moer, at Pandolfus, hvorvel en sagtmødig Herre, straffede hende ofte med Ord derfor, men det kunde ikke hjælpe; thi Kjærligheden tog meer og meer til, saa at, da bemeldte Diana døde i Barselseng med denne Melampe, døde ogsaa Fruen strax derefter af Sorg. (Han vejer paa Hunden, og siger:) Taarerne staar det stakkels Creatur i Djnene, naar hun hører tale om sin Moer. Hvo Melampes Far har været, derom kan intet vist siges, dog holdes En, ved Navn Hector, som havde Omgjængelse med Moderen Diana, at være saa nær, som Nogen, dertil. Den gamle Herre Pandolfus og Hyacintha efterlod sig en Søn, ved Navn Pandolfus, som et Aar før Forældrenes Død rejste til Africa, at stride for de Christne mod Morer og Caracener, og tvende Døtre Lucilia og Philocyne. Til denne sidste, nemlig Philocyne, testamenterede Moderen Hyacintha den nyfødte Melampe udi Lucilia's Fraværelse, som ved sin Tilbagekomst protesterede solenniter dertimod, foregivende, at saadant kostbart Bytte hende, som den

Før

Førstefødte, skulde tilhøre. Men Philocyne havde ingen Dren dertil, hvorudover der rejste sig Uven-
 skab imellem Systemne, som stedse, indtil denne Tid,
 har skilt den ene fra den anden. Imidlertid har
 Lucilia ved Practiker arbejdet paa at faae Melampe
 i Hænderne, men forgjæves, indtil omsider hendes
 Kjærestes tro og velmeriterede Tjener, jeg Gusman,
 har gjort det muligt, som tilforn var umuligt, og
 med List bortsnappet denne tarentinske Helene, hvil-
 ken Gjerning i6 Laurbærfrandsen ikke kan belønne;
 thi jeg tar heller Penge. Intriguen gif for sig paa
 denne Maade: Melampe havde faaet for nogle
 Dage siden en liden Hævelse i sit ene Bagben, hvil-
 ket da jeg fik at vide, gav jeg mig ud for en Doc-
 tor, og tilbød mig, inden fire Timer at tage sam-
 me Hævelsesyge bort; men jeg gjorde saalænge Vi-
 siter til den Syge, indtil jeg saae mit Tempo, og
 tog den bort. Nu er al min Sorg, hvor jeg skal
 faae fat paa min Herre Leander, for at overlevere
 ham denne Skat, hvorudi al hans Lykke og Velsærd
 bestaaer. Han brænder af Kjærlighed til Lucilia,
 men kan ikke vinde hendes Hjerte, med mindre han
 flyer hende Melampe. Men jeg maa hen og kaste
 min Doctorkjole af, og siden oplede min Herre.

(Han gaaer.)

Sjette

Sjette Scene.

Lucilia. Leander. siden Gusman. Dorothea.

Lucilia.

Omsonst min Kjærlighed, Leander! J begjærer,
 Hvis J til Brudeskjent Melampe ej forærer,
 Som Philocyne mig med List har vundet fra,
 Et slegt Klenodi jo tilkom Lucilia!
 Paa Moders Testament min Søster sig beraaber,
 Men første Fødsels-Ret Lucilia dog haaber
 Saa stærk, at være, at ved Testament og Dom
 Den ej med Billighed og Ret kan stødes om.
 J min Fraværelse, da jeg ej kunde vente
 Min kjære Moders Død, hun saadant Testamente
 Ved Underfundighed tilveje haver bragt;
 Jeg derfor List mod List maa bruge, Magt mod Magt.
 Den Sag, Leander! jeg har Eder overdraget,
 Men J at spise mig med Løfter, har behaget,
 J Eders Bistand mig har lovet Magt og Konst,
 Men indtil denne Tid Alt været har omsonst.
 Vent aldrig, at J meer maa komme for mit Pje,
 Med mindre derved J mit Hjerte kan fornøje,
 Viid, o Leander! at Melampe er det Baand,
 Som os i Kjærlighed forbinde ene kan.
 Slig Gave ene mig til Kjærlighed opvækker,
 Melampe den Magnet er, som mit Hjerte trækker.
 Fly mig Melampe, det maa skee med List, med Bold,
 Saa blir mit Hjerte ej meer mod Leander kold.

Leander.

Kan, o Lucilia! de Suk og salte Taare,
 Som flyde strømmevís, Jer Hjerte ikke saare?

Etal

Etal saadant Creatur hos Eder meer formaae,
 End Laare, der i en tro Vejlers Dine staae?
 Ach Himmel! hvis det nu gif til, som fordem Dage,
 Da Skikkelse af Dyr man kunde sig paatage,
 Jeg ej Betænkning tog, men ønsked' denne Stund,
 At jeg forvandlet blev til saadan Skjødehund.

Lucilia.

Slig Metamorphosis, Leander, skeer ej mere,
 Hold derfor ikkun op mit Hjerte at begjere,
 Tal ej om Elskov meer!

Leander.

Ach hvilke haarde Ord!

Lucilia.

J faaer ej anden Trøst.

Leander.

Sligt bringer mig i Jord;

Betænk Lucilia!

Lucilia.

Jer Klage ikke nytter,
 J maa fortvivle, døe, alt saadant jeg ej skytter,
 J recitere maa af traurigst Skuespil
 Hver Dag en Scene, jeg dog stopper Dre til.
 J hele Sophocles maa som en Lectie lære,
 J af Euripides og Andre maa frembære
 De mest forrvilte Ord, som Sten bevæge kan,
 Det rør ej Hjertet; jeg mod alting holder Stand.
 Som Strømt og Fabel jeg al Klage vil udtyde.
 Jeg veed, J Venskab ej med Polidor vil bryde,
 Jeg mærker Sygen, veed, hvorudi den bestaaer,
 De Tanker, hvormed J, Leander! svanger gaar.
 At bryde med en Ven, jeg Eder ej vil nøde,

J Polidorus ej for Hovedet vil støde,
 J tænker ved Jer selv: hvis J begaaer det Noo,
 Og mig Melampe sver, J dermed Venkabs Lov
 Mod Polidorus strax tillige overtræder.
 Betænk, om Kjærlighed medrette saadant heder!
 Mon jeg med Billighed ej Eder har fordømt,
 J det jeg holdet har Jer Graad og Suf for Strømt?
 Leander.

Forældre, Slægt og Blod jeg agter ikkun føje,
 Dpoffrer alting, for min Tomfru at fornøje.
 Med Polidor jeg ej alene bryder Fred,
 Naar J befaler, men jeg ogsaa er bered,
 At øse ud hans Blod, mig selv af Dage tage,
 For Elkov og for min Gudinde at behage;
 Jeg svær ved Himmelen, at saadant Venkabs ej
 Mig kan forhindre paa min Elkovs Sti og Vej.
 Jo meer Forhindring og jo flere Stene møde,
 Jo mere stridig Strøm mig af min Vej vil nøde,
 Jo meer jeg muntres op, jo meer jeg staaer imod,
 Jo mere Elkov i mit Hjerte fæster Rod.
 J maa, Lucilia! tilfulde dette vide,
 At intet Venkabs er, jeg sætter jo til Side,
 For at behage den, jeg elsker som min Sjæl.

Lucilia.

Hver anden Vejler sig hver Time kalder Træl,
 Med Sværd for Brystet staaer. Jeg Eders Tale priser,
 Naar J, Leander! først i Gjærning sligt beviser,
 Jeg hidindtil dog har kun mærket blotte Ord,
 At jeg det Kjæreste for Eder er paa Jord,
 At J for min Skyld vil i Verden alting vove,
 At mine blotte Mit skal være Eder Love;

At

At Eders Villie min i Alt er underlagt.

Lad af at love, og ej underskriv en Pagt,
Gjør ej et Forbund, som J ej kan efterleve.

Leander.

Af slige haarde Ord mit Legeme maa bæve;

Ach! Himlen vidne skal, at J mig Uret gjør,

At saadan Klage ej mod mig udøses bør.

Hold op, med slige Ord min arme Sjæl at trykke,

Blid, at min Villie ej, men kun min tynde Lykke,

Min Fiendes Skandse, hans Mistanke, nøje Vagt

Alene hindret har mit Arbejd, List og Magt.

Lucilia.

Naar man har ingen Lyst, man strax Undskyldning finder,

Da mindste Sten til Bjerg og Alting blir til Hinder,

End for en Spindelvæv man da tilbage gaaer,

Ja det, som mindre er, i Vejen for os staaer.

Man kan ej, for man ej har Lyst til Vej at finde,

Men jeg maa gaae, jeg nok har talet denne Sinde.

Leander.

Vend, Skønne Jomfru! ej saa hastig Ryggen til;

Min Tjener denne Stund forsøge Alting vil.

Hans Flib og Hurtighed jeg mod hans Herre fjender,

Maaskee han denne Stund Melampe har i Hænder.

Der kommer han. Han jo paa Armen noget bær,

Nej det er intet, jo det dog Melampe er.

Jeg seer mit Glædes Skib jo lykkelig at havne.

Kom hid, min Tjener! kom, og lad mig dig omfavne,

Ach min Forløser! du et Bytte med dig før,

Hvorved du levende en død Leander gjør.

Mit Hjertes Dnsse jeg nu engang har opnaaet.

Siig os, hvorledes du Melampe haver faaet.

Gusman.

Elig Spørgsmaal, Herre! er jo meget underlig,
 J veed jo, ingen Ting umulig er for mig.
 At vide min Practik, kan Eder lidet nytte,
 Noe er det, at J faaer det høiforlangte Bytte,
 Jeg har mig ej betjent deri af Fandens Kunst,
 Forresten Spørgsmaal mig at gjøre et omsonst.

Leander (leverer Tomsruen Hunden.)

See her, Lucilia! jeg det Klenodi giver,
 Hvorved en Ende paa Leanders Jammer bliver,
 Hvad sønderrive kan nu meer vor Elfskøvs Baand?

Lucilia.

Haab ej forgjæves meer, der haver J min Haand.

(De gaar ud. Imidlertid har Dorothea hort dette, og altereret sig.)

Dorothea alene. Na Himmel! hvad seer jeg?
 Melampe er ved Practiker kommen i Lucilies Hænder.
 Hvad skal jeg nu gjøre? Dølger jeg det, saa
 gjør jeg mod min Pligt; aabenbarer jeg det, saa
 sætter jeg tvende Familier imod hinanden, forars-
 sager Uenighed, Had og Mord. Det er dog bedst,
 at jeg tier. Men Spørgsmaal, om jeg kan tie, om
 jeg er meer fuldkommen derudi, end andre Fruen-
 timmer. Just derfor, fordi det er magtpaaliggende
 at tie, just fordi det er Synd at aabenbare, just
 derfor maa det ud. Jeg kjender min Skrøbelighed,
 det maa ud, om det skal igjennem mine Sider.
 Jeg veed, at jeg gjør ilde derudi, men just derfor
 sprækker jeg af Begjerlighed til at aabenbare den
 hele

hele Historie. Na! gid det havde intet at sige, eller at jeg forsaae mig ikke deri. Dorothea! saae ikke Uenigheds Sæd iblandt Systre, sig ikke, hvor den Helene er, for hvis Skyld en ny trojansk Krig vil begyndes. Men der seer jeg Sganarel. Jeg maa forsøge paa ham, hvorvidt jeg kan holde mine Affecter i Tømme.

Syvende Scene.

Sganarel. Dorothea.

Sganarel. Jeg lovede, at vise Jer nogle Sørgervers, Nameselle! men jeg erindrede siden, at jeg har ingen gjort. Det er ogsaa noget gement, nu at være Poet; thi jeg troer, her ere ligesaa mange Versmagere i Byen, som der er Fluer i Septembemaaned; tilmed saa veed jeg ikke, om Melampe er død.

Dorothea. Nej, hun lever endnu.

Sganarel. Hvor er hun da?

Dorothea (vil gaar). Gaf fra mig, Din vanartige Skjelm! jeg vil ikke sige det; jeg skal ikke sige det, om man end lægger mig paa Pinebænken.

Sganarel (følger efter hende.) Na, min allerkjæreste Dorte! sig mig det.

Dorothea. Ikke, om Du gav mig al Verdens Guld.

Sganarel. J veed jo, at jeg kan tie.

Dorothea. Bort, bort! Du frister mig kun forgjeves.

Sganarel. Siig mig kun den Persons første Bogstav, i hvis Eje den er.

Dorothea. Hverken det første eller det sidste.

Sganarel. Saa maa J da gjerne beholde det hos Jer selv. (Han gaaer.)

Dorothea. Hør, Sganarel!

Sganarel. Jeg er ikke nysgjerrig.

Dorothea. Vil Du da beholde det hos Dig selv?

Sganarel. Naar jeg intet faaer at vide, saa har jeg ingen Fristelse.

Dorothea. Nu skal Du vide det, om Du blev gal.

(Sganarel holder for Pene, hun tar Haanden fra, og raaber: Leanders Tjener har practiseret den bort til Lucilia.)

Sganarel. Jeg vidste nok, hvordan man skal bære sig ad, naar man vil ha noget at vide af Fruentimmer. Men, Dorte! det er en forfækkelig Tidende. Det er bedst at vi tie dermed.

Dorothea. Nej, nu maa det ud. Nu er der alt kommen Hul paa mig.

Anden Act.

Første Scene.

Dorothea alene.

Den Fortvivlelse! hvad kan dog Sorg ei gjøre,
 Naar den tar overhaand! Med Stræk jeg faaer at høre
 At Philocyne har sit Hus og Hjem forladt,
 Og ønsker udaf Sorg al verdslig Lyst god Nat.
 I Verden hun ei meer kan finde nogen Glæde,
 I en Udørken hun Melampe vil begræde.
 Man nylig hende saae, i Klæder ganske sort
 At tage Afsked, og at gaae i Skoven bort.
 Mit Hjerte brister, naar jeg stiller sigt for Dje,
 Jeg derfor vil i Hast til hende mig forsøje,
 Og aabenbare, at Melampe er ei død,
 Men at den hviler nu i hendes Søsters Skjød.
 Slig Tidende skal al Philosophi fordrive,
 Saa Hjertesorg til Hevn skal strax forvandlet blive;
 Jeg glæder mig, at jeg ved saadan Leilighed
 Kan aabenbare det, som jeg har nylig seet.
 Kan sige det, som jeg ei ellers burde sige;
 Thi jeg et Mennesk' er, ja meer, jeg er en Pige,
 Som Løsheds Gave af Naturen nægtet er,
 Men nu det hede kan, at saadant ene seer
 Af Pligt at sige det, som jeg ei burde dølgje.
 Jeg maa i Skoven da min Jomfrues Fodspor følge,
 At vende hende fra sin Ensomhed i Hast,
 Og mig tillige at befrie fra Løsheds Last.

Anden Scene.

(En traurlig Musique høres, og Philoclyne spadserer i Skoven i en dyb Sørgedragt.)

Ah Philoclyne! al din Trøst er nu at græde,
 Du jo forsvunden seer din Belyst, Hjertens Glæde,
 Du ellers ingen Trøst i Verden finder meer;
 Thi hvad kan glæde, naar Melampe borte er?
 Hvad vederqvæge kan mit høibedrøvet Hjerte?
 Hvad kraftig Lægedom nu lindre kan min Smerte?
 Al Konst, al Lægedom jeg kun unyttig seer;
 Thi hvad kan hjælpe, naar Melampe borte er?
 Hvad Fordeel, Glæde, kan saa stor Forlis erstatte?
 Hvad Herlighed kan jeg vel mod Melampe skatte?
 Jeg med Philosophi mig væbner, men, desvær!
 Den ej kan hjælpe, naar Melampe borte er.
 Jeg nu ved Selskab, nu ved Harpen, nu ved Bøger,
 Den sorte Angstes Sky at drive bort forsøger,
 Naar Hjertet klemmes mest, da synger jeg, og leer,
 Omsonst dog strider, naar Melampe borte er.
 Nu forestiller jeg den Herlighed for Dje,
 Som udaf alle Ting mit Hjerte bør fornøje,
 Min Polidorus, som mig været har saa kjær,
 Men alt er Skygge, naar Melampe borte er.
 Jeg hør med Andagt til, naar mine Venner sige:
 Melampe borte er, man finder dog dens Lige;
 Elig Tale Pret kun, ej Hjertet kommer nær,
 Alt er kun Fabel, naar Melampe borte er.
 Nu forestilles mig den Haanhed og Banæte,
 At lade sig af Sorg for ingen Ting fortære,
 Nu forestilles mig min Troes Pligt især,

Men

Men intet lindrer, naar Melampe borte er.
 Jeg veed, en nedrig Sjæl end saadant bør forglemme,
 Og at et ædelt Sind derover sig bør skjemme,
 Jeg mig fordømmer selv, dog Sorg i Hjertet bær,
 Jeg gaaer i Graven, naar Melampe borte er.
 Hvert Nidblik jeg seer Melampe for mig svæve,
 Dens spæde høire Ben mod Philocyne hæve,
 Som af det ædle Dyr for mig er et Signal,
 At udi Skjødet den til Hvile dægges skal.
 Jeg udi Tanker mig med Glæde mod dig vender,
 Jeg griber til, men faaer kun Skyggen udi Hænder,
 Det ikkun er din Geist, du selv er ikke meer,
 Jeg i Indbildningen seer det, jeg ikke seer.
 Om Morgenen jeg dig i Sengen efterleder,
 Men finder ikke meer det, som mit Hjerte glæder,
 Naar Bordet dækkes, jeg dig Sted og lave vil,
 Erindrer ikke, at du est ej mere til.
 Du i min Phantasi, Melampe, ene lever.

Tredie Scene.

Dorothea. Philocyne.

Dorothea.

Naar jeg der tænker paa, mit hele Legem bæver,
 Ach Jomfru!

Philocyne.

Hvad vil du?

Dorothea.

En Tidend' jeg frembær;

Melampe lever, ja hun lever; men desvær...

Philocyne.

Desvær! hvi saa? sig frem, hvad det Desvær betyder.

Do:

Dorothea.

Jeg kan for Rædsel ej.

Philocyne.

Tal, naar din Jomfru byder.

Dorothea.

Melampe lever, men for Eder ikke meer;

Hun allerede i Leanders Hænder er.

Han den Lucilia til Brudegave giver.

Philocyne.

Min Sorg forsvinder, og til Hevn forvandlet bliver.

Dorothea.

Ach Jomfru!

Philocyne.

Tal ej meer, spild for mig ingen Tid;

Flyv som en Pil i Lust, kald Poliborus hid.

Fjerde Scene.

Philocyne (alene, til den ene Side).

Mit Legem er i Brand! jeg ingen Raad kan finde

Imod min Bredde; thi mig Hevnen dennesinde

Ophidset har, ja mig Forstanden taget fra,

En Ilias du har begyndt, Lucilia.

(Echo svarer Ja.)

Ja? tør du svare Ja? kryb frem ud af din Hule,

Hvor dit Forræderi dig ej skal længe skjule — skjule;

Nej, Poliborus dig i Hast skal lede op

I Jordens Indvold og paa højest Bjergetop — Top.

Hvad, tør du toppe end? see hvilken giftig Dvinde!

Erøe mig, hvad Søsters Had formaaer, du skal befinde;

Den

Den leer jo allerbedst, som imod Enden leer ;
 Du mange Timer ej mod mig skal toppe meer — meer.
 Meer? nej vist ikke meer! du min Achilles kjender,
 Min Polidorus, som skal rive dig af Hænder
 Det kostbar Bytte, som min Verdens Glæde var,
 Det ved Leanders Hjelp du mig berøvet har — røvet
 har.

Jeg veed det nok, du tør dig deraf selv berømme ;
 Hvor stor din Dødsfald er, man derudaf kan dømme,
 Jeg alt dit hele Hus i Grund seer ødelagt ;
 Thi hvad kan hindre os? mon din Leanders Magt? —
 Leanders Magt.

Leanders Magt! ha ha! paa Sand du kan vel bygge,
 Thi din Leander er mod Polidor en Skygge — Polidor
 en Skygge ;
 Du det at vide faaer, Udgangen Alting gir ;
 Men troe mig! for dit Hus den Krig Ulykke blir —
 Lykke blir.

Trods ej, Lucilia! det gaaer desmere ilde,
 Din Overmod vil dig fortryde, men forsilde ;
 Dit Hus, Leanders Hus skal begge undergaae,
 Jeg udi Lænker seer alt begge for mig staae — staae.
 Er du mig byde staae? Jeg kan for Harm ej tale.

Femte Scene.

Polidor. Philocyne.

Polidor.

Hvad har min Jomfru her sin Tjener at befale?

Philocyne.

Hevn, Polidorus! Hevn! Vid, at Lucilia

Med

Med Svig og List mig har Melampe taget fra.
 Leander Instrument til dette Kov har været,
 Lucilia han uds Melampe har foræret,
 Han længe luret har paa denne kostbar Skat,
 Og endelig den nu i Hænder faaet fat.
 Man maa med væbnet Haand fra Fienden Byttet tage ;
 Thi de med Gode ej vil give den tilbage ;
 Jeg tares vil af Sorg, hvis jeg ej hevet blir,
 Hvis I tilbage mig Melampe ikke gir.
 Lad ej Lucilia uhevet mig firere,
 Lad hende over mig ej længe triumphere ;
 Gaf, Poliborus ! gaf med væbnet Haand derhen,
 Skaf med Melampe mig min Lyst, mit Liv igjen ;
 Thi intet kan mig fra mit blodig Forsæt skrække.
 Bryd ind med stormer Haand, lad flyde Blod som Bække,
 Wiis hermed, hvad I mod mig udi Hjertet bær,
 At Eders Kjærlighed ej falsk og sminket er.

Poliborus.

I tør om intet mig, min Jomfru ! længe bede,
 I veed, mit Liv, mit Blod til Tjeneste staaer rede ;
 Naar I mig giver Nik, mig intet skrækker af,
 For Philocyne jeg med Glæde gaaer i Grav.
 Men see, en Søsters Blod mig bydes at udgyde,
 Betænk, hvad Ont der vil af saadan Gjærning flyde ;
 Leander frelset har mit Liv, og er min Ven,
 Jeg pligtig er for ham at ofre Liv igjen.
 Skal jeg mit Sværd imod min Vens Indvolde vende ?
 Skal da vort Venskab saa ulykkeligen ende ?
 Til Alting brug mit Sværd, men spar mig herudi ;
 Send mig i Graven, men ej for Forræderi.

Philocyne.

Ach Philocyne! dig al Verden maa beklage,
 At du af Elskovs Skiu dig ladet har bedrage.
 O Qvindesragt! byg ej paa Løfter meer og Eed!
 Naar Prøve gjøres skal, da til Koldsindighed
 Forvandlet Elskov blir, da Masqven man aftager,
 Alt det, som før var hjært, man vender Ryg, forsager;
 Din Kjærlighed, jeg seer og merker, Polidor!
 Ej andet er for mig end som en Meteor,
 I hvis Bestuelse naar meest Behag man finder,
 Naar man den prægtigst seer, den i en Hast forsvinder;
 Som hoven Snemos, der paa Fadet prægtig staaer,
 Der lover store Ting, men Munden intet faaer.
 Mod Qvindesjøn man med Satyrer Landet fylder,
 For Ubestandighed hveranden man beskylder;
 Af mit Exempel og af Andres man dog seer,
 At nuomstunder det er Mandfolks Character.
 Hvor gavmild ikke er en Cortisan paa Eder,
 Med hvad Forpligtelser han Vej sig ej bereder,
 Naar Jomfruhjertes han i Snaren bringe vil!
 Men det gaaer herudi, som udi Skuespil:
 Naar Elskov sluttet er, saa Spillet Ende haver,
 Man til ny Elskov sig en anden Aften laver,
 For Florabella nu man udi Døden gaaer,
 Nu for en Phillis man med Sværd for Brøstet staaer.
 Før den ej Titel af en ret bestandig Hyrde,
 Der for en Nymphe sig hver Aften fast vil myrde?
 Hver Vejler om man nu gjør til Comediant;
 Af min Ulykke jeg beviser, det er sandt.
 I har, o Polidor! den samme Vej udfundet,
 I Philocyne har med Løfter overvundet;

Jeg tænkte, Polidor en ret Mirtillus er,
 Jeg Amarillis, som han eene haver kjær;
 Men Himmel! jeg til min Ulykke haver læret,
 At det ej Kjærlighed, men Sminke haver været,
 Enhver Forpligtelse en Loffemad kun var,
 Som en uskyldig Sjæl i Snaren styrtet har.
 Jeg uden Afsked gaaer, og Eder plat forlader;
 Den, som jeg elskte mest, jeg nu for Alle hader,
 I Philocyne ej for Djen mere seer;
 Jeg eengang skuffet er, ligt ostere ej seer.

(Hun gaaer bort.)

Sjette Scene.

Polidor (alene).

Mit Hjerte briste vil, mig zitterer alle Lemmer;
 Velgjerning, Elkov mit tvivlraadig Hjerte klemmer,
 Nu Philocynes Graad for Djene mig staaer.
 Jeg Sværdet trækker, men Velgjernings Lov modstaaer.
 Ret ligesom en Eg mod Pren, den vil fælde,
 Staaer som i Tvivlsmaal, til hvad Side den vil hælde,
 Et saadant saaret Træ mit Hjerte nu er lig;
 To stridig Ting i mig paa eengang fører Krig:
 Nu Elkov, nu Fornuft i Hjertet triumpherer,
 Taknæmmelighed nu, nu atter Hevn regjerer,
 Jeg staaer som Hercules paa en tvivlraadig Vej;
 Een raaber: træk dit Sværd, en Anden raaber Nej.
 Nu trækkes jeg til een, nu til en anden Side
 Af to Affecter, som vil Hjertet sønderlide;
 Den, som skal heynes, er min Philocyne, men
 Men den, mod hvilken Hevn skal øves, er min Ven,
 Hvis

Hvis store Troskab jeg mod Polidorus kjender,
 Der reddet har tilforn mit Liv fra Nøverhænder;
 Skal jeg til Bederlag berøve ham hans Liv?
 Nej, Polidore, nej! stat kun mod Elskov stiv.
 Du underkaster dig kun derved Folkets Domme,
 Din Vens Leanders Blod jo over dig vil komme,
 Al Verden vil med Ret og Skjel citere dig
 Som Spejl og Mønster paa en Utafnemmelig.
 Men Himmel! skal jeg da min Kjæreste forlade?
 Skal den, jeg elsker, mig herefter fly og hade?
 Skal Philocyne, skal min kjære Fæstems
 Af Sorg i Graven gaae, og plat uhevnet døe?
 Af hele Verden jeg Barbar vil heller hedde,
 Før jeg skal Elskovs Pligt mod hende overtræde.
 Al Verdens Domme jeg foragter meget let,
 Naar hun fritkjender kun og siger, jeg gjør ret.
 Fat, Philocyne! Mod, græm dig ej meer til Døde.
 (Leander kommer ind.)

Men jeg Leander seer at komme mig imøde,
 Hans Afsyn slaaer mig, og lidt vankelmødig gjør;
 Jeg tænker paa, hvad han beviset har mig før.
 Indvolde røres, og mit Hjerte i mig banker;
 Men stat, Cupido! hi, driv bort deslige Tanker.
 Min Jomfru byder med min Ven at bryde Fred,
 Hun raaber: hvæs dit Sværd! jeg være maa bered.

Syvende Scene.

Leander. Polidorus.

Leander.

Glæd dig, Leander! du din Jomfru har fornøjet,
 Du Havnen naaet har, du Hjertet haver bøjet,

Eljent

Stjødnt med Besværighed du dog Magneten fandt,
Som Hjertet trækede, Lucilla du vandt.

Polidorus.

Hold Stand, Leander!

Leander.

Hvad?

Polidorus.

Glød dig ej alt for hastig!

Leander.

Hvo hindre tør min Fryd? hvo er saa overmæstig?

Polidorus.

Det Polidorus tør.

Leander.

Hvi saa?

Polidorus.

Du spørg, hvi saa?

Med sig Fripostighed du tør her for mig staa?

Betænk, du haver os Melampe jo berøvet,

Og Philocyne ved sig Kov saa højt bedrøvet;

Jeg Polidor ej er, du ej Leander meer,

Du Hector est, i mig en fiends Achilles seer.

Betænk dig, det jo haardt mod Braadden er at stampe,

Du vedst min Tapperhed, tilbage giv Melampe.

Leander.

Hold kun med Trusler op, jeg frygter ej din Magt,

Jeg større Helt end dig i Graven haver lagt.

Polidorus.

Hvad Polidori Arm formaaer, du skal befinde,

Jeg beder dig, at du vil heri dig befinde.

Fortryd din Gjerning, og Melampe giv igjen,

At jeg ej usdes skal at figte mod min Ven;

At Verden ikke mig i Fremtid skal bebrejde,
Mod min Velgjører at jeg først haver Fejde.

Leander.

Du bryde, Polidor! maa Venfæb; hvor det gaaer,
Saa vær forsikkert, at du ej Melampe faaer.

Af dette eene jeg dig, Polidor! berømmer,
At du tilstaaer din Synd, at du dig selv fordømmer,
Hvis ej Leanders Haand dig slaaer og sælger ned,
Da Himlens Dom, min Ret, din Uafnemlighed.

Polidorus.

Vil du Melampe da os ej tilbage give?

Leander.

Nej! hos Lucilia Melampe skal forblive.

Polidorus (Kaster sin Handske).

See der min Handske, som skal være Tegn til Krig.

Leander.

Der har du min igjen til samme Tegn for dig.

T r e d i e Act.

Første Scene.

Sganarel (Kommer indslæbendes med en Kat i et Daand,
som han har gjort til Krigsfange).

Jeg dig nu viset har, hvad jeg har kundet gjøre,
Du veed, hvad Krigens Ret den med sig plejer føre,
Hvad Sejerherren med en Fange gjøre kan,
Jeg i retfærdig Krig er bleven Dvermand:
Jeg af Medlidenskab dig Livet dog har lovet.

Skjøndt som en Kaalstof jeg afbugge kan dit Hoved.

At myrde Fanger jo tillader Krigens Ret;

Hvad svar du dertil? bør du ej erkjende det?

(Han rykker Ratten saa stærkt, at han faaer den til at mjave, og Sganarel mjaver igjen.)

Du skal i Fængsel da tracteres paa det beste;

Thi skjøndt du Fiende est, saa est du dog min Næste,

Jeg dig med Sværd i Haand vel fanget har i Krig,

Men kan ej gyde Blod, naar man ydmyger sig.

Unden Scene.

Dorothea. Sganarel.

Dorothea. Hvad Pokker bestiller du her med den Kat? er det nu Tid at hjemte saaledes?

Sganarel.

See første Fange, som jeg Fienden tager fra,

Nu Krigen maae gaae fort: jacta est alea.

Dorothea. Gaf Fanden i Vold med dit Narre-ri! Gjør man Katte til Krigsfanger?

Sganarel. Hvorfor ikke det? naar man fører Krig om Hunde, kan man meget vel gjøre Katte til Krigsfanger. Jeg kunde have erobret Een af Fiendens Hunde saa let, som jeg vil kløe mig i mit Hoved, men jeg vil overlade den Ære til Een af Generalerne; thi naar Hovedmaterien til Krig er Hunde, saa kan det ikke anstaae mig som en ringe Tjener at gjøre andre Krigsfanger end Katte.

Dorothea. Du kommer nok engang i Ulykke

for

for din faade Mund. Jeg tilstaaer gjerne, at det lader noget ilde for to Søstre at udgyde Blod for en Hunds Skyld.

Sganarel. Ja, det lader noget hundsk! Det er ogsaa en Hundekrig.

Dorothea. Men nok er det, at Philocone elskte Melampe som sine egne Dine, og at hende er med List frarsved det Klenodie, hvis Fortis vil bringe hende til Graven. Tro mig, at der bliver andet Blod udgydet end Hunde- og Rattedblod, og at baade du og jeg kommer til at væde vore Dine, førend det er til Ende. Hold derfor op med saadan Narreri, og lad den Kat fare.

Sganarel (til Ratten)

Begjer du Frihed? Svar! har du ej mere Maal?

(Han rykker Ratten igjen, og kommer den til at mjaae.)

Gaf Fanden udi Vold paa Cavalliers Parol.

Dorothea. Du skal ikke troe, Sganarel! hvor forbittede Polidorus og Leander ere mod hinanden.

Sganarel. De vare dog saa gode Venner tilforn.

Dorothea. Det er sandt. Men hvad gjør ikke Elskov? Den kan ophidse Børn mod Forældre.

Sganarel. Men mener du, at jeg kommer til at gaae i Krig med?

Dorothea. Hvad andet? Du har jo nydt gode Dage i Fredstider, nu maae du ogsaa føle, hvad det er at lide Ondt.

Sganarel. Jeg mener, Sagen bliver afgjort ved en Duel imellem Polidorus og Leander.

Dorothea. Nej vist ikke; thi jeg mærker, at begge Familier gjøre alt for store Anstalter dertil.

Sganarel. Jeg vil holde Neutralitet.

Dorothea. Det bliver dig ikke tilladt. Men der kommer Polidorus. Jeg maae løbe. (Gaaer.)

Tredie Scene.

Polidorus. Sganarel.

Polidorus. Hør Sganarel! din Trofskab er mig bekjendt.

Sganarel. Jeg takker Herren for de gode Tanker, han har om min Person. Jeg vil ikke rose mig selv, men det kan jeg sige, at jeg tjener Herren med Liv og Blod udi Fredstider.

Polidorus. Det er ingen Konst; men nu skal dig gives ret Lejlighed, at gjøre mig Tjeneste, og lade see, at jeg ikke har irret i de gode Tanker, som jeg har om dig. Du veed, at der har rejst sig Krig og Tvistighed imellem mig og Leander.

Sganarel. Kan jeg tjene Herren med et godt Raad, saa er min ringe Hjerne og Pande til Herrens Tjeneste?

Polidorus. Du skal hjelpe mig baade med Raad og Daad.

Sga:

Sganarel. Ja mænd for Rimets Skyld. Men hvorudi skal den Daad bestaae?

Polidorus. Du skal forklæde dig.

Sganarel. Ja nok: Herren vil maaske have mig paa Mascerade med sig?

Polidorus. Nej Sganarel! du skal agere en Spion, og udforske, hvad Leanders Folk forretter, hvad Anstalter de gjør, hvad Anslag de har, og hvor mange Stridsmænd han kan bringe til Beje, hvorom du skal give mig en tilstræffelig Underretning.

Sganarel. Men Herre! man plejer at hænge Spioner, naar man faaer fat paa dem, hvilket er ikke min Lejlighed, besynderlig efterdi jeg er forlovet med en ung Pige, som græmmede sig død, om jeg blev hængt; jeg selv har kun eet Liv at sørge for; men jeg beder om at blive befriet fra den Forretning for hendes Skyld; thi skulde jeg komme i Ulykke og blive hængt som en Spion, og hun derover skulde gremme sig saa haardt, da sørgede jeg mig virkelig ihjel.

Polidorus. Giv dig tilfreds. Hvis du falder i Fiendens Hænder, og omkommer, da skal jeg nok forsørge hende.

Sganarel. Det staaer mig ikke for Djen, Herre! men det er en Skam at blive hængt for Troskab mod sin Herre.

Polidorus. Er det Skam for en Tjener at blive hængt for Troskab mod sin Herre? Sga:

Sganarel. Det maae være hvad det være vil, saa er dog at hænges at hænges, og en Galge en Galge. Jeg veed nok, hvad det er, Kjønt jeg aldrig har været hængt tilforn. Naar nogen seer en hænge i en Galge, siger de strax, at det er en Tyv, og naar jeg var død, har jeg ikke et Ord at sige derimod. Nej, er det saadan Slags Daad, som Herren forlanger min Hjælp udi, saa beder jeg, at det alene maae blive ved Raad, derudi vil jeg tjene Herren saaledes, at han skal takke mig, saa længe han lever.

Polidorus. Hvad Raad kan du vel give mig?

Sganarel. Jeg har allerede et kostelig Raad i Hiernen, hvorved Krigen skal faae en lykkelig Ende.

Polidorus. Hvori bestaaer det Raad?

Sganarel (gaaer frem og tilbage, og tørrer Sveden af sig.) Det bestaaer derudi, at gjøre Fred og ikke føre Krig for en lumpen Hund.

Polidorus. Hør Sganarel! gjør dig kun strax færdig at efterleve min Befaling.

Sganarel. Ja nok, om det er til at slutte Fred; thi jeg vil heller være Ambassadeur eller Plenipotentarius end Spion, baade for Kongens og Farens Skyld.

Polidorus. Her er nu ingen Tid at skiemte. Lav dig strax til at gaae hen og udforske Fiendens Tilstand; hvis du ikke forretter det trolig, skal det koste dit Liv.

Sga:

Sganarel. Men Herre, jeg er bange, at Dorthé bliver vred paa mig, at jeg falder hende ind i hendes Forretninger; thi hun er tilforn vant til at spionere i Huset. Lad hende gaae i mit Sted, hun kan gjøre det bedre end jeg; thi jeg har altid hørt, at naar man vil spille Intriguer, skal man bruge Fruentimmer dertil.

Polidorus. Jeg vil ingen Undskyldning høre; Enten forret, hvad jeg siger dig, eller lav dig til at døe.

Sganarel. Na Herre! Er der da ingen Redning for mig?

Polidorus. Nej, Dommen er alt affagt.

(Han gaaer.)

Fjerde Scene.

Sganarel (alene).

Af to onde Ting er dog best at udvælge det, som er mindst ondt; thi skal jeg døe, saa er det bedre at jeg døer for Troskab mod min Gomsfrues Kjæreste, end for Utroskab. Derforuden er det eene vist, det andet uvist; thi det kan hende sig, at ingen kjender mig, og jeg kan med Ære og velforrettet Sag komme tilbage. Jeg er bange, at mit Ansigt røber mig, og at jeg bliver rød, naar man taler mig til. Gid Jacob Oldfur vilde laane mig sit Ansigt, som han har, naar han om Aftenen gaaer paa Vinhusene at høre, hvad Folk taler! gid han vilde overlade mig

mig sit hellige og ærbare Ansigt, kun et Par Timer! thi mit eget er ikke skikket dertil. (Han tar et Spejl, og gjør sig en ærbar Mine.) Jo jeg seer ud som en Spion; mit Ansigt, mine Ben, Alting indtil min Hat seer spionisk ud. Dersom ingen kjender mig, saa skal det nok gaae an, og gaaer det dennegang an, saa skal det nok ogsaa gaae tiere an, saa jeg maaske kan blive ved Professionen, thi den føder rigelig sin Mand; Mange gjør stor Lykke derved, og blir op-
 højede enten til stor Ære eller i en stor Galge. Vilde der kun ingen kjende mig, saa havde jeg ingen Fare; men naar nogen taler mig til, bliver jeg strax bange. Jeg maa øve mig lidt, og forestille mig Alt, hvad som kan hændes, forud; som for Exempel: Nu er jeg alt paa Fiendens Grund, endnu har jeg ingen Nød, ingen kjender mig endnu. Her sætter jeg min Hat, som skal betyde en Skildvagt, og her min Handske, som skal betyde en anden. Nu vil jeg forestille mig, at samme Vagt kommer og seer mig under Djnene. Jeg spørger: hvorfor seer du saa paa mig? Han svarer: maa jeg ikke see paa dig? Jeg er jo ikke anderledes skabt, end et andet Menneske. En Kat maa jo see paa en Konge. Ej du Skabhals! see paa dig selv. Du est selv en Skabhals. Jeg er lige saa god som du i alle Maader, og trods! Det gif brav nok. Nu vil jeg forestille mig, at en Anden kommer, og siger: Er du
 ikke

ikke Sganarel? Nej Monsieur! det er ikke mig. Hvem est du da? Jeg er en Herremand, som lever af mit Eget. Du seer ligere ud til at være en Nar. So gjør et Par. Om jeg seer ret til, saa est du Sganarel. Nu skal du ikke faae at vide, at jeg er Sganarel, om du blev gal. Jeg vil døe paa, at du er Sganarel. Gaae den en Ulykke, der er! Hvorpaa han gaaer bort, naar han hør mig bande derpaa. (Rykkende Handsken tilside. Men det er kun en Begyndelse. Nu vil jeg forestille mig, at nogle Gripomenusser tar fat paa mig som en Spion, og fører mig for en Ret, hvor Dommeren spør mig: Hvad Landsmand er du? (Han sætter sig ned paa en Stol.) A er en Tydsk; Fallil! Nej det gaaer ikke an; jeg maa svare paa Tydsk: Ich bin en Tydsk, Musnier! Du kommer mig for at være en Spion. Nej, jeg er ingen Spion, det skal ingen kunne sige mig paa. Tjener du ikke hos Polidorus? Nej, jeg har aldrig hørt det Navn nævne før. See, der staaer Pinebænken til Tjeneste, hvis du ikke bekjender. Min Herre! jeg vil gjøre min Eed paa, at jeg ikke er Sganarel, og at jeg aldrig har hørt tale om min Herre min Livstid. Man agter ikke, hvad en Spion svær. Jeg siger jo, at jeg er ingen Spion. Hvem est du da? Jeg er Ingen. Hvorpaa man lægger mig paa Pinebænken (Han lægger sig ned paa Gulvet, og lader
som

som han bliver pint.) Nu au au! Vil du bekjende da? Nu === au! hold op, jeg vil bekjende! hvorpaa man løser mig; men naar jeg kommer løs, bliver jeg ved mit Forsæt, ikke at bekjende. Jeg lægges andengang paa Pinebænken: Na vær naadig! aa vær naadig! A === Vil du bekjende da? Na === Na === Saa bekjend da! Na === jeg skal bekjende; lad mig løs igjen. Naar jeg saa kommer løs, siger jeg: Na Herr Dommer! I kan faae mig paa Pinebænken til at bekjende, hvad I vil; men jeg er en Carnali, om det er mig. Hvorpaa man forelægger mig en Eed, at sværge mig fri, og jeg sværger mig fri. Hvorpaa Dommeren siger: lad den Hundsvot da gaae! og jeg gaaer.

(Til Spectatores):

Gif det ikke bray nok? Alting bestaaer i en Øvelse. Jeg havde dog ikke tænkt, at jeg kunde staae saa vel imod Pinebænken.

(Gaaer.)

Femte Scene.

Dldfux (alene)

Ha ha! jeg har staet og hørt denne Comedie an, hvorledes Sganarel vil gaae sine Sager an. Nu vil jeg stille mig an, som jeg er een af Leanders Parti, for at forsøge, om han kan holde Stand. Jeg troer ikke, at han kender mig i denne Dragt, og med disse Knæbelsbarter, jeg har sat mig paa.

Jeg

Jeg skal og sætte Hatten ned i Dyrne, saa han ikke ret skal see mit Ansigt, og give mig et fremmed Maal; og som Folk af Leanders Parti har et hvidt Vaand paa Axelen, til Kjendetegn fra Polidori Parti, som fører et rødt Vaand, saa vil jeg hænge et hvidt Vaand paa min Axel. Jeg har længe tragtet efter at spille ham et Puds, og nu faaet en Kjon Lejlighed dertil. Jeg skal gjøre ham saa bange, at han skal ikke forvinde det saa hastig igjen; thi jeg kjender hans Hjerte, og er vis paa, at naar han seer en blot Kaarde, saa forlader han gjerne sin Herre og vor hele Parti. Polidorus har udvælgel ham til denne Forretning, saasom han har Tanker om hans Ærlighed. Han er ogsaa ærlig, saalænge der er ingen Fare; men naar han.... See der kommer han allerede, og har paataget sig en Doctordragt. Ha ha ha!

Sjette Scene.

Sganarel. Oldfux.

Sganarel. Du skal ikke Fanden selv kunde kjende mig udi denne Dragt. Men see, der seer jeg en af Leanders Folk; han kommer ret belejligt.

Oldfux. Serviteur, Hr. Magister!

Sganarel. Jeg er ikke Magister, men ikkun Doctor.

Oldfux. Maatte jeg spørge, hvad Slags Doctor han er? Sganarel.

Sganarel. Jeg er een af de sorte Doctore; I kan jo see paa min Dragt, hvilken Doctor jeg er.

Oldsur. Alle Doctore gaaer her klædte ligeledes. Jeg vil vide, i hvad Videnskab I er Doctor.

Sganarel. Jeg er Doctor i Doctorskab.

Oldsur. Er I Doctor Medicinæ, Juris, Theologia eller Philosophiæ?

Sganarel. Jeg er Doctor i det sidste. (Oldsur giver ham et Drefigen.) Nu! hvorfor slaaer I mig?

Oldsur. Er I Doctor Philosophiæ eller Philosophus, saa veed jeg, at I maa kunne taale et Drefigen; thi en ret Philosophus, naar man slaaer ham paa eet Dre, saa rækker han et andet frem.

Sganarel. Nej Monsieur! jeg er ikke Doctor i Drefigen; jeg er Doctor i det første, som I spurgte mig om: jeg er Doctor i Piller.

Oldsur. Saa beder jeg da ydmyggt om Forladelse, Hr. Doctor! havde jeg vidst det, saa havde jeg ikke slaaet ham. Det var hans egen Skyld, at han gav sig ud for en Philosophus, hvilket Slags Folk har ingen visse Indkomster, men lever af Extra, som er Drefigen og Næsestyver. Jeg har anden Respekt for en Doctor Medicinæ; det er andet end en stakkels Philosophus, hvis Gage er Fattigdom og Hug, da derimod den første slaaer Folk ihjel, hvor han kan træffe dem, og faaer Penge til. Men det er mig kjært, at jeg finder Hr. Doctor her.

Jeg
er

er saa meget plaget med calore intestinorum; hvad raader han mig at bruge derfor?

Sganarel. Det er ikke Saadant, jeg er Doctor udi. Jeg er Doctor i = = = I kan vel vide, hvad jeg vil sige; nu ligger det mig paa Tungen: udi = = =

Oldfux. Na jeg veed nok; I er maaske Doctor Juris?

Sganarel. Ja ja, saa er det.

Oldfux. Er det Juris civilis eller canonici?

Sganarel. I begge to; thi jeg er ligesaameget drevnen i det eene, som i det andet.

Oldfux. Det er mig kjært; saa vil jeg consulere ham i en Casu, som jeg har Tvistighed om.

Sganarel (sagte). Det er en forbandet Karl. (hojt.) Nej Monsieur! I begriber ikke min Mening; jeg er Doctor i det Tredie.

Oldfux. Men min Hr. Doctor i det Tredie! naar jeg gir ret Agt paa hans Tale og Alting, saa troer jeg heller, at han er en Spion.

Sganarel. Spion? jo jo! I skal nok see, at Doctore gjøre sig saa gemene, at de gaaer om at spionere. Dersom jeg havde Bidne paa Jer Mund, kunde I komme i stor Ulykke. I kjender ikke vort Facultet ret, det mærker jeg, ellers talte I ikke saa dristigt. Vi Doctore laar os min Tro ikke spille paa Næsen.

Old:

Oldfux. Min Hr. Doctor i det Tredie! jeg lar mig ikke affpise med Snak; hekjend kun Sandheden.

Sganarel. Monsieur! hvis J lar mig ikke være med Fred, skal J ha, førend J veed et Ord deraf, en Gulsot paa Halsen, som er incurabel.

Oldfux. Og hvis J ikke bekjender, min Hr. Doctor i det Tredie! saa skal J faae en Blodsot paa Jer Ryg af min Kaarde.

Sganarel. Hvad skal jeg bekjende?

Oldfux. At du est en Spion.

Sganarel. Jeg troer, Manden er gal. J kan jo vel see, at jeg er ingen Spion; min Klædebrage beviser jo, at jeg er een af de bedste Doctore, No-gen vil forlange. Jeg svær ved alt det, som helligt er udi et Apothek, ved Piller, Clisterer, Podagra, Chiragra, Ligtorne, Franzoser, Smaakopper, Mæssinger 2c. 2c. 2c., at hvis J ikke gaaer strax bort, skal jeg rede Jer saa til, at Jer hele Blod skal blive til Theriak; og at J skal blive solgt til et Apothek at gjøre Medicin af.

Oldfux. Det er nogle herlige Guder, du svær ved. Jeg svær ved min Kaarde, mine Hænder, mine Arme, mine Knæbelsbærter, at hvis du ikke bekjender, saa...

Sganarel. J maa være fra Jer Forstand, Monsieur! hvordan skulde jeg føre saadan Dragt, hvis jeg ikke var Doctor?

Old.

Oldfux. Der gaaer saa mangen Slynge i Doctorklæder, og er derfor just ikke Doctor. Om man vilde fæste saadan en Kjøl paa en Ape, blir han derfor Doctor?

Sganarel. Ja saa blev han i det ringeste en Ape-Doctor.

Oldfux. Eftersom det bestaaer i Kjolen alene, saa vil jeg strax skille dig ved din Doctorgrad. Træk ud!

Sganarel. Hej hjælp! hvor er J, Pest, Feber, Tandpine, Batterfor, Gulsot, Svindsot, og Alt, hvad som dependerer af Faculteter! griber alle paa eengang denne forbandede Karl, der bespottet Medicinen, uden at have ringeste Respect enten for hans Character eller Klædebragt.

Oldfux. Fort, fort træk ud!

Sganarel. Det skal ikke alene hevnes paa Jer, men paa Jer hele Familie; thi J skal inden 24 Timer døe den skjændeligste Død, ikke af Menneskepest, men af Qvægpest, ligesom Bæster.

Oldfux (trækker Kjolen af ham). Haha! nu kjender jeg Manden. Det er Sganarel; du blev tidlig nok Doctor til din Mykke. Er du ikke Sganarel?

Sganarel. Jo nu er jeg Sganarel; men da jeg bar den lange Kjøl, var jeg Doctor.

Oldfux. Jeg skal lære dig, hvad det er at fare med Løgn.

Sga:

Sganarel. Jeg løj, min Tro, ikke; thi der er Mange, hvis Doctorskab hænger alene i Kjolen.

Oldfux. Hør Sganarel! du er den første af Fiendens Parti, som er falden i vore Hænder; derfor maa du døe, for at jage Skræk i de andre.

Sganarel (paa Kne). Na! Hr. Capitain! spar mit Liv!

Oldfux. Nej, du maa døe.

Sganarel. Na! Hr. Major!

Oldfux. Fort, fort! ingen Snak!

Sganarel. Na! Hr. Oberstlieutenant!

Oldfux. Ingen Snak; du skal døe.

Sganarel. Na! Hr. Brigadeer!

Oldfux. Ræk kun Halsen frem; det skal snart være gjort.

Sganarel. Na! Hr. General! (Oldfux trækker Kaarden.) Na! Hr. Churfyrste!

Oldfux. Vil du da bekjende alt det, du veed, og tilstaae, at du est en Cujon?

Sganarel. Na ja, og en Carnali til. (Oldfux tar Knædelbakterne af, og sætter Hatten op.) Hvad Fanden er dette, Monsieur Oldfux? det er jo Jer?

Oldfux. Ja hvad andet, Hr. Doctor i det Tredie? Du forretter ikke ilde, hvad som dig blir betroet.

Sganarel. Gid J faae en Ulykke med Jer Hærcellering! Jeg skal min Tro sige det til Polidor.

Old:

Oldfux. Og jeg skal ogsaa give ham en udførlig Beretning, hvordan du har fikket dig i din Ambassade.

Sganarel. Dog, jeg vil ikke klage, dersom I vil tie.

Oldfux. Nej, jeg skal ikke røbe dig; men forret dit Verende bedre en andengang.

Fjerde Act.

Første Scene.

Philocyne ved sin Faders Grav.

Standarten rejset er, til Krig sig alting ryster,
 Paa Polidori Arm og Magt jeg mig fortrøster,
 Med Fiendens Undergang min Spot han høvne vil;
 Hvad for Tragoedie, hvad traurig Skuespil,
 Du, o Lucilia, os tvinger til at øve!
 Du lære deraf skal, hvad det er, at berøve
 Din Søster det, som hun af alting havde kjær;
 Jeg først begynder Krig, men Marsag dog ej er.
 Thi det uskyldig Blod, som herved skal udgydes,
 Alt hvad Ulykke skeer, det skal paa dig udtydes,
 Thi den ej lastes, som begynder saadant Epil,
 Men den alene, som Anledning gier dertil.
 Om end min Fader selv stod op igjen af Døde
 Og ved sin Myndighed til Fred mig vilde nøde,
 Saa fra sit Forsæt dog ej Philocyne stod,
 Jeg til Forligelse mig ej bevæge lod.

Hvad vil det sige, om til egen Død jeg iler?
 Jeg svær ved denne Grav og hvad her under hviler,
 Ja ved Pandolfs og ved Hyacinthes Sjel,
 Ved hende, som mig gav Melampe til min Del,
 At ingen Fare skal mig fra mit Forsæt røge.
 Men Himmel! hvad er det? det er min Faders Skjæge!
 O! et forfærdet Syn! han op af Graven gaaer,
 Mit Legem bli'r til Is og Blodet stille staaer.
 (Philogene sætter sig ned i en Lehnstol.)

Anden Scene.

Et Spøgelse staaer sagte op af Jorden ved en douce Musik.
 Af hvilke Furier dit Hjerte er omspendet!
 At du Naturen har forsvoren, Sverdet vendet
 Imod Lucilia, imod dit eget Blod;
 Du Synd bedriver, som forsones ej ved Bod!
 Dens Etorhed har mig end i Graven gjort urolig,
 Mig tvungen at gaae af Plutonis mørke Bolig,
 For at frastrække dig fra din Hævnjerrighed,
 Ved Faders Myndighed formane dig til Fred;
 Dit onde Forsæt dig med haarde Ord hebrejde,
 At mod Naturen, mod din Søster du vil fejde,
 I Skrift, Historier, kun et Exempel nævn',
 Hvor man har seet lig Begjærlighed til Hævn,
 Man to Thebaner saae i fordum Dæne krige,
 To Brødre myrdes af hinanden; men et Nige,
 Et Herredømme til den Ild dog Tønder var,
 Her et umælend' Dyr to Søstre væbnet har.
 Lad Eder Hælved ej og Furier forlede
 Dit at fremture i lig unaturlig Brede,

Dffr' den Helene op, som opvakt harer Krig.

Stil udi Skeden Sværd og lev cendvætelig.

(Hvorvaa Spøgeset synker ned i Jorden igjen ved samme Musik.)

Tredie Scene.

Philocyne, efterat Musiken har Ende, rejser sig op af Stolen.

Hævnjerrighed imod min Søster er forfunden,

Jeg af min Faders Ord og Straf er overvunden,

Jeg føl' Forandring i mit Blod, min hele Krop,

Dg min Samvittighed mig nager, tærer op.

Jeg idel Ruelse i Sjæl og Hjerter finder,

De salte Tøare mig af Mine strømvis rinder,

Jeg mærker, at jeg har ej været ved mit Sind,

Dg at Hævnjerrighed har gjort mig gandske blind.

Min Faders Geist har mig fra blodig Forsæt skrækket.

Dg til Lucilia Medlidenshed oppækket,

Mit Hjerter, der var før som Marmor, Flintesten,

Bevæges, bøjes nu som ny udspiret Gren.

Jeg vil ej mere med min kjære Søster krige,

Men lade Byttet, og med hende mig forlige,

Jeg snopsed nyd af Havn, nu sukker efter Fred,

Min Vrede er omvendt til lutter Kjærlighed.

(Hun sætter sig i Stolen igjen, og ligesom falder i Almægtighed.)

Fjerde Scene.

Lucilia med Melampe paa Armen. Philocyne.

Lucilia.

Jeg Byttet fik igjen, som mig med Ret tilhørte,

Saa angennem en Skjænk en Elsker aldrig førte

Til sin tilkommend' Brud, som den, Leander gav,
 Den gav mig Liv igjen, og reddede fra Grav.
 Hvor uførmødentlig mig Lykken dog har søjet!
 Lev med Melampe nu, Lucilia, fornøjet,
 Frygt ej for Polidor, for Trudsler og for Krig,
 Naar vides Sværd mod Sværd, man nok betænker sig.
 Lad stolte Polidor kun med sin Manddom prale,
 Leanders Styrke ham nok tvinger at omsale,
 Leander lær ham nok at lægge Vaaben ned,
 At tage Svøfftet ind, tilbede sig en Fred.
 De tænker, man maaskee forfagt af Trudsler bliver,
 Og, før at undgaae Krig, Melampe overgiver;
 Nej nej, Lucilia affrækkes ej saa let,
 Hun har en ædel Sjæl, og Hjertet sidder ret.
 Thi først skal Sværdet Folk, som Vøner Vind, udrybde,
 Ja før skal Helteblod som Strøm og Elve flyde,
 Før Faders Sværd skal Søn i Graven stikke hen,
 Før man Melampe skal aftvinge mig igjen.
 Men Tiden minder, at jeg maa mig hjem begive.

Philocyne springer op.

Wie lidt, Proserpina! jeg skal dig sønderrive
 Med disse Hænder, og dig dæmpe skal dit Mod;
 Min brændend' Sjæles Tørst maa slukkes med dit Blod.
 Lev lidt! men Himmel! hun mig undgik udaf Hænder,
 Jeg al min Tanke nu til Krig og Havn henvender,
 Min Faders Tale gjør ej mindste Virkning meer,
 Al sliq Formaning nu kun Enak og Fabel er.
 Mod al Bebrejdelse og Straf jeg stopper Dre,
 Skjøndt Himlen raaber Fred, saa dog jeg Krig vil føre,
 Min Fader anden Gang af Graven op maa staae,
 Og mig end haardere min Synd bebrejde maa.

Ma.

Naturen maa mig min Misgjerning forekaste,
 Den hele Verden maa mig hade, sney og laste,
 Samvittigheden maa til Døde plage mig,
 Alt dog forgjæves er, at skrække mig fra Krig.
 Jeg til min Skjendsel selv min Støtte vil berede,
 Jeg unaturlig vil og vanskabt gjerne hede,
 Man som et Monstrum maa mig vise i et Land,
 Naar min Hævnjerrighed fornøjes, stilles kan.
 Nu gaaer jeg hen, og mig til Mord og Drov bereder,
 Og med bevæbnet Haand min Fiende opleder,
 Nu gaaer jeg hen, min Slægt at rykke op med Rod,
 Og for at dyppe Sværd udi min Søsters Blod,
 For Ven mod Ven til Had og Vind at opvække,
 Med døde Kroppe Mark og Enge at bedække,
 At træde under Fod Naturens Ret og Lov,
 Ved Blod, ved Knald og Fald, ved Mord, ved Brand,
 ved Rov.

(Gaaer.)

Femte Scene.

Sganarel som en Bonde.

Den første Gang gik det galt til, men nu haaber jeg, at det skal gaae bedre; thi jeg kom ikke ihu, at en Doctor burde forstaae Latin, og at jeg let kunde røbes, naar Nogen examinerede mig. Det var ellers et forbandet Puds den Oldfux spillede mig; naar vi engang faaer Fred, skal jeg nok betale ham igjen. Men der kommer hel belejligt en af Luciliae Piger; jeg vil fritte hende om Sagerne.

Sjet-

Sjette Scene.

Lucilia Pige. Sganarel.

Pigen. Na! hvad Ulykke staaer ikke vort Hus nu fore! Vore Efterkommere skal ikke kunne troe, at saadant kan være skeet, nemlig at et umælede Creatur, en Skjædehund, har ophidset to kjædelige Søstre imod hinanden. Jeg tænkte i Førstningen, at det skulde endes alene med Trudsel, men jeg mærker, at Polidorus og Leander er derover kommen i Ord sammen, og har truet hinanden paa Livet, saa at det ikke vil løbe af uden Blod. Na! man maa vel sige, at intet Had er saa stort som Brødre- og Søstre-Had. Men der seer jeg en Bonde. God Dag min ærlige Mand, hvor har du hjemme?

Sganarel. Jeg er hjemme fra.

Pigen. Det er ikke saa ilde svaret. Men hvor er dit Hjem?

Sganarel. Hvor har J hjemme lille Fæstemø?

Pigen. Jeg tjener for Pige i en fornemme Jomfrues Hus, som hedder Lucilia.

Sganarel. Hedder Huset Lucilia?

Pigen. Nej, Jomfruen hedder Lucilia. Men hvor tjener du?

Sganarel. Jeg tjener ingensteds for Pige.

Pigen sagte. Denne Bonde er et lystigt Hoved.

(Højt.)

(Højt.) Jeg kan nok høre, at du er skjemtefuld. Hvor gammel est du ?

Sganarel. Hvor gammel er J ?

Pigen. Jeg er sytten Aar gammel.

Sganarel. Sytten Aar gammel! og J er endnu Pige? hvor kan det være mueligt? saa gamle Piger har vi ikke i vor Egn.

Pigen. Ikke det? Her har vi min Tro Piger paa 40 Aar.

Sganarel. Da har de stakkels Piger slet Lykke hos Jer.

Pigen. Ja Landsmand! de har slet Lykke baade herudi og i alt andet.

Sganarel. Hvad kan saadan en Pige, som J er, faae til Løn om Aaret?

Pigen. Otte Rixdaler.

Sganarel. Saa meget kan en Pige fortjene paa een Natte-Tid hos os.

Pigen. Det maa være et Canaans Land, som du boer udi.

Sganarel. Hvad hedder den Gømsfru, som J tjener hos?

Pigen. Hun hedder Lucilia, og er forlovet med en ung Herremand ved Navn Leander.

Sganarel. Hvorlænge har de været forlovet sammen?

Pigen. Udi fire Aar.

Sga:

Sganarel. Det var en forbandet lang Forlovelse. Hvor mange Børn har hun faaet imidlertid?

Pigen. Sy din Tølpel! min Jomfrue er en ærlig Jomfru. Jomfruer hos os faaer ikke Børn, førend de bliver gifte.

Sganarel. Det veed jeg nok, men jeg meente forlovede Jomfruer; thi hos os, hvor Forlovelser er ikke nær saa lange, faaer man gjerne eet Barn i det ringeste for Brylluppet.

Pigen. Ja der er vel dem hos os, som det gaaer ligeledes til med, men ikke fornemme Jomfruer.

Sganarel. Er Jer Jomfru da en fornemme Jomfru?

Pigen. Ja vist, hun er een af de mægtigste Huse i Italien.

Sganarel. Hvor mange Diger er der i Jer Hus?

Pigen. Vi ere Sex.

Sganarel. Faaer de alle lige stor Løn?

Pigen. Nej somme faaer 8 Rigsdaler og somme 12.

Sganarel. Hvormange Gange spiser I om Dagen?

Pigen. Tre Gange. Du gjør mig saa mange unyttige Spørgsmaal; jeg har saa meget andet i Hovedet.

Sga-

Sganarel. Na! lille Pige, gie et Øjeblik! Jeg har saa stor Lyst at vide, hvorledes det gaaer til i fornemme Huse. Hvor mange Retter Mad faaer din Gjomfru hver Maaltid?

Pigen. Ser Retter.

Sganarel. Hillemand! saa maa hun da ha en Mave saa stor som en Koemave.

Pigen. Nej saamænd, hun æder kun lidt af hver Ret.

Sganarel. Ja, det maa være. Men paa hvad Tid holder I Chor om Aftenen?

Pigen. Det er ikke meer brugeligt i fornemme Huse.

Sganarel. Hvormeget Garn kan vel Jer Gjomfru spinde om Ugen?

Pigen. Sy fy! du skal nok see, at saadanne Gjomfruer sver og spinder.

Sganarel. Er Jer Gjomfru smuk?

Pigen. Ja vist, hun er som en Lillie.

Sganarel. Ej, nu begriber jeg, hvorfor hun ikke arbejder.

Pigen. Du er ikke taabelig for en Bonde; havde jeg Stunder, saa gad jeg nok talt meer med dig.

Sganarel. Na! lille Pige, nok et Par Spørgsmaal: Er Jer Gjomfru bemidlet?

Pigen. Ja vist har hun store Midler.

Sganarel. Har hendes Kjæreste ogsaa noget til Bedste?

Pi-

Pigen. Na ja vist.

Sganarel. Hvorfor gaaer de da saa længe og seer paa hinanden?

Pigen. Du har jeg svaret til dine to Spørgsmaal. Far vel!

Sganarel. Hillemand! hvor sjønt løb ikke det af for mig. Hun aabenbarede mig adskillige Ting om Kiendens Tilstand. Ha ha ha! jeg kan ikke bare mig for Latter, naar jeg estertænker, hvor forbistret artig jeg har mig ad, og hvor net jeg agerede Bونده. Naar alting løber vel af, saa er det en stor Tidsfordriv at være en Spion. Jeg haaber, at jeg ikke skal blive røbet i denne Dragt. Kunde jeg ikkun nu ihukomme alt, hvad jeg udforskede? Lad mig see: Pigen var 17 Aar gammel, faaer 8 Rixdaler til Løn, der er 5 andre Piger i Huset; de har Piger paa 40 Aar; Lucilia faaer 6 Netter Mad hver Maaltid, øder kun lidt af hver Ret: holder ingen Lovsang om Aftenen: er bemidlet; han har ogsaa dygtige Midler. Det er en mægtig Hob jeg fik at vide paa eengang. Men der kommer en anden, ham maa jeg fritte om andre Sager.

Syvende Scene.

En Fisker. Sganarel.

Sisteren. Na! Herre Gud, hvor godt har dog den i Verden, som har sit paa det Tørre. Ingen Stand

Stand er saa slet, som en fattig Fiskers. Men der seer jeg en fed spækket Bonde staaende; det Slags Folk har bedre Dage end vi.

Sganarel. God Dag, Monsieur Neptunus! har der vanket brav Fisk i Dag?

Sisteren. Nej, det er kun slet bestilt med Fiskeriet, desvær! mod det var i gamle Dage.

Sganarel. Det er selsomt med Jer, I Fiskere! I klager over, at Havet tømmes og Fiskene ta'r af; hvorfor la'r I dem ikke være i Ro? Skulde vi Bønder gjøre saa ved Skovene, saa vilde de snart faae Ende; men naar vi hugge eet Træ, saa planter vi et andet i Steden; hvorfor gjør I ikke ligesaadan med Havet, og planter andre Fiske i Steden for dem, I ta'r bort?

Sisteren. Jeg mærker, at du er en god Sømand til Lands.

Sganarel. Det er min Troe sandt, jeg siger; thi det var bedre at I gjorde Fisk, som Folk kunde æde, end Havfruer, som er til ingen Ting nyttig.

Sisteren. Gjør vi Havfruer?

Sganarel. Saa har jeg hørt, at naar en Fisker ligger hos sin Fiskerinde paa Søen, saa føder hun en Havfrue.

Sisteren. Det er kun Eventyr, Landemand!

Sganarel. Jeg har i det ringeste hært det fortælle for sandt, Vandsmand! men er der da ingen Havfruer til?

Sis

Sisteren. Jo der er nok til.

Sganarel. Hvad Maal taler de?

Sisteren. De taler alle Slags Maal, ligesom paa Landet.

Sganarel. Mon der er ogsaa Sprogmeister blandt dem?

Sisteren. Jeg har ikke saa stor Kjendskab med dem, at jeg kan give nogen Underretning derom.

Sganarel. Men hvoraf kommer det, at man seer blaa Lys sommetider brænde paa Vandet?

Sisteren. Naar nogen fornemme Fiske, som en Hval eller stor Lax, døer, saa bl'r der holdet Baagestue over dem, og da brændes slige Lys; men de andre Fiske, som ej er i Rangen, døer uden Cere-
monie som Svin eller Bønder.

Sganarel. Saa maa der paa den Maade være Regjering i Havet, og Vandkonger, lige saa vel som Landkonger paa Jorden.

Sisteren. Ja vist, Hvalfiskene ere som Konger.

Sganarel. Disse Søfugle, som man seer i saadan Mængde, bilder jeg mig ind at være Ride-
fogder.

Sisteren. Hvi saa?

Sganarel. Jo, efterdi de æde de smaa Fi-
ske op.

Sisteren. Ha ha ha!

Sganarel. Men hvoraf kommer det, at man
figer,

figer, at En er saa stum som en Fisk? Kan da Fiskene ikke tale?

Sisteren. Nej, de er derudi de allerulykkeligste Dyr.

Sganarel. Hvi saa? Det var at ønske, at I Fiskere ikke heller kunde tale; thi I taler ikke gjerne, uden I lyver, saa at en Fisketidende og en Løgn er det selvsamme.

Sisteren. Du er ikke saa taabelig, som du stiller dig an. Men vidste jeg, at du fikerede mig, vilde jeg strax gaae min Vej.

Sganarel. Nej det er aldrig min Maade. (Sisteren vil gaae.) Ej hie lidt, jeg vil spørge dig om noget, vi skal siden drikke en Kande Øl sammen. Hvem tjener du hos?

Sisteren. Jeg er een af Leanders Fiskere.

Sganarel. Hvor mange Fiskere har han?

Sisteren. Tolv foruden mig.

Sganarel. Har hver Fisker sin Baad?

Sisteren. Somme Fiskere har 2 Baade.

Sganarel. Hillemand! det er en Sandens Hob Baade. Men er I alle gifte?

Sisteren. Ja, vi har Alle Koner og mange Børn.

Sganarel. Hvad Slags Fisk falder mest ved disse Kyster.

Sisteren. Cabeljau og Flynder.

Sga:

Sganarel. Er alle Jere Vaade i god Stand?

Sisteren. Nej, den halve Del af dem ere raadne.

Sganarel. See der har du noget til en Kande Dl. Jeg har ikke Stunder at drikke med dig; thi jeg skal hjem til min Gaard. — Hillemand! nu har jeg udsponeret Fiendens Tilstand baade til Lands og Bands. Gode Kundskaber er det fornemste, man maa lægge sig efter udi Krigstider. Det sidste kostede mig 6 Skilling, men det vil intet sige. Penge kan aldrig blive bedre anvendt; thi saadan Kundskab kan profitere os hundrede Gange mere, end de Penge var værd. Lad nu see, om jeg kan komme det sidste ogsaa ihu. Leander har 12 Fiskere, hver Fisker 2 Vaade, som er 24; naar jeg nu lægger Fiskerne og Vaadene sammen, saa bli'r Summa Summarum 36 Personer in alles, foruden Koner og Børn. Cabeljou og Klynder er de fornemste Fiske, de faaer. Den halve Del af Vaadene ere raadne. Den sidste Kundskab er alene Pengene værd. Alting bestaaer i en Øvelse; nu skulde jeg kunne fixere om det var Fanden selv. Men jeg maa hjem og bringe Underretning om det, jeg har udsponeret.

Attende Scene.

Dorothea. Sganarel.

Dorothea. Ach ulyksalig var den Tid, paa hvil-

hvilken Melampe blev født! den Dag vil skrives med sorte Bogstaver! thi jeg seer saadan Ulykke for Dine, som ikke er at beskrive. Man hører ikke tale uden om Mord, Brand og Rov. Na! gid deres Broder Pandolfus, som er paa Vejen, i Tide kunde komme hjem, førend Tragoedien gaaer an; han kunde maaskee ved sin Magt og Myndighed tvinge dem til Fred. Hvis han bli'r en Dag længer borte, saa er vi allesammen om en Hals.

Sganarel. Giv dig tilfreds, Dorothea! vor Sag skal faae en god Udgang; thi jeg har faaet en Hob at vide om Fiendens Tilstand baade til Lands og Bands.

Dorothea. Har du det, Sganarel?

Sganarel. Du maa kalde mig Hr. Krigsraad eller Hr. Kundskabsraad herefter. Jeg har fortjent saadan Titel; thi jeg har igjennemgaaet mange Fristelser og Ulykker ved denne Forretning.

Dorothea. Veed du da Fiendens Anslag imod os?

Sganarel. Nej det veed jeg endelig ikke, men jeg veed det, som meent er.

Dorothea. Naar du ikke veed Fiendens Anslag, saa veed du slet intet.

Sganarel. Det maa jeg forstaae. Det har kostet mig baade Hovedbryd og Penge.

Dorothea. Lad mig da høre, hvad det er.

Sga-

Sganarel. Ikke, om du vil give mig al Verdens Guld: Jeg gi'r Ingen Rapport til, end til Polidorus selv.

Dorothea. Er Leanders Hær meget stærk?

Sganarel. Det veed jeg ikke, men . . .

Dorothea. Hvad veed du da? deri skal jo den hele Kundskab bestaae. Er de da snart færdige med deres Udrustning?

Sganarel. Det skal jeg ikke heller kunne sige, men jeg veed i det øvrige alting baade til Lands og Bands.

Dorothea. Mig synes, at alt det øvrige kan beløbe sig til slet intet.

Sganarel. Nej hør: hun vil min Troe ogsaa raijonnere i Krigssager.

Dorothea. Han gjør sig saamænd allerede en Mine, som han var en Minister. Jeg veed, du kan jo sakte sige mig noget.

Sganarel. Ikke om Cabeljouen og Glynderne engang.

Dorothea. Hvad er det for Snak?

Sganarel. Ikke om den 40 Aars Jomfrudom engang.

Dorothea. Nej hør engang, hvor forblommed han taler. Det er sært med disse Dozmere, at naar dem noget bli'r betroet, saa bilder de sig ind, at al Verdens Visdom ligger skjult derunder, og
gjør

gjør store Hemmeligheder af Bagateller, ligesom en vis Raadsherre, der ærgrede sig snart ihjel, eftersom han udi Sønne havde sagt sin Kone, at Borgemeisteren havde spildt Blæk paa sin Klud paa Raadhuset. Saaledes gaaer det og med denne; thi jeg troer, han lod sig før hænge, end sagde, i hvad Klædebragt han havde seet En af Fiendens Folk. Det var at ønske, at En vilde tage sig for at skrive en Comedie over Folk af slige Characterer, over saadan urimelig Politik og affecteret Taushed; men der kommer En med et hvidt Baand paa Hatten. Lad os løbe.

Fiende Scene.

En bevæbnet Person. Sganarel. Dorothea.

Den Bevæbnede. Staaer! eller det koster Jer Liv.

Sganarel. Na = = = Hr. Capitain, spar mit Liv, jeg er ikke Sganarel.

Den Bev. Ha ha! Er du Sganarel, Polidori tro Tjener? det er et skjønt Bytte.

Sganarel. Na! langt fra, Herre! at jeg er Sganarel: jeg er Sganarels største Fiende, og jeg holder ham for en Carnallie.

Den Bev. Du røber dig selv.

Sganarel. Na! havde jeg Sganarel her, jeg skulde knuse ham.

Den Bev. Hvo est du da?

Sganarel. Jeg er ingen.

Den Bev. Est du ingen? bekjend hvo du est, du skal ellers strax døe for mine Hænder.

Sganarel. Na! jeg er min Troe ingen Spion, naadige Herre!

Den Bev. Est du en Spion? jeg troer det ogsaa.

Sganarel. Na nej Herre! jeg gaaer kun i denne forvendte Dragt alene for den Aarsag, at Ingen skulde kjende mig og tage mig for en Spion.

Den Bev. Ha ha! nu har jeg nok. Det er en Spion. Hvem tilhører ellers det Fruentimmer?

Sganarel. Det er min Hustru, Herre!

Dorothea. Na! troe ham ikke, Herre! jeg er Jomfru.

Den Bev. Fort fort hen til Lejren, der kan vi bedst examinere, om I er Jomfru.

Dorothea. Ach Ridder! jeg svar, at jeg er Jomfru.

Den Bev. Den Sag skal vi strax finde Rede udi, naar I kommer i Lejren.

(Han trækker dem ud. De skriger.)

Lien:

Tiende Scene.

Pedro, Pandolfi Tjener. De andre.

(Pedro trækker sin Kaarde og gaaer løs paa den anden, som flyer og la'r Byttet fare.)

Sganarel og Dorothea paa Knæ. Ah! ædle Ridder! J har ved Eders Tapperhed reddet vort Liv og taget os af Fiendens Hænder.

Pedro. J farer vild, kjære Venner! jeg er ikke Ridder, men jeg tjener hos den stolteste Ridder i Verden, jeg mener den store Pandolfus, hvis Navn udi nogle Nar har været en Skræk for Morer og Saracener. Han er nu kommen til sit Fædreland igjen, kronet med Laurbærkrandse, førende med sig prægtig og kostbar Bytte: Blandt andet et med Diamanter besat Sværd, som han med egen Haand tog fra den moriske Konge Mahomed Muleaz udi det store Slag for Ceuta. Men kjære! hvi bliver J saa altererede af denne min Tale? er det af Misundelse? fortryder J paa, at min Herre har forhvervet sin Familie saadan Ære?

Dorothea. Na! jeg er gandske fra mig selv og kan ikke tale et Ord.

Pedro. Er det af Avind?

Dorothea. Nej, det er af Glæde; thi aldrig kunde Pandolfus komme hjem paa belejligere Tid end nu, da hans Søstre er udi aabenbare Krig imod hinanden.

Pedro. Men hvad er Aarsag til saadan Krig? Er det fordi den ene vil herske over den anden i den pandolfiske Familie? eller er det fordi den ene er misundelig over den andens Skjønhed? er det af Kjerlighed til en skøn og kostbar Ridder, som de begge elsker?

Sganarel. Na nej Herre! alt saadant er kun Bagateller. Slige Ting var ikke tilstrækkelig til at sætte Splid blandt tvende saa stærkt forenede Søstre. Nej Monsieur! det er noget, som er mere vigtig; de trætter om den skønne Melampe.

Dorothea. Ja Herre! Melampe er Tvistens Uble alene.

Pedro. Jeg har jo da gjættet ret, at de trattede om en højadelig Ridder. Men af hvilken Familie er samme Ridder Melampus?

Sganarel. Om hans Fader var en Finkeridder eller ej, det skal jeg ikke sige; men hans Moder gif paa fire Ben, og hedde Diana, og ligesaa gaaer ogsaa denne Melampe.

Pedro. Hvis jeg vidste, at du spottede mig, skulde det koste dit Liv.

Sganarel. Min Herre! J maa gjerne slaae mig ihjel, om jeg siger usandt. Trætten imellem begge Søstre rejser sig af en Skjødehund.

Pedro. En Skjødehund?

Sganarel. Ja en Skjødehund; men J maa
vi.

vide, min Herre, at den er saa skjøn, at om den kom til Auction paa et Hunde-Marked, kunde den løbe op til 6, ja til 8 Skilling.

Pedro. Dette altsammen begriber jeg ikke.

Sganarel. Det kommer deraf, at Monsieur kanskee ikke har studeret; thi havde han læst nogle Bøger, som handler om Hundekjærlighed, skulde han finde flere Exempler derpaa. Der var jo nylig en fransk Dame, som stikkede sig vel i mange store Ulykker, men da hun mistede sin Hund, begav hun sig af Sorg i Kloster. Er det ikke sandt, jeg siger, Dorothea?

Dorothea. Jeg blues ved at tale derom, men jeg kan ikke nægte, at Krigen jo rejser sig af en Hund.

Pedro. Na Himmel! nu jeg hører Navnet, kjender jeg hende igjen. Er hun ikke Philocynes Kammerpige? Kjender I ikke mig? jeg er Pedro.

Sganarel. Og jeg er Sganarel.

(De omfavner hinanden.)

Dorothea. Na! kjære Pedro, jeg anseer det som et godt Omen, at I befriede os saa uforsmodentlig.

Sganarel. Det maa endelig være et godt Omen; thi ellers havde jeg mistet mit Hoved og du din Jomfrudom! thi saadant regner man ikke saa nøje i Felten.

Do:

Dorothea. Nej jeg mener, denne Befrielse er som et Præludium for det, som Pandolfus ved sin Hjemkomst vil udvirke. Na! gid han allerede var her!

Pedro. Han vil visselig komme i Dag. Men hvad var det for en Fiende, som I blev overfalden af?

Dorothea. Lad os gaae hen til et Sted, hvor vi er i Sikkerhed, der skal jeg vidtløftig fortælle alting fra Begyndelsen til Enden.

(De gaaer bort.)

F e m t e A c t.

Første Scene.

Pandolfus og Pedro.

Pandolfus.

Af stolte Bølger jeg har længe været tumlet,
 Det vrede Hav mod mig har uden Ophør brumlet,
 Alt hvad udvirke kan det haarde Element,
 Paa denne Rejse har Pandolfus følt og kjendt.
 Jeg efter lang Sejlads mig lykkelig seer havne,
 Jeg iler til min Slægt og Sødsfend' at omfavne,
 Men jeg seer Slægt mod Slægt ophidset, Ven mod Ven,
 Saa at jeg ønsker, jeg paa Havet var igjen.
 De Søstre, jeg forlod, jeg ikke mere finder,
 Men ubi deres Sted to Helvedes-Gudinder,

To Furier, der mod hinanden væbnet staae.
 Leander, Polidor i Harnisk vrede gaae,
 At lade sig af dem til Mord og Brand opægge,
 Til tvende Huse med sig selv at ødelægge.
 Hvad har, o Himmel! jeg da gjort? hvad raabend Synd
 Mig sligt paafører, og min Skiebne gjør saa tynd?
 For hvad Misgjerning du slig Haardhed mod mig øver?
 Hvi lod du mig ej før omkomme iblandt Røver?
 Hvi lod du heller mig ej Havet sluge op,
 Og Fiskene til Rov og Bytte gav min Krop?
 Hvi lod du heller mig ej flakke med Ænea
 Fra et til andet Land? men jeg seer Dorothea,
 Som Philocyne før saa meget havde kjær.
 Mon jeg seer fejl? nej vist, det jo den samme er.

Anden Scene.

Dorothea. Pandolfus.

Dorothea.

Ach! Himlen haver, o Pandolfe, mig bøn høret,
 Og Eder hjem igjen betimeligen føret;
 I Eders Hænder jeg hengive alting vil,
 I ene hindre kan et ynksomt Skuespil.
 I ved Jer Myndighed kan rædde tvende Huse,
 Kan true Stormen, den forbyde meer at bruse.
 Pandolfus ene kan ved Broders Myndighed
 Udslukke denne Ild og os forhverve Fred,
 Og tvinge begge at indstikke Sværd og Glavind.

Pandolfus.

Siig, Dorothea, hvad er Aarsag til slig Uvind?
 Hvad har adspiltet det forened Søstervar?
 Hvad Polidorus mod Leander ægged har?

Do=

Dorothea.

Jeg kan min Tale ej for Suk og Graad fremføre.

Pandolfus.

Holdt op at græde lidt, lad mig Aarsagen høre!

Dorothea.

Viid, o Pandolfe! at en liden Skjodehund

Til saadan Tvistighed er enest rette Grund.

Den Philocyne fik ved Moders Testamente,

Imod Lucilia, den ældste Søsters, Vente.

Et Had, kjænt hemmeligt, sigt haver først forvoldt;

Lucilia en Tid dog gode Miner holdt,

Til nu omsider hun ved List den haver røvet,

Dg Philocyne fast til Døden har bedrøvet.

Da man fik vide, i hvis Hænder Byttet var,

Strax Sorgen sig til Had, til Hævn forvandlet har,

Star i Familien blev alting slet forvirret,

Dg Philocyne har sin Polidor opirret

Imod Leander; ham igjen Lucilia,

Som ikke lider, at sit Bytte tages fra,

Med smigrend' Løfter har ophidsset Sværd at drage

Dg med bevæbnet Haand at drive Magt tilbage.

En haard og blodig Krig saa alting trues med,

Hvis den ej stilles ved Pandolfi Myndighed.

Pandolfus.

Slig Uheld smerter mig, Aarsagen meget mere,

Et saadant Søsterhad man finder vel blant flere;

Men for saa ringe Ting, kun for en Skjodehund,

To ædle Huse at see gandske uden Grund

Exempel derpaa ej citeres kan af Bøger,

Hvad Umag man sig gjør, hvor slittig man end søger.

Den Enak forventet er, brug ikke med mig Spil.

Siig Sanden, eller det dig Livet koste vil.

Do=

Dorothea.

Jeg svær ved Himlen, at jeg Sandhed ej forvender,
 I min Oprigtighed selv, o Pandolfe! kjender,
 Jeg overgiver mig i Ebers Vold og Magt,
 Straf mig, hvis mindste Ord mod Sandhed jeg har sagt.

Pandolfus.

Er det da sandt?

Dorothea.

Ja vist, mit Liv til Pant jeg giver.

Pandolfus.

Ah! Sorg, Forbittrelse mit Hjerte sønderriver.
 To Søstre for en Hund at hidses op til Krig,
 Jeg tilstaaer selsomt er; men mere underlig
 At see to Helte sig saa let at væbne lade,
 For intet bryde Fred, saa let hinanden hade.
 I Venfkab aldrig meer forenet nogen var,
 Ej Damon, Pythias, som dette ædle Par.

Dorothea.

Man dertil Polidor har bragt med megen Møje,
 Leanders Venfkab stod ham længe fast for Nie,
 Omfider Eskov dog hos ham tog overhaand,
 Ham sønderrive tvang det stærke Venfkabs Baand.

Pandolfus.

Du maa, Pandolfe! da til Side alting sætte,
 Arbejde ene paa at stille denne Trætte;
 Jeg sværger ved mit Sværd, bestænkt med Helteblod,
 Og ved min gyldne Hjelm, som jeg ved Nili Flod,
 Med Sejerhaand tog fra den stolte mohriske Kjempe,
 At, om med Gode ej, med Magt jeg sligt skal dæmpe,
 At den af Parterne, som udi dette Epil
 Er mest haardnakket, jeg dens Sjæl opoffre vil.

(Saaer.) Do-

Dorothea.

Ach! al vor Belfærd nu sig paa Pandolfus hviler,
Som Himlen os har sendt. See! Sganarel hid iler,
Ham udi Hovedet forkeerte Dine staaer.
Kom Sganarel, kom hid, siig, hvordan Sagen gaaer.

Tredie Scene.

Sganarel. Dorothea.

Sganarel. Hej Messieurs! Quarteer! Quarteer! er I galne? jeg er neutral, jeg er kun Skriver ved Armeen; jeg er Commissarius; jeg er Auditeur. Gregorius Quart = = eer Mester.

Dorothea. Hvad er paa Færde, Sganarel?

Sganarel. Er der Nogen bag efter mig, Dorothea?

Dorothea. Jeg seer jo ikke et Menneske. Jeg troer, at du er bange for din egen Skygge.

Sganarel. Hej! kommer da I Hæbunde, saa mange som I er; jeg er Karl for Jer Hat, om I var Tusinde.

Dorothea. Har du været i noget Slag, Sganarel?

Sganarel. I forbandede Skabhalse, hvi kommer I ikke nu?

Dorothea. Er du forfulgt af Nogen?

Sganarel. Hej hej! Cujon, Cujonior, Cujonismus! kommer kun I Hunde! jeg skal tage Jer alle paa min Samvittighed.

Do.

Dorothea. Jeg troer, Karlen er gal; her er jo ikke et Menneske.

Sganarel. Jeg skal vise Jer, hvad det er at binde an med mig.

Dorothea. Ej svar mig dog, hvor har du været?

Sganarel. Jeg skal vise Jer, at Hjertet sidder paa det rette Sted.

Dorothea. Ej hør dog, naar Folk taler til dig.

Sganarel. Er det dig, Dorothea! du har godt, som kan sidde hjemme hos Kaffelovnen.

Dorothea. Jeg seer, Gud ske Lov! at du ingen Skade har faaet.

Sganarel. Da er det Under; thi mig syntes, at jeg fik en Bombe lige paa min Næse.

Dorothea. Da maa du have en forbandet stærk Næse, som en Bombe ikke kan bide paa.

Sganarel. Det maa jeg forstaae.

Dorothea. Er det holdt noget Slag?

Sganarel. Et Slag, hvis Lige ikke har været hørt fra Verdens Begyndelse.

Dorothea. Hvilket Parti har da Seieren?

Sganarel. Det veed jeg ikke; thi da Slaget begyndte, defilerede jeg, for at gjøre Afbræk paa Fiendens Proviant, og derved i en Hast gjøre Ende paa Krigen. Jeg brød ind i et Telt, hvor jeg at-

ta-

taqverede 4 vestphalske Skinker, som maatte give sig paa Naade og Unaade; gjorde 2 nye Kjoler til Krigsfanger, og fik ved Capitulation et Par Fløjels Duxer, som jeg havde agtet at forære Jer til at gjøre en Raabe af.

Dorothea. Havde du ikke andet at forære mig, saa maatte du beholde det selv.

Sganarel. Men Dorothea! da jeg skulde avancere tilbage med Byttet, kommer 20 bevæbnede Knægte i Hælene efter mig, af hvilke jeg slog 19 ihjel med Skinkerne, og den 20de fik jeg af Halsen ved det, at jeg fastede ham Skinkerne tilligemed Klæberne lige i Næsen.

Dorothea. Men er det vist, at de ere i Slag sammen?

Sganarel. Vil I ikke troe mig, saa kan I selv gaae derhen. Slaget er begyndt for en halv Time siden; jeg kunde nok have oppebiet Enden, men jeg er gandske ikke curieus, jeg faaer det nok at vide af Andre. Jeg har gjort alt, hvad jeg kunde; thi havde ikke disse Rakkere kommen efter mig, saa havde jeg affskaaret Fiendens hele Proviant.

Dorothea. Na Sganarel! det er en ulykkelig Tidende, du fører; havde man biet med Slaget en Time længer, havde vi været freiste; thi Pandolfus er kommen tilbage?

Sganarel. Pandolfus er kommen tilbage?

Do:

Dorothea. Ja, jeg har selv talt med ham, og fortalt ham den hele Historie. Han er den eneste, som ved sin Myndighed kan tvinge dem til Forlig og afvende al videre Ulykke.

Eganarel. Det er sandt, Dorothea! det var en stor Ulykke, at han ikke kom lidt tilforn.

Dorothea. Jeg fandt ham, da han var nys kommen. Han var meget fortrønet, saasom han havde hørt af Folk, som mødte ham paa Vejen, den Krig, som var opvaft imellem hans Søstre; men blev rasende, da han hørde Aarsagen dertil. Han svor, at han inden Solen gik ned, skulde gjøre Ende derpaa, eller sætte sit Liv til.

(De gaaer)

Fjerde Scene.

En Cavalleer i Krigs-habit.

Man aldrig nogen Tid saae Stridsmand mere modig,
 Ej meer haardnakket var et Slag, ej mere blodig,
 En Fiende uforsagt ej meer mod Fiende gik,
 Enhver sit Banesaar i Bryst og Hjerte fik.
 Hver paa det Sted, han stod, man næsegrus saae falde,
 Sin Eftermand til Hævn og til Exempel kalde,
 Een figted' med een Arm, en anden sad paa Knæ,
 Til yderst Aandedræt sin Fiende truede.
 Leander, Polidor man stride saae som Løver,
 Som Tigre, Bjørne, dem man Ungerne bortrøver,
 Ulyssis Listighed; Achillis, Hector's Mod
 Enhver af disse to tilkjendegive lod;

Chi

Polidorus.

Hvo andens Banemiand, Leander! her skal være,
 Det Sværdet vise vil, det skal Udgangen lære,
 Din Overmod dig har forstøffet og gjort blind,
 Trods ej saa meget, tag itide Svøftet ind.
 Fortryd din Daarlighed, Leander, fald til Fæje,
 Tilbage Byttet giv, saa lader jeg mig nøje.
 Saa alt, hvad skeet er, jeg ej meer vil tænke paa,
 Saa gamle Venstrib vi igjen fornøje maa.

Leander.

Før Vand til Ild, før Bjerg til Sæ forvandlet bliver,
 Før jeg, o Polidor, Melampe overgiver,
 Leander aldrig sig af Trudsel skrække lod,
 Han aldrig viget har i Slag og Kamp en Fod.
 Et ædelt Hjerter sig af Ord ej lader spørge,
 Til Fred og Venstrib du mig aldrig skal bevæge,
 Jeg aldrig stikker Sværd i Skeden, aldrig gaaet
 Af dette Sted, før du fra saadan Paastand staaet.

Polidorus.

Du af Haardnakkenhed ej selv kan see den Fare,
 Som du dig styrter i; dit Liv jeg vilde spare,
 Som næst min egen Sjæl af alting før var kjær;
 Men til din Undergang du selv mig tvinger her,
 Saa hele Verden skal mig herudi frikjende,
 At uden Aarsag jeg mit Sværd har vildet vende
 Mod min Belgjører, ja at jeg min bedste Ven
 Ej uden Nød og Lvang i Graven stikker hen.

(Herpaa trække de ud. Trompeterne blæse, og de gaae løs
 paa hinanden. Naar de have sigtet noget, kommer
 Dorothea ind med udslaget Haar og raaber :)

Sjet-

Sjette Scene.

Dorothea. De andre.

Dorothea.

Ah! holder inde lidt! jeg har et Ord at sige.

Polidorus.

See hvilken Dristighed! bort usorøskammet Pige!
Med mindre af mit Sværd du først opoffres vil.

Dorothea.

Det, som har opvakt Strid, er ikke mere til.
I begge Fruers Navn jeg byder at ophøre.

Leander.

Det Navn alene kan en stakket Stilstand gjøre.

Dorothea.

Til Blods Udgydelse er ingen Årsag meer,
Stik Sværd i Steden ind; Melampe myrdet er.

Leander.

Melampe myrdet er?

Polidorus.

Hvad? Melampe meer ej lever!

O Himmel! hvis saa er = = =

Leander.

Mit hele Legem bæver,

Ah! hvilken Lidende!

Polidorus.

O hvilket Tordenflag!

Leander.

Melampe myrdet!

Polidorus.

O! en ulyksalig Dag!

Leander.

Hvo haver dristet sig et saadant Mord at gjøre?

Dorothea.

Et sælsomt Eventyr J her skal faae at høre.

Pandolfus kommen er nys uformodentlig.

Da ham Marsagen blev fortalt til denne Krig,
han begge Søstre først forsøgte at forlige;

Men da af Ord de ej sig vilde lade sige,

J Brede strax begav sig til Lucilia,

Som myudig Broder tog Melampe hende fra.

(Jeg kan ej tale meer, saa Sorgen Hjertet trykker)

Dg med sit hvassse Sværd i tvende lige Stykker

Melampe delede. O! et uhyrligt Mord!

Jeg kan af Rædfel ej fast tale meer et Ord.

Naar jeg der tænker paa, jeg Dine strax maa væde,

Giv mig, o Ridder! et Djeblit at græde,

Den sidste Pligt jeg mod Melampe vise maa. —

Nu vil jeg videre med min Histori gaae.

Han for Lucilia den ene Part fremlagde:

Bandskabte Søster, see det er din Del, han sagde,

Til Philocpne jeg vil sikke anden Del;

Thi begge ikke kan Melampe nyde hel.

Den Hjerte har som Staal, hvis Dine ikke rinder,

Natur, som Tiger, der sig ej bevæget finder

Af saadan Hændelse, af sliq uhyrligt Mord.

Lucilia af Stræk ej talede et Ord,

Men, som et afhugt Træ, paa Marmor-Gulv nedfalder,

Dg med en hikkend' Næst mig til sig sagte kalder:

Flyv Dorothea, som en Vil, hun sagde, hen,

Siig Polidor, at nu Leander blir hans Ven.

Byd dem ej Avindskjold meer mod hinanden føre,

Holbergs Skrifter. 3die Del.

J

J Ste

I Steden stikke Sværd, en evig Fred at gjøre;
 Siig: mod Pandolfus de forenes begge maae;
 Fortæl den Gjerning, som du ham bedrive saae;
 Hvad Tyranni han mod Melampe haver øvet,
 I tvende Stykker at med Sværd han den har fløvet;
 Siig: Marsag mellem os ej mere er til Krig,
 Men at Pandolfus den forflyttet har paa sig.

Polidorus.

Slig Hændelse en stor Forandring kan forvolde.

Leander.

Vi i det mindste maa med Striden lidt opholde,
 Til mere Kundskab vi om dette Mord kan faae.

Polidorus.

Jeg er tilfreds; vor Sag kan lige aaben staae.

Syvende Scene.

Lucilia. De Andre.

Lucilia.

I Helte, kaster Sværd, hjuanden strax omfavner,
 Melampe myrdet er, at stride meer ej gavner,
 Fornyer det forrige og gamle Venstabs Baand,
 Bortkaster Slavind, og hverandre giver Haand!

Leander.

I mig at drage Sværd, min Jomfru! haver bydet,
 For Eder, ej for mig jeg Venneblod har gydet,
 Min Brede grundet sig paa Eders Brede har,
 Jeg var kun ivrig, for min Jomfru ivrig var;
 Forlod min Ven; thi I mig bød ham at forlade,
 Jeg haded' Polidor; thi I beføl at hade;
 I Eder har af mig, min Jomfru! kun betjent

Som

Som af et Redskab; I var Haand, jeg Instrument.
 At elske Polidor I atter mig nu byder,
 Estrax i at elske ham min Jomfru jeg ablyder,
 Jeg stikker Sværdet ind, jeg favner om min Ven,
 Saasnart I hader ham, jeg trækker Sværd igjen.
 Jeg ingen Villie har, jeg er ikkun Machine,
 Det Hjul, som driver, er min Jomfrues Nif og Mine,
 Som Sjælen driver nu til Had, til Kjærlighed,
 Til Havn, til Medynt, nu til Krig og nu til Fred.

Lucilia.

Jeg byder Eder da, Leander! Fred at gjøre.

Leander.

Al Had og Fiendskab paa min Side skal ophøre.

Polidorus.

Min Philocynes Nif jeg først opbie maa,
 Men der jeg hende seer imøde os at gaae.

Attende Scene.

Philocyne. De Forrige.

Philocyne.

Nu, Philocyne! dig alt Haab da er berøvet,
 Ach! hvilken Sjæl er til, der Skjæbnen saa har prøvet?
 Jeg fra min Broder Bud faaer ufornodentlig,
 At nu ophævet er al Had og Søster Krig,
 At han til Tegn af Fred mig min Melampe sender.
 Jeg daaner fast af Fryd, jeg mig mod Byttet vender,
 Men Himmel! jeg med Skræk den finder ikke hel,
 Af min Melampe jeg seer kun den halve Del.
 Ach! hvilken Broder har sin Søster saa begavet?
 Tyrannisk Nero! hvi omkom du ej paa Havet?

O uløffelig Vind, som dig til Landet drev!
 Hvi Fisk og Fugle du til Bytte ikke blev?
 Hvi blev dit Legem ej ædt op af Krager, Ravnene?
 Hvi med beholdet Skib du levend' skulde havne,
 For at bedrøve mig, for at bedrive Mord
 Paa det, som jeg af Alt har elsket mest paa Jord.
 O! hvilken blodig Skjænk! det Syn jeg aldrig glemmer,
 O! hvilken Spot! jeg den i Hjertet stedse gemmer,
 Til sidste Mandedræt jeg tænke vil derpaa,
 Den blodig Skjænk vil mig for Dine stedse staae.
 Alt hvad i denne Sorg dog Hjertet lidet trøster,
 Er at jeg ej skal meer bespottes af min Søster,
 Og at Lucilia sin Willie ikke fik,
 Ja, at min Fiende det ikke bedre gif,
 At hun ej over mig skal mere triumphere;
 Thi Sorgen træffer mig, men hende-meget mere,
 Pandolfus hende det af Hænder revet har,
 Jeg ikkun taber det, som i Forhaabning var;
 Hun allerede det i Eje havde inde,
 Som jeg ved uvis Krig forsøgte til at vinde,
 En liden Trøst, dog Trøst, tilfælles Skibbrud er,
 Helst naar tillige man sin Fiend' drukne seer.
 Men der jeg hende seer med Hovedet at hænge.
 Lucilia! din Fryd ej vared' for dig længe.

Lucilia.

Saa ofte seer, naar to forliges ikke kan,
 At det, som trættes om, tilfalder tredie Mand.
 Sligt Mord at smerte mig, jeg tilstaaer og bekjender,
 Dog glæder mig, at dig ej Byttet faldt i Hænder.

Philocyne.

Den samme Trøst er og for mig, Lucilia!

At

At dig din Piens-Lyst med Magt blev taget fra.
 Thi end hvor meget jeg Melampe elsket haver,
 Hvor meget end dens Nord mit ynksom Hjerter gnaver,
 Jeg heller deraf seer den ene blodig Del,
 End at udi dit Skjød den skulde ligge hel.
 Hvor stort Forlisset er, jeg dog har vundet dette,
 At du blev revset for din uretfærdig Trætte,
 For du foragtet har din Moders Testament,
 Og mod din Søster dig af Mærker har betjent.
 Men hvad er det for Lyd? en Traur-Musik jeg hører,
 Ach Himmel! nu igjen min Faders Grav sig rører,
 Jeg frygter, det som før af Graven sig har rejst,
 Opstaaer nu atter; vist! det er den samme Geist.

Tiende Scene.

Gejsten (staaer op ved en sagte Musik, de Andre hænge
 smidlerisd med Hovederne.)

Bandskafte Søstre! hør, hvad jeg vil Eder sige:
 Pandolfus gjorde Det, hvis Eder han tillige
 Dpoffret havde med det samme blodig Sværd,
 Enhver af Eder var ej anden Skjæbne værd,
 Som efter Andens Liv for ingen Ting har tragtet,
 Det som mest helligt i Naturen er, foragtet,
 Han Tvistsens Eble ret af Hænder Eder rev.
 En hellig Iver ham til saadan Gjærning drev.
 I Furier! jeg bør saaledes Eder nævne,
 I endnu pukke tør, og pønsse paa at hævne
 En ædel Gjærning, som Pandolfus haver gjort,
 I saadan Broders Dyd tør end afmale sort;
 Forlibte Bejlere mod Eders Broder ægge,

Den

Den allerførste Synd til andre Synder lægge,
 Den at udrydde, som er Husets Djeften,
 Og paa vort Stammetræ den enest' blomstrend' Gren!
 Det synes ligesom I begge bange ere,
 At Eders Lige man i Skrifter skal citere,
 Det synes ligesom, at af Uergjerrighed
 I blandt Misbædere vil have første Sted,
 At naar man nævner en og anden grov Misbæder,
 Den ej skal kunne staae i Klasse, Rang med Eder,
 At Medsalinæ Navn skal døe og undergaae,
 Og en Cæsonia ej meer skal tænkes paa,
 At Belidas I vil af første Klasse støde,
 Ja Eryphila selv at gaae tilside nøde,
 Og at en Tyndaris, Kantippe, Dalila,
 Mod Philocyne og mod en Lucilia
 Ej meer maa regnes, saa at disse ingen Lige
 I Ondskab have maae, men alle maa dem vige;
 At udi Assien, Egypten, Grækenland
 Et Monstrum ej er fød, som udi dette Land.
 Omvender Eder, og slikt Had af Hjertet rydder,
 Gaaer, kaster Eder for den ædle Broders Fødder,
 Gaaer, kysser paa den Haand, som Luen sluttet har,
 Der dæmpet haver det, som Ildens Tønder var.
 Hvis I fremture meer, og Hjerterne forhærde,
 Da Eder denne Gejst skal Dag og Nat forfærde,
 Hvor I end rejse hen, paa hvilket Sted I bo,
 Jeg Eder plage vil, og aldrig give No.

(Herpaa spilles igjen, og Gejsten synker ned.)

Tiende Scene.

Lucilia. De Andre.

Lucilia.

Vor Synd og Ondskab nu jeg udi Hjertet kjender,
 Fra forrig Daarlighed med Ruelse mig vender,
 Forlad, o Polidor! see jeg mig kaster ned
 For Eders Fødder, mig tilbeder Misskandhed;
 Ej paa det Døde tænk, som jeg har forarsaget,
 Og I, Leander! som for min Skyld Sværd har draget,
 Som saa ophidsset har min Ubesindighed,
 Med Eders bedste Ven har nødt at brude Fred,

(De vil rejse hende op.)

Nej jeg paa mine Knæ saalænge liggend' bliver,
 Til I min store Fejl og blodig Synd tilgiver,
 Til I forsikre mig med Ord og dyrest Eed,
 At saadant kastes skal hen udi Glemsomhed.

Polidorus.

Jeg svær ved Himmelen, at aldrig jeg vil anke
 Paa det, I haver gjort, men rydde ud sliq Tanke,
 I Jorden grave ned alt, hvad mig hæudet er,
 Og ej til evig Tid at tænke derpaa meer.

Leander.

I nedig haver ej, min Jomfru! mig at bede,
 Jeg som ved mindste Nik til alle Ting er rede.

Lucilia.

Hvad vor Forlovelse nu meer opholde kan?
J blive skal i Dag min Brudgom, Egtemand.

Philocyne.

Og J det samme og, o Polidor! skal hede,
Men giv mig først et Aar, Melampe at begræde,
Naar Aaret er forbi, saa strax i Egtestand
Vi os begive vil; der haver J min Haand.

Over Melampe.

Det fjortende Stykke — siger titanførte latinske Epistel — er en Tragicomedie ved Navn Melampe. Stykkets Helt er en Skjædehund, som tvende Søstre holde saa rasende af, at derover opkommer en Krig mellem deres Brudgomme. Til Lykke vilægges dog denne Krig af begges Broder, der kommer til, og rydder Stykkets Helt Melampe, som Tvistens Uble, af Vejen. Det er synderligt, hvormeget dette Stykke for sin sjældne Opfindelses Skyld behagede samtlige Tilskuere. Thi da i et saa latterligt Æmne Digteren stormer næsten i sophoclistiske Toner, opvækker han paa reengang Latter og Graad. I øvrigt er Hensigten af dette Skuespil dobbelt; der drives Spøg med Tragedier, som svulme af højtravende Udtryk; der drives ogsaa Spøg med de Fruentimmer, der, som Digteren siger,

”Sav gjerne Mandens Liv at frelse Skjædehunden.”

Omtrent i samme Tone taler Holberg om dette Stykke i sin 249 Epistel, hvor han klager over, at adskillige af vore Originaler i den tydske Oversættelse vare fordærvede. ”Den Tragedie, siger han da, kaldet Melampe, som er et af vore bedste Stykker, har havt den Skjæbne. Samme Stykke er en Parodi over Tragedier: dens Meriter bestaaer deri, at en latterlig Materie er indført udi prægtige og bevægelige Vers, saa at Tilskuerne deraf kan bevæges baade til Graad og Latter; men som i Oversættelsen det hele Stykke er ført i løs Stil, haver det tabt dets Sigte, og hele Anseelse.”

Ligeledes siger han i sin 453 Epistel: ”Min Herre forlanger at vide, hvoraf det kommer sig, at man paa vor danske Skueplads ingen Tragedier forestiller. Adskillige andre have og gjort samme Spørgsmaal, og nogle af dem mene, at det rejser sig af Acteurernes Ube-

qvem:

qvemhed til at forestille Sørgeſpil; men ſaaſom man har ſeet, med hvilken Succes de tragiske Scener udi Melampe have været spillede, ſaa er den Mening uden Grund.”

eller ikke er det Holberg ene ſelv, der har ſtaaet i den Mening, at Stykket endog fra den alvorlige og ædle Digttekunſts Side havde ikke ringe Fortjenester. Samme Berømmelſe tillægges det i en Note til Schlegels Gedanken zur Aufnahme des dänischen Theaters, hvor det nævnes blandt de holbergſke Stykker, „der iſær ſvinge ſig til ædlere Scener og ſjældnere Characterer; ſelv Philalethus Suhm i ſin ſtrænge Bedømmelſe over de holbergſke Lyſtſpil, ſiger: Melampe er og i den comitragiſke Smag meget vel ſkrevet, og synes mig, at Verſene i dette Stykke ere bedre, end Holberg ellers gemeentlig gjorde dem. Ja ſaa ſaſt var den Mening om dette Stykkes tragiske Præg hos Holbergs Samtidige, at Moſcius Moſe efter en Foreſtilling af Melampe, ſom Underſegnede ligeledes erindrer at have bivaanet, i en da indført, men umiddelbar derpaa afſkaffet, Inſtructionsprotocol indrykkede en lang og levende Løvtale over en den Tid ung Kunſtnerinde, for hendes ædle og ſjønne Foredrag af den ene Søſter Lucilia, hvori han ligesom ſandt Forvarſlet for, hvad han inden kort Tid i Nethea, i Minna af Barnhelm o. fl. d. Roller erkjendte hende at være.

Ganſke anderledes bømmer i ſaa Henſeende den varme Holbergianer, Forfatteren af dramatiſk Journal, der i ſin anden Aargangs No. 18 i Anledning af dette Stykke ſiger: Derſom det er et tilladeligt Foretagende, at ſkrive en Burleſke, bliver Holberg aldrig dadlet for dette Stykke, og vi indſee ingen Aarſag, hvorfor vi ſkulde formene en Forfatter denne Maade at behage paa — ſaa meget vi fordre, at enhver anden dramatiſk Digter, han være end enten comiſk eller tragik, bør holde
ſig

fig Kunstens og Naturens Regler, som ubrødelige Love, saameget holde vi det og for en Caprice, ikke at kunde taale Burlesquer, Farcer og Parodier. Vi troe, at Kjenderne og Konstdommerne kan finde ligesaa stor Smag i slike Stykker, naar det sande Genie har gjort dem, som Malerkjenderen finder i Carricaturen. — — Hvad Melampe angaaer — siger samme Forfatter siden — da tage vi ikke i Betænkning, at give det Navn af et godt Stykke i sit Slags, ihvorvel vi ikke kan nægte, at Forfatteren ikke altid har fyldestgjort os; ikke ofte nok sat sine Personer i comiske Situationer, og af den Aarsag ikke gjort Stykket underholdende og interessant nok for Tilskuerne.”

Undertegnede maa tilstaae, at han her, som i Almindelighed, naar det gjelder om Holberg og hans Stykker, er fuldkommen enig med sidstnævnte Konstdommer, der overalt i mangen Henseende fælte finere og rigtigere, og dømte med mere Smag, end han undertiden havde Held at udtrykke sig med. Næppe kan dette Stykke betragtes, i det mindste til sin Fordel, uden som Burlesque, som Parodi, som Pendant til Ulysses von Ithacia; og Aarsagen, hvorfor Melampe staaer under sidstnævnte Stykke, hvorfor Personerne — i det mindste Hovedpersonerne — ikke ofte nok ere i comiske Situationer, er ustridig denne, at ikke blot Læseren, men og selve Forfatteren, ikke sjelden har været i Tvivl, om det skulde være Alvor eller Parodi; ustridig synes Holberg i størstedelen af sine versificerede Scener at have troet, at have skildret virkelig tragiske Situationer og Characterer, uden at tænke paa, at Tragediens første Egenskab er Handlingens Bigtighed; hvortil endnu kommer, at han i sine alvorlige og pathetiske Sceners Foredrag dels har fulgt slette og maadelige Mynstre; saasom i Philocynes Echoscene, og i den søgte Gjentagelse af Melampe borte er; dels, naar han endog har fulgt

fulgt bedre, har taget disse af det episke Slags, som Virgil og Ovid, uden at tænke paa Forskjellen imellem den talende Digter, og de talende Personer; hertil kommer endnu hans aldeles utragiske Versification og Diction. Det, som altsaa ene skulde være istand til at holde Stykket ved Live, er de mange høist comiske, og som sædvanlig med mangfoldige nationale Satirer gjen-nemflettede, Scener, fra de tvende Bønder af, der aabne Stykket, og indtil Sganarels Beretning om Slaget, og sine Fortjenester af at gjøre Afbræk paa Fiendens Pro-viant, hvoriblandt vel især Sganarels Spionscener have den meste Lune og Livelighed; og har endog her, lige-som i Ulysses, Gherardis theatre italien, hist og her gi-vet ham de raa Materialier, ere de dog under hans Haand saaledes forædlede, at man har ondt ved at gjen-tjende prima stamina deri.

Det Bifald, Holberg i sin latinske Epistel roser af, Stykket har fundet, synes endnu under Theatrets an-den Periode, der ellers var de holbergiske Stykker mindst gunstig, at have bevaret sig, da den i det mindste paa Als's titanførte Fortegnelse findes anført for, at have været i de 21 Aar opført 24 Gange. Ogsaa i den dra-matiske Journals Epoke findes den eensang opført; den Forestilling deraf, Undertegnede har i sin Comediegangs-tid kivaanet, forekom ham derimod hverken heldig fra Skuespillernes eller Tilskuernes Side, og har Stykket nu, saavidt ham er bekjendt, i mange Aar været henlagt, og tør vel ikke let gjøre Regning paa den Lykke, i det mind-ste at blive noget Vndlingsstykke oftere.

J øvrigt troer Undertegnede her at burde henvise til Holbergs 120 Epistel, hvor han for fuld Alvor behandler den da modens Hundekjærlighed, som noget, der var ham til stor Forargelse.

A. A.

U d e n

Uden Hoved og Hale.

Comedie i fire Acter,

med Prolog.

Personerne i Prologen:

Prologus.

Sganarel.

Vulcanus.

Jupiter.

Apollo.

Momus.

Personerne i Comedien:

Roland.

Leander.

Ovidius.

Saagen.

Henrich.

Eleonora.

Pernille.

Ditte Kjerlinger.

Gunnild.

Marthe.

Prologus.

For dette Stykke er fornøden en Fortale;
Thi det hel vanskabt er, ej Hoved har, ej Hale.
Naar kun Tilskuerne fornøjer sig og leer,
Saa, skjøndt mod Reglerne, det dog Comedi' er.
At den ej Titel har, er, mellem os at sige,
Ej just en Grille, men man kunde ej saa lige
Dphitte en i Hast, som efter Sindet stod,
Man derfor Titelen rent ude blive lod.
Man tænkte, bedre er, den uden Hoved løber,
End Folk skal sige, man i tydske Former støber.
Thi sandt at sige, man ej taaler megen Skjæmt,
Nu hedder det kun, at man Titelen har glemt.
At den ej Hale har, det skeer kun af en Grille,
For at forsøge, om man og kan Stykker spille
I fire Acter, og om de ulige Tal,
Som i et Apothek, her nedig være skal.
Man retter heri sig ej efter Doctor-Griller:
Nu læger man med fem, og nu med fire Piller.
Hvis Stykket vel gaaer af, skjøndt Acterne er Par,
I Lægekunsten man, maaskee, Exempel tar.
Maaskee end en Barbeer sig meer ej skal betænke,
Og lige Draaber for en Patient vil skjenke;
Det lidt til Sagen gi'r, saavel som herudi,
Hver Frihed har sin Dert at dele end i Ni.

Til Stykkets Forsvar jeg vil ellers intet tale,
 Det blandet er med Skjæmt, med Lærdom og Morale.

Meest Lærdom er, man dog i hver en Act kan see.

Der kommer Sganarel, nu faaer J det at see.

Sganarel (kommer ind med Lys i Haanden, og taler til Spectatores :) Har ingen af Jer, Messieurs! fundet en Act af en Comedie? Det er en stor Ulykke, en Act er bleven borte, og det godt Folk har alt betalt for en hel Comedie. Ach, ach! dersom jeg ikke finder den Act igjen = = = (Gaaer om paa Theatret, og løser.) Nej den er borte. Hvad har dog ikke Fanden at bestille! Jeg har aldrig været i saadan Betryk. Nu er Tiden, at Comedien skal spilles, og vi har ikke meer end fire Acter. Skal vi nu give den femte Del af Pengene tilbage, det er jo forbandet at gaae paa. (Vender sig til Spectatores igjen grædende.) Nej, Messieurs! ret Ulyor. Har ingen fundet en Act? Hvem der har fundet den, vil jeg give 4 Skilling i Drikkepenge. Na, Na, Na, jeg elendige Menneske! saadant er aldrig hændet mig tilforn. End er her til al Ulykke en Hob fornemme Folk i Dag, som vi ikke kan vise saaledes bort igjen. Han, som tar imod Pengene, er ogsaa gaaet bort, og jeg er ikke Mand til at gjøre Udlæg for 2 R., end sige for saa mange Penge. Men, hillemand! der seer jeg Vulcanus komme. Hvad mon han vil gjøre her? Jeg er bange, at her ogsaa kommer nogle andre

andre Guder ned at see paa vort Skuespil i Dag, og saa staaer vi, som i Rjuge-Halsjern, med vore fire Acter. Vilde endda Apollo, Minerva, eller andre sprenglarde Guder, blive borte, saa havde det ej meget at sige; thi Vulcanus er en god ærlig Mand, der har kun en almindelig Grovsmeds Forstand.

Anden Scene.

Vulcanus. Sganarel.

Vulcanus. Tiden er lag om Aftenen, og jeg gider ikke arbejdet ved Lys, hvorfor jeg er hld nedkommen at fordrive Aftenen med at see paa dette Skuespil. Jeg tror, Jupiter ogsaa med en Hob andre Guder kommer herved.

Sganarel. Tænkte jeg det ikke? saaledes gaar det altid, naar Comedien er i Confusion, saa kommer der mest fornemme Tilskuere. Ach, Monsieur Vulcanus! estersom Han er en Smed, vil Han da ikke gjøre mig den Tjeneste for Penge og gode Ord, at slaae Djnene ud paa den, der har stjaalet en Act bort af vores Comedie, som skal spilles i Dag?

Vulcanus. Skal der være meer end fire Acter i en Comedie?

Sganarel (sagte). Det er en dum Djævel for en Gud. Jeg var tilfreds, ingen af de Andre forstod sig bedre derpaa, saa blev min Corrig slukt.

(høit) Jo, Monsieur Vulcanus! der skal efter Reglerne være fem Acter i en Comedie. Men hvad vil I paa Comedie, naar I forstaaer Jer ikke bedre derpaa?

Vulcanus. Jeg kommer mest for at fordrive Afreenen, at høre paa Musiquen, og see Præsenta-tioner. Enten en Comedie er deelt udi 10 Acter, eller i een Act, det kommer mig ud paa eet, naar jeg kun har Noget for Djnene.

Sganarel. Ja hvis saa er, min kjære Monsieur Vulcanus! saa er det bedst, at I gaaer paa de tydske Comedier i Broelæggerstrædet; thi der kan I faae at see Belejringer, Feldtslag, Gespenster, Hererie, og et halv hundrede Aars Historie paa een-gang. Vore Comedier ere moralske, og give nette Characterer paa adskillige Lyder, saa at der er ikkun lidt eller intet for Djnene.

Vulcanus. Ja jeg vil dog blive her denne Gang for Musiquens Skyld. Men der seer jeg en Hob andre Guder komme.

Tredie Scene.

Jupiter. Apollo. Momus. Vulcanus.

Sganarel.

(Jupiter og Apollo komme ned af Ensten, og Momus ind ad Døren.)

Apollo. Jeg glæder mig over, o Jupiter! at see Comedier her indstiftede efter andre polerede Na-tioners

tioners Exempel; hvorudi forestilles adskillige nette Characterer, som andre Nationer endnu ikke har hørt ved.

(Momus brister i Latter.)

Jupiter. Det er og en Pokkers Snifing paa Dig, Mome! ingen Ting er Dig til Naade; hvad har Du nu at sige paa disse Comedier?

Momus. De ere gode nok, men = = =

Jupiter. Ja vi kjende nok Dit Men, Du est aldrig fornøjet.

Sganarel. Jeg troer, om Hans Velbaarenhed Jupiter selv gjorde en Comedie, saa skulde denne vanskabte Karl ogsaa vrage den. Var det ikke af Respekt for Jupiter og Apollo, saa skulde jeg give Dig een paa Din Momiske Snude, og spænde Dig for Rumpen, saa at Du skulde falde hovedkulds ned i Orchestret.

Jupiter. Ingen Skjeldsord, Sganarel! Men hør, Mome! hvad har Du at sige paa disse Comedier?

Momus. Comedierne ere gode nok, dersom de ikke vare saa flette. Denne Comedie er accurat nok: der fattes kun en hel Act! Ha ha ha!

Jupiter. Men er det sandt, at der er kun fire Acter?

Sganarel. Ja Eders Velbaarenhed! Det er alt for sandt, vi savne en Act, og jeg har een af Musikanterne mistænkt derfor.

Apollo. Det vil aldeles intet sige. Comedien kan derfor være lige god.

Momus. Det vil intet sige, at en Vogn har kun tre Hjul. Jeg mener, at gjøre en Vogn med tre Hjul, og en Comedie med fire Acter, er lige taabeligt.

Apollo. Dersom en Vogn kunde gaae ligesaavel med tre Hjul, som med fire, var det ikke taabeligt, at gjøre eller bruge saadan en, men man maatte overlade det til Enhvers Phantasi. Nu kan en Comedie udi fire Acter indeholde alt det samme, som en udi fem, derfor gjør dens Deling intet til Sagen, men det er kun bar Pedanteri, at ville vrage et Stykke for saadant.

Sganarel. Ach Hr. Apollo! J skal altid have en fri Loge paa Comedierne; thi ingen Procurator kunde forsvare min Sag bedre.

Momus. Jeg har gjennemkøst gamle og nye Comedier, men jeg har aldrig seet nogen være deelt udi fire Acter.

Apollo. Jeg maatte gjerne spørge, hvad en Comedie er? En Comedie er et Spejl, som forstiller menneskelige Fejl saaledes, at den fornøjer og underviser tillige. Naar saadant er i en Comedie, er den god, enten den er deelt udi to eller tre Acter; thi det er lige saa lidt fornødent, som at en Comedie skal endelig endes med Ægteskab, hvilket endel ogsaa

ogsaa holder for ganske fornsødent, skjøndt de ingen anden Marsag kan give dertil, end at Moliere og Andre har havt den Caprice. Mig synes, at man engang maatte blive kjed af disse Elskover, disse Egtefæder og disse Intriguer, som slides saa meget paa, og gjøre dog intet til de Characterer, som i Comedier afmales. Udi de tydske Comedier skal enten en Wy, som Troja, tages ind paa en Aften, eller Skibbrud, Trolddom og Gespenster forestilles. Udi de italienske Skuespil skal der endelig være en Harlequin eller Nar med Naverumpe paa Axelen, eller en Rakket bag ved sig. Men derfor ere andre Nationer ikke forbundne til at følge deres Capricer. Ellers underkaster jeg alle dette den store Jupiters Skjønksomhed, af hvis Nis det dependerer, om denne Comedie i Dag maa spilles udi fire Acter.

Jupiter. Vi finde, at Apollo's Tale herudi er ikke anderledes, end den plejer at være, nemlig fuld af Visdom og Grund, og derfor tilstøder at fare fort med dette Skuespil, uanseet derudi fattes en Act, forbydende Momus at spotte videre dermed, med mindre han vil underkaste sig min Brede, og mine Tordenstraaler, der skal afbrænde ham baade Haar og Skjæg og Knebelbarte. Jeg vil retirere mig, og tage Sted paa Galleriet, endel for at iagttage Folks Forhold og Gebærder der, endel ogsaa for at foregaae Andre med Ydmyghed, og vønne Folk fra

de fornemme Griller, at det er en Skam at gaae paa Comedie, uden de have Sted udi de midterste Loger. (De andre Guder gaae bort, undtagen Momus.)

Sganarel. Nu, Monsieur Momus! Hvorledes befinder Han sig efter den Dom?

Momus. Jeg tør ikke sige andet, end at den er rigtig; men jeg kan tænke derom, hvad jeg vil. Comedien, seer jeg ogsaa, har ingen Titel. Hvem er Autor til denne hovedløse Comedie? Gaaer han frit paa Comedie?

Sganarel. Ja hvad andet?

Momus. Men som Stykket er uden Titel og Hoved, og uden Ende, saa burde ikke Autors Legeme komme ind frit, og han skulde betale for sit Hoved og sine Fødder, eller lade dem blive staaende i Gangen, til Comedien var ude.

Sganarel. Vær kun saa god og retireer Jer ud af Comedien! og saa kan I siden trække saa mange Kryller paa Næsen, som I vil.

Momus. Tør Du vove Dig til at vise en af Guderne saaledes bort?

Sganarel. Ja det tør jeg, og sætte min Hat lige ret.

Momus. Saaledes gaaer det: Sandhed er ingensteds liidt.

Sganarel. Hvad Sandhed? I har aldrig været for Sandhed. I laster kun alting, enten det

er ret eller galt, enten J forstaaer det, eller ej. De Folk, som criticere skarpest, ere undertiden de største Dosmere; thi Skjønsmhed bestaaer ikke udi at laste alting, men udt at dømme ret og grundig, rose det, som er Nos værd, og laste det, som er Last værd. Vi kan nok lide upartiske Dommere, men ikke slige avindsnge Trolde, der komme alene for at laste. Fort herud! eller jeg sætter, min Tro, Jld i Jer Skjæg. (Sager ham ud.) See mig engang til den Karl, hvordan han kan bryste sig. Han er dog kun Rumpen af Guderne. (Til Spectatores.) Nu vil vi begynde strax at spille med de fire Acter, vi har, og jeg haaber, at ingen lægger os det til Last, efterdi Juptter har authoriseret Comedien. Hvordan den ellers er eller bliver forestillet, derom maa Apollo dømme. Ellers kan J bilde Jer ind, Messieurs! at dette Præludium var en Act; det kommer paa eet ud, vil kun Musikanterne spille os et Stykke herpaa, saa vil det lade i det ringeste, som det er den første Act; man maa hjælpe sig i Nødstid, som man kan.

(Gaaer ud.)

Første Act.

Første Scene.

Ovidius. Eleonora. Pernille.

Eleonora. Men min kjære Monsieur Ovidius! er det dog ikke en Hjertesorg at høre En tale saaledes, som man har fæstet saadan Kjærlighed til. Jeg har altid tænkt, at det var Ungdoms Ubetænksomhed, som vilde forgaae med Alderen, men jeg mærker, at det tager heller meer til. Naar jeg beder ham gaae i Kirken, siger han, at han vil gjerne gjøre det, men alene for min Skyld. Naar jeg raader ham til Gudsfrygt, svarer han: hjertelig gjerne, naar jeg kan gjøre Hende nogen Tjeneste dermed. Naar jeg svarer ham: J skal gjøre det for at tjene Gud, ikke mig, da siger han: Jeg dyrker ikke Guder, men alene Gudinder, J er min Gudinde, og at søje Jer, deri bestaaer min Religion. Naar jeg da spør ham: Har J slet ingen Religion, svarer han spotvis: Jeg kan ingen have; thi min Broder Roland har sluget saa meget ind deraf, at der er slet intet tilovers for mig.

Ovidius. Min hjerte Jomfru! jeg veed ikke, hvilken af mine Brødre jeg mest har Marsag at ynke. Den ældste, nemlig Roland, omgaaes ikke uden med

Here:

Herer og Spaafjellinger, der bringe ham af en Bildfarelse i en anden. Tgaar vilde han ikke gaae ud af Døren, fordi hans Hofebaand var gaaet i Stykker, efterfom han har fundet i en Spaadoms-Bog, at saadant er et ondt Omen, hvorvel jeg visede ham, at Hofebaandet var saa gammelt, at det ikke kunde holde længer. Min yngste Broder Leander derimod, som har den Lykke, at være forlovet med Jomfruen, bevæges af ingen Ting, omend skjøndt han saae Tegn paa Himmelen. Men det maa være Jomfruen nok, at han elsker hende; han kommer selv til at svare for sin Tro.

Eleonora. Ach! hvis jeg elskede ham ikke saa meget, gif saadant mig ikke saa højt til Hjerte.

Ovidius. Hun faaer at skikke sig derudi, Jomfru! og trøste sig dermed, at Alderen kan gjøre Forandring derudi; thi jeg har kjendt adskillige Mennesker ligeledes findet, som han, men som paa deres gamle Alder er falden til stor Devotion. Ligesom jeg har kjendt Andre, der udi deres Ungdom har været lige saa superstitieux, som min Broder Roland, og dog siden ere blevene de største Hadere af Overtro. Kunde jeg kun faae den forbandede Smeddekone her af Nabolauget; thi saalænge hun har sin Gang udi Huset, bringes han dybere og dybere udt Overtro.

Eleonora. Men skulde det ikke være let, at faae saadan gemen Kjælling af Bejen?

Ovidius. Nej, I skal selv slutte, min hjerte Jomfru! at det er ikke saa let, naar I hører Omstændighederne derom. Samme Qvinde fører med hendes Consorter et udvortes hellig Levnet, hvormed de har indtaget adskillige enfoldige Mennesker, saa at lægge Haand paa dem, var ligesom at lægge Haand paa Religionen selv; ja man vandt intet dermed, uden man underkastede sig Fortrød, og fik Navn af ugudelig.

Eleonora. Men den Qvinde giver sig ud for at kunne spaae, vise igjen, løse og binde Fanden, og andet deslige, som i christelige Love er forbudet.

Ovidius. Det er sandt. Men mange fornemme Folk, som hun ved sin Skinhellighed har indtaget, holder for, at det er Himmels Gaver, saasom de ikke kan troe, at en Qvinde, der idelig ligger næsegrus i Kirken, og give en stor Del af de Almisser, hun faaer, til andre Fattige, kan practisere noget ulovligt. Om ingen Anden hindrede mig i mit Forsæt, saa er det nok, at min ældste Broder Roland holder hende for en Prophetinde. Ach ach! jeg er saa bange for een Ting.

Eleonora. Hvad er det?

Ovidius. Den samme Kjælling har en Datter paa 20 Aar, som ikke seer ilde ud. Den samme Pige bezynder at efterabe Moderens Skinhellighed,

og er meget vel liidt af Roland. Jeg er bange, Jomfru! = = = I kan selv tænke, hvad jeg vil sige.

Eleonora. Ach! Himmelen forbyde, at han skulde fatte Kjærlighed til hende.

Ovidius. Jeg vil ikke haabe, at han forfalder til saadant. Jeg har endnu ingen Marsag at tillægge ham saadanne Tanker; thi det er kun Gissninger af mig. Tro mig, hjerte Jomfru! at jeg har større Sorg for min ældste Broer, end for den yngste, som er Hendes Kjæreste. Thi man kan trøste sig derved, at Alder og Fortrød kan bringe ham af sin Bantro.

Pernille. Jeg vil ikke ønske ham Ondt, efterdi han er Jomfruens Kjæreste. Men jeg saae gjerne, at han havde saadan en Feber paa Halsen, som jeg trækkedes med forgangen Aar. Saadan Sygdom kunde nok komme ham at krybe til Korset. Jeg var ikke heller alt for rigtig tilforn, men jeg svedte en Hob Bantro ud i den Sygdom.

Eleonora. Du maa ikke ønske ham syg, Pernille!

Pernille. Tro mig, Jomfru! at en god ærlig Sygdom er ikke at misunde slige Folk. Jeg vilde ønske, at jeg var en Doctor, for samme Marsags Skyld. Jeg skulde, min Tro, give Ordre til en god Feber eller Gulsot, at inqvertere sig paa 14 Dage i hans Mave. Thi visse Folk tænker aldrig
paa

paa det Tilkommende, førend de see sig udi Dødsfare.

Ovidius. Hun har, min Tro, ikke Uret derudi. Men jeg vil falde paa Leander, at han kommer ud til Jomfruen. (Gaaer ind.)

Anden Scene.

Eleonora. Pernille. Leander.

Eleonora. Men hvem synes Dig mest er at ynke, enten Roland eller Leander?

Pernille. Ej, Jomfru! Hendes Kjæreste bli'r nok god; Vantro forgaaer med Alderen, men Overtro tager meer og meer til. Men der kommer han.

Leander. Ach allerkjæreste Eleonora! er hun der? hvordan har hun sovet i Nat? min Dukke! men hun er altid saa sorrigfuld. Hvad ligger hendes paa Hjertet? sig mig det, lille Eleonora! Wild Jer ind, at jeg er Jer Skriftefar.

Pernille. Sid jeg kun var Jer Skriftefar; jeg skulde, min Tro, dømme Jer til at æde Mast og drikke Vand i et helt Aar, indtil I gjorde Poenitente.

Leander. Men, Pernille! hvad har Du at sige paa mit Levnet? jeg er, min Tro, saa gudfrygtig, saa det er Skam, og har saa stærk Tro, at jeg fuldkommelig troer, at Jomfruen nægter mig ikke at kjøre i Kane med i Eftermiddag, dersom det vil klare noget op i Lusten.

Ele

Eleonora. Ach, Leander! lad dog fare saadan ugudelig Snak, mit hele Legem skjælver, naar jeg hører det. See Jer i Exempel paa mange ryggesløse Mennesker, der, som J, har foragtet alle gudelige Formaninger, og ere derover hendsøde udi Fortvivelse. Hvert saadant Ord er som en forgiftig Pil, der saarer mit Hjerte til Døden. Betænk Jer egen Velskæb. J taber jo intet derved, at J troer et tilkommende Liv.

Leander. Vil Hun have en Kop Chocolate, min Engel! eller The? jeg kan ikke erindre, hvad Hun helst drikker om Morgenen.

Pernille. Ach! er det muligt? jeg tænkte, at saadan Tale skulde have presset Taarerne af hans Øjne, men det er ligesom man slaer Vand paa en Gaas. Han svarer om The og Caffe. Ach, Gømsfru! spild Jere Ord ikke saa unyttig; J seer, hvor slet Virkning de har. Jeg troer, det var lettere, at bringe en Baruly udi Troen, end Jer, Monsieur Leander!

Leander. Hvad har Du paa min Tro at sige?
Pernille!

Pernille. Aldeles intet, Monsieur! thi J har jo slet ingen.

Leander. Jeg troer ligesaa meget, som Du, og kanske mere.

Pernille. J troer jo, at Alt, hvad som siges
Jer

Jer om Sjælens Udsdelighed, om gode og onde
Nander, om det tilkommende Liv, er Digt.

Leander. Seer Du vel; naar jeg troer, at det
er Digt, saa troer jeg dog noget. For Exempel:
naar andre Folk troe, at Du har Din Jomfrubom,
og jeg troer, at den er stjælen for længe siden, saa
troer jeg jo ligesaavel som Andre, skjønt paa en an-
den Maade.

Eleonora. Ach, Pernille! hold mig. Jeg er
færdig at daane af Alteration over den Tale.

Leander. Ach min allerkjæreste Jomfru! Læg-
ger Hun det saa meget paa Hjertet?

Eleonora. Skulde jeg ikke lægge paa Hjertet
saadanne Ord af dens Mund, som jeg har forbun-
det mig til at leve og døe med.

Leander. Jeg forsikkrer Hende, at jeg ikke of-
tere skal tale saaledes. Giv Jer tilfreds, min
Dukke! Jeg vil troe for Hendes Skyld Alt, hvad
Hun befaler mig at troe. Trin ind et Øjeblik med
mig. Pernille! kom Du ogsaa ind.

Pernille. Monsieur! J maa ikke vanhellige
Jer Hus med slige urene Dyr, som jeg, der har
mistet deres Jomfrubom.

Leander. Jeg mærker, disse Piger kan ingen
Skjemt taale.

(Han gaar med Eleonora.)

Træ-

Tredie Scene.

Pernille. Roland. Haagen.

Pernille. Jeg er gal, som lægger saadant paa Hjertet. Han taler bespottelig om Helgene selv, hvordan kan en stakkels Tjenestepige, som jeg, da vente andre Complimenter? Men der seer jeg den ældste Broder komme; han er heller ikke med de Klogeste, fjøndt hans Galskab er paa en anden Maade. Hans Tjener, Monsieur Roland!

Roland. God Morgen, Pernille!

Pernille. Her seer jeg en skøn Synaal ligge, som jeg maa tage op. Sy, den er uden Hoved.

Roland. Det betyder intet Godt, Pernille!

Pernille. Det er sandt, Monsieur! thi som den ingen Hoved har, saa er den ubrugelig.

Roland. Du forstaaer ikke, hvad jeg vil sige. Har Du læset Din Morgenbøn i Dag?

Pernille. Nej Herre! ikke uden det kan regnes for Morgenbøn, at jeg sagde: Herre Gott! da jeg strakte mig paa Sengen i Morges tidlig.

Roland. Du kommer vist nok i Fortræd, eller faaer onde Ord i Dag. Thi hvo der finder en afbrudt Synaal om Morgen, førend den har læset sin Morgenbøn, faaer enten Hug eller onde Ord.

Pernille. Jeg veed det nok, Monsieur!

Roland. Hvorfor tog Du den da op?

Per:

Pernille. Fordi der er aldrig nogen Dag, uden Gomsfruens Moder knurrer paa mig. For Tjenestepiger, som har knurvræren Herskab, betyder saadant altid Ondt. Ligesom naar Herren fastende vil stikke sit Hoved igjennem Vinduet ud i Højbrostrædet, betyder det ufejlsbart, at en Vogn vil komme forbi; thi saasom der altid er fuldt af Vogne i den Gade, saa kan det ikke faae fesk.

Roland. Hey saa! begynder Du ogsaa at ræsonnere? Jeg er bange for, at min Broder Leander med Tiden forsører baade vort og Jer Hus til Bantros.

Pernille. Jer Broder Leander kan jo ingen Tro have.

Roland. Hvi saa?

Pernille. Jeg kan ikke begribe, hvorfor Noget i den hele Gade kan have mindste Tro.

Roland. Hvad vil det sige?

Pernille. Jo, Monsieur! I har jo sluget op saa meget Tro, som en hel Gade kunde være hjulpen med. I troer jo alt, hvad som troes kan, indtil paa gamle Rællinger; Synaaler, Knappenaale og Høvlespaaner ere Jeres Guder.

Roland. Vil Du drive Spot med mig, Din Laptaske?

Pernille. Herren spaaede dog ret, at jeg fik onde Ord i Dag; men var jeg ikke saa næsevis, som jeg

er,

er, saa havde jeg nok gaaet fri, endskjøndt jeg havde fundet 16 afbrudte Synaale.

Roland. Hør, Mademoiselle! vær saa god og pas Jer herfra! Jeg mærker nok, hvad Jer Klokke har slaget. Jeg vil ikke, at I skal have nogen Omgjængelse med mine Folk. (Pernille gaaer ind.)

Fjerde Scene.

Roland. Haagen. siden Pernille.

Roland. Ach! jeg var elendig plaget af Marren i Nat, Haagen! Jeg var ikke mægtig til at faae min Mund op; thi saasnart jeg vilde tale, saa holdt hun for min Mund; jeg var ligesaa vaagen, som jeg nu er, og kunde see en tredobbelt Guldring, som hun havde paa Fingeren. Jeg kan dog ikke begribe, hvor hun kunde komme i Nat, thi jeg havde dog Staal i Sengen hos mig, og jeg stoppede alle Næsgelhullerne til i Kammeret. Jeg kan dog ikke erindre, om jeg glemte een Ting, som er det fornemste, nemlig, om jeg satte mine Tøfler bagvendte for Sengen. Haagen! kan Du ikke erindre det? hvorledes stode mine Tøfler, da jeg kaldte paa Dig i Morges?

Haagen. De stode paa Gulvet.

Roland. Din Slyngel! jeg mener, stode de da bagvendt, eller ej?

Haagen. Jeg veed ikke, hvad som Herren kalder Holbergs Skrifter. 3die Del. L der

der for og bag paa Tøflerne. Tøfler har jo hverken Hoved eller Rumppe.

Roland. Du Gjak! jeg mener, om Hælene vendte til eller fra Sengen?

Haagen. Mig synes, en Hæl stod i Øst, den anden i Nordvest, en Tøffel vendte Rumpen til Spejlet, og den anden vendte Rumpen, med Permission, til Herren. Ellers, om det skulde komme paa min Fed, sagde jeg rent ud, at jeg ikke kunde erindre det, førend jeg løseligen forsvor mig. Det kan jeg dog fuldkommen erindre, at de ikke stode lige.

Roland. Ja der har vi det, der har vi det! Jeg glemte det fornemste. Men see mig til den Marre engang! saasnart hun finder mindste Ting forsømt, benytter hun sig deraf.

Haagen. Ha, ha, ha! det er en egen Tale.

Roland. Jeg mærker nok, at Du omgaaes med min Broder Leanders Tjenere iblandt, thi Du har virkelig nogle af deres Nykker. Jeg har kjendt mange Menneker, der ligeledes har foragtet saadant, men nu synger de en anden Tone. Der kunde ingen være værre, end gamle Gunild tilforn; hun troede hverken Nøf, Barulv, Nisjen, Marre, Underjordiske, Hælhest &c. hun loe af alle Historier om Gejster og Spøgelseser; men spørg hende nu! Siden den Tid, hun blev indtagen i en Høj, synger hun en anden Sang; hun lærte saa meget i et

halv

halv Aar, hun var i samme Høj, af Biergtrold, at hun nu er ligesaa flog som Sybilla fordum.

Haagen. Men hvorledes kom hun ud af Bierget igjen?

Roland. Hun var sat et halv Aar paa Sti, og imidlertid arbejdede hemmelig paa et Hul udi Bjerget, hvilket hun bragte til Fuldkommenhed, Dagen før hun skulde slagtes. Saa snart som der var kommen Hul paa Bierget, og Dagen begyndte at skinne derudi, bleve alle Biergtroldene forvandlede til Sten,

Pernille (kommer ind, lurende sig paa dem.) Jeg har og kjendt en Kone, som sagde sig at have været udi et Bjerg, men da Docteren gav hende et Vomitiv, fastede hun det hele Bjerg op, saa at man hørde hende ikke mere tale derom.

Roland. Kommer du nu igjen! Du taler om Doctore, Pernille! Ja Doctore! det er nogle herlige, de vil bilde os ind, at alting er Sygdom, at de kan fortjene Penge derved. Men hvad hedte den Kone?

Pernille. Man kaldte hende store Marthe. Hun var fra Ebeltoft.

Roland. Jeg kjender hende. Hvorfor talte hun ikke meer derom? Hun var bange for Doctorne, at de skulde give hende et Vomitiv igjen. Jeg kjender nok store Marthe, som var fremsynet.

Pernille. Er vi andre da bagsynede?

Roland. Bed du ikke, hvad det er at være fremsynet?

Pernille. Nej, hvorledes bliver man fremsynet?

Roland. Man kan blive det paa mange Maader, især naar man figer igjennem et Nøglehul paa en Kirkedør.

Haagen. Hun er saa dum som et Fæ. Men der kommer Monsieur Ovidius.

Femte Scene.

Ovidius. Roland. Haagen. Pernille.

Ovidius. Monfrere! du seer saa ilde ud i Dag. Er du ikke vel?

Roland. Nej jeg er ikke; jeg har haft en meget urolig Nat; thi Maren har redet mig.

Ovidius. Monfrere skulde ikke spise meget om Aftenen: Jeg har selv været plaget dermed i gamle Dage, især naar jeg aad noget silde, saa jeg mærkede, at det kom af Maren.

Roland. Monfrere! Jeg beder, at J ikke vil gøre saadan ugudeligt Snak for mig. Naar jeg seer en Ting skinbarlig for mine Øjne, naar jeg seer et Gespenst udi en Qvindelignelse komme ind ad Døren, og kaste sig over mig, og holde for min Mund, naar jeg vil tale; naar jeg seer Guldringe paa hendes Fingre; naar jeg kan skjelne, hvad Monster af Knipslinger hun har paa sin Særk, og andre Omstændigheder:

digheder: Skal jeg da bilde mig ind, at det kommer deraf, at jeg har ædt for silde om Astenen?

Pernille. Det forstaaer sig.

Roland. Gaf din Vej Pernille! det vil ellers gaae dig ilde. (Hun gaaer igjen.)

Haagen. Det er sandt nok, Herren siger: naar man ikke maae troe det, som man seer og føler, kan man jo tvivle om Alting. Om En var saa ufor- skammet, at han slog Monsieur Ovidius, mon han ikke blev vred? mon han vilde lade sig affpise med den Snak, at han havde seet og hølet fejl, og at det var en pur Jubbildning, som rejste sig deraf, at hans Mave ikke var rigtig, eller at han havde ædet for silde?

Ovidius. Holdt du kun din Mund, Haagen! jeg taler ikke til dig.

Roland. Haagen taler min Tro ret; jeg veed ikke, hvad man kan sige derimod.

Ovidius. Hør, Monfrere! eet er at føle og see en Ting om Natten udi en Slummer, et andet vaagende.

Roland. Jeg siger Jo, Monfrere! at jeg er gandske vaagende, naar jeg seer og føler Saadant.

Ovidius. Og jeg siger Nej.

Haagen. Ha ha ha!

Ovidius. Hvoraf leer nu den Gjæk igjen?

Ha:

Haagen. Jeg kan ikke bare mig for Latter, naar jeg hører Folk snakke i Svøne.

Ovidius. Du maa troe mig, Haagen! at jeg er vaagende.

Haagen. Jeg siger Nej, og det med samme Ret, som Monsieur siger det til min Herre.

Ovidius. Kan Monfrere ikke befale sin Tjener at tie?

Roland. Holdt din Mund, Haagen!

Haagen. Jeg taler jo ikke et Ord, Herre! Monsieur Ovidius synes kun saa; men det kommer deraf, at hans Mave ikke er rigtig.

Ovidius. Ej du Slyngel! vil du fiære en brav Mand?
(Giver ham et Pøsefaen.)

Haagen. Au au au! Jeg har ikke fornøden at taale Hug af ham; min Herre har Magt at slaae mig, og ingen Anden.

Ovidius. Jeg slog dig ikke, Haagen! du synes kun saa; det kommer deraf, at du nylig har ædt for meget.

Roland, Det er mig kjært, at Monfrere refuterer sig selv.

Ovidius. Nej jeg gjør ikke; men naar jeg taler med en Nar, maa jeg bruge natagtig Snak. Jeg vil kun spørge, hvoraf det kommer, at alle melancholiske Mennesker seer og føler meer end andre; hvorfor En, der har en hidsig Feber, plages med
grue:

gruelig Syn og Drømme, hvilke ophøre med Feberen; hvorfor Folk, der er af sund og tempereret Complexion, aldrig see Saadant? Monfrere siger, jeg gjør ham Uret derudi, at jeg ikke vil troe ham; jeg kan sige det samme, at han ikke vil troe mig, at jeg har forsøgt, at Marren rider mig, og at jeg har hestlige Drømme, saa tit jeg overlader min Mave om Aftenen. Men hvad er Jer Tanke ellers om Marren? hvad mon hun være for et Dyr?

Roland. Det er en Qvinde, som er forlikt udi en Mandsperson, hvilken hun undseer sig for at anmode om Kjærlighed.

Ovibius. Monfrere maa forlade mig, om jeg skjæmter noget. Den Qvinde maa have en underlig Gout, der øver Troldom, og giver sig Fanden i Bold af Kjærlighed til Jer. I er en god ærlig Mand; men hvo der siger, I er smuk, gjør Jer Uret.

Roland. Ja ja, Monfrere! Kjærlighed er noget andet Tøj, som vi ikke begriber. Nok er det, at jeg er plaget med Saadant.

Ovidius. Men naar det er et Menneske, hvorledes kan da et Legeme gaae igjennem et Nøglehul?

Roland. Spørgsmaal: hvorledes kan En ride paa et Rosteskæft udi Luften til Bloksbjerg? hvorledes kan En blive til en Varulv? hvorledes kan En sejle paa Møllesten, som der ligger Tingsvidne for at
være

være skeet nogle Gange over Limfjorden? hvorledes kan Finlapperne bringe i nogle Minuter Tidender fra Ostindien? hvorledes kan man faae god Vind, naar man løser nogle Knuder?

Ovidius. Det Sidste er naturligt, nemlig, naar Noget løses, gives der Vinde, Skjøndt de ere ikke ret gode. Men det Andet vil jeg see først, førend jeg troer det.

Roland. Hør, Monfrere! hvad siger I da derom, I maa troe mig, at det er saa sandt, som jeg staaer her, thi Manden, udi hvis Hus det skee, har selv fortalt mig det. Historien er overalt bekjendt udi Tisted, hvor Folk ikke løsligen troer en Ting: En Pige saae engang uforvarende sin Modmoer tage en Flaske af Skabet, hvorudi hun havde en Salve, hvilken hun saasnart ikke havde smurt paa et Koftekast, førend hun foer med Koftekastet mellem Benene op igjennem Skorstenen; Pigen forundrede sig derover, tog samme Krukke ud af Skabet, for at see, hvad det var, og smurte lidt af Salven paa et Bryggerkar, hvorudover hun med Bryggerkarret foer ogsaa op igjennem Skorstenen lige til Bloksbjerg. Der var en stor Forsamling af gamle Kjerlinger, som havde Vas og Fiol før sig. Fanden selv, som de der kalde gammel Erif, saasnart han havde uddandset en polsk Dands, og betalt Spillemandene, kom til Pigen med en Bog, hvor

hvorudi hun skulde skrive sit Navn; men hun istedenfor hendes Navn skrev de Ord først, som man forsøger Denne med: Den som mig føder ic., hvorudover den gammel Erik ikke kunde tage Bogen tilbage, og vilde ikke dandse den hele Nat, da han dog tilforn aldrig var af Gulvet. Om Morgenens tidlig, som var St. Hans Dag, ride alle Kjerlingerne tilbage paa deres Koste-kaste, og Pigen paa sit Bryggerkar, indtil de kom til en Bæk, over hvilken Kjerlingerne sprang meget behændig, men Pigen studsede, og tænkte med sig selv: det gaaer vel ikke an, at gjøre saadant Spring med et Bryggerkar. Endelig sagde hun: jeg kan sagte forsøge, og stødte paa Bryggerkarret, hvilket sprang ligesaa behændigt som Koste-kastene, saa at Pigen maatte lee, og sagde: det var et Fandens Spring af et Bryggerkar! Men hun havde, Monfrere! ikke saasnart nævnet Fandens Navn, førend Karret blev staaende, Bogen blev borte, og min gode Pige maatte gaae tilfods til Tisted igjen. Hvad synes Jer nu om den Historie? den er virkelig passeret, og enhver Moers Barn bekjendt der i Byen.

Ovidius. Mig synes, den er artig nok; thi den er som et Model, hvorefter alle slige urimelige Historier skal gjøres.

Roland. J er at beklage, Monfrere! J er paa vrangte Beje. Vil J da ikke heller troe, at man
kan

kan skabe sig til Varulve? Derpaa kan jeg give et yngre Exempel, som en Skipper har fortalt mig fra Trundhjem.

Ovidius. Jeg troer nok, at en Skipper har fortalt det.

Roland. Ja, og jeg kan nævne Mandens Navn, han hedte Adrian Persøn, en brav Mand, der havde sørt Skib over i fjorten Aar. Den samme Adrian gif engang med en liden Flint paa et Sted uden Byen, som hedder Kalvskindet, og der usfordentlig blev vaer en Ulv, hvorudover han spendte Hanen, og sigtede paa Ulven. Ulven, isteden for at løbe, blev staaende, og raabte: Skyd ikke Pipperkari; saadan hedte en gammel Kjerling i Byen, som solgte Pebernsødder.

Ovidius. Det er underligt, at en Kone, der var saa kunstig, at hun kunde skabe sig til en Ulv, gif om af Armod at sælge Pebernsødder. Ellers har Monsfrere ikke fornøden at fortælle mig deslige Historier, thi jeg kan selv en mægtig Hob deraf. I kan spare at fortælle dem, indtil I kommer i en Baagestue, hvor de ere udi Pris.

Roland. Vil I gjøre alle Mennesker til Løgnere?

Ovidius. Nej vist ikke. Jeg holder det lige saa daarligt at forkaste alle Historier, som at troe dem alle; ieg gaaer altid Middelvej imellem Bantro og Overtro. Jeg troer, der er Spøggelser og Fandens Kun-

Kunster til, men saaledes, at af 100 Historier 99 kan være opdigtede, og at man undertiden gjør Fanden Uret, og beskylder ham for det, som han ikke veed af at sige. I merker jo, at jo meer Folk bliver floge, jo mindre hører man om Saadant. I Amsterdam seer man intet Spøgelse, fordi Hollænderne ikke troe dem at være. I Paris tør ingen give sig ud for at here, fordi Indbyggerne examinerer alting nøje. Det er jo underligt, at Fanden, som gaaer om at forføre Sjæle, skulde vælge Wardeshuus til sin Residents, hvor der foruden Amtmanden er kun en Corporal med otte à ni Soldater, og skulde gaae London og Paris forbi, hvor han kunde faae saa meget at bestille. Men der kommer Leander. Lad os ikke tale om de Sager; thi han troer slet intet.

Sjette Scene.

Leander. Roland. Dvidius. Haagen.

Leander. Jeg skal forsværge at komme til Hr. Christoffer oftere, uden han vil holde inde med sine Eventyr om de gode og onde Engle. Naar jeg hører ham fortælle den Historie om Lucifers Fald, er jeg færdig at sprække. Hvor kan Gjeister synde, naar de intet Risd eller Blod have? hvor kan de tale foruden Mund? Jeg vil heller tale med min Broder Roland; thi hans Historier divertere mig. Jo urimeligere

meligere saadanne Eventyr ere, jo bedre. Men der er han. Hør Monfrere! har J ingen Underjordiske seet nylig?

Roland. J er ugudelig, Monfrere! jeg vil ingen Omgjængelse have med Eder; skjemt kun ikke med Underjordiske! man saae, hvor det gif med Anne Torben Andersens: hun laante en underjordisk Kone et Gyldenstykkets Skjørt, hvormed samme underjordiske Kones Dotter skulde staae Brud. Men Madame Torben Andersens var saa uforsigtig, at hun fordrede Skjørtet tilbage Bryllupsdagen; hun fik det og tilbage, men gandske overstænket med Talledraaber, med de Ord, at dersom hun ikke havde været saa uforstammet at fordre Skjørtet saa hastig tilbage, skulde for hver Talledraabe have fulgt en Diamant; og havde siden den Tid Anne Torben Andersens ingen Lykke eller Velsignelse i sit Huus.

Leander. Jo jo, jeg troer nok, at det tjener ikke at skjemte med dem. Historien er vist nok passeret; thi om jeg mindes ret, saa hørte jeg den selv for 24 Aar siden af Marthe Barnepige i Amme-stuen. Jeg tvivler ikke om Historiens Rigtighed; men jeg kan ikke begribe, hvorfor Underjordiske, der har saamange Diamanter, skulde trænge til at laane Skjørt af Fogedens Kone, som var en Staader. Men maaske der er alle Slags Religioner, saavel under Jorden, som over Jorden, og disse Underjord:

jordster, som laante Skjærter, maa have været Jøder, der lægge alle deres Midler an i Juveler, og nender ikke at kjøbe en skikkelig Klædning.

Roland. Jeg veed ikke, om Monfrere skjemter, eller ej; skjemter J, saa har J Synd deraf.

Leander. Nej, min Tro, skjemter jeg ej; thi jeg har selv hørt samme Historie. Men der er een Ting, jeg skulde spørge Monfrere om: Hvad hedte det Trold, som bygde Lunde Domkirke? var det et Trold eller Underjordsk?

Roland. Det var et Trold; men jeg erindrer nu ikke Navnet. Jeg har det antegnet og indført i en Historie, som jeg vil skrive.

Saagen. Han hedder Find, Herre! jeg kjender ham meget vel.

Leander. Han maa vel være død nu, uden han er meget gammel.

Roland. Nej, Monfrere! han kan leve endnu; det Folk blir meget gammelt; hvis ikke Torden var, som slog dem ihjel, kunde de leve over tusind Aar, men Torden gjør dem stor Skade. J har vel hørt den Historie om det Trold, som Torden forfulgte saaledes, at det omsider skjulte sig udi Bondens Knivskede, hvor det endelig blev dræbt. Herudover, naar man har en Tordensten i Huset, tør aldrig Trold komme derind. Gammel Gunild Sal. Per Smeds har ellers kjendt et Trold, som var 600 Aar

Nar gammel, og var endda rørig. Hun fandt samme Trolld siddende ved en Høj at græde; da hun spurgte ham ad, hvi han græd, svarede han: Jeg fik paa Kumpen af min Fader, fordi jeg lod min Farsfader falde paa Gulvet.

Leander. Dog slapperment! den Farsfader maa da have været meget gammel. Jeg hører nok paa den Maade, at Find kan leve endnu. Trolld maae have været meget skikkeligere da end Mennesker nu; thi nu lader man Kirker forfalde, som Trolld har ladet bygge. Men hør Monfrere! Vil I ikke følge mig hen til Mester Daniel?

Roland. Jo nok; Men hvad skal vi gjøre der?

Leander. Jeg vil lade Jer aarelade; thi jeg mærker, I er gandske gal.

Roland. I har meer Aareladen fornøden end jeg; thi I er gal; thi hvad er Galskab andet, end egen Klogskab? Den der har andre Tanker end alle Mennesker, den der holder andre for Sjæffe, og bilder sig ind at være ene klog, den er jo saadan En, som man kalder gal; hvad synes Jer Monfrere Ovidius?

Ovidius. Skal det kaldes Galskab at gaae fra banet Vej, og dersom Latinerne have ret, naar de kalde at løbe gal delirare, saa kan jeg ikke rettere see, end at I ere begge galne; thi ingen af Jer gaaer paa den banede Vej. Een troer for lidet,

en anden for meget; En alt, en Intet. Jeg, som gaaer Middelvejen, finder, at den ene har intet at bebrejde den anden, dersom J begge to blev sammenstøbt, kunde der blive et skikkeligt Menneske af saadan Blanding.

Leander. Hør Monfrere! om vor Præst sagde Jer, at der hver Torsdags Aften regnede Canarisek ned udi hans Gaard, var J forbunden at troe det eller ej?

Ovidius. Nej jeg var ikke.

Leander. Hvorfor skal vi da være forbunden at troe andet paa Folkes Ord, som har levet for nogle tusinde Aar siden?

Ovidius. Jeg holder for, man skal ikke løsløgen troe en Ting, uden at man har examineret den.

Leander. Hvorledes kan vi examinere, om det er Sanden eller Digt, hvad de Gamle har sammenvævet?

Ovidius. Vist kan man det; for Exempel: naar en skriver, at den og den Dag regnede Stene ned af Himmelen, eller der blev seet en gloende Krigshær udi Luften, og en anden paa samme Tid, men andet Sted, skriver det samme, og ingen skriver derimod, slutter jeg, det er sandt; thi det er ej troeligt, at En tør skrive offentlig om en Historie, som al Verden kan strax bevise at være opdigtet. Det er ej heller troeligt, at alle andre Skribentere tie stille
der.

med, og lade saadan Løgn passere, da der dog altid findes Mennesker, som af Begjerlighed til at skrive og at modsigge, attaquere endogsaa Sandheden selv.

Leander. Monfrere! jeg kan anvende Tiden langt bedre end at drive den her bort med Kjellingsnak. Adieu.

Syvende Scene.

Roland. Ovidius.

Roland. Han blev vred.

Ovidius. Jeg haaber at gjøre Monfrere og vred; thi Leander havde derudi Ret, at man ikke bør troe, hvad hver Drømmer siger; thi hvilken gammel Kjelling, der vil fortælle en Historie for Jer, saa blir den strax til en Troes-Artikel.

Roland. J gjør mig Uret; jeg troer ikke Alt, hvad jeg hører; men naar jeg seer en Ting med mine Øine, saa maa jeg jo troe den.

Ovidius. Ikke hvad man seer i Drømme.

Roland. Jeg drømmer jo ikke midt om Dagen.

Ovidius. Hvad seer J da om Dagen?

Roland. Jeg har seet Gunnild Per Smeds mane Kanden til sig, løse og binde ham.

Ovidius. Er det sandt, saa er hun jo en Trold-
quinde, som efter christelige Love bør brændes; og J burde skye hende alene for den Årsag.

Ko:

Roland. Ingen uden gudfrygtige Folk kan løse og binde Fanden. Og jeg veed, at denne Matrone udi Gudsfrygt har ikke sin Lige.

Ovidius. Det maa da staae ved sit Vord; men hvorfor tør hun ikke øve de Konster for mig.

Roland. Vil Monfrere see det, skal det see om en Time, med med Condition, at han holder sig stille udi en Krog uformærkt.

Ovidius. Ja nok.

Roland. Vil I om en Time være her igjen, skal I see det med Djinene, som I nu ikke vil troe.

Ovidius. Naar jeg seer det, vil jeg troe det.

Roland. Godt; lad os gaae bort saa længe.

U d e n A c t.

Første Scene.

Roland. Ovidius.

Roland. Vil I nu, Monfrere, blive staaende stille udi en Krog, saa skal I see, om det er Løgn eller Sanden, hvad jeg haver sagt.

Ovidius. Ja jeg skal staae gandske stille; men kommer de snart?

Roland. De lovede at komme dette Øjeblik. Der troer jeg, de kommer. Løb nu til Side, og

rør Jer ikke af Stedet, ellers er vi om en Hals
begge to.

Anden Scene.

De Forrige.

(Otte Kjellinger med hæslige Masquer kommer ind udi Pro-
cession ved et Pirestykke efter Tacten, og har lange
Kosteskæfter imellem Benene, rangerer sig udi en Kreds,
og synger den Wise:)

Ved St. Hans-Nats Tid er,

(Musikken svarer.)

Man til Bloksbjerg rider;

Dg til Hekkenfeld Top

(Musikken igjen.)

Paa Kosteskæft flyver op.

Hoorpaa Kredsen dandses lystig om, saa at de holde Koster-
skæftene imellem dem, og da synges tilligemed Pirene
den Wise:)

Giv nu Agt, I skal befinde,

Vi kan Fanden løse og binde.

(Derefter standser de, og sætter sig ned udi en Kreds, og
gammel Sunild sætter sig midt iblandt dem, og da
spilles et Pirestykke; hvorefter Sunild reffer sig, og
læser af den sorte Bog denne Formular:)

Gammel Erik, Hersker over Bloksbjerg, Hekken-
fjeld, Lyderhorn, Fjindmarken, Mundien, Vori-
gundien, Gurolien, Fyrolien, Trapezund, Kosti-
mund, Orknøer, Lorfstøer!

Jeg dig maner og beder,

Ved hellig Gertrud og St. Sveder,

Alt du dig her indfinder

Uden Ophold og Hinder,

Med Spring og med Sving,

J Dyrs Skikkelse at gaae omkring,
Men ikke uden for denne Ring.

(Gammel Erik kommer op af Jorden skjult med et sort Klæde, og med Horn i Vanden, og danser 3 Gange om Kredsen efter et Virestykke; endelig springer Ovidius frem med en blot Kaarde, og sætter gammel Erik for Brystet.)

Ovidius. Fort, fort! Klædet af dig, eller jeg skal stifke dig ihjel paa Stedet.

(Gammel Erik vil gjøre den anden bange, men han truer hende til at lægge Klædet og Hornene ned.)

Ovidius. Ha, ha Marthe! er det dig? du kan vel nok agere en Djevel.

Marthe. Ach Monsieur Ovidius! spar mit Liv, jeg skal bekjende.

Ovidius. Hvorfor bruger J Hære saadant Kogleri for at forlede min stakkels Broder. Herud alle tilsammen, i Morgen skal J udi Spindehuset.

(Han prøgler dem ud. — De raaber alle:)

Ach Monsieur Ovidius; vi skal bekjende.

(Medens Fanden stiger op af Jorden, kommer Beander ind slygende, men studser og springer skjelvende tilbage.)

Tredie Scene.

Ovidius. Roland.

Ovidius. Seer J vel Monfrere, hvorledes J kan drømme vaagende.

Roland. Jo jeg seer det nok, jeg seer det nok. J har aabnet mine Øjne, Monfrere! jeg er bleven et andet Menneske. Jeg havde studset forsvære, at

der kunde have været sig Bedrageri i det Væsen. Jeg kommer til at examinere alting nøje herefter, thi kan der være Bedrageri i eet, saa kan der og i andet.

Ovidius. Men see til Monfrere, at J ikke gaaer for vidt, og scrupulerer for meget; bliver kun ved mit Principium, som er at gaae Middelvejen.

Roland. Naar jeg nu estertænker Sagerne lidt, saa mærker jeg, hvor skammelig man har trækket mig op, thi den Kjelling har kostet mig over 200 Rdlr. om Naret, for at gjøre mig gal. Jeg vil have hende med de andre Hæve i Spindehuset i Morgen.

Ovidius. Jeg holder for, at det er bedst at lade dem blive, thi J har kun Skam deraf, at J rører mere derved. Tak kun Gud, at J er bleven oplyst. Vil J gaae hjem med?

Roland. Nej Monfrere, jeg vil have dem straffet, at de ikke skal bedrage flere.

Ovidius. Vi kommer ingen Vej med dem, thi Folk troer os ikke, om vi fortæller det; thi den forbandede Kjelling har stor Gehør hos mange fornemme Damer, som hun ved sin Skindhellighed har forblindet. Hun kan græde, naar hun vil. Hun kan sværge sig fri, og saa bliver vi anseet som Dagtalere, og komme udi Fortræd oven i Kjøbet. Vi kan desuden ikke være baade Anklagere og Vidner. Havsde jeg estertænkt det, saa skulde vi ogsaa have sat nogle

nogle af Husfolkene paa Lur, for at aflægge Bidne mod hende. Troe mig Konfrere! at det tjener ikke at have med det forbandet Duf at bestille. Jeg er fornøjet dermed, at jeg har faaet Jer udaf Drømmen. Kom, lad os gaae ind.

Fjerde Scene.

Leander alene.

Nej nu er det borte. Jeg seer intet mere. Det var et forskrækkeligt Syn, thi jeg veed, at mine Dine ikke kunde slaae mig fejl. Jeg saae en Gejst stige op af Jorden paa dette Sted, og en Hob gamle Qvinder at ligge næsegrus. Mit hele Blod rører sig i mig, naar jeg tænker derpaa. Jeg tør dog ikke lade mig mærke for mine Kammerater, som ikkun vil belee mig. Jeg mærker, at jeg har været alt for koldfindig i min Troe, og at det er en Formastelse at foragte saadant. Gid jeg kunde faae det af mit Hoved igjen, men det er ikke muligt, thi det Syn vil staae mig længe for Djnene, og ligesom bebrejde mig min Vantro; men der kommer mig saadan Tunghed paa. Jeg maa sætte mig ned, og grunde paa denne Historie.

(Sætter sig ned paa en Stol ved den ene Side, falder i Søvn og snørker.)

Femte Scene.

Henrich alene.

Det er ogsaa en forbandet Natteføjten med min Herre; jeg veed ikke, hvordan han kan holde det ud. Igaar kom vi ikke til Sengs, førend Klokkeren 4re, i overgaars ej heller, og i Nat vil det gaae ligeledes til, det er jo at storme til sit Legeme. Min Herre danser, fjanser, harcellerer, dominerer, masqueraderer, assemblerer nok saa længe, til han kommer at sue paa Labberne engang i Slutteriet. Han har endelig endnu en god Styver tilbage, og saa længe det varer, bliver jeg nok i hans Tjeneste; thi naar han diverterer sig paa sin Maade, saa diverterer jeg mig paa min. Min Herre tænker, at naar han gaaer ind paa Masqueraden, jeg sætter mig udenfor i Vognen at sove, som de andre dumme Lasejer. Nej, min Troe, gjør Henrich ikke. Jeg har altid en Masque med mig i Lommen, og saa gaaer jeg smukt ind, og danser engelsk Dands med Herren, thi paa Maskerader, hvor ingen fjender hinanden, ere alle lige gode. Somme Tider tager jeg Kudsken med mig, som i Nødsfald kan dandse en Polskdands. Jeg var tilfreds, at Herrene vilde gjøre os Compagni med, saa var vi uden Frygt, at de imidlertid skulde løbe bort med Vognen. Til denne Nat har jeg sat 4 honette Fru-

en:

entimmer Stevne at møde paa Masqueraden, den ene er David Skolemesters Goldamme, det er virkelig et profekt artigt Fruentimmer; Fanden far i hende, hvor net en Kaarsedands hun kan trippe. Den anden er Henrich Urtegaardsmands Pige, hun er saa forpikket paa Masqueraderne, at hun lader sig ligge hos for Masqueradeklæder, dog ikke af Carnalier eller Jan Hagel, men alene af smukke og honette Karle, der kan betale rajsonnabelt. Den tredie er Giertrud Fæstefones Datter, og den fjerde hendes Cousine Mammefelle. Vi har øvet os i den nye engelske Dands, som kaldes Postillion eller Castillion; lad see om jeg kan komme alting ihu. (Han dandser, og i Exercitien falder paa det sorte Klæde med Horn paa, som den fastede fra sig, der agerede Djævel.) Hvad Pokker er dette? et langt Klæde med tvende Horn paa. Jeg kan ikke begribe, til hvad Ende det er gjort. Dersom min Herres Broder Roland eller hans Tjener Haagen, som troe alting, havde kommet over dette, havde de bildet dem ind, at det var Fandens Moders Adriene. Ha, ha, ha, jeg skal, min Tro, bruge den i Aften til Masqueradeklædning, det skal blive en af de bedste og rareste Maskeer; lad see, om den er for lang, nej, den er mere just tilpas.

(Han fører sig i samme Klæde, og Continuerer sin Dands.)

Sjet-

Sjette Scene.

Haagen. Henrich.

(Haagen kommer ind, og Henrich udi Dandsen støder ham omkuld, Haagen lægger sig paa Kne med foldede Hænder.)

Henrich sagte. Nu skal jeg gjøre ham saa bange, som han aldrig har været sin Livstid. (Højt.) Fort med dig, din slemme Skjelm, nu er din Tid kommen.

Haagen. Ach Herr Lucifer! gjør mig intet Ondt. (Henrich brøler.) Ach Velædle Hr. Lucifer! (Henrich brøler igjen.) Ach Eders Velbyrdighed! (Henrich brøler igjen.) Ach Eders Excellence!

(Henrich brøler igjen, og rækker ham i Haaret.)

Haagen skriger højt. Aaaa Eders Højhed! spar mig, og giv mig Tid at omvende mig.

Henrich. Nej, du maa strax fort, uden saa er, at du vil bekjende alt, hvad du har bedrevet.

Haagen. Ja gjerne Hr. Lucifer.

Henrich. Fort, fort, bekjend da.

Haagen. I Overgaars brød jeg op min Herres Chatol, og tog 4 Rdlr. deraf, men befriede mig med min Eed, da jeg blev examineret. Forrige Uge, da jeg skulde kjøbe et Pund Tobak for min Herre, kjøbte jeg kun et halvt, men for at fylde Pundet, kom et halv Pund Mursten deri. I Gaar smurte jeg 4 holstenste Tolvskillinger i en Bonde,

og

og fik gode Smaapenge derfor. I Nat laae jeg hos en Pige ved Navn Nille.

Henrich. Hvad er det for en Pige?

Haagen. Hun har længe været forlovet med min Herres Broders Tjener Henrich.

Henrich. Har du gjort det oftere?

Haagen. Syv eller otte Gange tilforn.

Henrich. Lar hun sig betale derfor?

Haagen. Nej, hun betaler mig for min Umage: I Nat gav hun mig en rar Tomark, som hendes Kjæreste, Henrich, havde foræret hende.

Henrich. Lad see den Penge! (Han kaster den til ham. Henrich prøgler ham og støder ham ud.) Agerer jeg ikke Djævel en anden Gang, saa maa Fanden agere Djævel. Det fik jeg for min Umage! Jeg vilde have forsvoret, at den pæne Pige skulde have været mig saa falsk; tænk engang, hvordan hun i sit Hjerte havde villet belee mig, naar hun havde seet mig paa Maskeraden med to Horn i Panden; hun vilde sige: der er noget, som siger ham i Hjertet, at han er og bliver Hanrej. Men hvad skal jeg gjøre? det er bedst at simulere, til jeg ved Lejlighed engang kan faae Bevis paa hendes Utroskab. Dog skal jeg for det første gjøre hende bange med samme Masque, for at faae hende ogsaa til Bekjendelse. Net saadan skal jeg møde hende en Aften.

(I det samme han sætter sig udi Postur, vaagner Leander, bliver forskrækket, og falder som død udi Gangen.)

Sl.

Syvende Scene.

Roland. Haagen.

Roland. Ach Himmel! naar jeg tænker, hvilken Forblindelse jeg har været i, rejser Haarene sig paa mit Hoved. Denne forbandede Qvinde havde ved sit Kogleri sat saadan en Sky for mine Dine, at jeg aldrig kunde see den klare Sandhed, som mine Venner visede mig ligesom med Fingeren. Hvem veed, om ikke alt andet, som tales om, er af samme Beskaffenhed? Kan en Person af min Fødsel og Optugtelse forsøres til saadan inderl Overtro, hvor lettere kan det ikke skee med gemene og ulærde stakkeis Folk, der ingen Evne har til at examinere saadant Kogleri. Min Broder Ovidius siger vel, at om man bliver bedragen eengang, saa bliver man ikke altid, om ni Historier ere falske, saa kan den tiende dog være rigtig, men jeg mener, at, naar jeg har befundet Svig udi en Post, saa har jeg Ret at tvivle om andre. Det samme Lys, den samme Fornuft, som har ledet af een Bildfarelse, bør jeg stedse betjene mig af i at efterforske alt det, som fra Barndommen blir os indprentet, alt hvad os er bundet paa Ermene af vore Forældre og Lærere. Med et Ord at sige, naar Noget spørger mig ad: Hvad har du for Tro? Da svarer jeg: Jeg troede tilforn alt, hvad man i Barndommen havde bildet

m!g

mig ind, men nu troer jeg slet intet, uden hvad min Fornuft tilfiger mig, at jeg skal troe, og hvad jeg seer for mine Øjne.

Haagen kommer ind. Ach Herre! her spørger for-
skækkeligt.

Roland. Ej! gik til Bloksbjerg med din Spø-
gen. Der er ingen anden Spøgelse til end du og
dine Lige, og ingen anden Djevel til end onde Men-
nesker.

Haagen. Gid Herren havde seet den Djevel,
som jeg saae nylig, han skulde ikke tale saaledes.

Roland. Vil du holde din Mund, din Slyn-
gel! jeg siger dig, at der er intet saadant til, men
det er kun dit eget Blod, som gjør dig bange.

Haagen. Mit eget Blod skulde tage to Mark
fra mig! mit eget Blod skulde trække mig efter Haa-
ret, og spende mig for Rumpen!

Roland. Hvad har du da seet?

Haagen. Jeg har baade seet og følet Lucifer
selv, den øverste blandt Djevlene, han som har to
Horn i Panden, han som = = =

Roland. Hør Slynigel! hen og forret, hvad du
har at bestille, saa forgaaer nok de Griller dig, som
Ingen, uden ørkesløse Folk og Dagdrivere, forfal-
de til.

Haagen. Det er underligt, for nylig siden syn-
tes Herren, at der var ikke Djevle nok i Verden;
ham

Han vilde jo have flere, og nu siger han, at der er ingen mere. Hvor skulde de da blive af saa hastig?

Roland. Hvor blev alle de Penge, som dig syntes at have forgangen Nat?

Haagen. De blev borte, da jeg vaagnede, thi jeg havde dem ikkun i Drømme i Indbildning.

Roland. Saaledes er det ogsaa gaaet mig; da jeg vaagnede op, da jeg begyndte at raisonnere, forsvandt alting for mig, Naf, Barulv, Hælhest, Nisse, Marre, og alt hvad jeg troede tilforn, saa at jeg nu troer lige saa lidet som min Broder Leander.

Haagen. Ach Himmel! hvad er dog dette? Han troer hverken Barulv eller Nisse eller Djewel. Ach Herre! jeg troer, I er forbyttet.

(Roland løber efter ham med sin Stok.)

Attende Scene.

Henrich. Leander.

Henrich. Jeg faaer vist en Ulykke, jeg har været saa længe borte, men jeg kunde min Troe ikke faae Dandse-Skoene før færdig. Skomagere ere vel godt ærligt Folk, men der er noget menneskeligt hos dem, at de gjerne lyver; Herrens Skomager er, min Tro, saa habil derudi, som han kunde have været født midt i Klosterstræde i Kjøbenhavn. Skrådere og Skomagere maane endelig have nogle Sjæle

og Saligheder i Reserve, ellers maatte jo Fanden længe siden have gjort Ende paa dem. Dog jeg Toffe, jeg staaer her og snakker hen i Taaget, jeg erindrer ikke, at der er ingen Djevel til. Af de Tanker er min Herre Leander, af de Tanker er jeg og med, for Selskabs Skyld. Naar Tjeneren er som hans Herre, og Discipelen som hans Mester, saa er han fuldkommen. Hvad vil jeg Stymper, som kan hverken læse eller skrive, randsage udi Religionsfager? Naar jeg troer, hvad min Herre troer, saa synes mig, jeg har en god Samvittighed. Jeg seer alle andre Folk gjør det samme. Cardinaler og Bisper troer, hvad Paven troer; Hofmænd, hvad Kejsere, Konger og Fyrster troer; Borgere, hvad Borgemeester og Raad troer; Bønder, hvad Fogder troer; og Fogden igjen, hvad Herren paa Hovedgaarden troer. Man mærker jo, at naar en Fyrste bliver catholsk, saa bliver og Hofmændene catholske; som Herremændene paa Landet, saa Ridfogderne, saa Bønderne. Jeg har for min Part ingen anden Tro, end at Nille er en Skjæge, thi den Tro fik jeg i Hænderne sidst, da jeg agerede Djevel. Det var en forbandet Historie; men jeg lægger den ikke paa Hjertet, jeg vil ikke agte det Skarn mere. Men hvad er det, jeg her seer? hvor kommer det, at Herren ligger saa paa Gulvet?

Leander. Henrich! kom og hjælp mig op igjen,

og

og sæt mig ned paa Lehnestolen. Jeg har været besvimeret.

Henrich. Vil ikke Herren strax tage Dandseskøene paa sig? Klokken er alt fire.

Leander. Nej Henrich! der bliver ingen Dandsen af i Aften.

Henrich. Er det da opsat?

Leander. Enten det er opsat eller ej, saa kommer jeg der ikke. Jeg vil blive hjemme og fordrive Tiden med min Broder Roland i Aften.

Henrich. Saa begjærer jeg ikke at være tilstede; thi det vil gaae løs paa Disputeren, som det plejer.

Leander. Jeg haaber, der skal ingen Disputer rejse sig imellem os herefter.

Henrich. Har han da ladet fare sin Overtro? Omgaaes han da ikke mere med de gamle Pulverhere som tilforn?

Leander. Tag dig vare, hvad du siger; Kald ikke slige gudfrygtige Matroner for Herer; Gid jeg havde den Udgang til dem, som min Broder, men jeg er ikke værd at omgaaes med dem.

Henrich. Herren kan holde temmelig Mimer, naar han skjemter. Vil I have Kundskab med de Kjellinger, kan I let bekomme den; thi det koster kun at spendere en Pegel Finkeljochum paa dem, saa kan man faae dem til at ride hid paa Koste-kaste.

Leander. Tael ikke saadant, Henrich; du kan

der:

derover geraade i Ulykke: Har du ikke hørt, hvorledes det gik Christopher Hansen, der skjeldte en saadan prophetisk Matrone for Her? Hun havde ikke saasnart vendt Nyggen fra ham, førend han brød sit Ben paa Trappen.

Henrich. Jeg veed, min Tro, ikke, om Herren skjemter eller ej. Skjemter Han ikke, da er Han i et Djeblik bleven til et andet Menneske. Men hvorfor græder han?

Leander. Jeg maa nok græde, Henrich, naar jeg eftertænker mine forrige Bildfarelser.

Henrich. Saa har jeg da ogsaa faret vild; thi jeg har haft samme Tro.

Leander. Ja vist, Henrich; Vi har derfor Marsag begge at græde.

(De græder begge to.)

Henrich. Ach Herre! har vi da været i saa grove Bildfarelser?

Leander. Ja vist Henrich.

Henrich hylter og græder igjen. Jeg kan ikke nægte, at det jo nogle Gange har rindet mig i Sinds, at det var underligt, at vi vilde være klogere end alle Mennesker; men jeg har tænkt: saa længe Herren tier, tier jeg og. Men har vi levet i saadan Bildfarelse?

Leander. Ja alt for meget, Henrich! naar jeg eftertænker det, saa rejser Haarene sig paa mit Hoved.

Henr

Henrich hylter og græder igjen. Jeg tænkte, hvorfor skulde du have anden Tro end din Herre?

Leander. Henrich! giv dig tilfreds; vi vil oprette herester, hvad vi har forsømt.

Henrich. Som gi'r dig Kost og Løn —

Leander. Græd ikke meer, Henrich!

Henrich. Som du har tjent hos i saa mange Aar —

Leander. Ej, holdt dog op at græde.

Henrich. Som er en brav studeret Mand —

Leander. Nu, nu Henrich; det er nok paa eengang.

Henrich. Som har ligget udi 3 Aar i Rostok —

Leander. Ej! Det er en evig Piben.

Henrich. Jeg tænkte at det var daarligt og carnaliosst af mig, om jeg, som en ustuderet Tjener, vilde have anden Tro end saadan brav Herre.

Leander. Henrich! Ingen Tuden nu meer! Du skulde holde det saa til i Morgen. Jeg har Aarsag at græde alene for os begge. Men du græder, og veed maaskee ikke, hvorfor.

Henrich. Jo, jo, jeg veed min Tro nok, hvorfor jeg græder.

Leander. Hvorfor græder du da?

Henrich. Hvorfor græd Herren?

Leander. Jeg har Aarsag at græde.

Henrich. Jeg har, saa mari, og Aarsag at græde.

Leander.

Leander. Henrich! bliv du her lidet; jeg vil hen og besøge gammel Gunild Per Smeds. Jeg kommer strax igjen om en halv Time.

Henrich. Ach Herre! formeld min Respect til Madame Gunild, og bed hende, at hun vil være min Ven ogsaa.

T r e d i e Act.

Første Scene.

Henrich alene.

Det er forskrækkeligt, hvorledes min Herre er bleven udi saadan Hast forandret. Jeg kan ikke begribe det, nej jeg kan ikke, om jeg stod paa mit Hoved. Jeg skulde have bildet mig ind, at han skjemtede, hvis jeg ikke tilligemed havde hørt ham tale, havde seet hans Ansigt, og fundet ham i den Positur, liggende paa Gulvet. Han maa have havt en Aabenbaring udi Søvne; thi jeg kan ikke tilskrive saadan hastig Forandring andet. Det er ofte skeet, at Folk have drømmet sig en anden Tro til, og ved en eneste Aabenbaring ere komne fra forrige Bildfarelser. Jeg kan kjende paa mig, at jeg faaer ogsaa noget underligt at see! thi mit Blod siger mig det til. See! der seer jeg, min Tro, alt et Syn; Ej! hvad er det? Nej, det er min egen Skygge; jeg

maa føle efter; Jo, det var kun min egen Skygge. Men der seer jeg ret komme Noget i et Menneskes Skikkelse. Holdt nu Ørene stive, Henrich! nu gjelder det. Jeg gaaer det lige imod, og hører, hvad det vil sige. Ej det er atter min Skygge. Jeg maa lægge mig næsegrus ned at sove, saa maa-
 ske kommer det; thi har min Herre havt Aabenbaring, saa vil jeg og have den, og naar man vil have et Syn, saa maa man enten sove, eller stille sig an, som man sover.

Anden Scene.

Haagen.

Henrich.

Haagen. Jeg er tusind Gange en Skjelm, om jeg troer, at det er min Herre meer; thi Ansigtet er vel det samme og Klæderne, men for Resten er intet tilbage af den Roland, som jeg tjente hos for to Timer siden. I Formiddags brændte han en Bog, fordi den skemter med Spaaqvinder, og nu flyer han mig en Daler, at kjøbe en anden igjen. For nylig siden var Drømmebøger hans Bibles, nu siger han, at Bekkers Bezauberte Welt er den beste Bog, som nogen Tid er skreven; han fordømmer alt, hvad han rosende før, og roser igjen alt, hvad han fordømmede; tilforn torde han intet Skridt gjøre, førend han raadførte sig med en gammel Kjelling, nu vil han stejle og brænde hver ærlig Ko-

ne

ne i Byen, som er over 60 Aar. For nylig syntes ham, at Luften var fuld af Djevele, nu troer han hverken gode eller onde Engler, hverken Himmerig eller Helvede. Det er ikke min Herre meer, det er ikke min Herre, men den, som nu kalder sig Roland, maa være en Skifting, som Underjordiske har forbyttet med ham; thi at saadant skeer ofte, har den forrige rette Roland tit sagt. Men hvem er det, som ligger der? Det er Leanders Henrich; see den lade Skjelm, hvor han ligger og strækker sig. Jeg skal liste mig sagte til ham, og give ham et dygtig Slag for sin Rumppe.

(Slaaer Henrich med sin flade Haand.)

Henrich. Ach! est du en god eller en ond Mand? (Haagen sætter sig overkræ, og rider paa ham, hvorudover Henrich mener, det er Marren, og raaber:) Ach Madame Marren! holdt op igjen! ach Fru Marren! ach naadige Frue! ach Eders Naade! ach Eders Højhed! holdt op igjen; jeg kan ikke holde det længer ud.

Haagen. Henrich!

Henrich. Ja Eders Naade.

Haagen. Hvad Pokker gaaer ad dig?

Henrich. Hvorfor rider Madamen mig saa? jeg har dog aldrig forskyldt det; thi jeg har ladet hver ærlig Kone være i Ro.

Haagen rejser sig op og leet. Ha ha ha!

Henrich. Ach kjære Haagen! du kommer, som

du var faldet, jeg har været elendig plaget af Marren.

Haagen. Ej stat op du Mar, det var mig, som reed dig.

Henrich. Da skal du og faae en Ulykke, om jeg hedder Henrich.

(De saacs, Haagen faaer Henrich under sig, og truer ham til at gøre Fred.)

Haagen. Hvor kunde din Gjæk komme paa de Tanker, at jeg var Marren? Marren rider jo aldrig Følk paa Ryggen.

Henrich. Ja hvad veed jeg deraf? jeg har aldrig været paa den Nideskole før.

Haagen. Havde jeg fundet indbilde mig, at mit Galsskab skulde have gjort saadan Virkning, havde jeg ikke skjemtet saa meget, det maa du troe, Henrich! thi jeg vil dig ikke saa ilde. Men hvor er din Herre Leander i Dag?

Henrich. Han er henne at besøge gammel Sunild.

Haagen. Gammel Sunild? Ej snak for din Veste!

Henrich. Ja, min Tro, er han saa.

Haagen. Sunild Peer Smeds?

Henrich. Ja, Sunild Peer Smeds, den selv samme Kjelling, som han tilforn ikke har kunnet lide for sin Død; thi du maa vide, at min Herre er saa forandret, at jeg kjender ham ikke mere, han begræ-

der

der nu hvert Djeblic sin forrige Vantro og Bildfarelse, og er nu lettroende, saa at man kan bilde ham ind, at Maanen er af en grøn Ost.

Haagen. Ach Himmel! hvad hører jeg? er det muligt, Henrich! ach jeg elendige Menneske!

Henrich. Hvad kommer det dig ved? det er jo ikke din Herre.

Haagen. See! om jeg ikke gjettede ret; see! om jeg ikke gjettede ret. Jeg maa spørge dig om en Ting først, Henrich! kalder din Herre sig Leander endnu?

Henrich. Hvorfor skulde han ikke kalde sig Leander, naar han hedder Leander?

Haagen. Han hedder Fanden, og ikke Leander. Den, som du holder for din Herre, er Roland, og den, som jeg har holdet for min Herre, er Leander.

Henrich. Hør Haagen! jeg er bleven lidt forrykt i Hovedet i Dag, men dog ikke saa gal, at jeg troer sigt.

Haagen. Jeg haaber, Henrich! du skal endnu blive meer forrykt, naar du hører Historien. Det samme, som er vedersfaret din Herre, er og vedersfaret min; han kalder nu alle gamle Matroner Pulverhejer; han tvivler om alting, og troer intet, saa at jeg seer intet af min forrige Herre tilbage uden Ansigtet og Klæderne.

Henr

Henrich, Hvad slutter du af den Historie?

Haagen. Jeg slutter, at deres Sjæle ere forbyttede af Underjordiske, hvorpaa man har adskillige Exempler: Jeg haver selv en Broder, som blev forvandlet til en Kat, og Katten igjen blev til den, som endnu holdes for min Broder; han fik i et Øjeblik samme Skikkelse, som min Broder havde, men beholdt dog stedse sin gamle Kattenatur derudi, at han løber idelig efter Mus, hvilket er hans største Lyst; min anden Broder saae med sine egne Øjne, hvorledes samme Forbytelse skede; thi ved Midnatstider kom en Underjordisk ind i Ammestuen med en blaa Hue paa Hovedet, og sagde disse Ord: Jens bliv til Kat, og Kat bliv til Jens; hvorpaa min Broder Jens strax sprang op af Sengen, og blev til en Kat, og Katten blev til Jens, og lagde sig smukt ved sin Broders Side. Mine Forældre lode vel, som de ikke vilde troe Historien, og gav min Broder Hug, da han fortalte det, men de har siden fornummet af adskillige Ratts-Qualeteter, som Jens har, at det var Sanden. Jeg har selv hørt, at, da min Fader engang blev vred paa ham, kaldte han ham Jens forrige Kat. Saaledes mærker jeg, at vore Herrer ere blevne forverlede.

Henrich Hvis saa er, Haagen! hvem skal jeg da holde mig til?

Haagen. Hør Henrich! et Menneske bestaaer udaf

udaf tvende Dele, af Sjel og Legeme. Naar nu Rolands Sjel farer i Leanders Legeme, hvo er da din Herre?

Henrich. Den, som har min Herres Sjel, er min Herre.

Haagen. Det mener jeg ogsaa; thi jeg vil for min Part ikke tjene hos den, som nu kalder sig Roland, men hos Leander, som har Rolands Sjel; saa nødes jeg ikke at forlade min gamle Tro, som jeg har befundet mig vel efter altid.

Henrich. Du har Ret, Haagen! Jeg vil gjøre det samme; saa maa vi da ombytte Liberi.

Haagen. Ja vist. (De bytter Klæder om.) Gaae nu mit Verinde, Henrich! Jeg vil blive her i dit Sted.

Tredie Scene.

Haagen. Leander.

Leander. Ach! det er en hjertens Qvinde Sunild Peer Smeds; man kan lære saa meget af hende udi en halv Time, som af en anden i et Aar. Min Broder Roland har ikke gjort ilde derudi, at han har agtet hendes Omgjengelse saa højt.

Haagen. Jeg mærker, at han bilder sig endnu ind, at han er Leander. Jeg kommer derfor til at lade, som jeg er Henrich.

Leander. Hør Henrich! jeg skal hilse dig fra gammel Sunild. Haa-

Haagen. Tak Herre!

Leander. Nej see her! Haagen! hvor kommer du til at gaae i min Ejners Liberi?

Haagen. Fordi jeg er Herrens Ejener.

Leander. Det er artig! naar blev du min Ejener?

Haagen. For 12 Aar siden.

Leander. Ej! vil du fixere mig, din Elyngel! hvor er min Ejener, som jeg beføl at bie her?

Haagen. Det er underligt, Herren leder efter sin Ejener, som staaer lige for Hans Dine.

Leander. Hvor staaer han da?

Haagen. Her staaer jeg, Herre! kan J ikke høre, her staaer jeg.

Leander. Hvad er dog dette! vil du gjøre mig gal?

Haagen. Det være langt fra.

Fjerde Scene.

Henrich med en Bog i Haanden. Haagen.

Leander.

Henrich. Jeg havde visselig bleven til en Sjæk, hvis jeg længer havde været hos den falske Leander, men Haagen var den Doctor, som curerede mig.

Leander. Nu seer jeg min Ejener. Henrich! hvor est du henne? hid!

Seh:

Henrich. Jeg har ikke Stunder, jeg har et hastig Errende for min Herre.

Leander. Est du gal Dreng? har du anden Herre end mig?

Henrich. Det var ellers ilde.

Leander. Er jeg ikke din Herre?

Henrich. Paa Legemets Begne, men ikke paa Sjelens.

Leander. Ach Himmel! hvad er dog dette for Kogleri? den Dreng plejer dog aldrig Skjænte med mig. Hvad er det for en Bog, du har? lad see! Det er Bekkers Bezauberte Welt; hvem hører den Karns Bog til? fly hid, jeg vil kaste den paa Ilden.

Henrich. Det er min Herres Bog, I har ingen Magt dertil.

Haagen. Ach Herre! lad ham beholde Bogen. I veed jo, at hans Herre er en hastig Person; han vil hevne sig, om I brænder hans Bøger.

Leander. Hvad har han med min Tjener at skikke i Byen?

Henrich. Hvad min Tjener, min Tjener! Enakkerase! Jeg tjener hos den Mand, som læser saadanne Bøger. Adieu.

Leander. Gaaer kun ud begge to! jeg vil være alene.

(De gaae.)

Fem-

Femte Scene.

Leander alene.

Alt, hvad mig nu hænder og vederfarer, er lige Ting, som nok kan styrke mig i mit Forsæt, og udrydde min forrige Bantro. Een skulde tilforn have sagt mig, at Folk blev forverlede, og at der var Skiftinger til; den havde med saadan Snak kommen ret an: nu seer jeg det med mine egne Øjne, og behøver intet andet Vidnesbyrd. Her seer jeg Henrich med Haagens Klæder og Ansigt, og Haagen igjen med Henrichs Ansigt; hvis min Tjener plejede at skjemte med mig, hvis det var hans Interesse, at skifte Tjeneste, kunde Folk, der scrupulerer om Alting, falde paa de Tanker, at det var Bedrageri; men det har altid været et enfoldigt Menneske, som ikke har været mægtig til at øve den Tiendedel mindre konstig og mindre dristig Stykke. Men Haagen er en dumdristig og vanartig Skalk, han kunde maaskee efter min Broders Ovidii Tilskyndelse have ladet sig bruge til saadan Bedrageri. Men nu kommer min forrige Bantro igjen; bort Bantro! der maa ikke være en Gnist af dig tilbage i mit Hjerte. Jeg kommer ihu den gode Formaning, Gunnild Peer Smeds gav mig nylig, at jeg ikke maatte raisonnere meget; thi, om jeg vilde ubi denne Post eftertænke først : : : see! nu kommer

Ban:

Bantro igjen. Ach! gid de første 8 Dage var forbi; thi jeg mærker, der sidder endnu nogle Levnin-
ger tilbage, som jeg ganske maa udrydde.

Sjette Scene.

Roland. Leander.

Roland. Ach min allerkjæreste Broder! jeg har haft stor Længsel efter at tale med Dig; jeg haaber, vi skal herefter leve mere kjærlig med hinanden, end tilforn. Vi har hadet hinanden tilforn, saasom vi har ikke havt eens Principia; men nu, den Tvistighed og den Forargelse med Rod er oprykt, skal der være ligesaa stor Kjærlighed imellem os, som der var Had tilforn.

Leander. Ach Monfrere! lad mig omfavne Dig. Jeg har ikke havt mindre Længsel efter at see Dig. Sid Ovidius nu ogsaa havde samme Tanker og Religion, som vi, saa kunde vi leve ret som Brødre sammen. Men veed Monfrere, hvad vi vil gjøre? Vi vil føre ham med os til gammel Gunnild; thi hun taler som en Engel, og derfor let kan bringe ham paa rette Veje.

Roland. Hvad? Gammel Gunnild? Taler I med gammel Gunnild?

Leander. Ja vist. Jeg glemmer aldrig, hvor modest den hjerte Kvinde var; hun vægrede sig for at tage imod 10 Rdlr., som jeg gav hende nylig, og
blev

blev ganske rød af Blusel, da hun endelig tog imod dem.

Roland. Hvad hører jeg? Omgaaes I med gammel Gunnild?

Leander. Ja vist, nu talede jeg nylig med hende. Hun har udryddet al den forrige Vantro, som endnu var tilbage, saa at jeg nu er ligesaa troende, som Monfrere.

Roland. Som jeg? Hvad er det for Snak? Har I min Tro, da bgr den Her straxen føres til Baalet. Jeg har længe nok ladet mig forlede af hendes Kogleri; nu er jeg ved min Broders Ividii Vifstand bleven bedre oplyst, og troer alt saadant Bedrageri ikke mere.

Leander. Hvad er det, Monfrere? I maa være forheret.

Roland. Nej, jeg har været forheret tilforn, som, jeg nu hører, I er bleven. Men nu Hereriet hører op, vil jeg have den Canaille i Spindehuset.

Leander. Kald en ærlig Matrone ikke Canaille.

Roland. Maa jeg ikke kalde den Pulverher, hvad jeg vil, som har bilbet mig ind, at mit hele Hus var fuldt af Djævlø?

Leander. Troer I det ikke?

Roland. Nej, jeg troer hverken gode eller onde Engle meer. Jeg troer, der er ingen anden Djevøl til, end flige forbandede Qvinder.

Leander.

Leander. Hold op med den Snak, det vil ellers bekomme Jer ilde. Adieu! (Han gaaer.)

Syvende Scene.

Roland. Henrich.

Roland. Det er virkelig noget sælsomt med min Broders Forandring. Jeg vilde give noget godt til, at jeg havde fat paa hans Tjener Henrich, for at høre, hvorledes det hænger sammen. Haagen! Haagen!

Henrich. Ja Herre!

Roland. See til, at Du kan flye mig hid min Broders Tjener Henrich, jeg vilde gjerne vide af ham, hvorledes hans = = Men hvad er dette for Optøger? Du est jo Henrich; hvor est Du kommen i mit Liberi?

Henrich. Jeg hedte Henrich tilforn, da Herren hedte Leander, men nu, eftersom Herren har paa- taget sig Rolands Skikkelse, kalder jeg mig Haagen.

Roland. Est Du gal, Dreng? Er jeg ikke den samme, som jeg var?

Henrich. Nej Herren synes kun saa; Han er forbyttet af Underjordiske.

Roland. Hvem har bildet Dig saadant ind?

Henrich. Jeg hørte det af den forrige Haagen, som tjente hos den gamle Roland.

Roland. Jeg skal lade Dig hudstryge, dersom
Du

Du taler saa forblummet. Siig mig, af hvem Du har hørt Saadant?

Henrich. Jeg siger jo, af Haagen.

Roland. Det er jo en troværdig Autor! Hvor er Haagen?

Henrich. Han er hos sin Herre, som var Roland tilforn, men nu kalder sig Leander, saasom han har faaet Leanders Ansigt.

Roland. Seer Du den Stok? den skal jeg slide op paa Din Ryg, hvis Du ikke taler rent Dansk med mig, og siger mig, hvorudi alt dette Kogleri bestaaer.

Henrich. Jeg skal fortælle det altsammen. Jeg kom for et Par Timer siden fra Skomageren med et Par Dandsesko, som min Herre Leander vilde bruge paa Afsamblee i Aften; jeg fandt ham ligge paa Gulvet med Taarerne i Øjnene, ganske forskrækket, som han havde havt et Syn. Da jeg rejste ham op igjen, begyndte han at tale om sin forrige Bildfarelse og Bantro saaledes, at jeg maatte græde med; hvorpaa han gif hen, og besøgte Gunnild Deer Smeds. Imidlertid kommer Haagen, hvilken jeg fortæller denne Forandring, men han havde ikke saasnart hørt Historien, førend han begyndte at raabe, som Fanden stod i Halsen paa ham: Bore Herrer ere forbyttede, og fortalte mig saa, hvorledes det var tilgaaet med hans Herre, hvorudover vi

be-

beslattede begge at skifte Herrer, holdende dem for vore rette Herrer, hvor vi fandt deres Sjæle og Gemytter.

Roland. Ha, ha, ha, ha, ha, ha! Ach! jeg er færdig at sprække af Latter. Henrich! bliv Du kun hos mig, og lad den anden Gjak kun blive i de Tanker, som han er. Kom, lad os gaae, jeg vil hen og fortælle min Broder Ovidius den Historie.

(Gaaer.)

Attende Scene.

Ovidius alene.

Jeg veed ikke, om jeg skal condolere eller gratulere min Broder Roland. Jeg veed ikke, om jeg har gjort ilde eller vel derudi, at jeg hjalp ham fra hans Wildfarelse, og aabenbarede dette Kogleri, thi saa stor, som hans Overtro var tilforn, saa stor er nu hans Bantro. Tilforn tog han an for Evangelium Alt, hvad gamle Kjerlinger fortalte ham, nu holder han alting for Fabel. Ingen staaer meer Fare for at falde udi yderste Bantro, end den, der tilforn har været nedsunken udi mørkeste Overtro, thi naar først eet Bedrageri bliver aabenbaret, begynder man at tænke: Mon alt det øvrige, hvad vi troe, er ikke af lige Beskaffenhed? Saaledes er det gaaet med min Broder. Da han saae skinbarlig for Dje, hvordan de stemme Kjerlinger havde spillet

Spillet med ham, blev det ikke derved, men saasom Menneskets Natur er at falde fra en Yderlighed til en anden, tager han sig for, at criticere Alting, saa at han nu er i samme Tilstand, som Leander, ja fast værre. Men der kommer han.

Kiende Scene.

Ovidius. Leander.

(Leander gaaer og sukker, hængende med hovedet.)

Ovidius. Hvi saa traurig, Monfrere? I plejer jo altid at være udi godt Humeur.

Leander. Jeg har Aarsag at være tranrig, mit Hus staaer noget Ondt for.

Ovidius. Har I da faaet onde Tidender?

Leander. Net i dette Djeblif stod en Ugle paa min Skorsten.

Ovidius. Ha, ha! Jeg troer vel, at I reflecterer meget paa Ugler; I lod Jer ikke bevæge, om I saae Tegn paa Himmelen.

Leander. Siig ikke det, Monfrere! I kjender mig da ikke.

Ovidius. Ej det er dog en evig Harcellering! tal dog engang noget Alvor. Har I mærket, hvordan det er tilgaaet med Roland?

Leander. Ja alt for meget, jeg ynker ham i mit Hjerte.

Ovidius. Nej, nu har I ikke fornøden at ynke ham;

ham; thi han er ligesaa gal, som J, saa det er gaaet efter min Spaadom.

Leander. Jeg havde nylig en hæftig Trætte med ham.

Ovidius. Hvorom var den Trætte?

Leander. Det var angaaende gammel Gunnild.

Ovidius. J vil vist binde mig noget paa Ermenene. Han hader gammel Gunnild nu meer, end J selv.

Leander. Jeg veed det nok, Monfrere! Jeg veed det nok.

Ovidius. Vel, naar J veed det, saa ophører den gamle Trætte om den Sag.

Leander. Han understod sig at kalde hende en Bedrageriske.

Ovidius. Det, troer jeg nok, gif Jer meget til Hjerte!

Leander. Ja det gif mig saadant til Hjerte, at han skal betale mig de Ord dyre nok.

Ovidius. Ej hold dog op at railleere! Hør, Monfrere! den eneste Post, hvorfor Rolands Forandring behager mig, er for Eders Skyld, at J kan leve enige herefter.

Leander. Vi bliver aldrig enige.

Ovidius. Jeg mener jo, thi nu troer J intet begge to, og derfor har intet meer at disputere om.

Leander. Om han var enig med mig i Alting,
 Holbergs Skrifter. 3die Del. D saa

Saa skal jeg hade ham, fordi han hader den gode gamle Gunnild, som, jeg har befundet, er en af de dydigste og gudfrygtigste Matroner i Byen.

Ovidius. Ej! gaf Pokker i Bold med Jer Snak. Jeg troer, I vil gjøre mig gal.

Leander. Jeg tafer Alvor, Monfrere! Jeg kan ikke beskrive, hvor meget Godt jeg fandt i hendes Tale nylig.

Ovidius. Hvad? Har I nylig talet med gamle Gunnild?

Leander. Ja jeg har, og jeg skal tale med hende hver Dag herefter. Monfrere maa vide, at jeg er et ganske andet Menneske, end jeg var tilforn. Der er intet andet tilbage af den gamle Leander, end det udvortes Legeme.

Ovidius. Det skulde være mig kjær, Monfrere! at I forlod Jer forrige Bantro; men see til, at det ikke gaaer Jer, som Roland, at I falder fra en Extremitæt til en anden. Men hvad har givet Anledning til denne hastige Forandring?

Leander. Himmelen har givet mig mange Advarselser.

Ovidius. Men see vel til, om der er intet Bedrageri derunder.

Leander. Nej, jeg har seet alt for tydelige Tegn dertil. Alt, hvad som nager mig nu, er at
jeg

jeg har tilforn hadet og forfulgt den dydigste og gud-
frygtigste Matrone og Prophetinde paa Jorden.

Ovidius. Hvilken Matrone er det?

Leander. Jeg mener Gunnild Peer Smeds.

Ovidius. Det er en herlig Prophetinde. Jeg
skal fortælle Jer et Bedrageri, som Roland og jeg
nylig har grebet hende udi, hvoraf I skal see, hvad
det er for en Kvinde.

Leander. Jeg vil aldeles intet høre derom.
Jeg kjender Jeres Fiendskab imod hende.

Ovidius. Det er jo noget, som jeg selv har
aabenbaret, og som hun har offentlig bekjendt selv,
hvortil Roland skal være mit Vidne.

Leander. Hele Verdens Vidnesbyrd bevæger
mig ikke at troe noget til hendes Nachdel; thi hele
Verden er ond, og Dyden er allevegne forfulgt.

Ovidius. Jeg veed, I kan jo sagtens høre
Historien.

Leander. Jeg beder, Monfrere skaaner mig
derfor, jeg stopper mine Øren til derfor.

Ovidius. Ej hvilken ulyksalig Hændelse er ikke
denne! Jeg skulde snart deraf falde paa de Tanker,
at der var en Metempsychosis til, og at Ens Sjel
kan forflyttes i en Anden.

(Gaaer bort begge.)

F j e r d e A c t.

Første Scene.

Cleonora alene.

Ach Himmel! hvor kan da et Menneske i en Hast falde fra en Extremitæt til en anden! Jeg havde umuligen kundet bilde mig det ind, hvis jeg ikke havde seet det for mine Øine. Ach! jeg veed ikke, om jeg var meer at beklage tilforn, end jeg nu er; hvordan hans Sind forandres, saa bliver min Sorg lige stor, saa har jeg samme Monstrum at bestride. Hvis jeg kun fik at vide Aarsagen til denne Forandring, kunde jeg maaskee raade God derfor; men, naar jeg siger: Min kjære Leander! hvad er Aarsagen til denne egne Hellighed, denne Frygt, denne Melancholi og Overtro? svarer han: Spørg mig ikke derom, det er Himlens Virkning, jeg kjender mig ikke selv meer, jeg er ikke meer den Samme. Men der seer jeg, han kommer i sorte Klæder, med en gammel Kjerling. Ach mit Hjerter vil briste! Jeg maa skjule mig i en Krog, for at høre, hvad for Tale han har med hende.

A n =

Anden Scene.

Eleonora (affides). Leander (klædt som en Pøbling).

Gunnild.

Gunnild. Saadanne Forbyttelser, min hjerte Søn! som er skeet med Haagen og Henrich, skeer hver anden Dag ubi mit Fødeland Finmarken, besynderlig med Børn, som underjordiske Folk tage tit af Buggen, og lægge deres i Stedet igjen.

Leander. Ach Mutter! I er Visdommen selv. Sid jeg havde havt den Omgjængelse med Jer i mange Aar, som jeg nu haver. Jeg har hørt saa meget tale om Varulv, jeg havde nok Lyst for en Times Tid, at blive omfåbt til en Varulv.

Gunnild. Det kunde nok skee, kjære Søn! var det ikke for een Ting.

Leander. Hvad skulde det være?

Gunnild. Jeg er bange, at I har endnu noget af forrige Bantro tilbage. I er ikke gammel nok i vort Laug.

Leander. Det er sandt nok, jeg er ikke gammel i Lauget, men det skulde fortryde mig, om Nogen havde stærkere Tro, end jeg

Gunnild. Men hør, Leander! jeg har noget at sige Jer.

Leander. Hvorfor græder I?

Gunnild. Ach! jeg har store Fiender i Jere

Drø:

Brødre; de har nylig opdigtet en Historie om mig, som er uhyrlig, og som Himmelen vil hevne. Ovidius er Begynder dertil, og har ved Løgn og Bagvaskelse saaledes forført Roland, at han er bleven min Døds-Fiende, og er nu falden til samme Vantro, som J var tilforn udi; jeg er saa bange, at J troer deres falske Beretninger, nemlig, at Ovidius skulde have truffet mig udi et Bedrageri, og truet mig med Hug at tilstaae det samme, da jeg dog kan med min højeste Fed vidne, at jeg ikke har seet nogen af dem, hverken i Gaar eller i Dag. Dersom jeg var ugudelig og vantroisk efter Verdens Maade, havde jeg ikke saa mange Fiender.

Leander. Græd ikke, Mutter! jeg skal ikke troe dem, om de laae paa deres bare Knæ, og svore.

Gunnild. Ja hvorledes kan jeg være forsikkert derom? Dersom J ogsaa engang slaaer Haanden af mig, saa er jeg forladt af alle Mennesker.

Leander. Hør! paa det J ikke skal tvivle meer om mit oprigtige Hjertelag, see da: saa vil jeg, til Trods for mine Brødre, Søstre, Venner og hele Verden, forbinde mig udi Egteskab med Jer Dotter.

Gunnild. Ach J skjemter med mig, kjære Leander!

Leander. Kom, lad os gaae ud. J skal see, at inden 24 Timer Gjærningen skal svare til Ordene.

Tre-

Tredie Scene.

Eleonora. inden Dvidius.

Eleonora. Gaf, troløse Menneske! Forræder! Meeneder! gaf og skjul dig til evig Tid for mine og den hele ærbare Verdens Dine, nedgrav dig under Jorden med dit ny forhvervede Bytte, med din vanfæbte Egtfælle, som Himmelen har beskicket dig til Straf for din Troløshed mod en Jomfru, der har elsket dig højere, end sin egen Sjæl, der med ubeskrivelig Taalmodighed har gennemgaaet en Hjertesorg efter en anden, som dit Forhold har paaført mig, før end at bryde det Løfte, jeg engang har gjort. Ach! jeg forkrækkes ved at staae paa det Sted, hvor saadan ugudelig Troløshed er bedreven, som vil forarge den hele Verden, og beskjemme en fornem Familie. Ach, Leander! dog hvi besmitter jeg mine Læber ved at nævne den, som ingen bør tænke paa mere, end siige nævne. Jeg vil ingen Forbandelse udøse over dig, jeg forlanger ej heller nogen Hævn; thi du est straffet nok, i det dit Hjerte er henvendt til at søge din egen Spot og Foragt. Men Eleonora! hvad er det, du siger? hvi udøser du Brede og Forbittrelse mod den, der heller bør ynkes, end hades, hvis Hjerte er fortryllet, hvis Dine forblindede ved Rogleri og Trolddom, saa at han ikke kjender sig selv mere? Hvi . . . Men der
seer

seer jeg Ovidius komme, jeg maa gjøre ham delagtig udi alt dette. Ovidius! kom hid, og hør en forskrækkelig Historie, som angaaer vel mig allermest, men træffer ogsaa den hele Familie. Kom, og hør en sælsom Forandring med Leander.

Ovidius. Jeg veed det nok, min hjerte Gømsfru! det er Menneskets Natur, at falde fra en Extremitæt til en anden.

Eleonora. Nej, Ovidius! J veed ikke, hvorvidt saadant gaaer. Leander er bleven saa indtagen af den gamle Gunnilds Skinhellighed, at han har forladt mig, og lovet at ægte hendes Datter.

Ovidius. Ej, det kan jeg ikke troe.

Eleonora. Inden 24 Timer vil det fuldbyrdes; thi jeg har selv hørt ham gjøre slikt spotteligt Løfte. Han er fortryllet; man maa raade Gud derpaa i Tide, man maa lade hende gribe og fængsle.

Ovidius. Nej det gaaer ikke an. Vi kan ikke klarligen overbevise hende noget; tilmed har hun ved sin Skinhellighed forhvervet sig mange Venner, som vil tage hende i Forsvar tilligemed Leander. Men der maa hittes paa andre Raad. See! der kommer han.

Eleonora. Ach! jeg kan ikke taale at see ham for mine Øine. Jeg gaaer bort. (Gaaer.)

Fjer-

Fjerde Scene.

Leander. Ovidius.

Ovidius. Hør, Leander! hvad Ondt har Jeres Forældre, Jeres Brødre, Slægt og Venner fortjent af Jer, at I vil søge at bestjæmme den hele Familie, ved at ægte en gemen liderlig gammel Troldheyses Datter, som ikke bør lides i Staden, langt mindre blive indlemmet i et fornemme Hus?

Leander. Monfrere! hvad Ondt har jeg forskyldt af mine Brødre, Slægt og Venner, at de vil forsøge at hindre mig i min Fornøjelse?

Ovidius. Det er et Raseri, som Jer er paakommen, ellers kunde I ikke kalde det Fornøjelse.

Leander. Ethvert Menneske, naar han faaer, hvad han ønsker, saa er han lykkelig. Eders Sind maaskee staaer til en ung galant fornemme Jomfru, hvorudi jeg aldrig vil trage at hindre Jer, endskjøndt en Saadan efter min Omvendelse er en Berderstygghed i mine Dine. Mit Sind falder nu til en gammel gudfrygtig Matrones Datter, hvis ringe Herkomst og gemene Væsen støder Jer. Men I maa derfor ikke tvinge mig til at have samme Smag. I veed jo selv, at saa mange Hoveder der er, saa mange Sind, saa mange Hjerter, saa mange Tilbøjeligheder, saa mange Munde, saa mange Smage; derfor blive ogsaa alle Folk gifte, og al Mad ædt.

Ovi

Ovidius. Men tør I understaae Jer, at kalde den en gudfrygtig Matrone, som jeg og Andre har fundet i største Ugudelighed og Bedrageri?

Leander. Tal ikke om Saadant, Monfrere! Jeg kjenner Jer Ondskab, Jer Had mod hende.

Ovidius. Hør! I maa holde inde med den Titel: Monfrere; thi jeg vil ingenslunde passere for Jer Broder ostere.

Leander. Hvad Jer behager. Adieu!
(Gaaer.)

Ovidius. Sid jeg aldrig saae Jer meer for mine Dine. Men der kommer en af de gamle Herer, hun seer saa forbittret ud. Jeg maa gaae lidt til Side, for at høre, hvad hun skader.

Femte Scene.

Marthe. Ovidius.

Marthe. Ach! ach! jeg dør af Avind og Forbittrelse. Tænk engang, hvilken Lykke hun gjør ved saadant Egtekab! Hun begynder alt, at see baade mig og andre fattige Qvinder over Arlene. Mon min Datter ikke kunde være ligesaa nær til saadan Lykke, som hendes? Ach! ach! jeg vil heller døe, end taale at see paa saadan Forfremmelse. Hvis jeg fandt en af Leanders Brødre, skulde jeg strax gaae hen og aabenbare alt hendes Bedrageri. Men der seer jeg Monsieur Ovidius. (Falder paa Kna.)

Ach

Ach min Herre! jeg har en Hob at aabenbare Ham, som ligger mig paa Hjertet; min Samvittighed begynder at nage mig, saa jeg har ingen No, førend jeg bekjender mine Misgjerninger. Vi har, min Herre! udi mange Aar ført et skinhelligt Levnet, og under den Masque bedraget mange godt Folk.

Ovidius. Jeg tvivler ikke derom; thi jeg har selv befundet Jer derudi, og hvis vi havde havt Vidner til det Bedrageri, som skede i Dag, skulde I alle være blevene revsede; men vi kan ikke selv være baade Anklagere og Vidner.

Marthe. Det er sandt, uden mange Vidner kan den gamle Gunnild ikke fældes; thi hendes Credit er stor blandt Folk. Ach! vil Herren forsikre mig om sin Beskyttelse, hvis jeg fører dette for Lyset?

Ovidius. Stat op, Marthe! Du maa være mig behjælpelig i at hindre en ny forestaaende Ulykke. Du maa vide, at det er kommet saavidt med min Broder, at han vil tage gammel Gunnilds Datter til Ægte.

Marthe. Ach Himmel! er det muligt?

Ovidius. Hvad Raad skal vi hitte derimod?

Marthe. Gaf I kun bort, og forsaml Jer Benner tilligemed Leander, saa skal jeg faae hende til at gjøre et nyt Bedrageri, hvorudi hun i hans og Andres Paasyn skal blive røbet. Men see vel til,

til, at Leander paa en Time eller to ikke faaer Lejlighed at tale med hende. Jeg skal siden lade Jer vide, hvad Anstalt der skal gjøres, naar jeg har først sat Gunnild i Harnisk.

Ovidius. Farvel da saalænge, Marthe! og vær forsikkert om, at Du skal have Din rigelige Underholdning af vort Hus, saalænge Du lever.

(Gaaer.)

Sjette Scene.

Marthe.

Gunnild.

Marthe (assides). See der kommer hun! nu maa jeg sætte mine Garn, hvorudi hun skal fanges, hvor snedig hun end er. (høit) Ach! ach! jeg tænkte det nok, det Gode varer ikke længe; den stakkels Gunnild glædte sig alt for tidlig. Jeg maa hen og vare hende udi Tide, at hun bruger Raad derimod.

Gunnild. Hvad er paa Færde?

Marthe. Ach Mutter! jeg har en slet Tidende at bringe Jer: Nu nylig stod jeg uformærkt og horte Ovidius disputere med Leander om det Egetskab, han havde lovet Jer Datter.

Gunnild. Hvordan faldt det ud?

Marthe. Det faldt saa ud, at Leander bliver ved sin Eleonora, thi han lovede sin Broder med Haand og Mund, at bryde det Løfte, han har gjort Jer.

Gunnild

Gunnild. Ach! ach! den Ovidius er mig en haard Fiende.

Marthe. Vi maa forekomme ham i Tide.

Gunnild. Hvad Raad skal man da bruge?

Marthe. De samme Midler, som vi har brugt tilforn at bringe ham udi Garnet med, maa vi endnu betjene os af at holde ham fast: I maa forklæde Jer nok engang udi en Gejstes Skikkelse, stille Jer for ham, naar han er aleue, og sige: At hvis han agter at blive salig, maa han ægte gamle Gunnilds Datter, thi det er Himmels Billie. Skal det gjøres, saa maa det gjøres ved første Lejlighed, medens han er endnu i sin Overtro. Jeg skal bringe ham til det Sted, hvor vi har vor Gang under Jorden, og vare Jer ad ved tre Trampen paa Jorden, naar Tid er at staae op af Hullet.

Gunnild. Det er et ypperligt Raad, Marthe!

Marthe. Gaf strax hen, og lav Jer til da, og, naar han kommer, saa kan I gaae ham lige i Møde, thi naar han hører, at det er Himmels Billie, saa bringer hele Verden ham ikke fra sit Forsæt.

(De gaae begge ud.)

Syvende Scene.

Ovidius. Leander.

Leander. I maa præke for mig til Verdens Ende, saa troer jeg intet deraf.

Ovi.

Ovidius. Vil I kun have Taalmodighed een Time, saa skal jeg strax hjelpe Jer af Drømmen.

Leander. Snak, Snak!

Ovidius. Vil I ikke troe det, som I seer for Dine?

Leander. Hvad seer jeg for Dine?

Ovidius. I skal see hendes Bedrageri selv, og takke mig derfor.

Leander. Naar jeg seer det, saa vil jeg troe det.

Ovidius. See! der kommer gamle Marthe, som skal oplyse den hele Sag.

Sttende Scene.

Leander. Ovidius. Marthe.

Marthe (falder paa Kne for Leander). Ach! Himmelen tillader ikke længer, at vor Ondskab bliver skjult; min Samvittighed er vaagnet, og jeg har ingen No havt, førend jeg maatte ud med det, som har plaget mit Hjerte, og jeg har maattet bekjende for Jer Brødre vore Practiker, vort Kogleri, som vi har brugt at lokke Følk udi Snaren, og styrte dem udi Vantro. Den gamle Sunnild, som I holder for en Prophetinde, der kan gjøre Mirakler, løse og binde Fanden, er den største Bedrageriske, som kan gaae paa Jorden. Himmels Retfærdighed, som ikke kan taale saadant uhevnet, har paaført mig saadan Urolighed, saadan Beængstelse, at
jeg

Jeg er bleven tvungen til at bekjende vor Ondskab, og underkaste mig frivillig Straf.

Leander. Men kan man forlade sig paa det, som Du siger, om det ikke er af Had mod Gunnild, som Du vil føre i Fortrød for at hegne Dig?

Marthe. Vil I have Taalmodighed en liden Stund, saa skal I træffe hende selv i et nyt Bedrageri, og paa det at hun ikke skal gjøre det ustraffet, som tilforn, da lader Jer anden Broder, samt alle Husfolkene stille sig her uformærkt for at see det an. Men jeg bøder om Naade.

Leander. Hvis saa er, som Du siger, da skal Dig intet Ondt vederfares, men tværtimod Du skal rigelig belønnes for Din Tjeneste.

Marthe. Jeg begjærer ingen Belønning, min Herre! thi jeg gjør dette kun for at befrie mig fra den Bængstelse, som mig er paakommen, at min Samvittighed kan komme i Nolighed igjen. Gaaer I nu kun strax ind, og kalder alle Husfolkene tilstede, og skjuler dem alle, at ingen bliver seet, uden Leander; thi om en liden Stund vil hun komme hid som en Geist eller Spøgelse, for at bestyrke Jer meer i Jer Overtro; da skal hun blive greben paa friske Gjeringer, og bekjende sit Bedrageri, uden man har nødig at føre Vidne imod hende.

Ovidius. Inventionen er meget god. Lad os gaae.

Nien=

Tiende Scene.

Marthe alene.

Ha, ha! Dette som jeg her gjør, er hverken for at befrie Samvittighed eller at aabenbare Synder, men af Forbittrelse og Avind, at Gunnild ikke skal nyde saadan Lykke, og komme til sliq Ære og Herlighed. Jeg er ikke den første Qvinde, der af Avind og Misundelse har brudt Venfkab, og sat mig selv i Fare. Ingen Passion regjerer saa stærk i en Qvindes Hjerte, som Misundelse: Den driver En til at opoffre sin Belsærd, Forældre, Slægt, Venner, ja sig selv med. Naar dette er skeet, vil jeg lade mig belønne, og siden rejse hen paa et andet Sted, for at øve mine gamle Konster igjen, som jeg dog ikke kan lade. Men der kommer de. Jeg maa hen og lave mig til.

Tiende Scene.

Ovidius. Leander. Roland. Eleonora.
Haagen. Henrich. Marthe. Siden Gunnild.

Roland. Jeg glæder mig over, at Leander og han komme til at see det for Dine, som han af vor Beretning ikke har villet troe; og at han kan komme af Drømmene paa samme Maade, som jeg tilforn.

Ovidius. Gaaer nu alle tilside, Børn! og skjuler Jer saaledes, at hun ikke bliver Noget vaer.

Marthe.

Marthe. Bærer ganske stille; hun skal staae op af dette Hul, hvor vi har havt vor Gang under Jorden, for der at spille adskillige Koglerier. Jeg har bildt hende ind, at Leander har ladet sig bevæge til at staae fra sit Forsæt at ægte Gunnilds Datter, og derfor overtalt hende at agere en Geist her paa dette Sted, naar han er alene, hvorom jeg give skal hende Varsel. Jeg stikker mig bag ved Hullet for at rive Masquen af hende, naar hun staaer op.

(Leander bliver staaende alene midt paa Theatret. De Andre stikker sig ved Siderne. Marthe giver Tegnet ved Trampen paa Gulvet, og Gejsten stiger op, sigende disse Ord:)

Leander, Leander! Himmelsens Villie er, at Du skal tage Dig en Egtfælle.

Leander. Hvo skal den være?

Gejsten. Det skal være den gudfrygtige Matrones Gunnild Peer Smeds Datter.

Marthe (rivende Masquen af hende). Nej saa marre bliver der intet af denne Gang.

Gunnild. Ach! hvad er dette? Jeg forraades af min egen Ven.

(De Andre løbe til, og trække hende af Hullet.)

Gunnild (paa Knæ). Ach! Himmelen bruger ofte et ondt Menneffe at straffe et andet med. Jeg beder ikke om Naade. Jeg bekjender at have fortjent Døden.

Leander. Ach! nu seer jeg, hvad som har været Aarsag til min hastige Forandring. Var det

saadan Gejst, som steg op af Jorden i Dag tilforn paa samme Sted?

Gunnild. Ja Herre! det var mig, med en af mit Tilhang, som jeg havde bestilt dertil, for at be-
drage Hans Broder Roland.

Ovidius. Det var det samme Skjelsstykke, som jeg greb hende udi, og som jeg har villet aabenbare Jer, men I har ikke villet høre mig. Men har det været Aarsag til Jer Forandring?

Leander. Ja det var Begyndelsen dertil; thi da jeg kom gaaende, fandt jeg her en underlig Samling af gamle Kjellinger, og saadant Dyr stige op af Jorden.

Roland. Ach! Ach! den samme Hændelse, som bragte mig af Overtro, har styret min Broder derudi!

Ovidius. Men kunde dette ene Syn være mægtig til at forandre Jer Sind saaledes?

Leander. Dette uformodentlige Syn havde des større Virkning hos mig, jo mere jeg havde foragtet alt saadant tilforn. Thi jeg tænkte ved mig selv, at det var en Straf af Himmelen for min Bantro; og disse Tanker tog meer og meer Overhaand hos mig, saa jeg først besluttede ikke at forkaste alle Historier mere, siden, at troe Alt, hvad jeg seer, derefter, hvad jeg hører fortælle af vigtige Folk, og endelig, hvad enhver indtil gamle Kjellinger sige. Saaledes

for:

formeredes gradviis Tankerne hœ mig, saa jeg i en Hast faldt fra en Extremitæt til en anden.

Roland. Saaledes gif det ogsaa mig. Da jeg ved min Broders Hjelp fik at see, hvordan disse Kjellinger spillede med mig, begyndte jeg at tænke: Mon adskillige Historier, som fortælles, ere ikke af samme Natur? derefter besluttede jeg ikke at troe, uden hvad Kjonsomme Folk siger, og endelig ikke engang, hvad jeg selv seer.

Saagen. Paa den Maade bliver jeg den samme, som jeg var.

Henrich. Ja du bliver den samme Slynge, som du var, og jeg ligeledes.

Ovidius. Saaledes har J befundet, mine kjære Brødre, at det er, som jeg ofte har sagt: naar et Menneſke vil reformere sig, veed det ikke at standse, men gaaer alt fort, indtil det falder i en Yderlighed lige saa lastelig, som den, det forlod. Jeg har kjendt dem, som Folk i eet Aar har havt Afſky for formedelst deres Skinhellighed, et andet Aar formedelst deres Ryggeløshed. Jeg har kjendt dem, der en Tid har opirret Folk med Medisance, en anden Tid ved det hæsligſte Hykleri. Andre, der ere blevne lastede formedelst Gnieragtighed, at have reformeret sig saaledes, at de ere forfaldne til Odselhed. Det er en Character, som Saa tager i Agt, men dog er temmelig gangbar.

Leander. Vi mærker, at Jere Formaninger har været vel grundede. Jer Levnet skal herefter være os en Model at efterfølge. Men hør du vanartige Kjelling! var det ogsaa dig, som siden forskrækkede mig alene paa dette Sted, under samme Masque af Djevel.

Gunnild. Nej vist ikke Herre! de Klæder efterlod vi paa Stedet, da Monsieur Ovidius traf os udi vort Bedrageri.

Henrich. Hvorledes saae det Klæde ud?

Gunnild. Det var et sort langt Klæde med en Stof, hvormed man kunde gjøre sig høj og lav, og der vare 2 Horn hæftede dertil.

Henrich. Hvad Tid saae Herren det Spøgelse?

Leander. En liden Stund for den Tid, du fandt mig liggende halv død paa Jorden.

Henrich. Ach Herre! Jeg beder naadigst om Forladelse; jeg var det Spøgelse. Jeg fandt det Klæde liggende paa Jorden, og vilde bruge det paa Masquerade i Aften. Men just som jeg havde iført det, for at see, om det passede, kom Haagen i det samme, hvilken jeg gjorde saa bange, at han befjendte for mig en Hob Skjelmstykker, han har bedrevet mod Monsieur Roland. Men det gjør mig ondt, at jeg ogsaa har altereret min Herre.

Leander. Ja den Skræk, som var kommen i mit Blod, formeredes, da jeg vaagnede op og saat saadan Positur. Ro:

Roland. Men hvad er det for Skjelmstykker, du har bedrevet Haagen?

Haagen. Gid han faae en Ulykke! Jeg tænkte, han var en Djevel, og derfor løj mig selv paa, for at befries fra hans Klør; thi af alt det, jeg beskjendte, var intet sandt, uden det sidste.

Roland. Hvad var det da?

Henrich. Sy det er Lapperi tilsammen.

(Han truer Haagen.)

Haagen. Det var, at jeg = = =

Henrich. Ej Monsieur Roland! det er, min Ejel kun Lapperie.

(Han truer Haagen igjen.)

Haagen. Det var ikke andet end = = =

(Henrich holder ham for Munden. De kommer i Klamsmeri, og løber ud.)

Roland. Jeg skal nok udforske, hvad dette er for en Sag. Nu har vi at tænke paa, hvordan vi skal faae denne Kjelling straffet.

Ovidius. Om I vil følge mit Raad, saa er det bedst, at vi tier med den Sag, og lader hende løbe. Hør du vanartige Menneske! hvis du oftere lader dig see her i Nabolauget, skal du blive straffet efter Fortjeneste.

Gunnild. Jeg skal ikke alene forlade Nabolauget, men endogsaa Byen, rejse paa Landet og der poenitere for mine Synder.

Ovidius. Saa pak dig strax bort! Og du Marthe! du skal faae det, vi har lovet dig.

(De gaaer.)

Le.

Leander. Men endnu staaer det største tilbage, at forlige mig med min Jomfrue, som jeg saa grovelig har syndet imod. (Faldet paa Kna.) Forlad, allerkjæreste Jomfru! min grove Forseelse imod Hende. Tænk efter Alt, hvad som er skeet; at Kogleri og Ubespil har forledet mig til at gjøre det, som ellers aldrig kunde have rindet mig i Sinde. Betænk Kjønnen Jomfru! at = = =

Eleonora. Stat op kjære Leander! det er mig kjært, at I er kommen af Vildfarelse. Jeg forlader Eder det af mit gandske Hjerte, og glæder mig, at I, saavel som Eders Broder, ved disse Eventyr ere komne paa rette Vej igjen.

Ovidius til Spectatores:

Her seer man, at den tryggest er,
 Der Middelvejen tager;
 Men i Extremitet desvær!
 Natur hveranden jager.
 Nu Vantro, atter Overtro,
 Nu Lunkenhed, nu Iver
 Et Hjerte verelvis beboe.
 Naar Fejl udryddet bliver,
 Den giver for en anden Rom;
 Man Naget ej bortkaster;
 Fra et til andet Herredom
 Af Lyder man kun haster.

Dver

 Over Uden Hoved og Hale.

Det femtende Stykke — siger Holberg i titbemeldte latinske Epistel, — kaldes de stridige Brødre. Lustspillet's Hovedpersoner ere to Brødre, hvoraf den ene er overtroisk, men den anden vantro; men medens en god Ven søger at raade Bod paa begges Fejl, udarter den Enes Overtro til Vantro, men den Andens Vantro til Overtro. Dette Stykke lærer altsaa, at enhver Fejl bestaaer i en Yderlighed, og at Reformationsyge driver sig selv saavidt, at den falder til den modsatte Yderlighed. Dog er denne Comedie behageligere at læse end at see.”

Ogsaa i sin 506 Epistel anfører Holberg denne Comedie, hvori vises, hvorledes Mennesker ved Reformation henfalde til Extremiteter, mellem dem, der ere over Characterer, som ikke af Andre have været udførte; og i sit 249 Brev hvor han taler om de Stykker, der i Oversættelsen er bleven fordærvede, siger han: ”den Co-

medie, som fører Titel af uden Hoved og Hale, bestaaer vel i Originalen kun af fire Acter, men derved er Prologus istedenfor den femte Act, hvorved Stykket bliver ligesaa regulair, som andre Comedier. Samme Prologus er udi Oversættelsen *) ubeladt, saa at Titelen er blevet ein Schauspiel in vier Aufzügen! og er derved Stykket blevet underkastet Critique, og rent fordærvet”.

Højliggen var det vel at ønske Holberg, at intet af hans Stykker maatte være blevet mere fordærvet af Oversætterren, end ved Ubeladelsen af en Prolog, der, saa moersom den end i og for sig selv kan være, dog i ingen Henseende udgjør nogen integrerende Del af Stykket, eller udsat for værre Critik, end en Overtrædelse af en saa vilkaarlig og uvæsentlig Regel, som den om Acternes Tal.

Hvad i øvrigt Ideen til denne Prolog angaaer, da vil man atter gjenfinde den i Holbergs kjære Thea-

tre

*) Af foromtalte J. G. Laub, og findes i die dänische Schaubühne i Wind, under Navn af die Irrthümer; og er at bemærke, at naagt Holbergs her førte Klage, denne Fejl i den saakaldte ny og forbedrede Udgave af 1771 ikke er afsjulsnet.

tre Italien, deels i Prologen til le Divorcé af Regnard, deels i les Intrigues d'Arlequin, deels i Prologen til les Chinois ligeledes af Regnard og Dufresny; ligesom det og er umueligt at miskjende den stærke Familiekighed med den omtalte Nytaars-Prolog fra 1723, som i en foregaaende Notice blev af adskillige Grunde tilagt Holberg.

Stykket selv, seer man af Holbergs 92 Epistel, indeholder aldeles hans egen Mening i Henseende til Hererie o. s. v., saa at Stykkets Dvidius kan ansees for hans Repræsentant. Paa Skuepladsen har det aldrig gjort Lykke, hverken, som af Holbergs egne ovenansførte Ord kan sees, i dets Nyhed, heller ikke efter Skuepladsens Opstandelse, i den saakaldte Magistratens Tid, da det i Følge den altsige Fortegnelse ikke i 21 Aar er opført uden 5 Gange, ligesom det og i den dramatiske Journals Dage ikke findes at være kommet paa Skuepladsen; i Begyndelsen af sin Skuespilgang mindes vel Undertegnede at have seet det bragt paa Skuepladsen igjen, men uden synderligt Tilløb og Bifald, skjønt de gamle Herers Liresykke i anden Act den Gang behandlede,

som

Som et formeligt Musiknummer, hvilket samtlige daværende syngende Skuespillerinder dem til megen Misfornøjelse beordredes at tage Del i. I senere Tider troer han ikke, det enten er kommet paa Skuepladsen, eller vilde gjort Lykke der. Et andet Spørgsmaal var Kansee, om ikke saavel dette Stykke, som flere Holbergske, der ikke mere ere for Kjøbenhavns Skuespilbesøgende Publicum, af de paa senere Tider hos os opkomne Reisetheatre i Provindserne vilde kunne opføres med Held.

R. R.

Hen-

Henrich og Pernille.

Comedie i tre Acter.

Personerne i Comedien:

Leander.

Henrich, hans Tjener.

Arv, en Gaardskar.

Leonora, Leanders Forlovede.

Pernille, hendes Pige.

Magdelone, en gammel Kone.

Jeronimus, Leonoræ Fader.

Leonard, Leanders Ven.

Notarius.

Første Act.

Første Scene.

Henrich som Cavalteer.

Ha ha ha ha ha! Det gaaer rigtig an. Hun er fast. Hvad kan dog ikke de lumpne Klæder gjøre? jeg har min Tro ikke havt andet Djemærke end at harcellere lidt med min Herres Klæder og Equispage, og aldrig tænkt at gjøre min Lykke derved. Det gaaer mig ligesom Kullbrænderen, der iførte sig i en Doctor-Kjole for at lade sig hilse af Folk, og blev virkelig Doctor ved samme Narreri. Jeg bliver virkelig Hanreder; thi den gode Jomfru er coquette som en evig Ulykke; men hvad vil det sige? jeg avancerer dog fra en Slynge til en fornemme Hanreder. Det meste bestaaer derudi, at jeg kan holde gode Miner, og at intet af det gamle Lakej-Væsen stikker frem, som kan røbe mig. I Gaar havde jeg nær begaaet en forbandet Forseelse: Da jeg gav de fremmede Folk, som jeg har antaget for min Herre, Ordre at spænde for Bognen, kom jeg ikke ihu, jeg var Herre, men vilde staae bag paa Bognen, hvorudover Kudskken begyndte at smile, og sagde:
Hvor

Hvor vil Deres Velbaarenhed hen? jeg blev skamfuld og begyndte at hænge med Hovedet som et Hæsel, men reddede mig dog detsfra, i det jeg lod, som jeg saae en Skavank paa Himmelen af Vognen. Jeg var paa et Assemblée igaar, alene for at lære nogle fornemme Grimacer. Jeg saae der iblandt andet en Junker, som nylig var kommen fra Frankerig; ham udcopierede jeg meget nøje, undtagen at jeg ikke vil snakke igjennem Næsen, hvortil han havde sine aparte Raïsons, thi han var kommen ganske nylig fra Paris. For Resten stjal jeg ham al hans anden Artighed fra, som for Exempel: (Tar sit Uhrværk op, og fløjter, gjør Coupeer med Fødderne, og synger, tar Spejlet af Lommen og accommoderer sin Peruque.) Jeg er fornøjet med mig selv. Jeg er forlibt i mig selv. Frøkenen har pardieu Raïson.

Anden Scene.

Arv. Henrich.

Arv. Hvad fanden mon det er for en Karl? han er ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Hvad Pokker er dette! Det er min Bro Arv, som kommer fra min Herre paa Landet.

Arv. Om Folk har sig saadan ad hos os paa Landet, dømtte Birkedommeren dem virkelig til at være gal, indtil de blev friskjendt af en anden Ret udi Kjøbstæden, hvor saadant er brugeligt.

Henr

Henrich. Jeg maa aabenbare mig for ham, men narre ham lidt først. Hør, hvo er som taler der?

Arv. Det er mig.

Henrich. Hvilken mig? hvad er det for Svar?

Arv. Det er mig, Arv.

Henrich. Du maa være en Slyngel! det kan jeg høre af dit Navn. Diable m'emporte, par tout dans la France comment vous portes vous? Hør hvad jeg skulde sige: Carnaille! forstaaer du Fransk?

Arv. Nej jeg gjør ikke.

Henrich. Italiensk?

Arv. Ikke heller.

Henrich. Spansk?

Arv. Nej.

Henrich. Saa est du jo værre end et umalende Best.

Arv. Nej jeg forstaaer intet deraf, min ærlig Herre.

Henrich. Ærlig Herre? Hvem tager du mig an for, Slyngel? Jeg er ikke ærlig, jeg er velbaaren. Naar du taler med en af dine Kammerater, saa kan du sige: Min ærlig Mand.

Arv. Om Forladelse, velbaarne Herre! jeg vidste min Tro ikke andet, end han var ærlig.

Henrich. Nej det er noget gammeldags for Folk af min Stand. Hvor har du hjemme? Arv.

Urv. Jeg tjener hos en ung Herre, som hedder Leander.

Henrich. Leander! hvor er den Flegel kommen til det Navn? Jeg hedder Leander.

Urv. Saa er velbaarne Herre da ogsaa en Flegel?

Henrich. Vedst du vel, hvad en Flegel er?

Urv. Nej jeg veed marre ikke, uden at det maa være noget fornemme, eftersom Han siger, at min Herre og Han selv ere saadanne.

Henrich. Det er din Lykke, at du ikke vedst det. Men hvordan har din Herre understaaet sig at føre det Navn Leander? Hvis jeg havde ham fat, han skulde faae en Ulykke. Dig vil jeg opofre først paa hans Regning. (Trækker sin Raarde.)

Urv paa Raa. Ach velbaarne Hr. Flegel! spar mit Liv. Jeg er kun hans Gaardskarl. Men han har en Tjener her i Byen, som jeg skal flye Herren fat paa, paa hvilken Han bedre kan hevne sig.

Henrich. Hvor er den Tjener? hvad er hans Navn?

Urv. Han hedder Henrich, men burde hebe Skurf; thi det er en af de største Nakkerknægte, jeg har fjendt.

Henrich. Ha ha ha, nu kan jeg ikke mere. Stat op Urv! Kjender du mig ikke? Jeg er den Henrich, som du taler med saadan Berømmelse om.

Urv.

Arv. Nej, saa gid Du og faae al Verdens Skam for mig, som Du gjorde saa bange.

Henrich Gid Du og faae Skam for mig, som Du bagtaledede.

Arv. Dine Gjerninger udvise, at jeg taledede ikke uret. Hvor Pokker kommer Du til at løbe saadan gal i Herrens Klæder?

Henrich. Arv! Du est jo en fattig Karl, som ved Dit Arbejde ikke vinder 10 Rdlr. om Aaret?

Arv. Jeg fortjener 10 Djeve, ikke 10 Rdlr.

Henrich. Inden Aften skal Du fortjene 50 Rdlr. dersom Du vil holde gode Miner, og staae mig bi i mit Forsæt.

Arv. Hvor Pokker vil Du skaffe mig 50 Rdlr., uden Du vil stjæle dem?

Henrich. Arv! naar Du hører Historien, skal Du let kunne begribe det. Du veedst, at Leander har skicket mig til Byen for 14 Dage siden, at sætte hans Gaard udi Stand, og tage an ny Tjener og Kudsk paa hans Vegne, at Alting kan være rede at tage imod hans tilkommende Brud.

Arv. Jeg veed det nok. Men hvad mon det er for en Jomfru, han faaer?

Henrich. Jeg er ligesaa klog derudi, som Du. Der er ingen, som veed det, uden den anden Tjener Christoffer, som rejsede med ham, da han sluttede dette Parti. Jeg veed ellers intet deraf; thi

saasnart han kom hjem, sagde han: Henrich! jeg skal holde Bryllup inden 14 Dage udi Byen. Du maa strax rejse derhen, og sætte Alting i Lave, lade Bognen oppudsse, tage et Par Tjenere an, thi Christoffer gjorde mig et Puds paa Vejen, hvorudover jeg lod ham løbe. Jeg gjorde mig saa næseviis, og spurgte, hvo hans Kjæreste var. Men han smilede deraf, og sagde: Det er et Fruentimmer. Du faaer hende nok at see. Rejs kun strax til Byen, og forret, hvad jeg har befalet dig. Jeg har derpaa antaget et Par Tjenere og en Kudsk, og gjort saadanne Anstalter, som han vil være fornøjet med. Men da jeg blev mægtig over min Herres Hus og Equipage, fik jeg Lyst til at føre mig op som en stor Herre.

Arv. Hvilket forbandet Indfald!

Henrich. Det maa Du vel sige, Arv! Jeg roulerede i Carosse hver Dag med to Tjenere bag paa, i Herrens bedste Klæder, og havde, min Tro, ikke andet Djemærke dermed, end at styre den Lyst, som mig var paakommen, og at mærke, hvorledes det var at være fornem.

Arv. Men vilde Kudsken og Tjeneren altid bekvemme sig til saadan Opvartning?

Henrich. Kudsken og Tjeneren veed ikke andet, end at jeg er Herren selv.

Arv. Ha ha ha! gid Du faae en Ulykke! det er artig nok.

Hen:

Henrich. Nu skal Du høre videre, Arv! Her udi dette Hus logerer en fremmed Frøken fra Landet, som hedder Leonora, og er meget rig; thi hun fører sig op, som en Prindsesse. Den samme Frøken har seet mig nogle Gange udi min Stads, og er bleven stærk forlibt udi mig, har sat en gammel Kone ud paa mig at udforske mit Hjertelag, og jeg har ifinde at holde Bryllup med hende denne Aften. Kanst Du nu begribe, Arv! hvordan jeg kan komme i Stand til at forære Dig 50 Rdlr., ja 50 Rdlr. til?

Arv. Est Du bandsat, Henrich! Du kanst blive hængt derover, naar det kommer for Lyset, hvo Du est, og at Du saaledes har bedraget en fornemme Jomfru.

Henrich. Du maa høre Omstændighederne, Arv! Jeg bedrager hende ikke. Hun bedrager sig selv; thi jeg har ingen No kunnet have for hende. Jeg har ikke givet mig ud for at have Midler eller at være af Stand. Jeg har alene sagt, at jeg boer i det Hus, som er ligeover for hendes. Hun løber efter mig, og jeg ikke efter hende. Det er En, som vil med Djævels Magt giftes. Thi hun er løs paa Traaden, som en Ulykke, og jeg bliver vist nok Hanrey, men det vil ikke sige. Jeg faaer saa megen Velstand med hende, at jeg kan bære mine Horn med Respect, og lade dem forghylde til.

Arv. Men at føre sig saadan op, som Du gjør; det er jo at give sig ud for en stor Herre, for at bedrage en Jomfru.

Henrich. Arv! Du kjender ikke denne Byes Folk ret. Sid jeg havde en Daler for hver en Slynge, hver en Staader, der her gaaer i Fløjels Kjole, da var jeg en rig Mand. At jeg fører mig saadan op, har jeg Ingen uden min Herre at gjøre Regnskab for. Hvorfor Pokker spør hun sig ikke for, hvem jeg er; hvorfor lader hun mig ikke være i No? Jeg kan gjøre min Sed paa, at jeg aldrig har givet hende ringeste Anledning. Men den gamle Kjælling siger, at hun er færdig at revne af Kjærlighed, saa jeg kan mærke, at det er alene min Person, hun er forlibt udi, og at jeg virkelig uden Fare gjør en stor Lykke.

Arv. Paa den Maade mærker jeg, at det kan gaae an. Ha ha ha! Hvilken forbandet Historie!

Henrich. Der har Du min Haand, Arv! at Du skal faae 50 Rdlr. i Aften.

Arv. Et halvhundrede Rigsdaler er værdt at gjøre nogen Tjeneste for. Hvad vil Du da, at jeg skal gjøre?

Henrich. Jeg forlanger ikke andet, end at Du skal holde gode Miner. Du kan ellers agere min Skytte.

Arv. Ja det vil jeg gjerne gjøre.

Hen:

Henrich. Men hvad er ellers Dit Vrende nu i Byen i Dag?

Arv. Jeg skulde herud for at lade Dig vide, at Alting maa være i Beredskab; thi Herren vil være her i Dag.

Henrich. Hillemend! hvad siger Du? kommer han til Byen i Dag? Da maa jeg, min Tro, skynde mig. Hør, Arv! om en halv Time skal jeg efter Aftale besøge min forlippede Jomfru. Da maa Du komme ind og spørge efter Din Herre Leander, og levere mig et Brev.

Arv. Men naar vor Herre faaer saadant Tøjert at vide?

Henrich. Han vil see deraf. Mener Du, at min Herre misunder mig min Lykke? Dersom jeg ikke var forvisset om hans Godhed mod mig, dristede jeg mig aldrig til at gjøre Saadant. Kom, lad os gaae lidt hjem først.

Tredie Scene.

Pernille. Magdelone.

Pernille. Jeg seer jo ingen, Magdelone!

Magdelone. Saa maa han være gaaet bort; thi jeg saae ham, min Tro, dette Djeblik staae her udenfor. Hvorudover jeg løb ind at vare Dig ad, Pernille!

Pernille. Ach fjære Magdelone! spring efter ham,

ham, maaskee han har været her, og kunde ikke komme ind.

Magdelone. Nej det duer ikke, Pernille! Alting med Naade, jo bedre Mener Du kanst holde, jo vissere est Du paa hans Person. Han kommer vist nok til den Tid, han lovede mig, nemlig to Timer før Middag. Klokker er endnu ikke stort over 9.

Pernille. Men Magdelone! fortæl mig ret med Omstændighed, hvordan Ereudet blev forrettet.

Magdelone. Jeg har forrettet min Commission meget vel. Du est lykkelig, Pernille! som af en ringe Tjenestepige kommer i saadan Velstand. Han er vel noget naragtig, men seer ud til at have store Midler.

Pernille. Jo naragtigere, jo bedre, og det for tvende Narfagers Skyld; thi først, naar min flette Stand og Vilkaar bliver kundbar, vil Folk, istedet for at laste mig for denne Intrigue, at jeg saaledes har besnæret en ung Herre, ikkun lee deraf, og sige: Det var godt nok til den Nar, han var ikke bedre værd, han havde dog ikke faaet nogen Jomfru af hans Stand og Vilkaar. For det andet kan hans Naragtighed i et og andet Tilfælde komme mig til Nytte, naar vi blive gifte. Vi Fruentimmer, naar vi leber efter kloge Mænd, forstaaer ikke ret vor Interesse. Naar jeg har en rig Nar til Mand,
fore:

forestaaer jeg virkelig Bestillingen, og han fører kun Titelen. Det er os om Herredømmet at gjøre, hvilket vi ikke kan faa fra de kloge Mænd, uden med megen Møje og lang Tids Intrigue. Men hos saadanne Karle lover vi Underdanighed ved Egetesfabs-Contracten første Dag, gjør nogle Antegninger i Contracten den anden Dag, slaaer en Streg over den ganske tredie Dag, har Haand udi Regjeringsen med den fjerde, og sidder ved Roret alene, inden Ugen er til Ende.

Magdelone. Jeg kan fatte det altsammen.

Pernille. Havde han ikke været saa naragtig, som han er, saa havde en fattig Tjenestepige, som jeg, ikke understaaet mig at vove Saadant. Men da jeg fornam, Karlen harcellerede saa stærkt, fik jeg det Indfald, at stille mig an, som en stor Frue, og betjene mig af min Jomfrues Meubler, Klæder og Equipage.

Magdelone. Naar mener Du, Din Jomfru kommer til Byen?

Pernille. Hun kommer enten i Dag eller Morgen; thi jeg har Ordre at holde Alting i Beredskab til i Dag. Kommer hun, førend jeg bliver gift med min Galan, saa vil jeg bekjende rent ud for hende, at jeg staaer paa Trinet at gjøre en stor Lykke, og derfor har brugt hendes Klæder. Jeg er vis paa, at, langt fra hun straffer mig derfor, holder hun gode

Mi-

Miner, og befordre mig i mit Forsæt. Men fortæl mig ret, Magdelone! hvordan Du forrettede Din Commission.

Magdelone. Jeg tog de to Stykker Brocade med, gik derhen, og spurgte, om Herren vilde have noget, som var af en galant Patron, og dog for meget godt Kjøb. Da han tingede med mig om Kjøbet, sagde jeg: Ach velbaarne Herre! dersom Han vidste det, som jeg veed, tingede Han ikke saa nøje med mig. Der er en fornemme Jomfru i den Gaard her lige over: = = a propos, faldt han mig ind i Ordet: Den Jomfru gjør mig altid saadanne venlige Miner, naar jeg tager forbi hendes Vinduer. Kjender I hende, Moerlille? Ja, svarede jeg, jeg har min daglige Gang der i Huset, hun er nylig kommen fra Landet, og venter sin Fader her med det første. Hør, sagde han, Bedstemoder! bekjend mig Sandheden: har ikke den Jomfru nogen Godhed for mig? hun har kysset paa Fingeren, og fastet 2 a 3 Gange til mig. Da jeg hørte dette, begyndte jeg at forklare ham den hele Sag, og stæv- nede ham hid til Klokkeren 10.

Pernille. Det er skjønt. Vi maa endelig mage det saa, at han bliver fast i Dag; thi det kan hændes sig, at Noget kommer fra Landet, som kjender mig, og kan aabenbare, who jeg er.

Magdelone. Men Pernille! hvem er det, Din Jomfru skal have? Per

Pernille. Jeg veed, min Ero, ikke. Da vi sidst var sammen her i Byen, blev jeg syg, og maatte lade hende rejse hjem alene, men da jeg var bleven frisk igjen, og just stod færdig at vilde rejse hjem, fik jeg Tidender om, at Jomfruen var forlovet, og Ordre at lave Alting tilrette, til de komme. Men kommer der ikke en Skytte? det er nok Junkerens.

Fjerde Scene.

Arv, som Skytte. Pernille. Magdelone.

Arv. Serviteur velbaarne Mameselle! Jeg veed ikke, om De kjender mig?

Pernille. Nej jeg gjør ikke.

Arv. Mit Navn er Hasenskræk. Jeg er uvær dig Skytte hos den unge Herre, som boer her lige overfor. Han lod ydmygst formelde sin Reputation, og lod fornemme, at, om det faldt Hendes Velbaarsenhed betejligt, vilde han gjøre Hende den Ære, at opvarte Mamesellen.

Pernille. Han skal være mig hjertelig velkommen. Men vær saa god at underrette mig noget om Jer Herre, hvilken Mand det er.

Arv. Det er en kostelig Herre. Han er capable at skyde paa en Toskilling. Men han har og et Par Rifler, som lige 6; slige Rifler er ikke til udi hele Landet.

Pernille. Er han saadan Elsker af Jagt?

Arv.

Arv. Ja det faaer vore Hjorter og Hareer at vide. Han kjører i Ring med dem hver Dag, saa de maa faae en Ulykke; men jeg veed ikke, om velbaarne Madame har hørt, at hans bedste Støver Fæjrfar er død?

Pernille. Nej jeg har, min Tro, ikke.

Arv. Jo mænd, han er død og begravet, og min Herre sørgede for ham, som det kunde have været hans egen Broder; det var ogsaa et tutafect Væst, om man maa saaledes kalde en stor Herres Hund. Jeg veed Fanden ikke, hvordan han bar sig ad; han bed Haren saa behændig ihjel, at man aldrig kunde see Tegn til Vid. Som for Exempel, I er en Hare, Bedstemoer! Net saaledes tog han den i Halsen. Knæk, saa var den klar.

Magdelone. Au, au! I kniber noget stærkt, Skjætte?

Pernille. Er Jer Herre Ungkarl, eller har han været gift tilforn?

Arv. Nej ikke saa at regne paa. Hans Far har villet have ham gift paa en og anden Sted, men han vil ikke have uden En, der staaer ham selv an. Jeg vil tjene Jeres Velbaarenhed: Han gjør min Sjæl Ret. Hvorfor skulde saadan rig Junker gifte sig, uden med den, som hans Sind falder til. Nej, Karlen vil min Tro raade sig selv i de Maader. Der er endelig noget i Gjerde nu, hvad Pok-

ker

fer det ogsaa er. Men han lader sig ikke let tvinge, thi her imellem os at sige, velbaarne Frøjsken! saa er han ganske skammereret udi Hendes Person.

Pernille. Jeg kan heller ikke nægte, at hans Person staaer mig an fremfor Alle, jeg endnu har seet. Jeg tør ikke sige, hvormangen urolig Nat jeg har haft for hans Skyld.

Arv. Jeg vil være Mand for, at Hun ikke bliver bedragen med ham. Han har et Par Lægge, som ikke er for lange Hvile; hvis der var bedre Lægge udi det hele Herred, lod han sauge sine Ben rigtig af. Jeg tør slaae Beds med Hende, go Frøjsken! at det første hun faaer, det bliver Tvillinger. Men jeg maa løbe, og sige Svar.

Femte Scene.

Magdelone. Pernille.

Pernille. Ha ha ha! Det var ikke uden med stor Nøje, at jeg kunde bare mig for Latter. Jo naragtigere han er, jo bedre er det for mig, og jo lettere kan jeg faae ham i Kløerne.

Magdelone. Man kunde høre paa Skjotten, hvordan Herren er.

Pernille. Han er god nok, Magdelone! Jeg er fornøjet med ham. Var han artig og poleret, saa blev han ikke mig til Del. Mener Du, Nogen af hans Stand tar saadan Harcellist?

Magdelone. See! der kommer han uidentvøsl.
Sjette

Sjette Scene.

Henrich i Portechaise. Pernille. Magdelone.

Siden Arv.

Henrich. Hal :: :: :: t! bliver staaende her, O Carnallier! hør, Christoffer! bliv Du hjemme, og kommer der Bud efter mig fra Hove, maa Du sige, at jeg kan ikke komme i Dag, jeg er angrasferet andensteds. Ach Mon cher forlad mig, det er Porteurernes Skyld, at jeg ikke holdt et Stykke længer fra. Man har hundrede Fortræder med disse Pejefolk; thi de ere dumme, som Bæster. Hvis det ikke var af Respekt for Jomfruen, skulde jeg strax lade Jer hænge.

Pernille. Ach min Herre! pardoner dem for min Skyld.

Henrich. For hendes Skyld gjør jeg, Mardi, alting, velbaarne Frøiken! Upropos Mon cher, jeg kommer her at actionere Hende for et lille Tyveri, Hun har begaaet.

Pernille. Hvad? jeg begaaet Tyveri?

Henrich. Ja Hun har stjaalet mit Hjerte.

Pernille. Ach min Herre! jeg har samme Procces at føre med Ham. Jeg veed nok, at det strider mod vort Kjønns Modestighed, at lade sig mærke med Saadant. Men jeg bekjender rent ud, at :: :: ach jeg kan ikke tale meer, mit Hjerte staaer i min Hals.

Hen.

Henrich. Jeg er en Carnaille, om jeg har kunnet sove i tre Nætter for Hendes Skyld.

Pernille. Ach min Herre! det er ikke gaaet mig et Haar bedre; thi Hans Dines Pile har trænet sig ind i mit Hjertes inderste Kammer.

Henrich. A = = = pardi det er vel talt. Derfor maa jeg, mafoi, have et Kys.

Pernille. Jeg takker for den Gæve.

(Henrich kysser hende.)

Henrich. Hør, Frøken! min Papa vil have mig til at tage en anden adelig rig Jomfru. Men jeg skal før lade mig partere og halffe til Ridsmad, førend jeg skal beqvemme mig dertil, og forlade Hende, Mon chere!

Pernille. Ach er det muligt! jeg er, min Tro, ubi samme Fortvivlelse, men ingen uden Døden skal skille os To ad.

Henrich. See der er min Haand om evig Huldskab og Troskab.

Pernille. Der har Han ogsaa min Haand, at jeg ikke skal lade mig tvinge til nogen Anden. (De omfavner hinanden.) Vil Han ikke træde lidt ind med mig at see mine Mobilier?

Henrich. So min Allerkjæreste! (De gaae.)

Magdelone (alene). Ja nu bliver han fast, naar han faaer at see alle de Gallanterier, som han bilder sig ind at høre Pernille til, da hun dog ikke ejer saa
me

meget som 4 Skilling's Værdi derudi. Ha ha ha! hvilken forbandet Historie vil ikke dette blive, naar vor Junker hører, at han har grebet saa skammelig fejl, og at han istedetfor en rig Frøken har faaet en gemen Tjenestepige. Men hvor rig han end er, og hvor høj af Stand, saa er han hende ikke for god; thi det er den største Nar, der kan gaae paa Jorden, og der er intet andet Adeligt hos ham, end hans Rigdom og adelige Formue. Kunde dette kun blive klargjort, førend Jomfru Leonora kommer til Byen; derudi bestaaer den hele Sag. Pernille har lovet mig 400 Rdlr. for min Umage. Men jeg maa ind at see, hvad de bestiller. Jeg troer, at de holder Bryllup paa deres egen Haand. (Saaer.)

Henrich (Kommer ind). Ha ha ha hi hi ha ha ha! Henrich du est ovenpaa! Hun er, gid jeg faae Skam, en Jomfru paa mange Tusinde. Jeg kommer af en Hændelse til en Velstand, som jeg aldrig har drømt om. Men det er sandt, naar jeg undtager hendes Rigdom, saa er der intet andet hos hende, end hos en gemen Pige, uden at jeg vil kalde det fornem, at hun er saa coquetisk. Men det er en sulten Hund, som jeg er, om Pengene kun at gjøre: Hendes Værelser ere udstafferede som en Grevindes, saa at, om Noget vilde byde mig en halv Tønde Guld for min Velstand, tog jeg ikke derimod. Nu gif hun ind i sit Cabinet for at tage en anden

Klæd:

Klædning paa, thi hun siger, at hun forandrer Klædedragt hver Time paa Dagen, hvilket er vel naragtigt, men dog Tegn til stor Formue. Vi siger alt Du til hinanden, som gamle forlovede Folk, og hun kalder mig Sin Hjerte. Men der kommer hun i en prægtig Adriane.

Pernille. Om Forladelse min Hjerte! at jeg har ladet Dig bide saalænge. Hvad synes Dig om den Adriane?

Henrich. Den er ret galant, min Høne. Min Søster, Frøken Fikke, har en af samme Løj. Ja det er, masoi, af samme Løj. Jeg vil være en Rakkerhund, om det ikke er. Hvad har Du givet for Alen, min Sirupskrukke?

Pernille. Mener Du, at jeg veed Saadant. Naar min Kammerpige kommer hjem, kan vi faae det at vide. Men har Du mange Sødske, min Engel?

Henrich. Ikke uden en Søster. Men hun faaer intet af vort faste Gods. Hun tar kun nogle Penge og Juveler. Men see! der kommer Hasenskræk, min Skytte. Hvad vil Du, Hasenskræk?

Uro (kommer). Her er et Brev til velbaarne Junker fra Landet.

Henrich. Det er nok fra min Fader, min Papa, siger jeg. Han skriver mig altid til paa Fransk eller Italiensk. Forstaaer Du Fransk? min Sjel!

Per:

Pernille. Nej jeg har aldrig kunnet lide det Sprog; thi det bliver saa fordømt gement.

Henrich. Jeg maa læse, hvad han skriver. (Han læser.) Vous plait il dans la france comment, a Paris a cette heures tres humble non pas. Nu skal I see, at her er noget Nytt. Jeg maa læse videre. Renkollavet Bourdeaux fermez la porte. Diantre. Der har vi det. Jeg maa blive gal. Videre: Diable m'emporte pluraliter Voules vous dormir nominativus genitivus dativus Jean fonte comment vous portes raportant autrement bestialement spælamdisimo. Ach! ach! hvilket forbandet Løj.

(Gaaer og spadserer, tørrende Svøden af sig.)

Pernille. Ach hvad er det? mit halve Hjerte!

Henrich. Det var jo forbandet, han vil true mig dertil; staaer der ikke saa i Slutningen, jo vist. Autrement spælamdisimo bestialement autrement. Men jeg er Karl for min Hat.

Pernille. Ach! hvad er det dog? min Snut!

Henrich. Om alt andet staaer fejl, saa har jeg dog mine to Herregaarde, som er min Møderne Arv.

Pernille. Men sig mig dog, hvad det er, min Balsombøsse!

Henrich. Han er min Papa, det er sandt, som jeg er al Respect skyldig; men jeg giver ham Djævelen.

Per.

Pernille. Hvad har han skrevet, min Engel?

Henrich. Han maa vide pardi, at jeg Diable m'emporte har traadt mine Børnesko.

Pernille. Ach! dslg det dog ikke længere for mig.

Henrich. Jeg vil dse paa, at det er min Søsters, Frøken Fikkens, Intriguer. Jeg vil være et Carnalli-Bæst, om det ikke er.

Pernille. Hvad er det for Intriguer?

Henrich. Men est du min Ma-Soeur, saa skal jeg vise dig, at jeg er din Monfrere, petite Carnaille!

Pernille. Stig mig det dog, min søde Sjæl! eller jeg dser.

Henrich. Ved Du, hvad det er, min Poppe! min Papa skriver mig til, at han har hørt med Hjertesorg, at jeg løber om, og gjør Amour til Fruentimmer udi Byen. Pardi! mon jeg ikke er af den Alder, at jeg veed, hvad jeg gjør. I saadanne Sager spør jeg Ingen uden mit eget Hjerteraad.

Pernille. Det mener jeg ogsaa.

Henrich. Jeg er alt en Karl, der lader mig rage tre Gange om Ugen.

Pernille. Men hvad skriver han videre, mit Hjerter! efterdi Du blir saa vred?

Henrich. Jeg er en Karl, som forstaaer mit Fransøst og Italiensst som min Moers Maal, og
 Holbergs Skrifter. 3die Del. X skulde

skalde ikke vide, hvad min Belfærd er. Men I skal faae en lang Næse, mon cher Papa!

Pernille. Hvad er Din Papas Forsæt da med Dig, min Skat?

Henrich. Han er god nok, min Dukke! for sin egen Person, men han lar sig forføre. Det er ikke at beskrive, hvad Synter der er hos min Søster Frøken Fikke.

Pernille. Hvad gjør hun da?

Henrich. Jeg veed nok, hvad Din Næse klør efter, naadige Frøken! Men du veedst ikke, hvilke Benner jeg har til Hove, og at Kongen offentlig har sagt om mig over Taffel: Den unge Herre er der noget extraordinair hos. Hør, min Dukke! min Papa har sluttet Parti imellem mig og en Frøken paa Landet, og vil, at jeg med det første skal have Bryllup med hende.

Pernille. Ach, Magdelone! hold mig, jeg besvimer.

Henrich. Giv Dig tilfreds, min Høne! Det skal aldrig i Evighed skee. Veedst Du hvad? For at hindre Saadant, vil vi holde Bryllup i Aften.

Pernille. Ja her er intet andet Raad at gribe til.

Henrich. Hasenskræk!

Arv. Velbaarne Junker!

Henrich. Tarantula præteritum perfectum

je ne fais pas generosement dans la France par couvert. Forstaaer Du vel.

Arv. Copis in sandung Spæckavet fripon
 Monsieur ovis fort bien. (Gaaer ud.)

Henrich. Jeg bad min Skytte holde Buddet op med Snak, til jeg kommer hjem. Jeg vil skikke Brev med ham til min Papa, og lade ham vide min Mening, men intet melde om vor Forsæt at holde Bryllup i Dag; thi ellers kom han over Hals og Hoved til Byen.

Pernille. Det er sandt. Vi maa tie dermed.

Henrich. Min Engel! jeg skulde give Dig nogle Gaver, men Tidens Korthed hindrer mig derudi.

Pernille. Ach! ach! lad os holde Bryllup først. Vi kan altid siden tænke derpaa.

Henrich. Jeg vil alene give Dig noget til Forsikring om min Kjærlighed. Forvar kun denne lille Ring med mit Træk udi. Gaverne udi sig selv skal blive des vigtigere.

Pernille. Saa maa jeg ogsaa give Dig noget smaat Pudslert for Løjers Skyld. Det er mit Portrait i Miniatur.

Henrich. Det ligner Dig ikke meget, min Snut!

Pernille. Nej, det er, min Tro, sandt. Men jeg har et i Arbejde af en anden Mester.

Henrich. Klokken 4 kommer jeg her til Copulationen.

Pernille. Altting skal være færdig til den Tid.

Henrich. Adieu saalænge, min Putte!

Pernille. Adieu Engel!

(Henrich blæser i sin Pibe; Porteurerne kommer med Portechaisen, hvorudi han sætter sig, og faster et Kys til hende til Afked. Hun gjør ligeledes til ham; han tar et Spejl af Kommen og accommoderer sin Peruque i Portechaisen.)

Syvende Scene.

Pernille. Magdelone.

Pernille. Hvad synes Dig nu, Magdelone? har jeg ikke Spillet vundet?

Magdelone. Jo, maatte der kun ingen Hinder komme inden Klokken 4. Men hvad var det for et Billede, Du gav ham?

Pernille. Det var Gømsfru Leonores Portrait.

Magdelone. Est Du gal, Pernille! hvordan tør Du vove Saadant?

Pernille. Naar Gømsfruen hører, at jeg har gjort min Lykke derved, bliver hun ikke vred, men vil lee, og have sin Lyst deraf. Kom, Magdelone! lad os gaac ind, og gjøre Anstalter til hans Komme. Du skal faae, hvad jeg har lovet Dig.

(De gaaer ind.)

Anden Act.

Første Scene.

Leander alene.

Har jeg mine Dage hørt Mage til Saadant? Her spilles jo samme Historie med mig, som med Amphitrion. Mine Husfolk tar mig for En, der løber med Limstangen. Jeg befaler, de svare: at jeg har intet at befale. Jeg spør om min Tjener, de sige: han gik ud med Herren for en halv Time siden. Jeg siger dem, at jeg er Herre i Huset, de svare: Ikke i dette, men maaskee i et andet. Jeg gjør mig vred, de viser mig Døren, og truer mig med deres Herre. Om jeg stod paa mit Hoved, saa kan jeg ikke begribe det ringeste deraf. Men der seer jeg Arv. Hør, Arv!

Anden Scene.

Arv (i sine Gaardskarls-Klæder). Leander.

Arv. Hvem kalder paa mig? Ej Herre! velkommen fra Landet!

Leander. Det er mig kjært, at Du kjender mig.

Arv. Hvorfor skulde jeg ikke kjende Herren?

Leander. Jeg tænkte virkelig, at jeg var bleven forvandlet, eller i det ringeste, at jeg har taget et andet Hus for mit eget. Hør, Arv! boer jeg ikke i dette Hus?

Arv

Arv. Jeg veed, min Tro, ikke rettere. Men hvorfor spør Herren om Saadant?

Leander. Da jeg kom ind i Huset, vilde Ingen tage mig for-fulde, men disse ny Folk, som Henrich har antaget, sagde, at deres Herre nylig var gaaet ud. Hvad Pokker er det for Rogleri? hvor er Henrich?

Arv. Jeg har, min Tro, ikke seet ham meer end eengang, det første jeg kom i Byen, da visede han mig ud i Herrens Forretninger; han maa nok være inde.

Leander. Kunde jeg faae fat paa den Knægt, og høre, hvordan Sammenhængen er. Det er jo noget splittergalt Løj. Hvor plejer han have sin Gang, naar han er i Byen?

Arv. Han plejer at gaae til Christoffers paa Hjørnet. Jeg er bange, at han sidder der udi en Lanter til Dreene.

Leander. Da skal han faae en Ulykke. Er her nu ikke andet at bestille? Spring hen, og see, om Du finder ham der. (Arv gaaer). Her er vist min Svigerfars Hus, jeg vil der lidt ind at fornemme, om de ere komne til Byen. Men jeg seer, der kommer en Cavallier derfra. Hvad mon han har der at bestille?

Tredie Scene.

Henrich. Leander.

Henrich (kastende Nys til Vernisse indenfor). Adieu saalænge Mon-Cher. Lad ikke Tiden falde Dig for lang. Adieu lille Leonora! lad alting være færdig til Klokken 4, min Skat!

Leander. Nej dette er splittergalt; det er tusind Gange værre, end det forrige.

Henrich. Ha, ha, ha! Hun er saa forlikt, som en Kotte.

Leander. Hør, min Herre! hvad har Han i dette Hus at bestille, har Han nogen Skat derinde? Men mig synes, at jeg kjender dette Ansigt.

Henrich. Ach Herre! jeg beder ydmygst om Forladelse.

Leander. Nej nu! det blir alt bedre og bedre. Henrich! hvor Fanden est Du kommen i den Equis page?

Henrich. Ach Herre! misund mig ikke min Velstand. Jeg gjør min Lykke i dette Hus.

Leander. Med hvem?

Henrich. Med en Jomfru fra Landet, som hedder Leonora.

Leander. Som boer i dette Hus?

Henrich. Ja det er hendes Fars Hus.

Leander. Vil Du vanartige Skjelm fixere mig?

(Traks

(Trækker sin Kaarde. Henrich falder paa Knæ). Vil Du sige mig, hvad dette er for Kogleri?

Henrich. Ach Herre! misund mig ikke min Lykke. Jeg er dog en gammel tro Tjener.

Leander. Jeg kløver Dit Hoved strax, hvis Du ikke strax siger mig, hvorfor Du har ført Dig saadan op, og hvad Du har at bestille i dette Hus.

Henrich. Jeg skal bekjende Alting fra Begyndelsen til Enden: Da Herren skikkede mig til Byen, at gjøre Alting rede for at modtage Hans tilkommende Kjæreste, og jeg fik alle Herrens Klæder og Sager under Hænder, tilligemed Ordre, at antage nogle ny Fjolk, kom der en særdeles Lyst paa mig (ingen Barselqvinde kan falde paa Saadant), nemlig at forsøge alene, hvordan det var, at være en fornem Herre. Medens jeg agerede saadan Person, fornam jeg, at omsider en fornem Frøken blev forlibt, og satte efter mig.

Leander. Hvad er det for en Frøken?

Henrich. En Frøken, som boer i dette Hus, og hedder Leonora.

Leander. Hør! Hvis Du bliver ved at hærclere, est Du dødsens.

Henrich. Jeg skal, min Tro, ikke sige et usandt Ord. Denne Forlibelse drev mig til at fremture i min Equipage; thi jeg tænkte ved mig selv, om Herren faaer at vide, at jeg har brugt hans Klæder,

tar

tar han det dog ikke unaadigt op, naar han fornemmer, at hans gamle tro Tjener gjør sin Lykke derved.

Leander. Videre, videre!

Henrich. Jeg blev omsider anmodet af hende om Kjærlighed ved en gammel Kjælling. Jeg har besøgt hende to Gange i Dag, og vi har berammet vort Bryllup Klokken 4.

Leander. Hvad hedder Jomfruen, siger Du?

Henrich. Hun hedder Leonora.

Leander. Og boer i dette Hus?

Henrich. Ja det er hendes Faders Hus. De boer ellers paa Landet, men dette Hus ere de udi, naar de opholde sig i Byen.

Leander. Jeg har nok. Du est en Misbæder. Du skal døe.

Henrich. A = = = spar mig Herre! Jeg har dog intet andet Ondt gjort, end det, at jeg af Galstak har taget Herrens Klæder paa. Hendes egne Folk skal vidne med mig, at jeg ingen No har havt for hende.

Leander. Det er ikke Dine Gjerninger, Du skal døe for, men Dine løgnagtige Ord, i det Du vil føre et fornemt Fruentimmer saadan Klif paa.

Henrich. Hvis det ikke er sandt, alt hvad jeg har sagt, vil jeg selv for mine egne Penge kjsbe
Strif-

Strikken, hvormed Herren maa hænge mig. Der kommer Arv, han skal stadfæste Alting med mig.

Fjerde Scene.

Arv. Henrich. Leander.

Arv. Nej Herre! han er ingensteds at finde.

Leander. Hid din Hund, og bekjend Sanden, eller jeg opofrer Dig med.

Arv (paa Knæ). A :: :: :: :: :: ::

Leander. Er det sandt, at den Jomfru i dette Hus er forlobt i Henrich, og vil holde Bryllup med ham i Dag?

Arv. Ja mere er det sandt, Herre! men hvad kan jeg dertil. Jeg har hørt hende sige, at hun ikke kan sove rolig af Elskov for ham. Jeg har seet hende kysse ham. Hvad de ellers meer har gjort, det maa de og deres Djævel vide.

Henrich. Kan nu Herren høre, at jeg ikke lyver. Jeg har endnu det Portralt i min Lomme, som hun forærede mig.

Leander. Lad see. Ach Himmel! Er det muligt? Staaer op igjen begge. Jer skal intet Ondt vederfares. Hvad skal jeg tænke? Hvad skal jeg sige? Hvad skal jeg gjøre herved? Er nogen Sorg i Verden saa stor, som kan lignedes ved min? Er nogen Ulykke meer usformodentlig paakommen et Menneske? Har noget Fruentimmer været meer habile

bile i at forstille sig, end denne Leonora? Naar jeg eftertænker hendes Stand og høje Afkom, hendes udvortes Erbarhed, Dyder og Kydsfhed, synes denne Historie utrolig; naar jeg derimod hører disse Bidnesbyrd, seer hendes Portrait, maa jeg troe det. Mit Hjerte er saa omspendt af Sorg og Forbittrelse, min Hjerne saa forvirret, at jeg veed ikke, hvad Resolution jeg skal tage. Jeg vil bryde ind udi Huset, og opoffre den Forræderiske. Ingen skal kunne lægge mig det til Last, men Alle skal kalde det en retfærdig Hævn, og bekjende, at, om der var noget større end Døden, havde hun fortjent det. Men mon jeg skulde kunne understaae mig at myrde den, som jeg nylig elskede som min egen Sjæl? Mon det er Straf nok for hende, at hun dør for min Haand? Nej, hun skal leve, det er hende større Straf, og jeg vil omkomme mig selv, at hun maa leve med des større Skjendsel og Foragt. (Gaaer og spadserer.) Dog, hvad skjøtter saadant nedrig Gemyt om Foragt? En, der ikke har skammet sig ved at bryde sit Løfte, og forlibet sig udi saadan Karl, vil kun lee deraf, og glæde sig over min Død, paa det hun uden Hinder kan naae sit Maal og fornøje sit løbsagtige Sind. Nej, jeg vil tractere det med Foragt, og befordre Henrichs Kjærlighed, thi hun er ham ikke for god. Hør, Henrich! veedst Du, hvem Din Kjæreste er? det er just den selvsamme, som jeg skulde Bryllup med.

Gen

Henrich. Ach Herre! jeg beder om Naade. Jeg har, min Tro, ikke rørt hende. Jeg staaer fra mine Præentioner.

Leander. Bliv Du kun ved at elske hende, som tilforn.

Henrich. Ach nej Herre! det var jo carnalisst af mig, om jeg vilde gjøre saadan brav Herre til Hanrey.

Leander. Du gjør mig ikke til Hanrey, naar Du faaer hende selv.

Henrich. Ach nej Herre! jeg er alt for ringe at gaae Ham udi Forkjøb. Jeg vil strax gaae hen, og aabenbare hende, hvo jeg er, og sige, at Herren er bleven vred, saa falder hun nok til Føje, og Herren kan endnu holde Bryllup med hende i Aften.

Leander. Dersom jeg havde ikke meer Ambition, end Du, Henrich! saa gif det saaledes. Nej hold Du kun gode Miner, hun skal blive Din Brud i Dag. Jeg skal befordre Din Kjærlighed; thi jeg kan ikke høvnes paa anden Naade.

Henrich. Nej, jeg vil heller døe, end stikke Herren ud.

Leander. Hør, Henrich! vil ikke Du, saa skal jeg pudse Urv op, og bane ham Vej til denne Lykke.

Urv. Jeg takker Junkeren. Vil ikke han, saa vil jeg.

Henrich. Nej Tak, Olyngel! det er for fedt
Stykke

Stykke for Dig. Vil ikke Herren have hende, saa blir jeg nok ved Huset.

Leander. I kan skiftes ad begge to, Du kanst lade Arv ligge hos hende iblandt; thi som jeg mærker, saa tar hun Alting til Takke.

Henrich. Nej Herre! jeg er forbandet jaloux; men vil Herren selv gjøre mig den Ære iblandt, saa :: :

Leander. Nej, Henrich! jeg skal ingen Indpas gjøre Dig. Bliv nu kun ved, og lad Dig for alting ikke mærke, at Du har talt med mig. Jeg vilde give 100 Rdlr. til, at Du havde alt havt Bryllup med hende.

Henrich. Men kan jeg da være vis paa, at Herren ikke skjemter med mig?

Leander. Kanst Du ikke begribe, Henrich! at ingen Gjerning er hæsligere, end den hun har bedrevet mod mig, og at jeg derfor paa ingen Maade bedre kan blive hævnnet, end at see hende gift med min Tjener?

Henrich. Men Herre! naar dette kommer for Lyset, at jeg er kun en fattig Tjener, kan jeg blive straffet derfor.

Leander. Ungenlunde. Jeg skal tage mig Din Sag an. Alle Folk, som hører hendes Utroskab og Løssagtighed, vil glæde sig over hendes Skam.

Arv. Jeg troer, mere, at hun har ogsaa lidt

Gods

Godhed for mig. Du fortryder vel ikke paa, Henrich! at jeg besøger Dig, naar Du blir gift?

Henrich. Du skal faae en Ulykke, dersom Du kommer inden min Dørtærskel.

Leander. Det maa J forliges om, som J ere Venner. Kommer! lar os gaae ind.

(De gaaer ind. Henrich rykker Arv i Haaret, og truer ham paa Bejen.)

Femte Scene.

Leonora. Pernille.

Pernille. Ach- velbaarne Frøken! naar Hun faaer Marsagen at vide, saa haaber jeg, at Hun lar sin Brede falde.

Leonora. Det er slet ikke formedelst Klæderne, jeg er fortrøden, men at Du vil gaae og spille Gjæk udi Huset, nu her er saa meget at bestille.

Pernille. Jeg gjør det, min Tro, ikke af Galskab.

Leonora. Den Feber, som Du fik sidst, jeg forlod Dig her i Byen, maa ikke have udraset. Det er bedst, Du gaaer hen og lægger Dig. Men hvad driver Dig til at bruge saadanne Optøjer?

Pernille. Jeg gjør en stor Lykke derved. Her er en rig ung Herre, men ligesaa naragtig, som rig; den Samme bilder sig ind, at jeg er en fornem Jomfru, og gjør Amour til mig.

Leo:

Leonora. Jeg vil intet Coquetteri have i mit Hus. Er det af Pengetrang eller Løstgigtighed, at Du gjør Saadant? Sy skamme Dig! jeg har altid havt bedre Tanket om Din Ærlighed. Saadan en Karl giver Dig en Snes Ducater, og lar Dig siden løbe.

Pernille. Ach nej Frøken! det er ikke paa den Maade. Han har lovet mig Ægteskab, og vi bliver sammen Klokken 4, dersom Hun ikke vil hindre mig i min Lykke.

Leonora. Jeg vil ikke hindre Dig i Din Lykke, Pernille! men hvad mener Du, der vil paafølge, naar han siden faaer at vide, at Du est en Tjenestepige?

Pernille. Det er en Karl, som løber med Linstangen. Han er forlibt i min Person, og har lovet mig Ægteskab, uden at forespørge sig om min Stand og Vilkaar, saa jeg bedrager ikke ham, men han bedrager sig selv.

Leonora. Vil Du vove det, saa maa Du gjerne for mig. Men jeg er bange, at min Far kommer i Byen for hastig.

Pernille. Hvor snart mon han kommer?

Leonora. Da jeg rejste fra vor Lystgaard, sagde han, at ville komme strax efter. Han er her vist nok inden Aften; thi mit Bryllup er berammet i Dag. Men hvad er det for en ung Herre, som har forlibet sig udi Dig?

Per.

Pernille. Han boer i dette Hus lige herover.

Leonora. I hvilket Hus?

Pernille. Her i dette Hus.

Leonora. Est Du gal, Pige! Du har maaskee seet ham engang gaae derind, men han kan ikke boe der; thi dette Hus hører Leander til, efter den Underretning, jeg har faaet.

Pernille. Ja det er saa, Frøken! han hedder Leander. Hans Venner har lovet ham bort til En, som ikke staaer ham an, og det er just derfor, han hafter saameget med vort Bryllup.

Leonora. Det er, som jeg siger, Pige! Feberen har ikke raset ud hos Dig.

Pernille. Det er, min Tro, som jeg siger. Den gamle Magdelone, som boer i vor Baggaard, skal vidne med mig, at den Leander, som boer i dette Hus, har lovet mig Egtekab. Magdelone! Magdelone! Kom ud lidt.

Sjette Scene.

Pernille. Magdelone. Leonora.

Pernille. Magdelone! Er det ikke sandt, at jeg er forlovet med den unge Herre Leander, som boer her ligeover?

Magdelone. Jo det er sandt. Men hjerte Frøken! hindre hende ikke i hendes Lykke, hun har dog tjent længe og troligen. Hun kommer til Rigdom

dom derved, og blir en stor Frue, og jeg forsikrer, at hun blir taknemmelig.

Leonora. - Hvad? Har J overlagt med hinanden at narre mig?

Magdelone. Det være langt fra, smukke Frøken! det er, min Tro, i alle Maader, som jeg siger.

Pernille. Frøkenen maa gjerne straffe mig, dersom Hun finder ringeste Usandfærdighed i mine Ord.

Leonora. Han hedder Leander, siger du?

Pernille. Ja.

Leonora. Han boer i dette Hus, lige over for?

Pernille. Ja, men han er ellers boende paa Landet.

Leonora. Men hvad er det for en Ring, som du bærer paa Fingereu?

Pernille. Den Ring fik jeg af ham i Dag.

Leonora. Ach hold mig! jeg daaner!

Magdelone. Tænkte jeg ikke vel, Pernille! at det vilde saa gaae. Men hvorfor lægger Frøkenen dette saa meget paa Hjerte? Det er jo naturligt, at et Menneske søger at gjøre sin Lykke.

Leonora til den anden Side. Ja det er hans Ring, hvor utrolig Historien er, saa er det dog, som de siger. Ach! om jeg var den største Misdaeder, kunde Himmelen ikke straffe mig højere. Hvo kan fæste sin Lid paa Nogens Løfte meer. Hvo kan

dømme af Ens udvortes Bæsen og Gebærder, hvad der boer i Hjertet? Jeg har vægret mig længe for at begive mig i Ægtestand. Jeg har afslaaet adskillige anseelige Partier. Ingen har staaet mig an, uden denne Leander, som jeg nu befinder at overgaae Alt, hvad som kan opregnes, udi Liderlighed. Hvad skal jeg gjøre, hvordan skal jeg hevne mig? Forræderiet er saa stort, at jeg kan ikke hitte paa nogen tilstrækkelig Hevn. Ach ulyksalige Leonora! i en ulyksalig Tid for dig, kom den Person i din Faders Hus, i en ulyksalig Tid kom du til Byen at høre saadant! Dog, hvad siger jeg? Hvad klager jeg? Hvi kalder jeg det en ulyksalig Tid? Det maa heller kaldes den lykkeligste Dag for mig min hele Livstid, paa hvilken saadan Forræderi er bleven aabenbaret, og jeg undgaaer derved at falde i det liderligste Menneskes Hænder. Hør Pernille! den Person, som elsker dig, er just den samme, som var forlovet med mig.

Pernille. Ach velbaarne Frøken! Hun overile sig ikke! Hun kan tage Fejl. Hvoraf kan Hun vide det?

Leonora. Jo Pernille! her er mere end eet Bevis. Han har selv sagt mig, at han nylig har kjøbt dette Hus, her lige over, hvor vi skulde holde til, naar vi vare udi Byen. Han er ellers boende paa Landet, han hedder Leander, og her kjender jeg til Overflod hans Ring. Per:

Pernille. Ach! - jeg døer af Angst og Forstræk-
felse.

Leonora. Og jeg af Hevngjerrighed og For-
bittrelse.

Pernille. Ach Frøken! tag mit Liv fra mig.

Leonora. Al mit Livs Belfærd bestaaer i dit
Livs Conservation; thi jeg kan ikke hævnnes paa an-
den Maade, uden han til Straf faaer min Tjene-
stepige.

Pernille. Men hvor kom Frøkenen til at blive
forlovet med ham.

Leonora. Han kom for 6 Uger siden at slutte
et Kjøb med min Fader. Der blev han forlibt i
mig, og begjærede mig til Ægte. Jeg har ingen
Stadighed til at fortælle dig Resten; thi mit hele
Legem brænder af Begjærlighed til Hævn. Jeg rej-
ser strax til vor Lystgaard igjen.

Pernille. Og jeg rejser med. Gid jeg aldrig
var kommen til Byen, at jeg saadant skulde berøve
min Jomfru.

Leonora. Hør Pernille! hvis du har nogen
Æstime og Kjærlighed for mig, saa bliv ved at fuld-
føre Comedien, og lad dig ikke mærke, at jeg har
været her, og talt med dig. Hvis du ikke spiller
din Rolle, som du har begyndt, faaer du mig aldrig
mere at see; thi jeg døer, hvis jeg ikke bliver hæv-
net, og jeg kan ikke blive hævnet paa anden Maade.

Pernille. Ach! Ach Frøken! Er det muligt?
at = =

Magdelone. Gjør du Taasse, som Frøkenen forlanger, saa blir hun høynet, du blir en stor Frue, og jeg faaer de Penge, som mig er lovet.

Leonora. Jeg siger dig endnu eengang, Pernille! at al min Belfærd bestaaer derudi, at du spiller din Rolle vel; du bliver i visse Maader lykkelig derved, efterdi han har store Midler.

Pernille. Ja det er sandt. Han kan sagte være god nok til mig. Efterdi Jomfruen vil saa have det, saa skal jeg, min Tro, spille Comedien, det bedste jeg har lært.

Leonora. Gaf du kun ind, og efterlev trolig, hvad jeg har befalet dig. Jeg gaaer hen til en god Ven, som skal rejse med mig til vor Lystgaard.

(De gaaer ind.)

Syvende Scene.

Leonora. Leander.

Leonora. Saa stor som min Kjerlighed var, saa heftig er min Forbittrelse.

Leander taler til Henrich udenfor. Som jeg siger, Henrich! Nu gaaer jeg lidt til Side.

Leonora. Den, som jeg tilforn elskede som min egen Sjæl, hader jeg nu mest af alle Mennesker paa Jorden. Men hvo er det, som taler? Ach Himmel! der kommer den Forræder! Leander

Leander. Er det ikke Leonora? Ej! gaaer Hun bort! Er Hun saa bange for mig, dydige Frøken?

Leonora vender sig om. Velbaarne Junker! hvor skulde jeg eller Nogen være dydig? Han har jo sluget al Dyd op, saa der er intet tilbage for Andre.

Leander. Ha, ha, ha, kydske Lucretia!

Leonora. Ha, ha, ha, kydske Joseph!

Leander. Jeg admirerer Hende, Frøken!

Leonora. Der er ikke saadan Junker til, som Han!

Leander. Kjender Hun dette Portrait, dydige Frøken?

Leonora. Nej, ikke i Hans Hænder.

Leander slængende Portraitet til hende. See der har Hun det tilbage!

Leonora. Kjender dydige Junker, dette Portrait?

Leander. Jo desværre!

Leonora. See! der ligger det!

Leander. Der ligger den Tobaksdaase, Hun forærede mig.

Leonora. Der ligger Hans lumpne Armbaand.

Leander. Der ligger Hendes lumpne Stof med Guldknap.

Leonora. Og der ligger Hans lumpne Ørenringe.

Leander spottende. Der ligger den Hulskab og Troskab, I gav mig. Leo-

gel, og han blir Velbaaren. Jeg vil dog holde gode Miner formedelt de 50 Rdlr, han lovede mig. Det kan ogsaa hende sig, at jeg kan faae en Finger i Soddet med; thi den Kiselinke, som han faaer, la'r sig aldrig nøje med een Mand. Havde jeg fat paa den gamle Kone, skulde jeg bestikke hende at rose mig for Jomfruen. Jeg vil see igjennem Port-hullet, om jeg blir hende ikke vaer.

Niende Scene.

Henrich. Arv.

Henrich. Hvor Pokker blev Arv? Nu har jeg ham nødig. Men see! staaer han ikke der, og vil lure sig ind i Huset. Ach! jeg maa blive gal.
(Lifter sig sagte til ham, og trækker ham tilbage efter Haaret.)

Arv. A = = = = =

Henrich. Vil din Hund holde din Næse herfra.

Arv. Hvad Ondt gjør jeg? Henrich!

Henrich. Fort herfra, siger jeg.

Arv. Maa jeg ikke staae paa Gaden?

Henrich. Men ikke ved dette Hus; hvis jeg fornemmer, at du kaster kun dit Dje paa Huset, skal jeg lade dig hænge udenfor Binduerne, Andre til Skrak og Exempel.

Arv. Det har du ingen Magt til.

Henrich. Ha, ha! en Mand paa en halv Tønde Guld, som jeg, skulde ikke have Magt til at lade hænge en Gaardekarl.

Arv.

Arv. Om du blev Mand paa en hel Tønde Guld, est du dog kun af Geburt en Lækej. Der er Forskiel mellem en rig Mand og en fornemme Mand.

Henrich. Aldeles ingen Forskiel. Jeg sætter, at jeg er Fuldmægtig hos en stor Herre, jeg er da kun en ringe Person mod ham; men om jeg nu filouterer ham fra alt hans Gods, blir jeg strax fornemmere end han, skjønt han beholder sin forrige Titul, og jeg hedder kun slet og ret Henrich, som tilforn.

Arv. Ja seer du vel, saa blir du derfor ikke fornem.

Henrich. Jo vist; thi naar jeg og min Herre siden kom i Vertskab sammen, saa gav Verten vel Herren det fornemmeste Sæde, men mig den mægtigste Stol. Naar en Kapun skulde deles, fik Herren det første Stykke, men enten af Halsen eller Ryggen, men jeg med de sidste fik Brystet, saa Herren fik Complimenter for sin Titels Skyld, men jeg solid Vre formedelst mit Gods, og fordi jeg kunde tractere Verten dobbelt igjen. Jeg tjente, førend jeg kom til Monsr. Leander, hos en fornemme Mand, som var kommen til agters. Den samme, erindrer jeg, blev engang inviteret paa Caffe paa et Sted, hvor ogsaa var en rig Kjeldermand. Man syntes at gjøre min Herre mest Vre, og skjønkede først for ham, men det var for at forsøge paa hans Skaal,

om

om Caffeen havde sat sig; thi Kjeldermanden fik altid den sidste Koppe, men den bedste. Aarsagen var let at fatte; thi naar Verten kom til min Herre igjen, fik han kun en Prise Tobak, men hos Kjeldermanden et got Maaltid. Du møder 2 Personer sammen, Arv! den ene siddende i en Vogn, og den anden traskende udi Skarnet til Fods, skjøndt paa den Agendes højre Haand. Hvilken synes dig at være fornemst af de to.

Arv. Den som ager.

Henrich. Det mener jeg og, skjøndt Fodgjængerren gaaer sverst; skal man derfor kalde den mest fornem, der nyder grundigst Ære, er en rig Handværksmand altid fornemmere end en fattig Signør. Den eene er titulair fornem og den anden virkelig. Derfor, Arv! om jeg faaer flere Penge med denne Jomfru, end min Herre har, saa blir jeg virkelig fornemmere end han, derfor maa du og andre tractere mig paa anden Fod herefter.

Arv. Jeg kan dog ikke faae det i mit Hoved.

Henrich. Hør Arv! om jeg vil give dig 20 Rdlr. meer i Løn end Leander, hvem vil du da helst tjene hos?

Arv. Da vil jeg helst tjene hos dig.

Henrich. Der blir endelig ikke af, Arv! men jeg siger kun for Exempels Skyld. Vil du holde dine Dine fra Huset, Knegt! fort ind, her er ad-
skil-

Skiligt at forrette. (Støder Arø ind.) Det er galt nok, naar man gifter sig med saadan rig Coquette, man maa søje hende i Begyndelsen, og holde aaben Vord det første Aar; men naar jeg bli'r lidt gammel i Sadelen, tar jeg Skildtet ind, og min gode Frue skal siden dandse efter min Pibe. Jeg maa stille mig ydmyg og søjelig an i Førstningen, indtil jeg faaer Pengene udi Hænderne; siden skal det ikke gaae hende bedre end andre slige Damer, der gifter sig paa den Maade. (Saaer ind.)

T r e d i e A c t.

Første Scene.

Leonora. Magdelone.

Leonora. Saa det er gandske klappet og klart Magdelone?

Magdelone. Ja de ere alt Egtefolk, som Ingen kan skille fra hinanden.

Leonora. Og du saae selv, at de bleve sammenviede?

Magdelone. Ja! med disse mine Dine. Men der vil blive et Fandens Hus, naar han fornemmer, at det er en Tjenestepige, han har faaet.

Leonora. Det vil ikke sige. Hvis hans Midler ikke var, saa var hun endnu den liderlige Karl
alt

alt for god; men jeg kan tænke, at det er en hel Hob for saadan fattig Tjenestepige at blive en fornemme Frue. Men hvor er Leander nu?

Magdelone. Han tog Afsted strax efter Vies- sen, og lovede at komme igjen mod Aftenen at føre sin Brud bort.

Leonora. Ha ha ha! See, at du kan skaffe mig Pernille herud.

Magdelone. Ja jeg skal strax bringe hende hid. Men jeg haaber, Frøkenen holder hende til at blive ved sit Løfte. Thi hun har forsikkret mig om 400 Rigsdaler for min Umag.

Leonora. Hun skal nok holde sit Løfte.

Magdelone. Nu gaaer jeg ind at hente hende.

Leonora. Har jeg lidet Spot og Fortræd, saa har jeg og faaet en anseelig Hævn. Han skamte sig ikke engang ved sin Gjerning, da han taledes med mig, men foragtede og beloe mig ovenikjøbet. Det er jo den største Grad af Lidelighed, et Menneske kan forfalde til. Nu veed jeg ikke, paa hvad Fod jeg skal tractere Pernille. Jeg faaer vel kalde hende Frue. Thi den første Bog saadanne Tøster læser, naar de ere komne i Velstand og Højhed, er Rangforordningen. Men der kommer hun.

Anden Scene.

Leonora. Pernille Magdelone.

Leonora. Jeg maa dog forsøge først, om hun er bleven storagtig. Nu Pernille! hvor gaaer det? (Pernille seer surt, og svarer intet.) Hvorledes er Sagerne avanceret min kjære Frue?

Pernille. Ach jeg takker Frøkenen for Efterspørgsel; Vi ere alt ægteviiede Folk. Om en halv Time kommer han og henter mig bort til al sin Herlighed.

Leonora. Nu, det er mig kjært, jeg gratulerer.

Pernille. Men har Frøkenen været paa Lystgaarden imidlertid?

Leonora. Nej jeg betænkte mig. Jeg lod en Expres gaae til min Fader for at faae ham des hastigere hid; jeg troer nok, at han vil være her dette Øjeblik.

Magdelone. Men jeg er bange, at naar han faaer Sammenhængen at vide, at han løber fra dig, Pernille!

Pernille. Naar Frøkenen kalder mig Frue, saa kan du ogsaa vænne din Mund dertil, Magdelone! Nu er jeg kommen i den Stand; enten han løber bort eller ej, saa er jeg dog virkelig viet til ham.

Leonora. Hvor vil han løbe hen — Han har jo sit faste Gods — Han skal nok holde Trop.

Pernille.

Pernille. Men det er nu at tage i Betænkning, om jeg skal lade ham vide min Tilstand i Aften, førend jeg gaaer til Sengs med ham.

Leonora. Det maa skee, ligesom min Fader finder for godt. Han vil være her i et Øjeblik; lad os gaae ind saa længe. (De gaae.)

Tredie Scene.

Leander. Henrich.

Leander. Jeg blues dog ved, Herre! naar jeg tænker derpaa, hvorvel jeg har gjort det efter Herrens Ordre.

Leander. Tro mig, Henrich! at det er den største Tjeneste, du nogen Tid har gjort mig.

Henrich. Men det var dog Herrens forlovede Brud.

Leander. Just derfor vilde jeg have hende straffet. Havde jeg ikke faaet Hævn paa hende selv, saa havde jeg forgrebet mig paa hendes Fa'r, som har villet binde mig et Menneske paa Vermene af den Natur.

Henrich. Men har hun virkelig Midler?

Leander. Hun har store Midler efter sin Moder alene, som hendes Fader ikke kan forholde hende. Men jeg kan vidne for Himmelen, at jeg saae ikke efter hendes Velstand, men alene hendes Person. Dersom du havde seet, Henrich! med hvilken

Gr-

Verbarhed hun førte sig op i sin Faders Hus, da jeg var der, skulde du have villet forsvoret, at hun var af den Natur.

Henrich. Det er ikke at beskrive, hvordan de Fruentimmer kan forstille sig. Men jeg skal nok holde hende i Tøilen, naar jeg blir lidt gammel i Sadelen. Jeg skjælver, naar jeg tænker paa hendes Fa'r. Jeg er bange, at han lægger Haand paa mig, og lader mig arrestere.

Leander. Det har ingen Fare. Jeg taler først med Seigr. Jeronimus og besværges mig over hans Datters hæslige Opførsel; derpaa skal du komme ind i dine Lacejklæder, og fortælle ham hele Historien. Enten blir han da ophidset mod dig, og vil hevne sig, saa skal jeg tage dig i Forsvar som en ærlig Mand, eller han slaaer Haanden af sin Datter, og lar hende løbe, hvilket er troligst; saa beholder hun dog sin Mødrene-Arv. Men hvorledes kom du fra hende igjen?

Henrich. Da Bielsen var skeet, tog jeg Afsked for en Times Tid, og lovede mod Aften at komme igjen for at bringe hende til mit Hus. Det var med stor Nøje, at hun vilde give mig saa lang Tid; thi hun er saa forliebt som en Rotte, og jeg troer, at hun tæller hvert Minut, medens jeg er borte.

Leander. Ach det er en forkræffelig Historie. Efterkommerne vil holde det for en Fabel. Men

der

der seer jeg Seigr. Jeronimus komme, løb du ind og ifør dig dine Lakejklæder, indtil jeg har dig nødig.

Fjerde Scene.

Jeronimus. Leander.

Jeronimus. Min Datter lader mig ved en Erpres vide, at jeg maa strax komme til Byen. Jeg kan ikke begribe, hvad det vil sige. Mon hun er bange, at hun ikke tidlig nok skal komme i Brudeseng? Men der seer jeg Monsiør Leander. Hans Tjener, min kjære Svigersøn! vi to vil nok een Vej. Har han talt med min Datter siden hun kom til Byen?

Leander. Ja jeg har.

Jeronimus. Men hvorfor skikker hun Erpres efter mig?

Leander. Det maa hun vide. Hun maa have noget at aabenbare sin Fader, som ligger hende paa Hjertet.

Jeronimus. Det er meget. Skulle I ikke vide det?

Leander. Nej vi har kun talt meget kort sammen.

Jeronimus. I fik vel ikke Stunder at tale meget sammen for Kyssen. Det er og en evig Slikken med Jer forlibte Folk.

Leander.

Leander. Nej det gif dog derne Gang temmelig lovlig til.

Jeronimus. Ja jeg troer det nok. Havde jeg kun hundrede Daler for hvert Kys, J har faaet, siden hun kom til Byen, saa var jeg en rig Mand.

Leander. Sliig ikke det Seignr. Jeronimus!

Jeronimus. Men ret Alvor! Hvorfor skikke de hun Bud efter mig?

Leander. Det er mig min Tro gandske uvit- terligt.

Jeronimus. Det er noget Skalkeri, som J har overlagt med hinanden, men jeg faaer nok at vide det, naar jeg taler med hende selv.

Leander. Det tvivler jeg ikke paa.

Jeronimus. J er maaskee bange, at J skal ikke tidlig nok komme i Brudeseng?

Leander. Jeg min Tro ikke; om hun længes saa meget derefter, det skal jeg lade være usagt.

Jeronimus. Jeg troer det nok, ligesom J i alle Maader er ikke ligesaa forlibt, som hun. Ha ha ha, kom lar os gaae ind.

Leander. Jeg har i det Hus ikke at bestille.

Jeronimus. Ej nu er ikke Tid at skjemte, Af- tenen er forhaanden. Kom lar os gaae ind. J har noget Pudseri fore. Ha ha ha! Men alting har sin Tid.

Leander

Leander. J faaer virkelig en forbandet Hob Pudseri at høre, naar J taler med hende selv.

Jeronimus. Jeg troer ikke, at hun har illet med Bielsen førend jeg kom.

Leander. Jo hun har min Tro.

Jeronimus. Ej det, vilde jeg min Tro dog ikke, Fulde været sket. Det er jo forbandet hidsig at gaae til Verks. J kunde jo have biet til jeg kom.

Leander. Taler J til mig? Jeg har min Tro ingen Del derudi.

Jeronimus. Hvad Pokker er det for Harcellering?

Leander. Er der noget harcelleret, saa er det alene paa hendes Side.

Jeronimus. J siger jo først, at J har kun talet gandske kort med hende, og nu siger J, at ==

Leander. Ja det er sandt, det var gandske kort, men desmere kjærligt; thi de sidste Ord, jeg havde den Ære at sige hende, var disse: Gaf Fanden i Bold, dit Skarn!

Jeronimus. Hvad Pokker er dette, Svigersøn! man kan jo blive gal over saadan Tale?

Leander. Min Herre! det Ord Svigersøn skurrer forbandet i mit Øre. Forskaan mig for den Titul.

Jeronimus. Hvad? har J ikke begjæret min Datter?

Leander. Jo det nægter jeg ikke.

Jeronimus. Er J ikke bleven forlovet med hende?

Leander. Det nægter jeg heller ikke.

Jeronimus. Er J da ikke min Svigersøn?

Leander. Det nægter jeg aldeles.

Jeronimus. J kan Fanden ikke nægte det. Vil J gaae derfra, saa skal jeg spille med Jer, saa længe J har en Skilling i Pungen.

Leander. J kommer tilfort, Seignr. Jeronimus! J taber Sagen. Den er alt tabt.

Jeronimus. Hvorledes skulde jeg tabe den Sag?

Leander. Det faaer J at høre, naar J taler med Jer Datter.

Jeronimus. Jeg mærker nok, at der er kommen Misforstand imellem Jer.

Leander. Ja det er vist ongeføhr saa.

Jeronimus. Men hvori bestaaer den Misforstand?

Leander. Min Herre! jeg vil ikke forekomme Hans Datter i at fortælle det. J faaer tilstrækkelig Underretning af hende selv.

Jeronimus. Det skal jeg strax faae at vide, men jeg er vis paa, at min Datter ikke har givet Anledning dertil; thi — jeg skulde ikke rose mit eget Varn — hun er alt for sagtmodig og dydig dertil.

Le:

Leander. Hun er Dyden selv!

Jeronimus. Hvad Fanden er det for Capricer, Svigersøn!

Leaneer. Monsieur, jeg beder, Han forskaaner mig for . . .

Jeronimus. Hvad Pokker er dog dette? Jeg maa strax ind for at hjælpes af Drømmen.

Femte Scene.

Leander alene.

Jeg vil, at hun skal aabenbare Historien for ham selv; thi den kan dog ikke længe dølges. Han gir hende et Par Dressigen, og lar hende løbe med hendes Lasej; thi der er ikke andet ved at gjøre. For mig maa han ellers gjøre, hvad ham lyster, nok er det, at jeg har faaet en anseelig Hævn. Nu vil jeg ind og holde Henrich i Beredskab; thi dersom hun har ikke aabenbaret det, skal han. Ach havde jeg ikke elsket hende saa højt, saa havde min Hævnjærighed ikke været saa stor. (Gaaer ind)

Sjette Scene.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus. Nej kom kun herud, at vi kan tale i Cenrum sammen; men jeg seer, han er alt borte.

Leonora. Hvem er borte?

Jeronimus. Leander.

Leonora. Det troer jeg nok; hans onde Samvittighed tillader ham ikke at lie.

Jeronimus. Hvad Pokker er dette for Misforstand, som er kommen Jer imellem? Han blir vred, naar jeg kalder ham Svigersøn. Han vil ikke sige mig Aarsagen selv, men har viset mig hen til dig for at faae Oplysning i denne Sag.

Leonora. Han skammer sig ved sin Misgjerning, og derfor vil heller, at jeg skal sige det.

Jeronimus. Jeg kunde ikke mærke andet, end han havde en god Samvittighed, og tillagde dig Skylden.

Leonora. Historien er denne: Da jeg kommer til Byen, finder jeg Pernille meget stadselig oppudset. Jeg blir forskrækket derved, og spør om Aarsagen. Da bekjender hun for mig, at Leander har gjort Elskov til hende i Formiddag, og lovet hende Egteskab. Men jeg kunde ikke troe det, førend Historien blev stadfæstet af den gamle Magdelone, som boer i vor Baggaard, og jeg saae paa Pernilles Finger Leanders Ring, som jeg kjendte igjen.

Jeronimus. Ej kan det være muligt, at en Herre af hans Stand og Vilkaar har villet tage en Tjenestepige?

Leonora. Han har ikke alene villet tage hende, men er virkelig viet til hende. Men han veed end-

nu

nu ikke, at hun er en Tjenestepige; thi som hun havde mine Klæder og Mobilier i Hænder, har han bildt sig ind, at det var en rig Gomsfru.

Jeronimus. Det er den forkræffeligeste Historie, jeg har hørt min Livstid. Men har du kunnet mærke saadan Liderlighed tilforn?

Leonora. Hvis jeg havde mærket saadant, havde jeg ikke bundet mig til ham. Jeg saavel som min Fader har holdt ham for en ærlig og fornuftig Cavalieer, og vi kunde ikke fatte andre Tanker om ham af den Conduite, han førte i vort Hus.

Jeronimus. Det er sandt. Jeg var gandske forliebt i hans Dyder.

Leonora. Saaledes kan Folk forstille sig! Men han er bleven tilstrækkelig straffet; thi naar det blir kundbar, at hans Brud er en Tjenestepige, bliver han Fabel over det hele Land.

Jeronimus. Ingen Straf er saa stor, han har jo fortjent den større.

Leonora. Jeg har selv arbejdet paa at befordre dette Egtteskab mellem ham og Vernille.

Jeronimus. Du har gjort ret, min Datter!

Leonora. Thi hvis jeg ikke havde faaet den Hævn, havde jeg dødt af Sorg og Forbittrelse. Men nu gir jeg mig tilfreds, og takker Himmelen, der har befriet mig fra at falde udi saadan liderlig Persons Hænder.

Je-

Jeronimus. Men der seer jeg, han kommer ud af Huset, jeg vil hen og afmale ham hans Dyder.

Leonora. Og jeg gaaer ind saalænge; thi jeg kan ikke taale at see ham for mine Dine.

(Hun gaaer ind.)

Syvende Scene.

Jeronimus. Leander.

Jeronimus. Velkommen igjen Monsieur! nu har jeg faaet Historien at vide.

Leander. Er det ikke en skøn Historie?

Jeronimus. Jo Monsieur! jeg hører, at I er gandske uskylbig.

Leander. Ja hvad andet.

Jeronimus. Det er en liberlig Gjerning.

Leander. Jeg condolerer Ham, som er hendes Fader.

Jeronimus. Og jeg gratulerer mig, at det er saa gaaet.

Leander tagende paa Hatten. Profit die Mahlzeit!

Jeronimus tagende ogsaa paa Hatten. Jeg maa sige til ham Profit die Mahlzeit. I er en fed Karl Monsieur!

Leander. Hvordan jeg er, saa var jeg for god for Hans Datter, og om der er ringeste generøse Blodsdraabe i Jer, saa maa I tilstaae mig det samme, om I ellers har hørt Historien.

Jer

Jeronimus. Jo jeg har hørt Historien. Men Nachspillet blir det artigste.

Leander. Ja det er sandt. Nachspillet blir det artigste.

Jeronimus. Da I intet Neb har at henge Jer udi, vil jeg laane Jer et, men med Condition, at I slyer mig det igjen, naar I har brugt det.

Leander. Bilder I jer ind, at det er en Forlis for mig, og at jeg hænger mig af Sorg, fordi jeg fik ikke Jer Datter. Nej, tverimod jeg glæder mig derover.

Jeronimus. Jeg tvivler ikke derpaa nu mere, efterdi jeg har lært at kjende Jer Liderlighed.

Leander. I er selv liderlig, som er hendes Forsvar. Hvad jeg har gjort, det har jeg gjort for at hævne mig, og al Verden vil sige, at jeg har gjort Ret.

Jeronimus. Hvad Ondt havde da min Datter gjort?

Leander. Intet, intet! Det er jo kun en Bagatelle, at bryde sit Løfte og gifte sig med en andens Dreng.

Jeronimus. Sid du faae en Ulykke din Spilfugl! Det kalder jeg den højeste Grad af Liderlighed, først at bedrive en Misgjerning, og siden at tillægge en ærlig Jomfru det, han selv har gjort. Sy for tusind Djævole! I er ikke værd at leve.

Le:

Leander. Jer dydige Datter har lagt dette til sine andre Misgjerninger, at hun har faaet sin Fader til at løbe med Limstangen.

Jeronimus. Det er Løgn i Jer Hals! Jeg siger, at I er virkelig gift med min Pige Pernille, og at I forlovede Jer med hende i Formiddag.

Leander. Ha! ha! hvilken Bornaese de har sat paa den gamle Mand derinde! Men det er kun Galgenfrist (sagte) jeg skal strax hjælpe Jer af Drømmen. Henrich og Arv! kommer herud!

Attende Scene.

Leander. Henrich. Jeronimus. Arv.

Leander til Henrich. Henrich! her er din Svigerfar, som du maa insinuere dig hos.

Henrich paa Knaa. Ach gunstige Hr. Svigerfar!
Jeg = = =

Jeronimus. Hen i Daarekisten din Hund! er jeg din Svigerfar?

Henrich. Jeg er kun en ringe Tjener, og derfor vil blive ham deslydigere Svigersøn.

Jeronimus. See der Kammerat! der har du 8 Skilling, gaa fra mig. Jeg altereres ved at tale med galne Folk. Jeg har nok i mit Hoved alligevel.

Henrich. Ach jeg beder ydmygst om Forladelse.

Jeronimus. Bed vor Herre om Forladelse,

der

der har straffet dig paa Forstanden. Du har intet Ondt gjort mig, det jeg veed.

Henrich. Jo jeg har gjort noget, som vil opvække Ham til Brede; men enhver ærlig Karl, der havde været saa fristet, som jeg, havde gjort det samme.

Jeronimus. Jo jeg kan nok mærke, at du har fristelser; jeg ynker dig og vil have alle saadanne vankelmødige Mennesker i mine Bønner.

Henrich. Jeg fattes, min Ero, intet paa Forstanden, men = = =

Jeronimus. Dig fattes intet paa Forstanden, men du har nogle Svin paa Skoven. Jeg er kommen her ind i Byen i Dag ligesom i en Daarekiste. Gaf fra mig Menneske! Der har du 8 Skilling.

Henrich. Det er alt for slet Udstyr med sin eneste Datter.

Jeronimus. Hvor Hjernen løber om paa det stakkels Menneske. Himlen være med dig, ung Karl. Gaf hen og hold Snak med den Cavalleer, der staaer. Han er heller ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Det er min Herre; han tar mig nok i Forsvar.

Jeronimus til Leander. Er det Jer Tjener?

Leander. Ja det er min Tjener; han fattes slet intet paa Forstanden.

Jeronimus. Det er mig kjært, at I holder ham
ham

ham for at være klog. Nu mærker jeg, at den Misgjerning I har gjort, er bedrevet udi Raseri; thi intet andet kan undskylde Jer.

Leander. Hvor gal han er, saa er han dog, ved sin Forstand, bleven Jer Svigersøn.

Jeronimus. Det saa! Det blir alt bedre og bedre. Adieu I kloge Mænd allesammen.

(Han vil gaae, men Arv gaaer efter, holdende paa ham.)

Arv. Ach gunstige Herre! jeg vil bede om en Ting.

Jeronimus. Hvad vil du?

Arv. At Henrich maa holdes til at betale mig de 50 Rdlr., han har lovet mig.

Jeronimus. Hjertelig gjerne. Betaler til denne Slynge tusinde Rixdaler, om I vil, I andre Skabhalse!

Leander. Hør min kjære Seignr. Jeronimus! jeg undskylder Eders Adfærd og underlige Lader; thi Historien, som er passeret, er saa særdeles, at den kan forvirre den stærkeste Hjerne. Jeg var i samme Tilstand som Han, da jeg først fik det at vide. Hav Taalmodighed at høre Historien udi kort Begreb, og døm saa siden, om jeg har gjort Uret eller ej.

Jeronimus. Jeg kan sagte høre Historien. Nu hvad er det?

Leander. Jer Datter beskylder mig jo for at have brudt mit Løfte, lovet hendes Pige Egtteskab i
For-

Formiddag, og ladet mig siden i Eftermiddag vie til hende; naar jeg nu kan bevise, at jeg ikke har været tre Timer i Byen, vil I da troe det, som Jer Datter tillægger mig?

Jeronimus. Naar I kan bevise det, saa faaer Jeg vel at troe Jer. Men det er just Knuden at bevise det.

Leander. Holder Han ikke Monsieur Leonard for en ærlig og sandbru Mand?

Jeronimus. Jo, han er en brav Mand, og desforuden min gode Ven.

Leander. Arv! spring hen til Monsieur Leonard, og bed ham i Djeblikket at komme til mig. (Arv gaar.) Monsieur Leonard skal kunne ved sin Eed bekræfte, at jeg udi en Maaned ikke har været i Byen, førend Klokken 2 i Eftermiddag.

Jeronimus. Er Monsieur Leonard bekræfte det, saa veed jeg ikke, hvad jeg skal sige.

Leander. Hav Taalmodighed, til han kommer, og hør videre Historien; denne Tjener havde mine Klæder og Sager i min Graværelse under Hænderne, og af lutter Raadhed, som han gjør Eed paa, førte sig op i min Equipage for at agere en fornemme Mand. Jer Datter, som nogle Dage har været i Byen = = =

Jeronimus. Jeg veed ikke, om hun er kommen i Dag, eller for nogle Dage siden; thi hun er rejst
hid

hid fra Hovedgaarden, og jeg kom i Dag, til bestemte Tid, fra min Lystgaard.

Leander. Jo, Hr. Jeronimus! hun har været her, til hendes Ulykke, nogle Dage. Hun har seet denne min Tjener nogle Gange i sin Stads, og forlibet sig i ham.

Henrich. Jeg kan sværge, at det var noget, som jeg aldrig tænkte paa. Men hun gav mig selv Anledning, og satte en gammel Koblerke ud paa mig, som støvneede mig til hende i Formiddag, hvor vi forlovede os sammen, og bleve copulerede i Eftermiddag. Det er just Aarsagen, hvorfor jeg faldt i Kne, og bad om Forladelse.

Leander. Han skal befinde, Hr. Jeronimus, at Sagen er saaledes.

Jeronimus. Alt det, I fortæller om hende, fortæller hun om Jer.

Leander. Det gaaer saa gjerne til, naar En har bedrevet en Misgjerning, søger den at skyde den paa en anden. En ond Samvittighed og Frygt for hendes Faders Fortørnelse har bragt hende til at forvende Historien saaledes.

Niende Scene.

Leonard. Jeronimus. Leander. Henrich. Arb.

Leonard. Nu hvad Nyt? See! her finder jeg ogsaa Seignr. Jeronimus. Velkommen til Byen!

Je-

Jeronimus. Min kjære Hr. Leonard! Han er en ærlig Mand, som jeg haaber siger Sanden. Vi har havt Bud efter Ham for at faae Oplysning i en Sag.

Leonard. Hvad er det for en Sag?

Jeronimus. Jeg vilde vide af Ham, naar Monsieur Leander kom til Byen?

Leonard. Ha ha ha! Der kan jo Ingen bedre sige det, end Monsieur Leander selv. Kan Du ikke selv erindre, Monfrere! naar vi kom til Byen?

Leander. Jeg kan nok erindre det, men jeg staaer ikke til Eroende: sig ubesværgt, Monfrere! har vi været nogle Dage i Byen, eller kom vi først i Dag?

Leonard. Hvad Doffer er det for Spørgsmaal! I veed jo vel, at vi kom i Dag!

Leander. Kom vi i Formiddag eller i Eftermiddag?

Leonard. Der var Formiddag for os, efterdi vi ingen Mad havde faaet, men ellers var Klokken To. Men hvad tjener slige Spørgsmaal til?

Leander. De tjener til at afvise den hæsligste Skamstok, som nogen ærlig Mand kan sættes paa. Historien er denne —

Jeronimus. Min Herre! repeteer ikke Historien oftere for mig. Jeg har nok. Jeg troer Manden paa hans Ord.

Leo:

Leonard. Monfrere Leander og jeg har været 8 Dage sammen paa Landet, og vi kom til Byen i Dag Klokken 2. Det er noget, som jeg med min Eed vil bekræfte, og om det ikke kan hjælpe, oplyse ved flere Vidner.

Jeronimus. Min Herre! Jeg holder Ham for en af de sandrueste Mænd jeg kjender. Her behøves ingen Eed og andre Vidnesbyrd. Jeg mærker, at min Datter har løjet, og at, eftersom hun er mægtig til at gjøre saadant, at hun ogsaa har kunnet forfalde til andet.

Leander. Vil I kun herefter agte bedre, hvad Jer Mund siger. Er jeg nu gal? Er jeg et Skarn? Er jeg liderlig? Da jeg kom til Byen, var alt denne hæslige Forlovelse skeet. Jeg kræver Himmelen til Vidne, med hvilken Sorg og Forbittrelse mit Hjerte blev bespændt, da jeg hørte, der var intet andet Middel for mig til Hævn, end at lade min Tjener fare fork i denne Sag.

Jeronimus. Ach ach! I kunde dog, for min Skyld, have hindret hende at gjøre saadant skammeligt Parti, omendstjøndt I selv havde Marsag at forlade hende.

Leander. Min Herre! det er kun en ringe Tjener, men han er hende alt for god.

Henrich. Ach min kjære Svigerfar! forlad hende det, og tag os begge til Naade!

Jee

Jeronimus. Jeg skal lade hende indspærre, og dig hænge.

Leander. J skal ikke rykke eet Håar af hans Hoved.

Jeronimus. Nej, men jeg skal lade rykke hele Hovedet af paa eengang.

Leander. Han har intet Ondt gjort, him har forført ham.

Henrich. Enhver er jo Tyv i sin Næring. Her er dog Lands Lov og Ret.

Jeronimus. Ja, det er sandt, men til din Ulykke.

Henrich. J kan dog ikke forholde hende sin Mødernearv.

Jeronimus. Som jeg siger. J Morgen skal du være hængt.

Leander. Det skal vi trækkes om; jeg skal lade Jer stevne for det første, der har villet binde mig saadant vanskabt Fruentimmer paa Vermene. Kom Monfrere Leonard! ind til mit, saa skal jeg fortælle Dig hele Historien.

(De gaaer ind.)

Tiende Scene.

Jeronimus. Leonora.

Jeronimus bankende paa sit Hus. Hej! lad Leonora komme ud alene. Jeg vil først give hende min Forbandelse, og siden lade hende indspærre.

Leo-

Leonora. Nu hjerte Papa! har han bekjendt?

Jeronimus. Kom hid, lad mig vrie Halsen om paa Dig, din Misbæderiske!

Leonora. Ach Himmel! hvad er nu paa Færde, Papa?

Jeronimus. Papa, Papa! er jeg din Papa. En af vore Porthunde, Soldan eller Fairfax, maa have gjort dig, thi du est intet Menneſke. (Hun græder.) Gid Du faae Skam, din stemme Skjæge, med Din Erokdils-Graad! Jeg ſkal lade dig ſætte i et Bur, til Spectakel for alle Menneſker! og lade mine Tjenestefolk tage Penge for at lade Dig ſee.

Leonora. Ach! jeg kan ikke meer. I maa vide, at om jeg tusind Gange er Jer Datter, ſaa ſtrækker Jer Myndighed ikke ſig ſaavidt. Slige Ord er ſtørre, end en Herre kunde tale til ſin Slavinde.

Jeronimus. Gja, tør Du endnu pukke?

Leonora. Hvad har jeg gjort! Jeg trodſet Jer og alle Menneſker, at ſige mig noget paa mit Navn og Rygte. Jeg veed, hvad Lydighed jeg er min Far ſkyldig, men = = = Ach Himmel! jeg ſikker Bud efter min Far, for at have Trøſt af ham, i min ſtore Ulykke; men blir ovenikjøbet tracteret ſom et umælende Creatur.

Jeronimus. Har du vel fortjent anden Tractement, der har ſkicket dig ſaaledes?

Leonora. Hvad har jeg da gjort?

Je:

Jeronimus. Alt, hvad Du har fortalt om Monsieur Leander, ere Dine egne Gjerninger. Du har brudt Dit Løfte, Du har af Løssagtighed giftet Dig med en gemen Karl, og ovenikjøbet kommet mig til at løbe med Limstangen, og ophidsset mig mod en ærlig Mand.

Leonora. Ach, ach! mit Hjerte maa briste af Forbittrelse. Tør han fortælle Saadant om mig; tør han nægte, hvad han nylig har bedrevet?

Jeronimus. Jo han har Ursag at nægte det, som han kan bevise at være Løgn. Monsieur Leonard har med Eed bekræftet for mig, at Leander har i en Maaned ikke været her i Byen, og at han først kom hid Klokken 2 i Eftermiddag.

Leonora. Ach! ach! jeg kan ikke meer. Pernille og Magdelone! kommer hid ind!

Ellevte Scene.

Leonora. Jeronimus. Pernille. Magdelone.

Siden Notarius.

Leonora. Ach! kommer og vidner om min Uskyldighed. Leander tillægger mig sin egen Misgjerning, og tør sige for min Far, at han er nylig kommen til Byen.

Pernille. Saa maa det have været hans Geist, som forlovede sig med mig i Formiddag, og gav mig denne Ring.

Magdelone. Jeg kan med Eed bekræfte det samme.

Jeronimus. Og han beviser med brave sandfærdige Folks Vidnesbyrd, at den Historie er ham paadigtet.

Magdelone. Men Herre! Notarius, som skrev Egteskabs-Contracten, er endnu her i Huset; ham maa I vel troe, om I holder os Andre for Løgnere. Jeg skal bringe ham hid. (Gaacr.)

Jeronimus. Hvis Notarius ogsaa vidner med Jer, saa veed jeg ikke, hvad jeg skal sige. Men jeg vil høre det først, førend jeg troer det. Men jeg er bange, at det er kun Udflugter. Bliver I kun tilstede. I skal ikke gaae mig af Hænderne.

Leonora. Jeg har alt for god Samvittighed, at jeg skulde flygte.

Jeronimus. Ach, ach! gid det var saa vel! gid det var saa vel!

(Magdelone kommer med Notarius.)

Notarius. Hvad har min Herre at befale?

Jeronimus. Hr. Notarius! Jeg besvær Ham at sige mig oprigtig, hvad det er for Personer, som i Dag har sluttet Egteskab udi dette Hus.

Notarius (pegende paa Pernille). Min Herre! der staaer Bruden. Hun kan sige det bedst.

Jeronimus. Med hvem er hun gift?

Notarius. Med en ung Herre, som boer her ligeover.

Je

Jeronimus. Det kan ikke være saa, Hr. Notarius! thi = = =

Notarius. Og jeg siger, at det virkelig er saa. Mener I, at en Mand af min Character lyver eller spiller Gjæk udi Sager, som angaae mit Embede?

Magdelone. Jo min Sjæl er hun virkelig gift med Leander, nu svor Magdelone og jeg.

Tolvte Scene.

Leonard. Personerne af forrige Scene.

Leonard. Adieu Monfrere! giv Dig tilfreds, Du est bleven tilstrækkelig hævnnet. Det var en forbandet Historie.

Jeronimus. See! der er Monsieur Leonard, som vidner mod Jer Kudre.

Leonora. Er I understaae Jer at sige, Monsieur Leonard! at Leander først kom til Byen i Eftermiddag?

Leonard. Er I understaae Jer at nægte det?

Leonora. Her er Bevis mod Jer, at han har forlovet sig med min Pige i Formiddag.

Leonard. Og jeg kan gjøre min Sed paa, at han i Formiddag var to Mile herfra.

Notarius. Tag Jer vare, Monsieur! hvad I siger. Jeg har i Dag skrevet Egteskabs-Contract mellem ham og denne Jomfru.

Leonard. Det er fært. Jeg har endnu ikke været greben udi Lagn, vil I ikke troe mig paa min Eed, saa skal jeg skaffe en halv Snæs Vidner.

Jeronimus. Ach Himmel! hvad er dog dette for Kogleri! min Datter beskylder Leander for Utroskab. Leander beskylder hende for det selvsamme. Her er vigtige Vidner mod hende. Her igjen er vigtige Vidner mod ham. Ach! hvor skal jeg da faae Oplysning i denne Sag?

Leonard. Hr. Jeronimus! her er ingen anden Middel til Oplysning, end at De confronterer begge Parterne sammen. Jeg vil dæe paa, at her er en Irring. Bliu I kun alle her. Jeg skal skaffe Leander med alle hans Folk herud.

(Han gaaer ind at hente dem.)

Notarius. Jeg er, min Tro, ogsaa af de Tanker, at her er noget Kogleri under; thi Sagen er ellers ubegribelig.

Trettende Scene.

Leander. Henrich. Arv. Leonard.
 Jeronimus. Leonora. Pernille.
 Magdelone. Notarius.

Leonard. Bærer nu alle stille, og lar mig raade.
 (Taler først til Pernille.) Hør! tør I tilstaae, at denne gode Herre har gift sig med Jer?

Pernille.

Pernille. Nej Monsieur! det har jeg aldrig sagt. Den Herre kjender jeg ikke. Det er en Anden.

Leonard. Og Du, Henrich! tør Du tilstaae, at Du er gift med denne gode Frøken?

Henrich. Nej Monsieur! jeg kjender hende ikke. Men der staaer min Kjæreste, som jeg nu maa aabenbare mig for, og bede om Forladelse. (Falder paa Knæ for Pernille.) Ach Eders Velbaarenhed! for- tørnæs ikke over, at I seer mig fra en stor Herre forvandlet til en Laker. Betænk, at vi ere alle Mennecker, at I selv har givet mig Anledning til denne dristige Gjerning. Jeg havde dog ikke dristet mig dertil, hvis jeg tilforn havde vidst, at Eders Velbaarenhed var forlovet med min Herre Leander, og at denne Mand, som jeg mest frygter for, var Eders Velbaarenheds Fader.

Pernille. A : : : est Du den Junker, jeg er gift med? (Hun rykker ham i Haaret.)

Henrich. A : : : spar mit Liv, Eders Velbaarenhed!

(De Andre stiller dem ad, og holder paa Pernille.)

Pernille. Ach! hører en særdeles Historie! jeg tænkte at narre ham, men har narret mig selv. Jeg tænkte, at det var en stor Herre, eftersom jeg saae ham i sin Herres Klæder, og derfor betjente mig af Frøkenens Klæder, for at gjøre min Lykke.

Ach

Ach Himmel! er det muligt, at jeg af en stor Frue skal i en Hast forvandles til en Lakejskone?

Henrich. Sid Du faae en Ulykke! Est Du en Tjenestetsøs?

(De leer allesammen.)

Pernille (gi'r ham et Ørefigen). Det er for Dine to Herregaarde.

Henrich (gi'r hende et igjen). Det er for Din Moderne-Nrv.

Pernille (gi'r ham end et). Det er for Din Søster, Frøken Fikke.

Henrich (gi'r et igjen). Og det for Dit Adelskab.

(Hun faaer Henrich i Haaret; han river Puen af hende. De Andre skiller dem ad.)

Leonard. Holder stille, og oplyser en Sag, hvorudi Jer Herskab er saa højt interesseret.

Pernille. Ach! lad mig rive hans Dine ud først.

Henrich. Ach! lad mig vride hendes Hals af Led først.

Jeronimus. Jeg befaler Dig at holde stille, og sige os Sammenhængen.

Pernille. Jeg tænkte, at den Rafferknegt var en stor Herre.

Henrik. Og jeg tænkte, at det Bakkelsebæst var en rig Frøken.

Pernille. Jeg saae nok, at det var en Nar.

Henrich. Jeg saae nok, at hun var Coquette.

Per-

Pernille. Men just hans Naragtighed opmun-
trede mig dertil.

Henrich. Og just hendes Coquetagtighed opmun-
trede mig dertil.

Pernille. Han førte sin Herres Navn, og lod
sig kalde Leander.

Henrich. Hun førte sin Frues Navn, og lod sig
kalde Leonora.

Pernille. Men nu mærker jeg, at han er kun
en Skovist.

Henrich. Og nu mærker jeg, at jeg ladet mig
vie til en Trappetøs.

(De vil staaes igjen, men stodes tilbage)

Leonard. See der, Børnlille! nu hører I,
hvad som har givet Marsag til denne Krig. Hen
og fornyer Jer Venskab, og beder hinanden om
Forladelse!

Leander (paa Knæ for Leonora). Allerkjæreste Jom-
fru! jeg bekjender at have syndet grovelig imod
Hende; thi intet udi Verden burde have bragt mig
til at tvivle om Hendes Dyd. Men mit Hoved blev
forvirret af denne underlige Historie.

Leonora (ogsaa paa Knæ). Ach kjære Leander!
jeg beder ogsaa med grædende Taare om Forladelse.

Leander. Havde min Kjærlighed ikke været saa
stor, havde ogsaa min Forbittrelse ikke gaaet saa
vidt.

Leo:

Leonora. Havde jeg ikke elsket Ham saa inderlig; havde jeg ikke tænkt paa saadan Hævn.

Leander. Vil Hunt da forlade mig min Forseelse?

Leonora. Vil Han ogsaa ikke tilregne mig min?

Leander. Jeg forlader Hende det af mit ganske Hjerte.

Leonora. Og jeg vil aldrig regne Ham det til Onde.

(Medens de taler dette sidste, staaes Henrich og Pernille, indtil de igjen blir skilt. Leander og Leonora, efter at de har omfavnet hinanden, reiser sig.)

Jeronimus (grædende). Mine kjære Børn! jeg beder Jer ogsaa begge om Forladelse.

Leander. Ach tal ikke derom, kjære Svigerfar! det samme, som har forført os, har ogsaa ophidset Ham.

Jeronimus. Men hvad skal vi gjøre med disse forbandede Mennesker, som ved deres Gjækkeri har opvakt denne Ullarm?

Leander. Ach min kjære Svigerfar! lad os nu ikke tænke paa andet, end Glæde og Fornøjelse. De ere dog begge gamle tro Tjenere. Lad os tænke paa at forlige dem. Hører I, nygifte Folk! strax hen og forliger Jer. I er hinanden lige gode.

Pernille. Men han har bedraget mig.

Henrich. Nej Du har bedraget mig.

Leander

Leander. Jeg er hinanden intet skyldig. Fort
hen og tar hinanden i Hænderne.

(De tar hinanden i Hænderne.)

Magdelone. Men, Pernille! Du lovede mig
400 Rdlr. for min Umage.

Pernille. See der har Du 4 B., Magdelone!
Det kan nu ikke regnes ud højere efter saadant Udfald.

Arv. Men, Henrich! end de Penge, Du lo-
vede mig?

Henrich. Der har Du et Drestigen. Havde det
faldet anderledes ud, skulde Du have faaet mere.

Leander. Hør! paa det Misfornøjelse paa alle
Sider skal ophøre, saa gjør jeg Henrik til min Ri-
desfoged. (De taffer begge.) Kommer, Børnlille! lar
os nu alle gaae ind at holde det rette Bryllup.

Henrich. Jeg har, min Tro, faaet en skøn
Bestilling, men kan ikke skjønne derpaa endnu,
førend jeg har faaet Junker-Grillerne ret af Hove-
det. Jeg kommer til at tage en Vomitiv ind, at
jeg kan komme til at opkaste Pernilles Adelskab og
Møderne-Arv, saa blir det nok godt. Kom ind med,
min Snut! Du maa tage en Svededrik, for at
svede mine to Herregaarde ud.

Over Henrich og Pernille.

Med dette Stykke, som er det første i den forrige Udgaves 4 Tome, ophøre de Anmærninger, Holberg i sin saa tit anførte latinske Epistel, har gjort til sine Skuespil, og hvortil han i Fortalen til Fursmanns franske Oversættelse selv henviser, da det i bemeldte Epistel nævnes blandt de fem, der da vel vare med Bifald opførte paa Skuepladsen, men endnu ikke trykte, som det og først i Udgaven af 1731 i fem Tomer kom i Trykken. Midlertid finde vi i Henseende til dette Stykke, saavel i nyudvunte Fortale til Fursmanns Oversættelse, som i hans 66de Epistel, at Holberg troede: at torde sige, at dette Skuespil kan passere for en Plan, hvorefter ordentlige Comedier bør indrettes; thi i det hele Stykke tages ei alene alle Regler (angaaende Tidens og Stedets Eenhed) nøje i Agt; men der fremtræder ikke en eneste Person paa Skuepladsen, uden just paa den Tid, og ligesom udi det samme Øieblik han ventes; hvilket ellers saa Comici have tagttaget.”

Hvorvel nu Undertegnede er fuldkommen enig med Holberg i det Følgende, at ikke enhver Materie dog altid tillader sigt; og at en Comedie derfor kan være en god Comedie, troer han dog, siden Holberg selv synes ved denne Comedie at have sat saa megen Pris derpaa, ikke at kunde undlade at anmærke, at, hvis Holberg virkelig i dette Skuespil saa troligen har bevaret Stedets Eenhed, torde det være skeet paa Betragtning af en langt vigtigere og væsensligere Regel, men der ikke sjelden

den

den overtrædes for at efterkomme den ovenomtalte, nemlig Stedets Rigtighed; da — for blot at nævne et Par meget paafaldende Exempler — ikke blot, saa ofte Undertegnede enten offentlig eller privat har seet dette Stykke forestille, Leander og Leonora have i anden Act's syvende Scene været meget forlegen med at kaste Foræringerne paa Gaden til hinanden; men og i sidste Scene, om ikke Henriks og Pernilles Slagsmaal, saa dog i det mindste Leonoras og Leanders Knæfald for hinanden, saare vanskelig lade sig tænke paa Gaden, om man og i øvrigt vil antage, at Henriks Frieri og Forlovelse m. v. foregaaer der paa sit rette Sted; meget snarere har man vel Føje, ogsaa paa dette Stykke at anvende den dramatiske Journals rigtige Anke mod de holbergiske Skuespil i Almindelighed: at de ikke sjelden sætte endog den dueligste Machinmester i Forlegenhed; da Scenen undertiden er i Stuen og paa Gaden paa eengang; eller at Digteren — som nysnævnte Journal just i Anmeldelsen af dette Stykke siger — ofte har forglemt, hvor han har sat Scenen.

Ligesaa enig, som Undertegnede er med nysansførte Journalist i denne Henseende, ligesaa villig istemmer han og den Berømmelse, denne i øvrigt giver dette Stykke, som interessant, uagtet maaskee dets Indhold efter hans Anmærkninger vel ofte gjentages. I højeste Grad morsomme maa man ustridig erkjende Henriks Frierscener for at være, ligesom og at Holberg her ikke ilde har nyttet Lejligheden at revse sine evige Contraparter, de unge Jean de Francer. At i øvrigt saavel Molières fjærlige Forbittrelse, som hans latterlig pene
Piger

Piger have Andel i nogle af dette Stykkes morsomste Scener, lader sig vel heller ikke lettelig fragaae.

Hvad Skjeldsordene og de grove Equivoker angaaer, da, saa fast Under tegnede erklærer sig for Ewalds saa sande Fordring paa Ærbødighed

Om ej for os, for Fruentimmeret,

Den, som blev rød, og den, som ej kan blive det.

Har han dog altid troet, at der var en stor Forskjel paa det grove, og det anstødelige; og kan især aldeles ikke begribe, hvorledes Skjeldsordene kunne høre til sidste Klasse.

Dette Stykke har neppe nogensinde enten hørt mellem Holbergs allermost eller allermindst yndede Stykker; i den altsige Fortegnelses 21 Aar findes det 18 Gange opført, ogsaa i den dramatiske Journals Tid findes det eengang forestillet, og i den Række af Aar Anmelderen har kjendt Skuepladsen, er det ikke sjelden kommet paa Skuepladsen.

R. R.

Diderich Menschenschrek.

Comedie i een Act.

Personerne i Comedien.

Leander, forlikt i Syacinthe.

Henrich, Leanders Tjener.

Syacinthe, Leanders Kjæreste.

Ephraim, Jøde.

Jeronimus, Leanders Fader.

En Frue, Diderich Menschenschreck's Kone.

Elvire, Jeronimuss' Søster.

Herr Diderich Menschenschreck, Officeer.

Christopher Maurbrekker, hans Tjener.

En Corporal.

Før=

Første Act.

Første Scene.

Leander. Henrich.

Leander. Hvad er Kløffen nu, Henrich?

Henrich. Nu er det paa den Tid, vi skulle faae hende at see i Vinduet.

Leander. Ach! gid den Jøde faae en Ulykke!

Henrich. Man burde ikke bande sin Næste og Jævnchristen, men jeg kunde dog ikke bare mig i Morges, at jeg maatte bande Ephraim.

Leander. Han var saa ubarmhjertig, at han truede at klage mig for min Far, alene fordi jeg stod i Døren, og talede med Jomfruen; drev hende ind med Hug og Slag, og soer paa, at hun aldrig skulde faae Lov at komme ud af sit Kammer oftere.

Henrich. Der er ingen Medlidenhed eller christen Kjærlighed hos Jøder. Men hvor Pokker mon han har faaet denne dejlige Jomfru?

Leander. Det er en venetiansk Jomfru, hvis Forældre har boet i Dalmatien, hun er bleven fangen bortført i den sidste tyrkiske Krig, og solgt til denne Jøde af tyrkiske Kjøbmænd.

Henr.

Henrich. Men hvad godt gjør det, Herre! at I taler med hende? det formerer kun Kjærligheden, og bringer Jer Blod meer og meer i Urolighed.

Leander. Det maa ikke hjelpe, Henrich! jeg maa see, jeg kan faae at høre, hvad Jødens Forsæt er med hende, og siden bruge Din Hjælp, for at spille ham hende af Hænderne.

Henrich. I maa have forbandede høje Tanker om min Person; om jeg havde, som Bjørnen, 12 Mænds Forstand, saa kommer jeg ingen Vej med saadan Karl; thi at trække en Jøde op, udkræver mere end menneskelig Hjerne.

Leander. Du har baade Hoved, som er beqvemt til at spinde noget op, og Billie til at gjøre alting for min Skyld.

Henrich. Paa Billie fattes mig ikke; thi jeg kan forsikre Herren, at jeg har saadan Begjerlighed til at trække en Jøde op, at jeg gjerne gjorde det, om jeg var vis paa, ikke at blive hængt Dagen derefter. Men der seer jeg Jomfruen i Bindvet.

Anden Scene.

Hyacinthe. Leander. Henrich.

Hyacinthe. Ach er det ikke Leander, som jeg seer?

Leander. Allerkjæreste Jomfru!

Hyac:

Syacinthe. Min hjerte Leander! hvor gaer det?

Leander. Jeg har været, sødeste Jomfru! ligesom død, men livner op ved Hendes Nærværelse igjen.

Syacinthe. Ach! jeg kan kun lidt trøste Ham med min Nærværelse.

Leander. Ja! der er saa stort Skillerum imellem os.

Syacinthe. Min tyranniske Herre har betaget mig al Lejlighed, at komme Ham nær.

Leander. Hvad er vel hans Forsæt med Hende?

Syacinthe. Mit hele Blod bliver koldt, naar jeg tænker derpaa; han lod mig nylig vide, at jeg er solgt til en Officeer, som saae mig for nogle Dage siden.

Leander. Ach! det er Dødsens Tidende for mig.

Syacinthe. Ja! det som mere er, kjære Leander! jeg skal afhentes i Dag.

Leander. Ach Himmel, hvad hører jeg!

Syacinthe. Ach veed I ingen Raad dertilmod?

Leander. Jeg kan hjælpe mig, men ikke Hende, thi jeg kan omkomme mig.

Syacinthe. Ach gjør ikke saadant, tænk heller paa Raad.

Leander. Henrich! giv mig Raad!

Henrich. Hvor Djævelen skulde jeg faae det Raad fra?

Leander. Hjælp mig, eller du est dødsens.

Henrich. Hvi Pokker springer ikke Herren op til hende.

Leander. Est Du gal, kan jeg flyve?

Henrich. Kan jeg gaae igjennem Mure og Bæge?

Leander trækker sin Kaarde. Fort! giv mig Raad, eller jeg opoffer Dig paa staaende Fod.

Henrich paa Kna. Ach Herre! jeg troer, Djævelen rider Ser skindbarlig. Vil J. myrde mig, fordi jeg ikke kan gjøre umulige Ting?

Leander. Ingen Snak!

Hyacinthe. Min hjerte Leander! gjør dog Ser Djener intet Ondt. Han maa i det ringeste have Tid at betænke sig.

Leander. Stat da op igjen! vil Du da love mig at opspinde noget?

Henrich. Det kan endelig lade sig høre; men at sige: Skaf mig en Jomfru i samme Djeblik, som er indspærret; der er, ligesom J. vilde sige: Stød Hovedet mod Væggen, blæs en halv Snes Laase op, eller flyv op til Maanen, for at hjælpe mig.

Leander. Ach Henrich! al min Fortrøstning staaer til Dig.

Hen-

Henrich. Jeg mærker det, naar J trækker Jer Kaarde for at stikke mig ihjel.

Leander. Kjærlighed gjorde mig saa rasende, at = = = Men vil Du da arbejde for mig?

Syacinthe. Giv ham Tid at betænke sig, kjære Leander! og retirerer Jer saa længe.

Leander. Allerkjæreste Jomfru! lad mig kysse Jer Haand, førend jeg forlader Jer.

Henrich. Jeg maa blive gal over saadan Snak! det er ligesom J vilde sige: Hug Jer Haand af, allerkjæreste Jomfru! og kast den ned paa Gaden i Rendestenen, at jeg kan kysse den. Om J gif paa Styler, Herre! saa kunde J jo endda ikke naae hendes Haand.

Leander. Ach det er sandt, men = = =

Henrich. Dog kan J hjælpes dermed, saa vil jeg løfte Jer mellem Benene op paa mit Hoved.

Leander. Ja! forsøg, om det kan gaae an.

(Henrich løfter ham op paa sit Hoved.)

Tredie Scene.

Jøden. Leander. Henrich.

Jøden. Hej! Gevalt! Gevalt! (Leander og Henrich falder omkuld og løber.) Ha! ha! war dat den guster Kerl. Ich skal strax en Wind derfor setten. Men du Mammeselle! du skal en Unglück kriegen, dat skal ich ju forsökren. Seer man wohl. Ich wil

lieber mit Hus voll Juwelen til Forvaring heben,
end een Jomfer; det er gefährliche Mobilien, ge-
fährliche Mobilien; ich muß gleich gaae til hans Far
um solches at rapporteren. Han her gleich über boer.

(Banket paa Jeronimi Dor.)

Fjerde Scene.

Jeronimus. Jøden.

Jeronimus. God Dag, Ephraim! vil I tale
med mig? Jeg har denne Gang intet at verle.

Jøden. Jeg heller nicht min Hr. Jeronimus!
aber jeg har noget at klage for ham. Jeg kan nicht
sikker seyn in min Hus: Ich maa af Nabolavet
flytten.

Jeronimus. Gjør da nogen af Nabolavet ham
fortrød?

Jøden. Ja Sohn, und ju Diener will en
Jomfru mit Gewalt borttagen, som er i min Hus,

Jeronimus. Hvad hører jeg! er det sandt,
som I siger?

Jøden. Det nyssen attraperte Ich dem paa
frische Gjeringer. Men han skal faae en lang Næ-
sen; thi Jomfruen skal i Dag overleveret bliven til
en Officeer, som har mig Penge given paa Haanden.

Jeronimus. Ach er det mueligt, at min ene-
ste Søn er forfalden til saadan Lidertighed. Jeg
var tilfreds, kjære Ephraim! at hun var alt af Jer

Hue,

Hus, thi jeg har ikke No, førend jeg faaer høre, hun er borte..

Jøden. Det har kein Gefahr. Jeg skal hende wohl forvaren, til Soldatens Diener kommer at afhente hende.

Jeronimus. Gaf strax Ephraim! og lad mig siden vide, hvor det løber af.

Jøden. Adios so lang.

Jeronimus. Leander og Henrich! hvor er I Skurke? herud!

Femte Scene.

Jeronimus. Leander. Henrich.

Jeronimus. Ha! ha! est du der Stratenrøver! det er ret smukke Tidender, jeg hører om dig?

Henrich. Hvad Ondt har vi da gjort, vi har sidt og skrevet den hele Dag.

Jeronimus. Hold du kun Munden, dit Best! min Stof skal siden tale med din Ryg.

Leander. Hvorfor er Papa saa vred paa os?

Jeronimus. Na! det er kun for en ringe Ting — efterdi du est et liderligt Menneske, en Horkarl, en Boldemand, en Stratenrøver.

Henrich sagte. Hvad Nød har han da, naar han har fire anseelige Charger, hvoraf enhver føder sin Mand.

Leander. Det er haarde Titler, som jeg ikke har fortjent. Je-

Jeronimus. Kjenner Du den Mand, som der boer?

Leander. Ja, det er jo en Jøde!

Jeronimus. Kjenner Du ikke ogsaa den Jomfru, der er i Huset?

Leander. Nej jeg gjør, min Tro, ikke!

Jeronimus. Seer man vel! han tør nægte det, han nys har gjort.

Henrich. Ej Herre! sig rent ud, hvad det er. J har intet nødig at skjæmnes derved. Hør Hr. Jeronimus! det staaer mig ikke an, at rette min Herre: Men jeg vil kun alene sige det, at denne Jøde har kjøbt en fornemme Jomfru, som min Herre er dødelig forlibt udi, og som jeg uværdig af al Magt practicerer at spille Jøden af Hænderne. Der har J hele Sagen. Det er jo noget, som Enhver maa gjerne vide, og som en Far maa glæde sig ved.

Jeronimus. Gid du faaer en Ulykke! maa en Far glæde sig ved saadant?

Henrich. Ja! maa en Far ikke glæde sig ved, at hans Søn træder i hans Fodspor. Hør ikke Hr. Jeronimus selv fortalt, at han var gandske gal af Kjærlighed til et fornemme Fruentimmer udenlands.

Jeronimus løster sin Stof. Lær din Hund bebrejde mig, at = = =

Henrich. Det være langt fra. Jeg siger saadant
dant

dant til Hr. Jeronimusses Berømmelse; thi jeg vil ikke give 4 Skilling for et ungt Menneske, der ingen Kjærlighed har.

Jeronimus. Kjærlighed og Kjærlighed er to Ting. Her er en haanlig Kjærlighed til et Qvind-Menneske, som Ingen kjender. Jeg har selv løbet gal i min Ungdom, jeg bekjender mine Fejl; men jeg har begrædt mine Synder, og gjort Poenitente derfor.

Henrich. Monsieur Leander vil ogsaa gjøre Poenitente, naar han bliver gammel.

Jeronimus. Jeg maa blive gal over den forbandede Dreng.

Henrich. Ej Hr. Jeronimus, lad ham rase ud! Et ungt Menneske, der ingen Amour har haft, har jo intet at tale om udi Selskab, blandt sine Kammerater, men maa sidde ligesom et dumt Fæ. Jeg for min Part, vil heller være en 3 Marks Mand, end at Folk skal sige mig paa, at jeg aldrig har været forlibt.

Jeronimus. Hør Knægt! Jeg kan lade dig vide dette, at baade Du og Din Herre faaer en lang Næse, thi Jomfruen skal afhentes af en Officeer i Dag, som har kjøbt hende, og Jøden gaaer imidlertid ikke af sit Hus, førend hun er borte, derfor slaaer jeg mig gandske til Rolighed, thi hvis der var nogen Fare ved, skulde jeg nok gjøre mig Umage, at hindre det. (Gaaer ind.)

Sjet-

Sjette Scene.

Henrich. Leander.

Henrich. Og just derfor slaaer jeg mig ikke til Nolighed, men skal gjøre mig Umage at forfremme det.

Leander. Ach Henrich! jeg kan ikke see, hvordan du kan trænge det igjennem.

Henrich. Dersom J var ikke min Herre, saa vilde jeg sige, at J var saa dum, som en Østers; men efterdi J er min Herre, saa tør jeg ikke ligne Jer uden ved en Hest; thi jeg veed, hvad Respect en Tjener bør have for sit HerSkab. Naar ingen Apparance er til Redning, saa vil han stikke mig ihjel, uden jeg hjælper ham strax. Men naar ham gives Haab dertil, saa er alting umuligt.

Leander. Du maa gjerne give mig alle de Titler, som kan gaae igjennem din Mund, naar du kun hjælper mig. Men hvad Anslag har Du?

Henrich. Det kan J ikke begribe, omendskjønt jeg siger det. J skal intet andet have at bestille, end at gaae ind til vor Gjenbo, som boer her næst ved Jøden, og bede ham lade mig Frihed, at gaae ind og ud af hans Hus, og derforuden skal J skaffe mig en Jødeklædning, og en Soldatermondering; thi jeg skal spille 2 Personer i Dag. Løb strax, og forret det, thi Tiden er kostbar. (Leander gaaer bort.)

Sj

Syvende Scene.

Henrich. Frue Menschenschrek.

Henrich. Jeg maa passe paa Soldatens Tjenerer, om jeg end skal forsømme begge mine Maaltider i Dag. Fornemmer jeg, at han kjender Jøden, saa gir jeg mig ud for hans Broder, som han har givet Fuldmagt at overlevere Jomfruen, og hvis han ikke kjender ham, saa gir jeg mig ud for Jøden selv. Men hvad mon denne Dame ville her?

Fruen. Ach hvor uhyksalige ere ikke dog vi Officeer-Fruer? Bore Mand seer vi kun selden, og naar de kommer hjem, saa fører de Maitresser med sig.

Henrich sagte. Sillemænd! Mon hun være Kone til den Officeer, som skal have Jomfruen?

Fruen. Mig er sagt, at den forbandede Skjæge, som han har kjøbt, skal være hos denne Jøde.

Henrich. Triumph! en ny Invention, som rinder mig i Sinde.

Fruen. Her vil jeg staae, og passe paa, naar Tjeneren kommer at afhente hende, og da skal raabe Folk til Hjælp, for at hindre det. Ach! ach! jeg elendige Frue!

Henrich. Jeg maa give mig i Snak med hende. Hør min kjære Frue! hvad fattes Hende? Hun seer saa bedrøvet ud?

Fruen.

Frøen. Ach Kammerat! vil J være mig behjelpelig? jeg skal forskyldte Jer Umage.

Henrich. Hun har at befale over sin ringe Tjener.

Frøen. Min Mand, som er ventendes hjem fra Armeen, fornemmer jeg, har kjøbt en Skjæge, som skal være hos denne Jøde, hvorfra han i Dag vil lade hende afhente. Ach Kjære! bli her ved Haanden, for at hindre, at hun ikke bliver bortført.

Henrich. Min kjære Frøe! Hun kommer her ret, som Hun var kaldet. Jeg gaaer her, og patrollerer alene for at hjælpe Hende.

Frøen. Jeg takker Dig hjertelig.

Henrich. Intet at takke for, velbaarne Frøe! thi det ikke for Hendes, men for min egen Skyld, at jeg vil hjælpe Hende.

Frøen. Hvi saa?

Henrich. Min Herre er dødelig forlibt udi samme Jomfru, og som han har faaet Kundskab om hendes Bortførelse i Dag, saa staaer jeg her for at hindre det, og spille Tjeneren et Puds.

Frøen. Ach er det muligt! vil J høre mit ringe Raad i denne Sag. Jeg holder for, at det er bedst vi bliver staaende paa Lur, til Tjeneren kommer og fører hende bort, da vil jeg raabe om Hjelp, og J kan ved den Lejlighed snappe hende bort.

Henrich. Nej min kjære Frøe! her vil andre

An:

Anslag til. Jøden er bekjendt i det hele Rabolav; hvert andet Hus heri Gaden har den Ere, at give ham 12 pro Cento om Aaret. Derforuden vil min Herres Far, som har faaet et Nys om hans Søns Kjærlighed, assistere Jøden af yderste Magt, saa der vindes intet andet ved saadant Foretagende, end Fruen kommer i Pengebøder, jeg i Stokhuset, og Jøden faaer sin Jomfru tilbage. Fruen, mærker jeg nok, er vant til Feldten, hvor man gaaer lige til Bærk; men her udi Staden maa man desillere og bruge mange Omsvøb, førend man kan naae sit Maal. Tro mig min kjære Frue! at der er ikke en Gene i mit Hoved, der staaer jo spændt som en Bue, saa meget vil dertil, at bringe dette i Bærk.

Fruen. Ach! gid det kunde lykkes Jer!

Henrich. Det skal nok lykkes = = = Men hvad hedder Hendes Mand?

Fruen. Han hedder Hans Frank von Menschenschrek.

Henrich. Hillemand! om det Navn stød paa en Sten, kunde man slaae en engelsk Tyr ihjel dermed.

Fruen. Navnet er prægtigt, det er sandt nok. Min Mand harcelerer derudi, saavel som i alle andre Ting.

Henrich. Hør, min kjære Frue! jeg haaber, at Jomfruen skal være i mine Hænder inden Aften, og I skal udi hendes Klæder blive bortført af Tjeneren, i hendes Sted.

Fruen.

Fruen. Hillemand! det var et stort Anslag.

Henrich. Jeg er ikke heller uden for store Anslag. Vil Fruen følge ind med i dette Hus, saa skal jeg sige hende videre, hvad her er at bestille.

Fruen. Vi har ikke lang Tid; thi jeg har udsponerret, at Tjeneren inden en Time = = =

Henrich. Er den Tjener ellers noget gau?

Fruen. Nej, han er ikke med de klogeste, som I kan slutte af denne Historie. Han var tilforn Compagnies-Lambour, og var vant at løbe efter Breve paa Posthuset, og som han saae, at der stod paa nogle Breve, Lieutenant d' Infanterie, Capitain d' Infanterie, Major d' Infanterie, bildte han sig ind, at det Ord d' Infanterie burde staae paa alle Breve; hvorudover, da han engang siden skulde skrive et Brev til en Forpagter paa Landet, blev Udskriften saadan: A Monsieur Lars Erichsen Forpagter d' Infanterie.

Henrich. Ha! ha! ha! det er godt nok, lad os gaae ind. (De gaaer.)

Attende Scene.

Jeronimus. Elvire.

Jeronimus. Er det ikke en forbandet Historie. Men jeg seer, de er alt borte = = =

Elvire. I er altid i Bekymring, min kjære Broder! saadant er jo noget, som hender hver anden Mand. Je

Jeronimus. Jeg kan føle saadant forud, ligesom visse Folk kan finde Uvejrligt i deres Legeme, før det kommer; thi en Time, førend jeg havde den Ære, at see Søster hos mig, fik jeg et Sting i min højre Taa, og saa ofte det forbandede Sting kommer, er jeg vis paa Fortræd, hvilken og er allerede vederfaret; thi endskjøndt Jøden nok passer paa sin Post, og min Søn faaer en lang Næse, krænker mig dog hans vanartige Forsæt.

Elvire. Ach min hjerte Brøder! I tar Jer Verden alt for nær, jeg har haft anden Sorg end I, jeg som udi eet Aar mistede de to kjæreste Ting, jeg havde paa Jorden, nemlig min Mand, som blev slagen udi Krig, og min eneste Leonora, som blev bortført i Slaveri udi hendes spæde Aar.

Jeronimus. Det er sandt, Søster! I har temmelig prøvet Lykken. Men tro mig! det er større Sorg, at have liderlige Børn, end at miste dem.

Elvire. Ej tal ikke derom. Kan nogen Sorg lignedes derved, at miste sin Mand, og see sit eneste Barn bortført af barbariske Folk, og sit Hus udplyndret.

Jeronimus. Det er sandt, Søster! men her er daglig Harm og Fortræd, som paaføres mig af en liderlig Søn. Een Sorg, hvor stor den end er, saa kan den dog glemmes. Jeg plages hver Dag med Harme, som bringer mig af Humeur. I har mistet

Jer

Jer kjære Mand og Datter, men J maa dog takke Gud, at J beholdt Jere store Ejendomme udi Dalmatien, som J solgte med Fordel, saa at J kan leve med Reputation i Venedig.

Elvire. Jeg kan leve med Reputation, men aldrig med Fornøjelse. Ach vilde Himmelen være mig saa gunstig, at jeg kunde udsørge, hvor min kjære Datter var i Verden. Jeg vilde anvende alle mine Midler, hvor store de end ere, paa at løse hende tilbage.

Jeronimus. Sid det var saavel! thi jeg havde destineret hende, med Søsters gode Billie og Samtykke, til Peander; hvis denne Ulykke ikke var hendet, skulde min Søn ikke have forfaldet til dette Galskab. Jer Datter Leouora kunde, efter min Regning, nu allerede være 16 Aar.

Elvire. Har min Broder tegnet det an?

Jeronimus. Ja jeg har blandt andre mærkelige Ting, som mig er hendet, antegnet udi denne Bog, baade mine egne, og mine Søster: Værns Fødsel. Jeg skal strax sige Hende Tiden. (Han spytter paa Fingeren, og blader i Bogen.) Her skal det uden Tvivl staae: Jeg maa læse dette Blad igjennem. Den 21 Januari imellem 8 og 9 kom der en meget tyk Sky paa Himmelen, som truede med ufejlsbarlig Regn, men den gif dog over. Den 22 dito var Luften heel taagagtig.

Elvire. Men min kjære Broder! hvortil nytter at antegne flige Bagateller?

Jeronimus. Lov et Djeblik, jeg skal strax finde det. Den 24 dito saae jeg en smuk Pige paa Torvet, som jeg overtalede til at = = nej det er endnu ikke det, jeg søger efter.

Elvire. Bliv kun ved at læse dette sidste, at jeg kan høre nogle af Hans gamle Bedrifter, og derved bringe Ham til Rajsion, naar Han igjennemgælder Leander.

Jeronimus. Lov et Djeblik kjære Søster! jeg vil strax hitte paa Stedet. Den 24 i samme Maaned gav min sal. Broder Alphonso mig en Spotteglose eller Stikpille udi Selskab, som jeg har antegnet for ikke at forglemme at hævne mig.

Elvire. Det var meget christeligt.

Jeronimus. Lov et Djeblik kjære Søster! nu kommer jeg strax til det rette Sted! Den 24 gif Hælen af min ene Eko, og = = Nej! det er ej heller det rette. Den 25 drømte jeg at = = det skal dog være paa et af disse Blade. (Han mumler hastig Bladet igjennem.) See her har jeg det. Den 28 blev fød til Verden min Søsterdatter Leonore. Gid hun opvoxe i al Dyd og Høviskhed, hendes Forældre og Venner til Glæde og Contentement! Amen. Jeg vidste nok, at det Sted var her, men her fattes noget.

Elvire. Hvad er det?

Jeronimus. Her skulde staae paa samme Blad :
Samme Dag blev min kjære Søn Leander omkøbt
til en Barulv.

Elvire. Ej kjære Broder! tal dog ikke med
saadan Bitterhed.

Jeronimus. Hvis det havde skeet, havde jeg
nu været fri for daglig Fortrød.

Elvire. Det sætter sig nok med Alderen. Lad
os gaae ind. (De gaaer.)

Niende Scene.

Henrich som Tode. Christoph Maurbrækker.

Henrich. Mig synes, at jeg saa igjennem Vin-
duet et Ansigt, broderet med Knæbelsbarter; jo der
er min Dro, saadan en fæl Djævel, som staaer og
taager paa disse Huse. Gid det var ham!

Christoff. Gaden har jeg, kunde jeg kun finde
Huset.

Henrich sagte Du skal nok finde Huset.

Christoff. Jeg har aldrig været i denne By
tilforn.

Henrich. Des lettere er det mig, at trække
dig op.

Christoff. Saadan en By var det en Lyst at
udplyndre.

Henrich. Og saadan en Knægt er det en Lyst at
tage

tage ved Næsen. Men det er bedst, jeg griber ham strax an. Gut Morgen Herr! jeg seer, at Han er en Fremmed, mit hvem vil han talen?

Christoff. Boer her Ingen i denne Gade?

Henrich. Frejlich! Ich boer hier im geringsten.

Christoff. Jeg har et Brev til en Mand, som boer her i Gaden.

Henrich. Ist der Mann nicht ein von Israels Kinder?

Christoff. Nej! det skal være en Jøde.

Henrich. Ja! ja! Israels Kinder ere Juden.

Christoff. Det har jeg aldrig vidst.

Henrich. Ejener han nicht hos Herr von Menschenschæf?

Christoff. So vist! jeg troer, jeg har Manden, som jeg leder efter.

Henrich. Mein Name er Ephraim.

Christoff. Jeg troer det er saa, lad see Opkriften: Herren Herren Ephraim, velmeriteret Jøde &c. Ach! Ja det er ret nok, det var mig sagt, at Han skulde boe her omtrent.

Henrich. Ja det er min Hus, aber hvad er Hans Name, Musseur?

Christoff. Jeg hedder Christoffer Maurbræker; vil I læse Brevet?

Henrich. Ich veedt Indholdet. I skal en Jomfru haven, som er i mit Hus.

Christoff. Det er ungefær saa: og her er Herrens Pittskaf til Tegn, foruden Brevet.

Henrich. Gut gut! Hej Hyacinthe! kom heraus! Du skal hun strax utkommen.

Tiende Scene.

Fruen. Henrich. Christoff Maurbrækker.

Henrich. Hør Hyacinthe! ju skal mit den Kerl folgen.

Christoff. Er hun smuk, Ephraim?

Henrich. Freylyg, sonsten havde hans Herren ikke so viel Penge givet for hende.

Christoff. Hvor mange Penge skal J endnu have?

Henrich. Han har mig 20 Ducater given paa Handen, und ich skal endnu 120 haben, ich habe ofte tilforn mit ihm handlet ohne Handt und Siegel.

Christoff. Jeg skal føre hende hen til et vist Sted, indtil Herren kommer hjem, thi Fruen maa intet vide deraf.

Henrich. Er hun da eiffersüchtig?

Christoff. Ja! jeg vil nok sige Jer noget, dersom J vilde tie.

Henrich. Jeg swærger Ham til bei unser Gott Mahometh und unser heiligen üdischen Alcoranometh.

Chri:

Christoff. Ja, det er et Bagbest, han har til Frue; jeg skulde aldrig fortryde derpaa, var hun ikke saa gammel og grim, som hun er; og min Herre er udi sin blomstrende Alder, hvorfor maa han ikke holde sig en Maitresse, saavel som alle andre Officerer udi Regimentet?

Henrich. Det mener jeg og.

Christoff. Men ihvormeget det Skabilkenhoved spionerer, saa bliver hun dog narret. Adiss Ephraim! min Herre vil selv see Jer om en halv Time, og betale Pengene.

Henrich. Adies Christopher Maurenbrekker :::
(Christopher og Fruen gaaer.)

Denne sidste Relation gir mig Anledning til et nyt Puds, at faae ogsaa Pengene som Jøden skulde have.

Ellevte Scene.

Henrich. Leander.

Henrich. Herre kom ud!

Leander. Henrich! blev hun bortført?

Henrich. Ja, den første Act udi Comedien er alt spillet, men Tjeneren vil faae en Ulykke af sin Frue, for de Ord han talede om hende. Hør Herre! staaer nu her Skildvagt, imedens jeg klæder mig om.
(Han gaaer ind.)

Leander. Officeren blev narret, det er gandske

vist. Gid jeg kun saa vel kunde blive hjulpen. Sagen synes meget gjærlig. Jeg frygter kun, at Jøden kjender Henrich; men han er hurtig, og kan forvende sit Maal. Tilmed har Jøden kun seet ham eengang, og Klæderne gjør ham ogsaa ukjendelig. Ach! gid det vilde lykkes! Gid det vilde lykkes! Jeg lever mellem Frygt og Forhaabning. Hvert Djeblik vil imidlertid være en Evighed for mig. Hvis jeg ikke naaer mit Maal, kan jeg ikke leve, thi jeg troer, at Kjærlighed aldrig har gjort saadan Virkning i et Menneskes Sjæl, som i min. Men der er han! gid Du faaer en Ulykke, Henrich! det var knap, jeg kunde kjende Dig igjen.

Henrich. Gaf nu kun ind, til jeg kommer med Byttet!

Leander. Lykke paa Rejsen.

Tolvte Scene.

Henrich i Krigshabit. Jøden.

Henrich. Nu gjælder det for Alvor; jeg maa stille mig brutal an, saa troer han mig des snarere.

(Banker stærk paa Døren.)

Jøden (indensfor.) Wat ist dat for Allarm paa min Dør?

Henrich. Mach auf Eujon, oder ich schmeisse die ganze Haus omkuld.

Jøden. Wat er han for een?

Hen:

Henrich. Ich bin Christopher Maurbrecker.

Jøden. Christopher Maurbræcker, das ist ein sonderlig Namen.

Henrich. Das Nahmen bar ich mit Respect. Mach auf!

Jøden. Lidt Patience mein Herr!

Henrich. Was Patience! ich bin ein Officier.

Jøden. Und ich bin ein boesiddend Bürger hier.

Henrich. Das ist zu sagen: Du bist Sorgen Hattemager, und jeg Alexander Magnus. Mach auf, oder du bist dødsens.

Jøden kommer ud. Hvad er Hans Forlangene Musseer?

Henrich. Ihr kennet maaskee nicht Christopher Maurbræcker.

Jøden. Nein mein Herr!

Henrich. Habt ihr nicht meinen Namen in die Avisen gelesen?

Jøden. Nein Hr. Maurbræcker!

Henrich. Habt ihr nicht von die Bataille von Ragusa gehöret?

Jøden. Nein mein Herr!

Henrich. Die Bürgerleute sind dummer, wie Ochsen.

Jøden. Ein jedweder er gut for sig, ich forstaaer kanstee noget, som Han nicht forstaaer.

Hen:

Henrich. Was wil du forstaaen ! hør einmahl Eujon ? Was ist eine Contrescarpie ?

Jøden. Daß weiß ich nicht.

Henrich. Was ist ein Kavelin ?

Jøden. Ich weiß nicht.

Henrich. Ein Compagnie Carre ?

Jøden. Ich forstaaer dat nicht.

Henrich. Ein Regiments Gregorius.

Jøden. Ich bin kein Krigsmann.

Henrich. Ein Aproche des Petards.

Jøden. Daß weiß ich auch nicht.

Henrich. Ein Escorte, ein Ferme la porte, ein Batallion, ein Esquadrion, ein Ordre de Bataille, ein Ordre de Muraille, ein Salve Garde, ein Cortegarde, ein Peloton, ein Bastion, ein Compagnie, ein Festanie, ein Drommedarius, ein Krigs-Commissarius.

Jøden. Musste ! ich forstaaer intet von die Feldtsprache.

Henrich. So ist du jo ærger, als ein umælend Bæst.

Jøden. Musste ! warumb er Han saa vred paa mig ?

Henrich. Bred ! var jeg vred, saa fik J andet at vide, saaledes taler vi Krigsfolk, naar vi er i allerbeste Lune. Men Apropos, jeg har et Brev til en Mand her i Huset, det skal vist være en Tyrk eller en Jøde.

Jø,

Jøden. Das ist ein Jude, mein Herr, aber von wem ist han?

Henrich. Jeg tjener hos Hr. von Menschenschreck.

Jøden. Heiß der Jude nicht Ephraim?

Henrich. Jo det er vist saa.

Jøden. Ich bin der Mann. (Læser Brevet.) Ja det er godt. Han skal ein Jomfru haben hos mig. Man kan alting kriegen mit Gute. Ich sehe auch, at det er solche Pitschafft, som min Commissionair har beschriben.

Henrich. Jeg vil sige Ham Monsr. Ephraim! Jeg er noget hastig, og gir min Herre selv ikke et godt Ord; thi uden at rose mig selv, saa er jeg min Sjæl den tapperste Mand i den hele Bastion, en Karl, der kan holde 16 fra Livet. Derfor har Hr. Menschenschreck betroet mig denne vigtige Commission frem for andre.

Jøden. Vil han mit mig indgaae.

(De gaaer ind.)

Trettende Scene.

Jeronimus. Eiden Jøden. Henrich.

Hyacinthe.

Jeronimus. Hvad Pokker mon det var for Al-larm ved Jødens Hus? men nu seer jeg Ingen. Jeg troer, at min Søn, eller Henrich, har villet snige

snige sig ind i Huset igjen, for at bortføre Jomfruen. Men der kommer de ud; det er, faae jeg Skam, Soldatens Tjener. Nu har vi Spillet vundet. Jeg vil staae her, og see dette an lidt.

Jøden. Christopher Maurbrækker! Nu har ich die Jomfru overleveret; nehm ju wol in Acht, her ist sonsten En, som paa hende lurcr.

Henrich. Om det var Lucifer selv, saa er jeg Raal at forsvare hende. Was ist dat for ein Kerl?

Jeronimus. Hans Tjenere, Ephraim! jeg ønsker til Lykke.

Jøden. See, der ist die Vater von die samme Person.

Henrich sagte. Gid du faaer en Ulykke, din gamle Hund, hvor ubelejlige du kommer! (hojt) bis du der Vater von dem Schelm?

Jøden. Ja! men hør Christopher Maurbrækker = =

Henrich. Bist du sin Vatter? Canallie!

Jøden. Men hør einmahl.

Henrich. Den Hund soll sterben.

(Trækker sin Kaarde, Jeronimus rangerer sig bag Jøden, Henrich hugger og kriger, og faaer omfider Jeronimus og Jøden i Gulvet.)

Jøden. Ach, ach, was böses hab ich gjort?

Henrich. Om Permission, Ephraim! det er kun den gamle Skjelm, jeg vil have fat paa —

Jøden paa Knae. Ach! Monsieur Christopher Maurbrækker! spar mit Liv. Henr.

Henrich. Der vil berøve min Herre det, han har fjært som sit Liv —

Jøden. Ej hør doch Musse!

Henrich. Han maa vide, daß wir Officiers ist nicht zu skiemten mit

Jøden. Ach ein Wort dog Musse!

Henrich. I bør heller hjælpe mig, at massacrere den Hund.

Jøden. Laß mich doch ein Wort talen.

Henrich. Jeg er Mand for at hugge hans Hoved af, om det var saa tykt, som paa en engelst Tyr.

Jøden. Der Mann holdt mit uns.

Henrich. Er det ikke hans Far, som . . .

Jøden. Ja! aber er ist selv vred paa sin Søn derfor.

Henrich. Det var en anden Sag, saa beder jeg om Forladelse.

Jeronimus. I kan ingen større Tjeneste gjøre mig, end at føre hende vel frem til Jer Herre, thi jeg er just bange for, at hun skal falde i min Søns Ejeners Hænder.

Henrich. Der har I min Haand, Monsieur! at han skal faae en lang Næse, om han havde 10 andre med sig.

Jeronimus. Der har I et Par Ducater, Monsieur! for at I skal passe vel paa.

Henr.

Henrich. Sein Diener, kan jeg ellers tjene ham i noget, skal det være mig en Plaisir.

Jeronimus. Adieu Monsr. Maurbrækker!

(Hvad er det for en grader.)

(Henrich hviſter hende i Pret, hvorpaa hun stiller sig tilfreds, og gaaer bort med Henrich.)

Fjortende Scene.

Jeronimus. Jøden.

Jeronimus. Jeg kan forſikre Jer, Ephraim! at jeg har aldrig været pryglet med større Fornøjelse, jeg haaber, at I siger det samme.

Jøden. Dat muß die Dyvel ſeyn, und kein Fornøjelse.

Jeronimus. Jeg mærkede deraf, at det er en ærlig Karl og tilligemed haandſaſt, ſaa det er ikke let at ſnappe Byttet fra ham, eller at underkjøbe ham.

Jøden. Das iſt gut genug, Hr. Jeronimus! aber ich føler dog, wat ich føler.

Jeronimus. Jeg fik dog det meſte.

Jøden. Herren burde og det meſte haben, dann er iſt ſein Sohn nærmest. Na! aa! mine Skuldre! mine Skuldre! der Teuffel hohl den Chriſtopher Maurbrækker!

Jeronimus. Wand ham ikke, det var dog en ærlig Karl.

Jøden. Ein wenig alzu ehrlich, mein Herr! alzu ehrlich. Je-

Jeronimus. Hvor vil Henrich hange med Hovedet, naar han faaer dette at høre! Men der seer jeg min Søster Elvire komme tilbage.

Femtende Scene.

Elvire. Jeronimus. Tøden.

Elvire. Nu hvordan gaaer Sagerne, min Broder?

Jeronimus. Meget vel, thi min Ryg er bleven ligesaa mæt af Hug, som en Boeuf a la mode.

Elvire. Hvad! har I faaet Hug paa Jer gammel Alder?

Jeronimus. Ja jeg har min Tro.

Elvire. Af hvem?

Jeronimus. Af Christopher Maurbrækker.

Elvire. Hvad Pokker kjender jeg Christopher Maurbrækker.

Jeronimus. Og jeg gav ham endnu et Par Ducater ovenikjøbet, fordi han slog saavel, baade paa mine egne, og paa denne gode Mand's Begne.

Elvire. Dersom jeg ikke vidste, at I var en ædru Mand, min Broder! saa skulde jeg tænke, at I var bestjænket.

Jeronimus. Jeg skal sige Jer, hvad det er: Officereus Tjener førte nu Jomfruen bort til sin Herre, saa at denne Sten er mig nu af Hjertet. Den samme, da han fik at høre af Ephraim, at jeg
var

var Fader til den Person, som lurede paa samme Gomsfru, blev han af Midskærhed ligesom rasende, og havde nær myrdet mig, saa at jeg fortryder ikke paa, at = = =

Elvire. Jeg er bange, Børnlille! at man har spillet Jer et Puds; det Ord Maurbrekker, og denne store Midskærhed staaer mig ikke an. Jeg tænker paa, om Henrich ikke kunde have udflådt en anden, at agere Soldat.

Jøden. Ach nej! dat war mein Seel der rechte, ich kjender jo hans Herres Haand, see hier ist sein Brief mit andre Omstændigheder udt.

Elvire. Ja saa gratulerer jeg da. Men jeg har ellers noget at sige = =

Jeronimus. Vær da saa god, og kom ind til mit, der kan vi tale lidt videre sammen derom.

(De gaaer.)

Sextende Scene.

Henrich. Siden Diderich von Menschenschreck.
Christoff.

Henrich. Triumph! Gomsfruen er alt i Leanders Hænder. Spillet er vundet, men Historien ikke til Ende. Nu agerer jeg Jøde igjen, for at faae Pengene fra Officeren som Jøden skal have. Min List er uendelig; dette sidste spiller jeg kun for at gjøre Comedien complet. Men jeg hører saadant

dan Støjen. Der seer jeg, min Tro, Christopher Maurbrækker med hans Herre.

Von Menschenschrek. Christoph!

Christopher. Herre!

Von Menschens. Hvor er Huset?

Christopher. Her næst ved Hjørnet.

Von Menschens. Er Jomfruen henbragt i det Hus paa Torvet?

Christopher. Ja Herre! men der staaer Jøden i Døren.

Von Menschens. Det er godt, nu vil jeg strax fornøje ham; og tillige bede ham, at han ikke lar sig mærke for Noget, at jeg har gjort dette Kjøb. Serviteur! jeg er den Mand, som accorderede med Hans Cammerat ubi Felten om den Jomfru.

Henrich. Gut! gut! Wolgebohrner Herr!

Von Menschens. Han sagde mig, at han hørte ham til.

Henrich. Ja Herre! das var Levi, mein Commissionair.

Von Menschens. Nu er jeg kommet for at betale ham.

Henrich. Gut! gut! gestrenger Herr!

Von Menschens. Han skal have Tak for, Han vilde creditere mig, ihvorvel jeg kjender Ham ikke.

Henrich. Ej Herre! das ist kein Merite, einen reichen reputirlichen Mann zu creditiren.

Von

Von Menschens. Men Et vil jeg bede Ham om, min kjære Ephraim, at han ikke aabenbarer dette Kjsb for Nogen.

Henrich. Bei Leibe nicht, mein Herr! ich mistet jo al min Fordel darbei.

Syttende Scene.

Jøden. Henrich. Von Menschenschrek.

Christopher. Eiden Corporalen.

Jøden. Adieu, Sr. Jeronimus! ich recommendire mig. Aber wat wil die Leute hier?

Henrich sagte. Er det ikke Jøden! Sid Du faaer en Ulykke! Nu blir her er forbandet Spil.

Von Menschens. Hans Commissionair fik 20 Ducater paa Haanden.

Henrich. - Recht, recht mein Herr!

Jøden. Wat den Dyvel ist dat for en Historie!

Von Menschens. See der er Resten 120.

Henrich. Gut! gut! mein Herr!

Jøden. Wat den Unglyk høre ich!

Von Menschens. Det er noget dyrt, men Jomfruen er smuk.

Henrich. Das ist ein allerliebste Jungfer, ein allerliebste Jungfer.

Jøden. Schlaf ich, oder bin ich wachend?

Von Menschens. Men Ephraim! I veed, hvad I har lovet mig, nemlig at tie.

Hen.

Henrich. Mein Herr kan sich paa mich verlassen.

Jøden. Jeg bliver gal, hier ist Betrug: Hör wohlgebohrner Herr! Ich bin der Jude Ephraim, der die Jungfer har folgt.

Henrich. Du must være Djevelen! ich kenne dich wol.

Jøden. Bin ich nicht Ephraim, ich must mich jo selbstenn kennen.

Von Menschens. Hvad Pokker er dette?

Henrich. Das ist ein forkleidet Soldat, Herr! ein Gaudieb.

Von Menschens. Du skal faae en Ulykke.

Jøden. Ach gestrenger Herr! tro ham nicht.

Henrich. Formedelst solche Skelmen und Gaudiebe, som sig i vores Dragt klær, maa vi offte Fersfolgung leiden.

Von Menschens. Det er sandt! Siig Hund! fra hvilket Regiment est du bortløben.

Jøden. So wahr als ich in ehrlicher Mann bin, so bin ich der Jude Ephraim, und udi dette Hus boer.

Henrich. Ha! ha! ha! das ist recht genug: so wahr als du bist ein ehrlicher Mann; aber det skal du først bevisen.

Jøden. Ach Herr! troer ham nicht, ich kan Bevis faae, daß ich der rechte Jude Ephraim bin,
und

und ich kan til Bewis Omstende erzehlen, dat die Zomfru af min Commissionair for 3 Dage siden ist verkaufft, dat er in mein Mahine har faaet 20 Ducater paa Haanden, daß die Zomfru heist Hyacinthe, und daß sein Diener mir sein Pitskaffe til Tecken viset har efter Aftalen, da han die Zomfru fik.

Von Menschens. Hvad Djeven er dette? Er her ved Tassenspilleri af een Ephraim gjort Dobletter.

Henrich. Ach Himmel! der Gaudieb hat alle Umstände ausspionirt, um dem guten Herr und mich armen Mann zu betriegem. Ach ach! welcher loser Vogel, welcher loser Vogel!

Von Menschens. Jeg kan snart stille Trætten. Christoff! af hvem fikst du Zomfruen.

Christopher vegende paa Henrich. Af denne.

Von Menschens. Lyver du, skal det koste dit Liv!

Christopher. Gid jeg faaer al Verdens Ulykke, er ikke denne Ephraim, og den anden en Gaudieb.

Jøden. Ach wey mir! Ach wey mir!

Christopher. Mig synes jeg har kjendt ham som Dragon udi Capitain Feuerfressers Compagnie. Ja gid jeg faae Skam er det ikke den samme. Hør! er dit Navn ikke Jochum Trekholdt?

Jøden. Ich fluche bey Himmel und Erde, daß ich bin der Jude Ephraim. Gen:

Henrich. Das ist recht, som Christoffer Maurbrækker sagt, nun erinnere ich, daß sein Nam er Jochum Trekholt.

Christopher. Jeg kjendte Karlen strax igjen. I har jo Zignetet, Ephraim?

Henrich. Ja! der er Zignetet! kan nu Herren see.

Von Menschens. Hør Corporal!

Corporalen kommer ind. Gestrenger Herr!

Von Menschens. Forvar mig denne Karl; det er en forflædt Soldat.

Corporalen trækker Joden ud, og han skriger: oh! vai mir!

Von Menschens. War das nicht en forbandet Karl?

Henrich. Hier ist ein stur Hobben bõse Menschen in dieser Stadt.

Von Menschens. See her Ephraim! der har I Pengene, som jeg har selv talt.

Henrich. Gut! gut wohlgebohrner Herr! det havde sonst ingen Hast. Adie Ihr Wolgebohrtheit.

(Gaaer ind.)

Attende Scene.

Menschenschrek. Christopher. Jeronimus.
Elvire.

Jeronimus. Nigen siger, her var paa ny Al-larm uden for, men jeg mærker, her er gandske stille.

Menschens. til Christopher. Du maa ikke tale noget om den Alarm, hverken for disse Folk eller andre, at den hele Sag kan blive geheim.

Elvire. Mig synes, at jeg kjender denne Officer; er det ikke Hr. Menschenschrek?

Menschens. Den Kone har jeg kjendt uden al Tvivl i Dalmatien.

Elvire. Herr Menschenschrek!

Menschens. Madame Elvire! (De omfavne hinanden, og nævne paa eengang Navnene.) Jeg har havt den Ære, at være i Hendes Hus, da vi camperede ved Ragusa.

Elvire Det er sandt, men Æren var min: Jeg har havt stor Ulykke siden; mit Hus blev udplyndret af Tyrkerne, og mit Folk bortført i Slaverie.

Menschens. Det maa da ikke være feet, mens jeg var Partigjænger; thi mit Navn var saadan Skrak iblandt Tyrkerne, at de havde ingen Lyst at gjøre noget Forsøg paa Bytte; saa kjed havde jeg gjort dem af det Handværk. Jeg tør sige, at jeg alene ved Parti hid og did skilte dem over ved 20000 Mand og med min egen Haand paa en Maanedes Tid massacrerte über 2000 Janischaren auf einmahl; ist nicht wahr Christopher Maurbrækker?

Christopher. Frensig.

Menschens. Hvorudover Generalen selv gav mig dette Navn Menschenschrek.

Elvire. Er det muligt, fik han saaledes det Navn?

Menschens. Ja han selv havde den Naade, at præsentere mig for Hertugen af Dalmatien med disse Ord: Jhro Durchleuchtigkeit, hier ist der andere Scanderbeg, der ihige Türken-Kuhte.

Elvire. Seer man vel!

Menschens. Ingen Plaisir kunde være mig større, end at møde et hel Compagni bevæbnede Tyrker alene. Ist nicht wahr Maurbrekker?

Christopher. Freylik.

Menschens. Den tyrkiske Vizier Mahometh Podolski havde jeg rigtig ved Bingebenet, men i det samme kom en Bombe, som slog min Haand tilbage, saa han den Gang undgik, aber das ist nur Galsgelfrist, jeg glemmer aldrig, hvor han fik paa sin Tyrkisk: ach! la! la! la!

Elvire. Hvad betyder det paa vort Maal?

Menschens. Det vil sige: Ach du store Mahomet! hjælp mig vel fra denne stærke Kjempe Menschenschrek.

Elvire. Kan de faa Ord betyde saa meget?

Menschens. Ja! det tyrkiske Sprog er meget rigt.

Elvire. Men maatte jeg tage mig den Driftighed at spørge, hvorfor man seer min Herre i Dag i denne gemene Gade?

Menschens. Madame Elvire! J er en ærlig Kone, som, jeg veed, ikke røber mig. Jeg kjøbte her for nogle Dage, en Slavinde, i Lejren, af denne Jødes Commissiönair, som boer her.

Jeronimus. Hillemand! er det min Herre, som har kjøbt dette Fruentimmer.

Menschens. til Elvire. Der Mann, kan er auch wol schweigen?

Elvire. Ja jeg lover for ham, Herr Menschenschrek!

Menschens. Godt godt, men jeg seer, at Pigen staaer bag Døren og hører os, sie kan auch wohl schweigen.

Jeronimus. Ach perfect. Man skulde forsvære, at det var en Pige, saa vel kan hun tie.

Menschens. Godt, godt! Denne Jomfru har jeg ladet afhente i Dag ved min Tjener Christopher Maurbrækker.

Elvire. Kan hun snakke Italiensk?

Menschens. Ja vist, det er en italiensk Jomfru.

Elvire. Ach Hr. Menschenschrek! gjør mig den Fornøjelse, at jeg maa tale med hende, maaskee hun kan give mig Underretning om mine Folk, som for nogle Aar siden blev bragt i Slaveri.

Menschens. Hjertelig gjerne. Christoff! før mig Jomfruen strax hid. (Christopher gaaer.)

Je-

Elvire. Er hun langt herfra!

Menschens. Kun strax her henne paa Torvet hos en god Ven, hvor jeg har indtinget hende i Kost, thi min Frue maa intet vide deraf.

Jeronimus. Jeg skulde ikke tænke, at saadan en Mand, som min Herre, var bange for sin Frue.

Menschens. Ach nicht doch, naar jeg kun gjør en Rynke i min Pande, skjælver og bæver alting i Huset.

Jeronimus sagte. Jeg vil bringe min Søn og Henrich herud, at de kan see, hvad for en tapper Rival de har, og derudover slaae slige Tanker rent af Sindet.

Elvire. Hvad har Han vel givet for den Gomme-fru?

Menschens. Hundrede og fyrgetyve Ducater.

Elvire. Saa maa hun være smuk da?

Menschens. Jeg troer ikke, at Venus har været saa fuldkommen. Men hvad er dette for 2 Personer?

Nittende Scene.

Leander. Henrich. Personerne af forrige Scene.

Jeronimus. Det er kun min Søn og hans Tjener.

Menschens. Sie können ja auch wol schweigen?
Je-

Jeronimus. Ach! det vil jeg være Mand for. Jeg har ført Jer ud, I Karle! for at confundere Jer, og at lade Jer see, hvad for en Rival I har paa Halsen.

Menschens. Men Messieurs! efterdi jeg har aabenbaret Jer det ene, saa maa jeg ogsaa aabenbare Jer det andet: I hørte jo nylig en Allarm herudenfor, det var en forbandet Historie, som nær havde skilt mig ved 120 Ducater; en Gaudieb, som havde forklædt sig som en Jøde = = = men der seer jeg Jomfruen komme, velkommen min Hjertens Glæde!

Tyvende Scene.

Frue Menschenschrek, forklædt som en Slavinde.

De andre.

Elvire. Mit Hjerte bløder i mit Liv, naar jeg seer en fangen Jomfru.

Menschens. Holder I det for nogen Synd, at en Mand, der har en gammel tandløs Kjelling holder en Maitresse.

Elvire. Det er noget, som er meget gangbar.

Menschens. Jeg tog det Skabilken alene for hendes store Midler. Men jeg tracterer hende ikke anderledes end en Husholderke. Hun er jaloux det Dagbest, som Djævelen, det har jeg nok mærket, men det vil ikke sige meget. Nu skal I see et Ansigt

figt, Messieur, som har noget at betyde. Tag nu Dit Dække af, allersødeste Hyacinthe! og lad mig kysse Dig

(Fruen, ret som han vil omfavne hende, viser hun sit gammeldags Ansigt frem, og gi'r ham et Ørefløj.)

Menschenf. A = a = a = hvad er dette?

(Faldet paa Kne)

(Fruen staaer med en Karb.)

Menschenf. A = a = min allerkjæreste Kone!

staae mig ikke ihjel.

Jeronimus. Ach Hr. Menschenschrek! er det muligt, at = = =

Menschenf. A = a = a = a = (Fruen prngler.)

Elvire. Ach Hr. Menschenschrek! hvad seer jeg?

Menschenf. A = a = a = (Fruen prngler.)

Jeronimus. Hvor er Hans forrige Tapperhed, Hr. Menschenschrek!

Elvire. Er al Hans Manddom paa eengang forsvunden?

Jeronimus. Tænk paa det Slag ved Nagusa, Hr. Scanderbeg.

Elvire. Tænk paa den store Vizier, Hr. Türkenruth.

Menschenf. Ach min hjerte Kone! jeg skal aldrig gjøre det oftere.

Jeronimus. Christopher Maurbrækker! vil du ikke hjælpe din Herre?

Chri:

Christopher. Nej Monsr., min Courage er ogsaa Fanden i Bold; jeg er ikke for at slaaes, uden i Felten.

Jeronimus. I maa, min Tro, ikke slaae Jer Mand mere, Frue! (De gaaer imellem.)

Elvire. Men hvad Pokker er dette for en Historie?

Christopher. Her er spillet et forbandet Puds; jeg troer, at den, som vi holdt for Gaudieb, var den rette; jeg vil strax springe efter ham.

(Frue n vil prygle sin Mand igjen, de andre hindre hende.)

Jeronimus. Det var en forskraeffelig Historie.

Elvire. Det var en stor Qvindelist.

Jeronimus. Hvordan er dette tilgaaet?

Menschens. Na hold min Kone først! Na, aa! jeg veed ikke; den Jøde, som boer i dette Hus, maa have overlagt det med min Kone.

Jeronimus. Der har aldrig boet nogen Jøde i dette Hus.

Menschens. Ach, ach! saa har den, jeg holdt for Ephraim, været en Bedrager.

Elvire. Har I da handlet med to Jøder?

Menschens. Men her var to, som sagde sig begge at være den rette. Ach! ach! Jeg elendige Cavalleer! = = = Men der er den anden Jøde.

En og tyvende Scene.

Jøden. Christopher. De forrige.
Eiden Hyacinthe.

Jøden. Ach wai mir! Ach wai mir! Welcher Betrug! Welcher Betrug!

Henrich. Hold nu Dreene stive Henrich!

Jeronimus. See! her er den rette Ephraim. Hvorledes er dette tilgaaet Ephraim?

Jøden. Ach, ich weed nicht, Seigneur!

Fruen. Da skal jeg fortælle Jer den hele Historie. Jeg kom hid for at hindre det, jeg havde udsponeret, og da fandt jeg en Tjener, som strax lovede at gaae mig til Haande, han førte mig ind i dette Hus, hvor han selv paatog Jødeklæder, for at narre Christopher, og gav mig Slavindedragt, hvorudi jeg blev bortført isteden for Skjogen. Det var en ærlig Karl; men det er just denne Tjener, her staaer.

Henrich sagte. S! gid du faaer en Ulykke! din velbaarne Skabhals!

Jeronimus. Ach Himmel! har din Hund = = =

Jøden. Ja nu kjender ich Ansigtet wieder; det var ham, som die Jomfrue fik.

Henrich paa Knæ. Ach Hr. Jeronimus! vær ikke vred.

Jeronimus. Du skal pidskes og sættes i Fængsel. Hvor er den Skjoge? Leant

Leander. Hun er i mine Hænder, og skal aldrig komme deraf. Ellers kan jeg lade min Fader vide, at hun er ingen Skjæge, men en fornemme Jomfru, hendes Fader var en rig Mand, udi hvis Fraværelse hun blev for 4 Aar siden bortført i Slaveri.

Elvire. Hvad hedder hendes Fader?

Leander. Han hedte Pandolfus, og blev slagen i Krig. Om hjerte Fæster skal være hendes Moder, efterdi hun hedder Elvire, veed jeg ikke = = =

Elvire. Ach Himmel! hvilken Tidende! det er min Datter.

Henrich reiser sig. Hun er Fanden heller!

Jeronimus. Hvad? Er hun Jer Datter, min Søster!

Elvire. Ja, lad mig strax omfavne hende.

Leander. Bring hende strax hid! Henrich!

(Henrich løber og kommer ind med Jomfruen.)

Elvire. Kjender Du mig, min Datter?

Syacinthe. Ach min allertjæreste Moder! hvor er J kommen fra?

(De omfavner hinanden.)

Jøden. Det gaaer gut genug, aber ich muß mine Penge haben.

Menschens. Du skal have Fanden, han skal levere mig Pengene.

Henrich. Pengene har jeg ærlig fortjent.

Fruen.

Sruen. Det er sandt, behold I kun Pengene
Menschens. Men, min hjerte Kone! det var
jo mine Penge.

Jøden. Men det var jo meine Vare.

Sruen prngler dem begge to, og siger: Det er for di-
ne Penge, og det er for dine Vare.

(M e n s c h e n s c h r e k skriger og løber ud.)

Jøden løber og raaber: A wai mir!

Elvire. Lad dem trækkes, vi vil gaae ind og
glæde os med hinanden, og fuldende denne Historie
med et ønskeligt Giftermaal.

Over Diderich Menschenschrek.

I Solbergs titansførte latinske Epistel omtales dette Stykke, under Navn af Henriks Pudserier (thi saaledes hedder, siger han, Tjeneren i alle mine Comedier) som det første blandt de fem utrykte, der vare spilte paa det gamle Theater med Bifald. I sine danske Epistler omtaler han det saavel i sin 374 Epistel, hvor han beklager sig over, at det store Denouement i dette Stykke, hvor en Officcer, omfavnende en maskeret Person, som han mener at være en Slavinde, omfavner sin egen Frue, som han har bagtalt, og hvorved Tilskuerne burde sættes i samme Bevægelse, som ved Slutningen af fjerde Act i Tartuf, ingen Virkning har, da Actionerne ikke blive ligevel udførte; som og i sin 195, hvor han ophøjer Plautus over Terents, og efter at have nævnet hans Amphitrio, Menechmi, Aulularia, og Captivi, som hans bedste Stykker, sætter næst efter disse Pseudolus og Mostellaria, tilføjende: Af den første har jeg betjent mig ubi en af mine Comedier, nemlig Menschenschrek, som er et af mine behageligste Stykker.

I den dramatiske Journal, hvor dette Stykke flere Gange er med fortjent Berømmelse anmeldt, bliver erindret, at det har endeel af Intriguen tilføjes med Plauti Curculio, et andet Lystspil, der rigtig nok af Emne og Bending er Pseudolus meget nær beslægtet. Henriks Pudserier med Jøden kunne begge Stykkerne, fiendt rigtig nok Pseudolus især, give Ideen til; Diderich Menschenschrek selv torde fornemmelig skrive sig fra
Cur-

Curculio, ligesom Christopher Maurbrækker fra Pseudolus; men den lidt vel romantiske Opløsning med Hyacintha, der findes saa uformodentlig at være Elvires Datter, hører nok paa Curculios Regning, uden for saavidt Molieres Opløsninger i hans ældre Stykker herf kunne antages at have været Holbergs Mynstre.

Med megen Føje anmærker i øvrigt nysnævnte Journal i sin første Bestemmelse af dette Stykke, at det ikke alene har de mestersligste comiske Egenskaber, som ere endog de middelmaadigste af de holbergiske Comedier egne: det er ej alene rigt paa de vittigste Indfald; men dets Intrigue interesserer ogsaa meget; hvilket vel ikke uden Føje kunde tilskrives den Omstændighed, at Plauti fem eller, om man vil, ti Acter her have ladet sig concentrere i een, hvorved Handlingen faaer den i et Stykke af dette Slags saa fornødne Rapiditet og Fylde; at denne Act derved har faaet en usædvanlig Mængde Scener, kan ikke lettelig blive nogen Indvending derimod, uden i de Kunstdommers Dine, der have til Vane at give deres egne væsentlige og vilkaarlige Bedrægtsslove en særdeles Vigtighed, for des lettere at kunde overse de aldeles ueftergivelige og væsentlige Fordringer.

Den Ros, som den dramatiske Journal tillægger Catastrophen, kan man vel neppe modsigge, for saa vidt nemlig Hyacinthes ovenomtalte Gjentkjendelse ikke medregnes hertil; ligesom man og maa paaskjønne, at Holberg i høj Grad har forøget dens Interesse ved at bringe Capitainens Frue i Spillet med; samt at Intriguen selv hos ham har dobbelt Moersomhed, i det den saavel anlægges, som udføres, af Hendrik, medens Pseudolus

hos

hos Plautus maa betjene sig af en Handlanger, ved Navn Simia, dertil.

End videre siger den dramatiske Journal: "Diderichs Dialoger kunne vel synes at være for overdrevne, men hans Character, som er Storpralerie, udfordrer i vore Tanker slikt et Sprog; overalt er det en meget vanskelig Sag for en Forfatter at passe det egentlige comiske Sprog. — Holberg er i vore Tanker den, der allerbedst har truffet dette, og de Ord og Pralerier, som han lægger Diderich i Munden, ere, saavidt vi skjønne, saadanne, som de bør være — — at han lader Diderich udbasune de Tapperheder, han bilder Folk ind, han gjorde i Tyrkiet, og at han har ladet ham bruge det overdrevne Udtryk med Storviziren, støder ej Dimeligheden, da Erfaringen viser, at der virkelig gives slige Mennesker" — — — og citerer Journalisten strax derpaa ligeledes Holbergs Jacob von Tybo, som ligeledes vist nok overdreven, men dog ikke unaturlig.

Undertegnede vil ved denne Lejlighed affkrive, hvad Holberg selv i sin 66de Epistel siger i Anledning af nogle udenlandske Censores, der havde bebrejdet ham, at hans Characterer ofte vare for meget outrerede: "Hvad dette angaaer, siger han, da tilstaaer jeg gjerne, at Charactererne ere outrerede i visse Stykker; men maa derhos sige, at det er skeet af heel beraad Hu, og af en pur Fornødenhed, saasom jeg, saavel som Andre, af Erfarenhed har mærket, at Skuespil uden outrerede Characterer, eller uden det, som academiske Censores ansee som Feil, ingen Virkning have. Vil man f. Ex. sige om en Gjærrig, at han ikke æder sig mæt, og andet deslige, saa bli-

bliver Characteren ganske regelmæssig, men Virkningen deraf vil blive, at Tilskuerne derved enten vilde gispe eller falde i Søvn paa Skuepladsen. Hvad kan være mere outreret, end den Beskrivelse, som Plautus gjør over Euclio, nemlig: at naar han gik til Sengs for at sove, bandt han en Pose for sin Mund, paa det at hans Ande ikke skulde gaae bort og spildes; men hvad haver tillige med mere diventeret, end samme outrerede Beskrivelse? Udi alle mine Skuespil er ingen Character mere outreret end Jacob von Tybos, men den er i alle Maader ligesaa stærk i Terentii Thraso eller Plauti Miles Gloriosus eller den stortalende Krigsmand, og dog holdes de Stykker for deres bedste Comedier. Man kan her applicere hvad Plinius siger om visse regelmæssige Stribenter: peccant, quia nihil peccant. De samme Antegnelser, som nu gjøres over mine Comedier, bleve og gjorde i Molieres Tid; men samme store Comicus rettede sig ikke derefter, saasom han af Erfarenhed havde lært, at de Regler, som han blev erindret om at iagttage, tjenede til Intet, uden at ødelægge hans Comedier i Bund og Grund. Jeg taler her af samme Erfarenhed, saasom jeg haver været tilstede, naar mine Comoedier har været forestillede paa Skuepladsen, og deraf haver lært, at det, som academiske Censores udsætte, er just Sjelen i en Comedie."

Hvilken denne udenlandske Censur er, vilde her føre os for langt at undersøge, skjøndt ikke synes usandsynligt, at det tør være den samme, som Prof. Gottsched i Fortalen til det tredie Bind af sin deutsche Schaubühne i Anledning af Jacob von Tybo og Jean de France drager

ger til Feldts imod; efter Scheibes Fortale til hans Oversættelse af Peder Paars kunde man fristes til at formode, at det kunde være den, der i det andet Stykke af de greifswaldtske Forsøg fandtes over Jean de France.

I øvrigt synes Diderich Menschenschref, uagtet sine umiskjændelige Fortrin for mangfoldige af sine Sødskende, ikke at have vedligeholdt den Rang, Forfatteren har tillagt det, som et af hans behageligste Stykker. Efter den alsikke Fortegnelse findes det at være i 21 Aar opført 17 Gange; i den dramatiske Journals korte Tidrum findes det rigtig nok trende Gange forestilt; ogsaa i de Aar Undertegnede har kjendt Skuepladsen, er det ikke sjelden kommet derpaa; men nogen høj Grad af Tillob og Bisald er det aldrig forekommet ham at være i Besiddelse af; derimod hører det med Rette mellem dets hæderlige Mærkeligheder, at det tillige med Mafferaden, da de opførtes paa Holtegaard for Frederik den Femte, saaledes vandt Kongens Bisald, at det blev det første Middel til at forskaffe den danske Skueplads stadig kongelig Bevaagenhed og Beskjærmelse.

R. R.

Here

S e r e r i

eller

B l i n d A l l a r m .

Comedie i fem Acter.

Personerne:

Leander, Mesteren for Comedierne.
Henrich, Skuespiller.
To andre Skuespillere.
Apelone, Skuespillerinde.
Terentia, Leanders Fæsteme.
Leanders Dreng.
En fremmed Person, Mr. Godtro.
En Kierling.
Monsieur Glaubfresser.
To Piger.
Hans Frandsen.
To Vortorer.
En Tjener.
En Mand.
En Bisedreng.
En landen.
Anførerem.
Lars.
Beyabnede Folk.
To Piger.
En Gaardstark.
En Pige.
En Mand.
En Skomagerdreng.
En Fru med 5 Husfolk.
Fruens Mand.
Leanders Bert
Peter, } hans Dreng.
Christopher, }
Tre af Byens Vagt.
Lucretia.
Jean de France.
Herman von Bremen.
Don Ovoren.
En Trommeslager med Pøbel.
En Kettens Betjent.
Dommeren.
Skriveren.
Mester Herman.
En Skuespillers Moder.

Første Act.

Første Scene.

Leander. Hans Dreng.

Leander. Der er farligt lidt at fortjene ved Comedier nu omstunder. I denne Maaned har jeg ikke havt 20 Rixdaler paa min Part, det kan jeg gjøre min Tred paa, saa at jeg har aldrig været i saadan Pengetrang, som jeg nu er, og kommer den Buxel med Protest tilbage, saa er jeg om en Hals. Dog haaber jeg at fortjene saa meget ved den Tragoedie, som vi skal spille Overmorgen, at jeg skal kunde redde mig derfra. Jeg har en temmelig stærk Rolle i samme Tragoedie; thi Polidorus, hvis Person jeg skal forestille, har mere at bestille, end 3 andre Acteurer. Jeg kommer derfor at studere brav baade i Dag og i Morgen, og nægte mig inde, at Ingen forstyrrer mig derudi.

(Lar sit Papir op af Lommen, hvormed han gaaer frem og tilbage, og læser over paa sin Rolle, først mumlende sagte.)

Drengen kommer ind. Monsieur! jeg har en ond Tidende at sige Jer.

Leander continuerer sin Rolle højt Ja Elisa! din Utroskab skal aldrig blive uhævnet. Er det Diet, at forlade din tro Philander, der har reddet dig ved sit Blod af de vanskabte Kjæmpers Hænder, der har opofret sin Belfærd, foragtet Prindsesse Climenes Kjærlighed, hendes Suk og Graad, for din Skyld! hvilken Ulyksalighed kan lignedes ved Polidori! hvis Troskab er saa ilde bleven belønnet, som hans? Ach troløse Elisa! jeg skal ikke længer være dig en Torn i Dinene. Jeg skal tage Livet af mig selv, og saa er der Ende paa min Jammer. Men din Samvittighed vil ved min Død vaagne, og du vil blive foragtet og forhadet af alle Mennesker formedelst din Utroskab. (Trækker sin Kaarde ud, og vil tage Livet af sig selv; Drengen mener det er Alvor, løber til, og holder ham i Haanden.) Hvad Pokker vil du her nu Dreng? man kan aldrig et Djeblik have No!

Drengen. Hvad Ulykke bringer Jer til saadant fortvivlet Forsæt, at I vil tage Livet af Jer selv?

Leander. Gaf Pokker i Bold, du Nar! jeg gaaer kun her og sver mig paa en Tragoedie, som skal spilles i Morgen, hvorudi jeg skal agere Polidorus.

Drengen. Ha, ha, ha! Jeg mente, min Tro, det var Alvor.

Leander. Jo, jo! du skal nok see, at man gaaer om og tar Livet af sig af Kjærlighed, i disse Tider; troe mig, der er ikke 2 Mennesker i den hele

Bye,

Bye, der jo heller tar en gammel ond Kjerling med en Sneet tusind Rixdaler, end en ung dejlig og dydig Jomfru, men som intet har bekommet til Arv, uden en god Optugtelse; tilmed om der nu findes forlibte Folk, saa ere de forlibte paa en anden Maade, ikke med den Bestandighed til en vis Person som i forrige Tider.

Drengen. Jeg har dog tjent hos en Mand her i Gaden, som vi eengang var bange for, at han skulde tage Livet af sig selv af Kjerlighed, og jeg troer virkelig, at han havde fuldbyrdet sit Forsæt, hvis jeg ikke havde hindret ham; thi han trak sin Kaarde paa samme Maade som J.

Leander. Hvad hedder han?

Drengen. Jeg siger ikke hans Navn; thi det var skarnagtigt af mig, om jeg røbede ham, men han boer paa Hjørnet af denne Side.

Leander. Ha, ha! det er Jens Paaskelille. Jeg mærker, du kjender ikke den Karl ret. Hans Kjerlighed gaaer ligesom en Canal igjennem alle Byens Gader; nu falder han paa Knæ med Kaarden for Bryttet for en Jomfru paa eet Hjørne, nu paa et andet Hjørne, nu midt i Gaden. Der er ikke saa mange Jomfruer i Gaden, han har jo Hjertet at opofre dem alle, og ikke saa mange Sjæle, han har jo Snarer til at fange enhver med, saa at han burde føre samme Symbolum, som Keiser
Carl

Carl den Femte: plus ultra; han speculerer virkelig paa det femte Monarchi af Fruentimmer. Derfor kan jeg mærke, at du est ikke synderlig dreven udi Verdens Løb, eftersom du bildte dig ind, at jeg vilde omkomme mig af Kjerlighed. Men hvad er dit Grinde her? Jeg har saa liden Stunder i Dag at tale med Nogen; thi jeg har ikke lært den halve Del af min Rolle endnu, og jeg skal agere Polidorus i Morgen.

Drengen. Monfr. ! om J ikke kan bevæges til at dræbe Jer af Kjerlighed, saa vil jeg sige Jer noget andet, som er nok værd at hænge sig for. Der er kommen en protesteret Buxel paa 50 Rdlr., saa jeg troer, at J inden Aften bliver trækket i Arrest.

Leander. Hillemand! kunde jeg kun begaae mig i denne Uge, saa haabede jeg, ved 2 Tragoedier at fortjene saa meget, at jeg kunde betale en Slump deraf. Om Nogen spør efter mig, kan du sige, at jeg er reist af Byen; gaa saa din Vej; thi jeg maa have No at læse over. (Gaaer frem og tilbage, og mumler isjen.) Nu kommer det værste; kunde jeg kun vel fikke mig i denne Scene, hvorudi jeg skal mane Handen? Det andet er kun Bagatelle derimod. Jeg maa forsøge et Par Gange. (Gjør en Kreds med sin Stof paa Gulvet.) Jeg maner dig at møde hid, du Fyrste blandt de onde Aander! Mephistophiles! for at høre min Befaling, og at iværksætte det,

det, som jeg byder dig. Der seer jeg, han kommer i sin rette Gestalt, ligesom jeg saae ham for 10 Maaneder siden. Nej holdt Mephistopheles! ikke inden denne Kreds! (I det samme han maaner, blir han vaer en Person, som staaer med Andagt at høre paa ham, hvorfor han løber ind og siger:) Det er og forbandet, man kan ikke have No et Djeblik. (Saaer ind.)

Anden Scene.

Monsieur Godtro.

Ach Himmel! er det muligt, at christne Mennesker kan forfalde til saadan Ugudelighed og give sig saaledes Fanden i Bold? Jeg har altid holdet det for Snak, naar jeg har hørt fortælle om Folk, der forskrive sig til Fanden; men nu har jeg hørt det med mine egne Øren. Ach! jeg er, min Tro, saa forkrækket, at jeg ikke kan staae paa mine Ben; nej see engang, hvor mine Knæ skjelve, ret ligesom jeg havde Koldesygge. (Han staaer sig for Brystet.)

Tredie Scene.

En gammel Kjerling. Godtro.

Kjerlingen. Hvad skader Jer, mit Barn? I seer saa forkrækket ud.

Godtro. Ach Bestemoer! har I ikke noget, jeg kan lugte til, jeg er bleven gandske syg af noget underligt, som jeg hørte.

Kjer-

Kjerlingen. Hvad er det?

Godtro. Ach! her boer en Troldmand i dette Hus.

Kjerlingen. Ej Snak! det er Mesteren for Comedierne.

Godtro. Ja, jeg veed det nok; han har forskrevet sig til Fanden, som jeg hørte ham nu nys mane med saadanne forskrækkelige Ord, saa jeg kan ikke tænke derpaa, uden Haarene rejser sig paa mit Hoved.

Kjerlingen. Saae I da Fanden selv?

Godtro. Nej, han var usynlig for mine Dine, Troldmanden saa ham dog; thi han forbyd ham at gaae inden for den Kreds, som han havde gjort; jeg hørte ham alene mane, og fornam, at Fanden kom med et Bulder, som fulgte derpaa, hvilket var saa stort, at jeg tænkte, nu falder hele Huset ned. Jeg kunde ellers ikke see, uden nogle Ildstraaler, som kom for mine Dine.

Kjerlingen. Ach! man hører ikke andet end det, som ondt er. Jeg skulde ellers have forsvoret, at denne Mand kunde have faldet til saadan Ugudelighed; thi han seer ud til at være et skikkeligt Menneske.

Godtro. Men skulde I vel kunde have tænkt, at der var saadant til, Mutter?

Kjerlingen. Ikke til? Jo alt for meget det

var

værre! Saadant har aldrig gaaet mere i Svang, end i disse Tider; men hvorfor? Just fordi visse selvkløge Folk, som er sat til at hemme saadant, kaster nu paa Nakkens af deslige Historier. Man har jo ikke hørt en Troldmand eller Høj bleven brændt i mange Aar; derfor kan saadant ikke andet end tage overhaand. Ja, ja, jeg vil ikke spaae ilde, men see kun til, hvor det vil gaae, om Verden staaer noget længer, men jeg haaber, at vi har Enden inden Paaske; thi jeg har saa mine visse Tegn. Jeg skal fortælle Jer en Historie, som er saa sandfærdig, som jeg staaer her: En Smedekone udi Mariager var vred paa sin Naboerske, som lavede til Barsel, og, nylig før samme Naboerske skulde falde i Barselseng, kastede en Klub, fuld af Haar og afbrudte Sømhoveder i Stuen, hvorudover Barselkvinden laae i 2 Dage med stor Pine, og kunde ikke føde, førend En til Lykke fandt samme Klub, og kastede den paa Jorden, da blev hun strax forløst.

Godtro. Det var forfækkeligt. Var Mutter selv tilstede, da det skede?

Kjerlingen. Nej, men J kan forlade Jer paa, at Historien er rigtig; thi min Mand er en skikkelig Person, der hørte det af en Pige, han var forlovet med, hvilken Pige havde et Sødskendebarn, som tjente i Gaard med den Amme, for hvilken Jordemoderen bekræftede Historien med Sed.

Gods

Godtro. Ach! det var forskrækkeligt.

Kjerlingen. Men mener I alligevel, at Dyrrigheden vilde straffe hende. Nej, Byfogden loe kun deraf, og bad Folk holde inde med saadan Snak, endskjønt en troværdig Kone bød sig til at vidne, at hun havde seet samme Smede-Enke flyde paa Vandet, hvilket var et vis Tegn til, at hun kunde hente; thi = = =

Godtro. Hillemand! hvad var det, jeg saae? Blev I ikke et Syn vaer, Bestemoer?

Kjerlingen. Hvor saae I det?

Godtro. Her ved Vinduerne. Jeg saae en gloende Drage fare op igjennem Skorstenen. Saae I ikke det samme?

Kjerlingen. Jo mig syntes marre, at jeg ogsaa saae noget.

Godtro. Jeg vilde ikke staae her længer, om man gav mig 10 Daler; Farvel Mutter!

Fjerde Scene.

Glaubfresfer. Kjerlingen.

Kjerlingen. Ach Farlille! tag Jer vare, at I ikke gaaer for nær dette Hus.

Glaubfresfer. Hvi saa?

Kjerlingen. Der boer en Mand derinde, som har med onde Aander at bestille, og det hele Hus er fuld af Djevele.

Glaub-

Glaubfresser. Det er sandt Moerlille! jeg vilde ikke boe her i Gaden, om man gav mig al Verdens Guld.

Kjerlingen. Men hør! hvor det bruser indendøre, ligesom det kunde være en Storm. See engang, hvor det hele Hus ryster.

Glaubfresser. Mig synes baade, at det Hus ryster, og 3 andre tilligemed.

Kjerlingen. Det er mere sandt, som I siger. I skal nok see, at den hele Gade er besat med lutter Hexemestere. Jeg maa gaae. Farvel Farlille!

Glaubfresser. Ach! jeg tør ikke gaae til Sengs i Nat.

Kjerlingen. I har ingen Fare, især naar I strøer Hørfæs for Døren, og ryger brav med Røstang i Jer Sovestue. (Gaaer bort.)

Femte Scene.

To Piger. Glaubfresser.

Første Pige. Her skal Gaden være, Mollene!

Anden Pige. Er der mere end det ene Hus, hvor Gaden gaaer saadan?

Første Pige. Her boer ikke uden Troldmand i den hele Gade. Men Manden af dette Hus er Capitain for de andre! hele Byen er alt i Oprør, og hver Mand begynder at ryge i sit Hus. See! hvad er det for en Mand, her staaer? Han seer ud som en Troldmand. An:

Anden Pige. Ja det er, min Tro, vist nok saadan En; lad os ikke gaae ham for nær.

Glaubfresser. Kom hid lille Pige, jeg hører I veed ogsaa om denne Sag.

Pigen. Ja, desværre! alt for meget, Jer og Jer Hus til Ulykke.

Glaubfresser. Hvad Ulykke er vederfaret mit Hus? Kom hid, lad mig tale med Jer.

Pigerne skriger og kaarser sig, og falder paa Knæ. A! a! a!

Glaubfresser. De maa see noget, som jeg ikke kan see. Kommer hid lille Piger, og fortæller mig, hvad I seer.

Anden Pige. Nej, I skal ingen Magt have med os.

Første Pige. Er I ikke den Mand, som boer i dette Hus?

Glaubfresser. Nej, I farer vild. Jeg er ligesaa bange for dette Hus som I andre.

Anden Pige. Saa er I ingen Trolldmand?

Glaubfresser. Gaf Pokker i Bold med Jer Snak! Jeg er Christen Glaubfresser, som boer paa Torvet.

Første Pige. Ach! om Forladelse Monsr. Glaubfresser! Nu kjenner vi Ham. Men har I ikke hørt, hvad som er passeret i dette Hus?

Glaubfresser. Jo, jeg har baade hørt og seet mere, end jeg vilde see og høre; men hvor har I faaet det saa hastig at vide? Før-

Første Pige. Jeg fik det at vide paa Torvet.

Glaubfresfer. Hvorledes hørte I det?

Første Pige. Jeg hørte det med de Omstændigheder, at man har seet Fanden i dette Hus i en Uds Lignelse, som rev 3 Mænd i Stykker, der vilde gaae herind.

Glaubfresfer til den anden. Hvorledes hørte I det da?

Anden Pige. Jeg hørte det ved Porten af en Soldat med de Omstændigheder, at 4 Mænd her i Gaden ere Troldmænd, og maner Fanden til sig, som kommer til dem i en Kjøbmands Lignelse, med Horn i Panden, og bringer dem Penge.

Glaubfresfer. Jeg veed, Kjøbmand har ingen Horn i Panden.

Pigen. Det er, som jeg siger Monsr. Glaubfresfer!

Glaubfresfer. Jeg kan give Eder den bedste Underretning derom, Børnlille; thi jeg har selv baa de hørt og seet det. Den hele Gade her er fuld af Troldmænd, hvis Ansører boer i dette Hus. For en halv Time siden manede han Fanden til sig, som kom med saadan Bulder og Allarm, ligesom Berden skulde forgaae.

Første Pige. Men saae Monsr. Glaubfresfer det selv?

Glaubfresfer. Ja vist saae jeg det selv; derfor

fore kan ingen give bedre Underretning derom end jeg.

Anden Pige. Hvorledes saae han ud?

Glaubfresfer. Han havde Klser paa Fødderne.

Første Pige. Ja, der hører du Historien, Søster! af Mandens egen Mund, som har seet det altsammen.

Anden Pige. Men hvorfor, mon troe, han lod sig see med Klser paa Fødderne?

Glaubfresfer. Ja, hvad veed jeg det? nok er det, at jeg saae ham; vil I bte lidt her, saa faaer I ham nok at see, naar han kommer ud igjen. Jeg vil gaae.

Første Pige. Skal der bier, om mit Navn det er.

Anden Pige. Og faae jeg ligesaa, om jeg bier.

Første Pige. Ach! lad os holde os fast ved Monsr. Glaubfresfer.

(De holder hver ved sin Arm af ham og gaaer bort, og seer sig hver Skridt tilbage.)

Sjette Scene.

Leander. Henrich.

Leander. Henrich!

Henrich. Hej!

Leander. Tragoedien, troer jeg nok, skal gaae vel i Morgen; men vi ere endnu ikke betænkt paa et lidet Efterstykke.

Hen-

Henrich. Ja vi maa endelig have et lystigt Efterstykke, at Folk kan faae denne Tragoedie om Polidorus til Livs.

Leander. Det er sandt, thi det er en forbandet fæl Tragoedie.

Henrich. Lad os tage et Stykke af det italienske Theater; det om Doct. Balardo.

Leander. Der behøves saa mange Klæder og Machiner dertil.

Henrich. Enhver sørger for sit; jeg er færdig med min Doctor-Machine.

Leander. Knap nok; sidste Gang vi spillede, fattedes noget derpaa.

Henrich. Det er, min Tro, ikke sandt. Nu skal jeg ind at hente den, for at overbevise Jer. (Løber ind, og kommer strax ud med Doctor-Habiten, imidlertid gaaer Leander og mumler med sin Rolle i Haanden.) See nu, om der vel fattes noget?

Leander. Lad see, hvor du bær dig ad da. (Henrich kryber ind i Doctor-Machinen, og exercerer sig.) Jo, det gaaer godt, Henrich! denne Doctor-Machine gier os alene 4 Loger. Nu kan du sve dig lidt, medens jeg gaaer ud.

(Henrich øver sig i Doctor-Machinen ved den ene Side mod Spectatores.)

Syvende Scene.

(Hans Frandsen kommer ind ved den anden Side udi en Portechaise tillige med en Tjener.)

Hans Frandsen i Portechaisen. Holdt kun lidt, Karle! jeg skjøtter ikke om at komme Troldmandens Hus for nær.

(Porteurerne blir i det samme Heinrich vaer, som reiser sig med Machinen, kaste Portechaisen overende, med Manden, paa Saden, og løbe bort tilligemed Tjeneren. Heinrich over sig endnu lidt og endelig gaaer ud.)

Attende Scene.

En anden Mand. Hans Frandsen i Portechaisen.

Manden. Jeg vil, min Tro, see saadant, før end jeg troer det; thi de, som har fortalt mig det paa Bejen, ere enten gamle Mænd, Tjenestepiger, eller Kjerlinger. Men der seer jeg en Portechaise liggende over Ende, hvad mon det betyde? Hillemand! hvad seer jeg! her ligger en død Mand. Ja han er, min Tro, stokstendød; det hjælper ikke alt, hvad jeg rykker paa ham. Men han er varm endnu. Jeg maa knibe ham i Næsen, for at see, om det vil hjælpe.

Hans Fr. i Portechaisen. U : : : : Ach Hr. Lucifer! giv mig Tid at begræde mine Synder.

Manden. For mig maa I græde, saa længe I lyst. Jeg er ikke kommen for at forkorte Jere Dage.

Hans Fr. i Portechaisen. Er I da ingen Djævel?

Manden. Ikke det jeg veed. Men hvorfor gjør min Herre saadanne Spørgsmaal?

Hans Fr. i Portechaisen. Ej heller nogen Heremesker?

Manden. Hvad Pokker er det for Snak?

Hans Fr. i Portechaisen. Hvorledes kan I paatage Jer saa mange Skikkelse?

Manden. Der ere saa Meenecker, som kan paatage sig mindre Skikkelse end jeg; thi faae den Skam! der ejer flere Klæder end dem, jeg bær paa mit Liv.

Hans Fr. i Portechaisen. I havde jo nyligen Skikkelse af Doctor, men nu seer I atter ud som et Menneske.

Manden. Er en Doctor da ikke et Menneske?

Hans Fr. i Portechaisen. Ikke en Doctor uden Hoved, som jeg saae.

Manden. Da kjender jeg, min Ero, Doctere uden Hoved, som dog udisputerlig ere Mennesker.

Hans Fr. i Portechaisen. Ach nej! I forstaaer mig ikke. Det var en Doctor, som nu havde Hoved, nu igjen intet Hoved; thi det sank ned udi Maven, tilligemed Næse, Mund, Nien og Øren, saa at der blev intet, uden Hatten tilbage, som stod paa Stubben alene.

Man:

Manden. Stat op min Herre! og fortæl mig Der Hændelse, og vær ikke bange for mig; thi jeg er en Borger her i Staden. Jeg er nyligen hidkommen af Curisitet, for at vide, om det er sandt, hvad man fortæller om den Troldom, som øves her i Gaden.

Hans Fr. i Portechaisen. Ja, det er alt for sandt desværre! Jeg kom her ogsaa i samme Henseende, men til min Ulykke; thi saasnart jeg nærmede mig her til Huset, hvor dette Djævelskab er, blev jeg Fanden vaer, hvorpaa Portørerne bleve saa forskrækkede, at de fastede mig med Portechaisen paa Gaden og toge Flugten.

Manden. Hillemand! saa er det dog sandt, at her gaaer saadant Hererie i Svang. Men saae eller hørte min Herre intet andet.

Hans Fr. i Portechaisen. Ach! jo vist; men jeg kan ikke beskrive det altsammen, formedelst den Skræk, som kom mig paa; der rejste sig et Uveir med Torden og Lynild.

Manden. Lad os da ikke blive her længere.

Hans Fr. i Portechaisen. Men nu veed jeg ikke hvorledes jeg skal komme hjem; thi Portørerne ere borte.

Manden. Hvad er min Herres Navn?

Hans Fr. i Portechaisen. Jeg hedder Hans Frandsen, og er nylig kommen hjem fra Paris.

Manden. Ja, saa har Han Net min Herre! at det ikke kan staae Ham an at gaae til Fods.

Hans Fr. i Portechaisen. Jeg maa dog dertil; thi jeg kan ikke blive her længe.

Manden. Kan min Herre resolve sig at gaae hjem til Fods, saa gjør Han vel imod sig selv; thi det tjener ikke at blive i dette Naboelaug længe.

Hans Fr. i Portechaisen. Ja, jeg maa resolve mig dertil; vilde der kun Ingen møde mig paa Bejen, som kjender mig. (Kryber ud.)

Manden. Ach! hvad vil det sige min Herre? Jeg har kjendt mange af vore udenlandske unge Herre, der længe har været uden Fødder, og ladet sig age og bære, men siden har gaaet paa to Ben lige som andre gemene Borgere. (De gaaer ud.)

A n d e n A c t.

Første Scene.

Leander. Siden to Visedrenge.

Leander. Nu kan jeg min Rolle paa mine Fingre. Jeg var tilfreds, at vi skulde spille i Aften, at jeg kunde strax faae nogle Penge i Hænderne at betale den Berel med; men jeg er bange, at man trækker mig inden den Tid udi Arrest, derfor maa jeg

jeg nægte mig inde. Jeg skulde dog tænke, at om det kom dertil, Nogen skulde forbarne sig over mig, og gaae i Caution for 50 Rdlr.

(Medens han saer dette, kommer en Dreng, ta'r ham ved Armen og siger: Kjober Herren inoen ny Biser om den, der gav sig Fanden i Bold, paa Tydsk og Dansk.)

Leander. Gav han sig Fanden i Bold, baade paa Tydsk og Dansk? Jeg mente det var nok paa een af Delene.

Drengen. Nej, det er ikke saa at forstaae: Bisen er paa Tydsk og Dansk.

Leander. De Biser har bedre Lykke end de bedste af vore Comedier, i det de blive saa hastig oversatte; nei, Kammerat! Du kan sælge nye Biser til gamle Kjellinger, jeg kjober ikke saadant.

En anden Dreng. Monsieurs! ny Relationer, om Fanden, som Een manede til sig i en Kjoemand's Lignelse, med Horn i Vanden.

Leander. Est du gal, Dreng? Er det Kjoemand's Gestalt at have Horn i Vanden? Dog kan det i visse Maader være sandt. Nej, jeg kjober ingen, gik bort med dine Historier. Det er forskrækkeligt i denne By med disse Biser. Det er spaaet, at Verden skal forgaae af Gld, men vil det saa tage til, saa troer jeg, den vil forgaae af Biser.

Leanders Dreng. Monsieur! jeg raader, at I kryber i Skjul. Byens Folk er paa Vejen hid, for at trække Jer i Arrest.

Leander

Leander. Hillemand! tænkte jeg det ikke nok. Det er og forbandet haardt, at arretere en Mand for lumpne 50 Rdlr., besynderlig, naar de veed, at man kan fortjene Penge. See! der kommer de min Tro; jeg maa løbe ind, og slaae Porten i Laas efter mig.

Anden Scene.

(En stor Skare bevæbnede Folk kommer ind.)

Anføreren. Hør Karle! gaae En af Jer hen, og bank paa Porten først; er der Ingen, som lukker op, skal vi bryde ind med Magt. Hører I vel! Jeg troer, I er bange. Fort, eller I skal, min Tro, smøres dygtig. Lars! gik du hen, og bank paa Porten, du plejer ikke at være saa forsagt.

Lars. Nej, jeg er ikke bange for Mennesker, om de ere nok saa mange, men mod Ganden er jeg en Coujon.

Anføreren. Ej Snak! Hvad kan han gjøre dig, naar du er i dine lovlige Forretninger?

Lars. Hvorfor gaaer I da ikke selv?

Anføreren. Det tør jeg nok; jeg er ikke bange for Ganden. (Gaaer frem, men vender strax om igjen tilbage) Hører I vel, Karle! gaaer hen og banker paa Porten, eller I faaer en Ulykke. Er det ej en Skam? Vi ere saa mange, og Ingen har saa meget Hjerte. Ej, I Coujoner! saa mange som I ere. Nu skal I

J see, at jeg tør banke paa. (Gaaer frem, men vender tilbage igjen.) Lad os raabe og see, om han vil lukke op. (De raaber alle:) Luk op.

Leander ud af Vinduet. Ach J got Folk! jeg er jo en bosiddende Mand her i Byen; jeg løber jo ikke bort.

Anføreren sagte. Vi maa give ham gode Ord, for at lokke ham ned. (Højt.) Kom kun ned, Kammerat! er J uskyldig, saa skal Jer intet Ondt vederfares.

Leander. Jeg bekjenber gjerne, at jeg er skyldig, men det er jo ikke saa stor en Sag at trække en ærlig Mand i Arrest for.

Anføreren. Ha, ha! Er det en liden Sag?

Leander. Den maa være liden eller stor, saa er der hundrede Mennesker her i Byen, der ere mere skyldige end jeg, og dog ikke strax trækkes i Arrest.

Anføreren. Det er os ukiært at høre, at her ere saa mange ugudelige Mennesker i en christen Bye. Naar J kommer for Retten, skal J lægge dem ud, saa mange, som J kender. Det skal ogsaa være mit Raad; thi det er den eneste Vej, hvorved J kan faae Pardon.

Leander. Hvad Ganden kommer det mig ved, hvo der er skyldig eller ej? Lad Enhver svare for sig.

Anføreren. Det er ret nok, Enhver skal svare for sig, men J skal lægge dem ud.

Lean:

Leander. Skal jeg lægge dem ud? Jeg troer, de Folk ere bandsatte.

Lars. Tael ikke mere med ham; thi han er besat, og det er den onde Mand, som taler af hans Mund.

Leander. Og jeg troer, Brændevinet taler af Din Mund.

Anføreren. Hør Monsieur! kom ned med det Gode, det vil ellers gaae Jer ilde; J veed jo selv, hvad det har at betyde, at sætte sig op mod Byens Folk.

Leander. Jeg lar mig, min Tro, slet ikke trække i Arrest, J har heller ingen Magt dertil; thi jeg byder mig inden en Time til at skaffe Caution.

Anføreren. Caution? Al Verden kan jo ikke cavere for Jer.

Leander. Hør Messieurs! gaaer Jer Vej, og sover Rusen ud, jeg mærker, J er beskjenket.

Anføreren. De Ord vil komme Jer dyre at staae.

Leander. Saa maa J være gal da, een af Delene maa det være; thi ellers kunde J jo ikke sige, at hele Verdens Caution kunde ikke hjælpe til saadan Bagatelle.

Anføreren. Ach, din Bespottere! kalder du saadant Bagatelle? Du var værd den skjendeligste Død.

Lean:

Leander. Og I var værd, at man skulde trække Jer med Jer hele Gefatterskab til Daarekisten. Jeg siger Jer eensgang for alle, at hvis I ikke gaaer fra Døren, skal I faae en Ulykke, saa mange I ere.

Anføreren. Hør Karle! vi kommer at storme til Huset; sætter Jer i 2 Geleder. Jeg vil slutte Troppen. Vi maa ikke lade os skrække af Trudseler. Lad ham mane saa mange Djævole til sig, som ham lyst, de kan ingen Magt have med os; thi vi ere i vor lovlige Embede. Saa rykker da an! Hvi staaer I saa forsagte? Ej tar Mod og Mand's Hjerte til, og betænk, at det er os en evig Spot og Skam, at gaae med uforrettet Sag tilbage; betænk ogsaa, at I underkaster Jer Dyrighedens Brede, og bliver uden Pas og Afsted casset. I ere ikke mere de Mænd, der have udi adskillige Tilfælde ladet saa ofte see Mod og Mand's Hjerte. Hvor er nu al Eders forrige Tapperhed? Rykker frem da!

Lars. Skam, der gaaer først! om mit Navn det er. Vi har ingen Ordre at staaes med Fanden; hørte I ikke, hvordan han truede os? Det gjør ogsaa ingen gode, at vi tænker at anfælde ham, saa gjør han sig haard, og skyder vi, saa kommer Ruglerne tilbage paa os selv.

Anføreren. Følger mig strax efter Morgensstjernerne paa Armen! det skal enten bugne eller briste.

(Leander skyder en Pistol af, hvorpaa den hele Bagt falder paa Jorden)

Leander

Leander. Ha, ha, ha! det er nogle fede Karle at skikke ud paa Execution. Henrich! kom herud, saa skal du see et artig Syn; men staaer ikke den Nar endnu, og øver sig i Doctorkjolen. Henrich! spring ud, og see dig om.

(Henrich kommer ud i Doctorkjolen, hvorpaa Bagten rejser sig, skriger, og tar Flugten.)

Tredie Scene.

Henrich. Leander.

Henrich. Hvad Pokker er dette for Optøjer? Jeg kommer ud, og finder Gaden bestrøet med et halvhundredede døde Staadderkonger og Morgenstjerner, som jeg ved min Nærværelse vækker op igjen fra de Døde, og driver paa Flugten. Binder jeg saaledes mange flere Batallier, saa blir Alexander Magnus kun en smaa Dreng imod mig.

Leander. Jeg seer, de ere alt borte, Henrich!

Henrich. Ja, hvad andet?

Leander. Hvor blev de af?

Henrich. Spørgsmaal, hvor de bleve af? Med denne Haand slog jeg den venstre, og med den, den højre Fløj paa Flugten, og med min Doctorhat splittede jeg deres Corps de Bataille ad. Det var ellers ikke af Vejen, Monsr.! om I tog Jer Hat af, naar I taler med saadan Mand, som jeg.

Leander. Skal dette holdes for en heroisk Gierning,

ning, da er jeg større Mand, som har figtet alene mod en levende Krigshær, end Du, som har figtet med Døde.

Henrich. Det er ingen Kunst at slaae got Folk ihjel, det kan flere Doctere, end jeg, gjøre; men at gjøre dem levende igjen, det har noget andet at sige.

Leander. Men hvor bleve de af?

Henrich. De løb bort, alle de utaknemmelige Hunde, uden at betale mig for min Umage.

Leander. Tag dig vare, at du ikke siden faaer en banket Trøje, naar de finder dig.

Henrich. Det er artig nok, de Doctore, som vække Døde op, faaer banket Trøje, men de, som dræber Levende, faaer Salarium af de Dødes Arvinger!

Leander. Men lar os ikke skjemte mere. Kan du begribe noget af dette?

Henrich. Gid den faae Skam, der begriber det ringeste!

Leander. Jeg er gandske forrykket i min Hjerne derover.

Henrich. Og jeg er gandske hovedsvimlet, som jeg nys var falden ned af Maanen.

Leander. Jeg kan begribe nogenledes dette, at de vil trække mig i Arrest for Gjeld, men deres Talemaader kan jeg aldeles ikke fatte.

Hen:

Henrich. Jeg begriber det ene ligesaa lidet som det andet; thi hvad kan Jer Creditor vinde derved, at han lar Jer arretere; tvertimod, det er hans Interesse, at Ingen rører ved Noget af Comedien. Det har aldrig været Byens Folk, Mønsr.! men heller nogle Spillefugle, som har forklædt sig saaledes, for at fixere os.

Leander. Mener du det, Henrich!

Henrich. Ja, hvad skulde jeg vel kunde mene andet? Troer I vel, at I saa let kan skyde hele Naadhuset ned med et Pistolskud, eller ruinere det hele stridbare Vægter-Facultæt med et halv Qvintin Fangekrud.

Leander. Men jeg er bleven advaret af en Person alvorligen om min Creditors Forsæt, at han vil lægge Haand paa mig.

Henrich. Den største Tjeneste, I kan gjøre Jer Creditor, er, at I læser vel over paa Jere Roller, saa vil jeg gjøre, og ikke tale meer om dette Narrerie.

(Henrich gaaer ind)

Fjerde Scene.

Leander alene.

Jeg kan dog ikke bilde mig ind, at den Person, som varede mig ad om min Creditors Forsæt, fixerede mig; thi det er sandt, at Berøsen ej er accepteret; den kunde ej heller blive accepteret, saasom jeg

jeg ikke tog de 50 Rdlr. op just for at betale dem igjen, i det ringeste saa hastig, som den var stilet. Men hvad kunde han vinde ved at arretere mig? uden han indbilder sig, at de andre Acteurene skulde løse mig igjen. Der burde dog være en Artikel indført udi Loven, at Ingen maatte lægge Haand paa en Acteur; men jeg mener, at man kunde applicere hid det, som findes om Embedsmænd, at Ingen maa arretere dem i deres Forretninger. Jeg vil derfor læse over paa min Rolle, at, i Fald der skulde komme nogle slige Griponenes, jeg da kan sige: *J seer Messieurs, at jeg er i mit lovlige Ralds Forretning.*

(Han gaaer igjen frem og tilbage, og mumler med Papiret i Haanden.)

Femte Scene.

Leander. To Piger.

Første Pige. Det er jo her paa Hjørnet han boer, Søster?

Anden Pige. Jo, der gaaer han selv og mumler.

Første Pige. Nu har han nogle Besværinger for, for at vise igjen.

Anden Pige. See engang, hvilke Ophævelser han gjør.

Første Pige. Ja det koster Umage, saaledes at mane Gejster. Un-

Anden Pige. Derfor lader de Folk sig ogsaa
brav betale.

Første Pige. Jeg skjætter dog ikke om at see
nogen Gejst.

Anden Pige. Vi faaer ingen at see. Herrens-
stere seer dem alene selv; tilmed saa er jeg ikke ban-
ge; thi jeg har Staal hos mig. Men see engang,
hvilke Gebærder han nu gjør.

Leander. Med hvem vil I tale, lille Piger?

Første Pige. Er det ikke Ham, som boer her?

Leander. Hvi spør I saa? Er I her for at
spionere?

Første Pige. Nej, min Tro, skal vi aldrig
røbe Ham; vi ere ikke af det Slags Folk.

Leander. Jeg haaber ogsaa det samme. Her
er saadan Marm iblandt, over det, som er intet
værd, saa det er Under. Er det ikke selsomt, lille
Børn? man kommer hid, et helt Regiment stærk,
og vil trække mig i Arrest for ingen Ting.

Første Pige. Monsieur maa vel sige ingen Ting.
Jeg vilde ønske, at Dyen var fuld af slige Folk,
som Han, saa betænkte Tyve sig nok at stjæle.

Leander. I skal have Tak for de gode Tanker,
I har om mig, mit Barn; men jeg er endelig ikke
sat til at hemme Tyverie.

Første Pige. Det er sandt nok, min Herre!
men, naar Dyrigheden ikke vil straffe dem, saa
maa

maa vi have Tilflugt til flige gode Mænd, som Han er.

Leander. Hvem Pokker tar I mig for? Mener I, at jeg er Bødelen her i Byen?

Første Pige. Nej, vi kjender nok Monsieur.

Leander. Hvem mener I da, at jeg er?

Første Pige. Jeg veed ikke Hans Navn, men min Madame kjender ham. Hun visede mig hid med Begjæring, at Monsieur vilde være af den Godhed for Penge og gode Ord at slaae Djet ud paa En, som har nylig stjaalet et Gulduhr fra os.

Leander. Gaf Fanden i Bولد, baade Du og Din Madame; med jer Gulduhr! kan jeg slaae Djne ud paa Folk?

Første Pige. Jeg veed nok, at Monsieur ikke vil være det bekjendt; men Madamen svor paa, at hun ikke skal røbe Ham, eller lade sig mærke for nogen Moers Sjæl.

Leander. Hør lille Pige! jeg vil intet ondt gjøre Jer. I er maaskee et enfoldigt Monneske, som man har faaet til at løbe April; men gaf Jer Vej med saadan Gladder.

Første Pige. Ach min kjære Monsieur! jeg veed nok, at Han ikke vil aabne sig for Enhver; men saa sandt jeg er ærlig, skal Ingen faae det at vide.

Anden Pige. Jeg siger det samme; thi jeg vil være tusind Gange et Skarn, om det skal komme af min Mund.

Lean:

Leander. Jeg troer her er kommen en Sygdom paa alle Folk i Byen, som har gjort dem rasende; ret lige nu var Byens Folk her, som vilde tvinge mig til at lægge Folk ud i Byen, som ere skyldige. Nu strax derpaa kommer disse hid, og vil have mig til at slaae Djet ud paa Folk. Hør! af hvem er I udsøkket?

Første Pige. Det forbød Madamen mig at sige, men hun flyede mig 2 Ducater til Monsieur, og lovede meer siden, naar Tyven kom og bragte Bæret tilbage.

Leander til den anden. Hvad er da Jer Verinde?

Anden Pige. Jeg er fra en Jomfru, som har Kjærlighed til en ung Person, som hun elsker, men han er gandske koldfindig mod hende, hvorfor hun vil gjerne, at Monsieur ved sin Videnskab vilde gjøre ham forlibt i hende; til den Ende skikkede hun mig hid med 10 Rdlr., at betale forud.

Leander. Hør, hvad jeg vil sige Jer: Vær saa god at formelde min ydmygste Respect baade til Madamen og Jomfruen, og sig: at jeg holder dem begge for Carnailler, til de overbevise mig, at jeg er en Herremester; hvad Jer anbelanger, da, hvis I Bakkelsebester ikke strax gaaer Jer Vej, skal I begge faae en banket Trøje.

(Vil gaae bort, men de holder ham tilbage, nu rækker den ene, nu den anden, og nøder ham til at tage Pengene.)

Leander

Leander ved sig selv. Her gir man mig uforsomtlig 14 Rdlr., kan jeg ikke sagte beholde Pengene, og lade som jeg er Hexemester? Jeg løber jo ingen Hazard derved; thi de tør lige saalidt lade dem mærke dermed, som jeg; og som jeg faaer Pengene forud, saa kan jeg sagte love dem saa meget, som de forlanger. (Høit.) Hør, kjære Børn! eftersom I love mig, ikke at sige til Noget, at jeg øver denne Konst, saa vil jeg tjene Jer herudi; jeg gjør det ikke mod Enhver, men alene mod gode Venner, som, jeg veed, kan tie; Øvrigheden kan ikke lide Folk af min Profession, skjøndt vi anvende vort Pund alene til vor Næstes Tjeneste. Hør! paa Mandag Morgen, mod Kl. 9, skal Tyven komme med eet Dje, og bringe Barket tilbage, men I maa ikke gjøre ham noget Ondt; thi han er straffet nok, i det han har mistet sit ene Dje. Hvad den anden Post angaaer, da skal Personen, som er koldsindig, blive lige saa forlibt i Gomsfruen; som hun er i ham, og hun skal blive lige saa koldsindig, som hun tilforn var hidsig.

Anden Pige. Nej, min Herre! det skjøtter hun ikke om; hun vil nok være saa forlibt, som hun er, men hun vil, at han skal blive lige saa hidsig. Forstaaer I vel?

Leander. Jeg forstaaer nok, men det er noget vanskeligt. Dog skal jeg gribe mig an, for hendes

Skuld; ellers er det ti Gange saa vanskeligt, som det andet.

Første Pige. Men, min Herre! maatte jeg tale noget med Ham i Centrum; jeg vil ikke, at Gjertrud skal høre det: Jeg er saa forkrækkelig plaget af Syn om Matten; nu kommer mig et Mandfolk for, nu et andet, som hindrer mig at sove, tilmed brænder mit Legeme altid, ligesom jeg havde en hidsig Feber.

Leander. Jer tjener ikke til at ligge alene da, mit Barn! men J skal bede enten Tjeneren eller Kudskken at sove hos Jer, dog med de Vilkaar, at de gjør Jer ingen Skade.

Første Pige. Nej! det tør jeg ikke vove paa.

Leander. Saa skal jeg da sige Jer et andet Raad: J skal tage et Løgøble, dele det udi 3 Parter, paa den ene Del skal J komme lidt Sennep, og æde den første Dag; paa den anden Del skal J komme lidt Campfer, og tage ind anden Dag; paa det tredie Stykke skal J strøe lidt Caffe, som ikke maa være malet, men alene stødt, og æde den tredie Dag. Smidlertid maae J continuere dermed udi 3 Dage, uden at nyde noget andet, og dersom Synet ikke gaaer bort, da skal jeg give Jer Pengene tilbage.

Første Pige. Det er en haard Cur. Jeg kommer da vel heller til at bruge det første Raad.

Leander. Ja, det er det sikkerste, mangen er
ble-

bleven hjulpen derved; thi naar der er Mandfolk udi Ens Sovokammer, saa driver dets Nærværelse de andre Aander bort, som fare En for Djæne, saasom der er Antipathi derimellem. Det har ellers ingen Fare; thi naar J siger dem Aarsagen, at J gjør det alene for at cures, og beder dem ligge stille, saa gjør de det gjerne.

Første Pige. Mener min Herre, at Ingen da kan lægge mig det til Last, naar jeg gjør det alene for at cures.

Leander. Ach nej! Sundheden er jo den kostbareste Klenodie, vi ejer.

Første Pige. Det er da, min Tro, et ypperligt Raad. Jeg har selv tit tænkt derpaa, men jeg tænker: Monsieur kan vel tænke, hvad jeg vil sige.

Leander. Jeg veed baade denne, og alle andre Jeres Tanker.

Første Pige. Er det muligt? kan Monsieur da sige mig, hvad jeg tænker nu?

Leander. J tænker, den gode Mand, som gav mig saadant Raad, bør have en Discretion for sin Umage.

Første Pige. J det ringeste burde jeg tænke derpaa. Vil Monsieur ikke forsmaae 2 Mk. Men vil J ellers sige mig, hvem jeg elsker?

Leander. J har elsket adskillige, men nu staaer

Eders Tanker mest til en vis = = = Lad see, ret nu kommer jeg paa hans Navn. Det er en Mandsperson; det veed jeg nok.

Første Pige. Ja, deri har Monsieur Ret.

Leander. Det er en meget høj Person.

Første Pige. Nej, han er kun meget maadelig af Statur.

Leander. Det er sandt i visse Maader, men han er dog et helt Hoved højere end J.

Første Pige. Ja, naar J vil ligne ham mod mig, saa er det sandt.

Leander. Det er saa, jeg mener. Han er høj i Henseende til Jer; thi hvem kunde jeg bedre ligne ham med?

Første Pige. Kan J beskrive ham videre?

Leander. Det er min ringeste Kunst: Han er meget dejlig.

Første Pige. Vi Folk holder ham ikke saa dejlig.

Leander. Hvad bryder mig Folk? Hvo kan behage alle? Jeg siger, han er dejlig i mine Øjne, han er ogsaa dejlig i Jeres Øjne.

Første Pige. Ja det er, min Tro, vist; men synes ogsaa Monsieur, at han er smuk?

Leander. Han er af de kjønneste Mandspersoner i mine Øjne.

Første Pige. Det er mig kjært, at andre ogsaa kan see det samme, som jeg; men hvad er hans Profession?
Leand:

Leander. Han er Fuldmægtig.

Sørste Pige. Nej Monsieur! i den Post farer Galene vild; han er Sergeant.

Leander. Er det ikke saa, jeg mener? En Sergeant er jo Fendrikens Fuldmægtig; har I ikke mærket, at naar Fendriken ikke er tilstede, saa træder Sergeanten i hans Sted, og holder Fanen. Mener I, at jeg forstaaer ikke min Profession? Jeg er capabel til at beskrive ham fra Top til Taa. Han taler jo got Tydsk.

Sørste Pige. Det er, min Ero, sandt.

Leander. Han gaaer med sit eget Haar, med en Enor paa Hatten.

Sørste Pige. Ja.

Leander. Men, naar han er hjemme, har han Hue paa.

Sørste Pige. Ach, det er nok, min Herre! jeg vil ikke spørge om mere; jeg hører, at I veed alting. (Til den anden Pige.) Ach Søster! det er en forkræffelig Mand, han kan sige alting, hvad som er skeet og skal skee.

Anden Pige. Ach Søster! kom, lad os gaae; jeg er bange, at han og veed en Ting, som jeg ikke fjøttede om, at Noget anden skulde faae at vide.

Sørste Pige. Gaf til ham selv, og bed ham derom, saa tier han nok; thi det er en skikkelig Mand.

Anden Pige. Ach, min kjære Monsieur! jeg er bange, at J veed det, som passerede forgangen Nat.

Leander. Ja vist; jeg veed altsammen paa mine Fingre. Først kom = =

Anden Pige sagte til ham. Ach Monsieur! holde inde dermed. Jeg vil ikke, at den anden skal høre det; thi kommer det ud, saa blir Gaardskarlen ikke en Time længer i vort Hus. Vil Monsieur ikke forsmaae et 28 Skillings Stykke?

Leander. Hun skal have Tak.

Anden Pige. Vil J da ikke røbe mig?

Leander. Nej! J kan forlade Jer derpaa; farvel begge! og formelder min Respekt baade til Madamen og Jomfruen. Vil Nogen consulere mig ellers, saa er jeg at finde her lige over.

(De gaae.)

Sjette Scene.

Leander alene.

Jo længere, jo galuere. Lad see, om jeg kan komme det ihu altsammen. Bevæbnede Folk for Døren, al Verdens Caution utilstrækkelig for 50 Rdlr., bespottelige Ord at sige 50 Rdlr. er Vagatelle, Formaninget om at lægge alle Byens Debitorer ud. Jeg skulde hise Ham fra Madamen, hun bad Han vilde staae Djet ud paa en Tyv. Jeg skulde hise Ham fra Jomfruen, hun bad, Han vilde gjøre

en

en Person forlibt i hende. Her 2 Ducater paa Haanden, der 10 Rixdaler. Hvad Pokker er dog alt dette? Enten er jeg gal, som ikke kjender mig mere selv, eller er hele Byen gal? Er hele Byen gal, saa gid den ikke bliver klog igjen, førend jeg curerer den; thi jeg vil finde min Regning derved i det ringeste for en kort Tid. Disse Piger vil recommendere mig for min Videnskab hos andre, og jeg vil i nogle Dage fortjene saa mange Penge, at jeg kan betale min Berel med; og saa vil jeg begive mig til mit Hus igjen. Imidlertid kan Drengen sige, naar Nogen kommer her, og spør efter mig, at jeg er rejst paa Landet at fardre Gjeld ind, for at betale de 50 Rdlr., naar jeg kommer tilbage, og om Nogen kommer for at consulere sig med mig udi Hekkekunsten, da skal han vise dem til mig.

T r e d i e A c t.

Første Scene.

Arv Gaardskarl.

Ach! gid jeg vel havde forrettet mit Errende. Jeg skal hen til en Hekkemester, som boer her paa Hjørnet, for at melde vor Frue an; thi hun har mist et Dussin Sølvkeer, og har en af vore Folk
 mis-

mistankt derfor; hun vil strax selv komme hid med alle Husfolkene, for at faae Sandheden at vide. Min hele Krop skjælver; thi jeg har aldrig seet en Troldmand, langt mindre talt med ham tilforn. Corrasie! Arv! Du har jo en god Samvittighed. Jeg er saa bange, at, naar han seer mig skjelve, han tænker, jeg er Tyven. Jeg vil forestille mig, ligesom jeg nu allerede taler med ham, for at see, hvordan jeg har mig ad. (Arv med Hatten under Armen, højende sig.) Jeg skulde hilse Fruens Respect til min Herre. Hvad er hendes Begjæring? Hun bad tjenstlig, at Herren vilde tale et Ord med hende for Lucifer, for at faae at vide, hvo der har stjaalet hendes Sølvskæer. Hvorfor skjælver Du saa? Det er af Kulde, gunstige Herre! Jeg troer det er en ond Samvittighed, som kommer Dig til at skjælve; Du est maaskee selv Tyven. Nej Drollen tage mig, om jeg er, gunstige Herre! Saa maa Du være Medvidder derudi. Nej gunstige Herre! jeg veed ikke mere deraf end et nysød Barn. Staae ret paa Benene din Slyngel! Ja gunstige Herre. See mig under Øjnene. (Han seer op i Vejret.) Aabenbar mig her, førend man kommer til Examen, saa skal Du ingen Straf lide. Jeg kan intet aabenbare, gunstige Herre! thi jeg er gandske uskyldig. (Rykker sig selv i Haaret.) Vil Dit Best strax bekjende! Jeg har intet at
ber

bekjende, naadige Herre! thi jeg er gandske uskyldig, • So det gaaer nok an. Du maa jeg bante paa.

Anden Scene.

Arv. Leander.

Arv stammende. Udmagste Tjener, velbaarne Frue! jeg skulde hilse meget flittig fra vor Lucifer, med Begjæring, at J vilde faae at vide, hvem der har stjaalet hendes, J veed vel selv. (Sagte.) Du kan jeg ikke komme ihu, hvad det var.

Leander. Hvad er det for Tsj, Du væver sammen? jeg forstaaer ikke et Ord deraf.

Arv skjælvende med sammenlagte hænder. Jeg har et Erinde til Maansøren.

Leander. Hvad er det?

Arv. Jeg veed, min Tro, ikke.

Leander. Af hvem est Du hidskicket?

Arv. Jeg veed mere ikke.

Leander. Vil du Hund narre mig? veedst Du ikke, hvem der har hidskicket Dig?

Arv. Jo, det veed jeg nok.

Leander. Hvem er det da?

Arv. Hvorfor vil Maansøren vide det?

Leander. Ej, saa skal Du og faae en Ulykke! Vil Du firere mig?

Arv. Ach Hr. Lucifer! spar mig.

Leander

Leander. Jeg seer, Du er bange, min Søn! giv Dig kun tilfreds, jeg skal intet Ondt gjøre Dig, betænk Dig, og sig frit ud Dit Erinde.

Arv. Jeg skulde hilse Herren meget flittig fra 12 Sølvfeer, de bad gjerne, at han vilde slaae et Dje ud paa vor Frue, som har stjaalet dem bort.

Leander. Ha, ha! jeg forstaaer endelig Din Mening, hvor bagvendte end Ordene ere. Din Frue, mærker jeg, er bleven berøvet et Dofin Sølvfeer.

Arv. Ja, hun bad, at Herren vilde slaae et Dje ud paa dem.

Leander. Et Dje ud paa Sølvfeerne?

Arv. Nej, paa een af Folkene, som er bortstjaalen af samme Skeer. Ach Herre! gjør mig intet ondt. Jeg er saa bange, at I skaber mig om til en Baruld. (Græder)

Leander. Du har vist selv stjaalen dem, efter di Du est saa bange.

Arv, grædende. Nej, jeg har aldrig stjaalet saa meget som et Knappenaals hoved, min Livstid.

Leander. Har Du ikke stjaalet min Søn, saa skal Dig intet Ondt vedrøres; hils Din Frue, og lad hende, bede Folkene komme hid, saa skal jeg lægge en af dem ud.

(Arv gaar bort, seer sig om paa Vejen.)

Fre

Tredie Scene.

Leander. En Pige. En Mand. En Dreng.

Leander. Hvor kan dog ikke Overtro regjere blandt Menneffene? Jeg havde aldrig kundet drømme om, at Folk skulde kaarse sig for mig. Men der kommer en anden; hvad er Jer Begjæring, lille Pige!

Pigen. Ach, gunstige Herre! jeg er kommen til Skade for en Ungkarl, som jeg er falden for. Kunde det ikke være muligt, at jeg blev Jomfru igjen.

Leander. Jo, jeg kunde nok hjælpe Jer derudi, mit Barn; men hvad nytter det? I mister den dog strax igjen.

Pigen. Jo, det kunde saavidt hjælpe mig til at blive des snarere gift.

Leander. Jeg vil nok give Jer et godt Raad, som I skal bruge eer gang om Ugen, men det nytter Jer ikke her i Byen; thi skal I bruge det med Nytte, saa maa I rejse til en anden fremmed Stad, hvor, naar I har brugt samme Raad nogle Dage, blir I lige saa god Ms, som I var tilførn.

Pigen. Hvad skal det koste?

Leander. To Rixdaler.

(Hun sner ham Pengene, og faaer en liden Flaske og gaaer.)

En Mand. Er Han ikke den vise Mand, som boer her? Leander

Leander. Jo; er der noget til Tjeneste?

Manden. Min Herre! jeg har en forbandet Kone, som trækker mig hver Dag efter Haaret. Vil I for Penge og gode Ord ikke gjøre hende god igjen?

Leander. I skal skjære en Gren af et Træ, enomme tyk, hvilken I skal tørre ved en sagte Ild, naar den saa er vel tørret, skal I besmøre den med Gaasefit, og dermed give Jer Kone 12 dygtige Slag om Morgenen; vil det ikke hjælpe den første Dag, da skal I besmøre den med Grisefit, som er bleven noget harst, og forsøge det to Morgener; vil det ikke hjælpe, som jeg dog haaber, saa skal I besmøre den med Mandelolie, og continuere dermed i fire Dage, og saa faaer I den frommeste Kone, Nogen vil forlange.

Manden. Hvad skal det Raad koste?

Leander. To Rirdaler. Men see vel til, at Grenen bliver tørret ved en sagte Ild; thi ellers har den ingen Kraft. — Hej see! der har vi en frisk, det gaaer jo ligesom en Strøm; hvad fattes Jer, min Søn?

En Dreng. Ach Herre! jeg er en stakkels Skomagersvend, og maa slæbe som et Best for min Føde. Min ældste Broder derimod blev holdt til Bogen, og er bleven Doctor i Doctorkonsten, saa at han er lige saa anseelig blandt Folk, som jeg er for:

foragtet, og kan fortjene meer paa en Feber end jeg paa 10 Par Støvler at gjøre. Nu har jeg derfor en ydmyg Bøn til min Herre, at saasom Han har givet sig Fanden i Bold, og derudover er bleven begavet med den sorte Konst, at Han vil være mig behjælpelig udi een Ting.

Leander. Man kan lære den sorte Konst, uden at give sig Fanden i Bold: Tolv Personer slaaer sig sammen, og rejser til den sorte Skole udi Wittenberg, elleve Personer gaaer fri, men den tolvte falder ved Lodkastning alene til Fanden.

Drengen. Saa gif da min Herre fri?

Leander. Ja, ellers kunde jeg ikke staae her. Men hvad er Jer Begjæring?

Drengen. Jeg vilde gjerne være Doctor ligesom min Broder.

Leander. Det koster 4 Rdlr.

Drengen. Der er 4 Rdlr.

Leander. Hør min Søn! J skal købe 10 Alen sort Klæde hos den Kræmmer, som boer her lige over; thi han allene har af det Klæde, som blir gjort i det sorte Manufactur udi Wittenberg; af dette Klæde skal J gjøre Jer en lang Kjole. Naar J det har gjort, skal J leje Jer smukke Bærelser, og lade skrive med store Bogstaver over Døren — hvad er Jer Navn?

Drengen. Jeg heder Jan.

Leander

Leander. Ja saa skal I skrive: Her boer den vidtberømte Doctor Jansenius, som curerer alle Slags Sygdomme.

Drengen. Men hvad skal jeg bruge til at helbrede de Syge med?

Leander. Det er lige meget, I kan tage, hvad som er ved Haanden; naar I kun har den lange Kjole paa, saa er alting kraeftig, hvad I kommer i en Flaske.

Drengen. Men skulde det kunde gjøre det?

Leander. Hør Kammerat! jeg taaler ingen Disputer, gjør I kun, som jeg siger. Der er hundrede Doctors, som aldrig er kommen dertil ved andet Middel; gaaer det ikke an, saa skal jeg betale Omkostningerne og levere Pengene tilbage.

(Drengen gaaer bort.)

Fjerde Scene.

En Frue med fem Husfolk. Leander.

Frue. Tjenerinde Hr. Doctor! Jeg tar mig den Frihed at raadføre mig med Ham udi tvende Sager. For 3 Dage siden blev mig frastjaalen en Svovkande, og i Dag igjen 12 Svovskeer, og jeg er vis paa, at begge ere Hústyve. Vil Hr. Doctor lægge dem ud, saa skal jeg redelig betale Ham for Umagen.

Leander. Om Forladelse, jeg maa speculere lidt
med

med mig selv. (Sagte.) Hvorledes skal jeg redde mig herfra? Dog kan jeg sige, at i Morgen skal Tyven levere Sagerne tilbage. (Høit.) Hør min kjære Frue! i Morgen Aften skal begge Tyvene frivillig levere de stjaalne Koster tilbage.

Frue. Ach nej, Hr. Doctor! jeg veed, at han kan sige mig det strax

Leander sagte. Det var en forbandet Fristelse; dog skal jeg endelig hitte paa noget. (Høit.) Ja Frue! jeg vil see, hvad jeg kan gjøre. Sætter Jer alle i Orden, Folk! (Gaaer og spadserer frem og tilbage.) Er I alle i Orden? (De svarer ja.) Falder alle paa Knæ. (De svarer ja.) Hver holder den højre Haand i Vejret! Holder den venstre Haand op! Holder begge op! Holder begge Hænder i Kors. (Medens han commanderer, vender han sig fra dem.) Holder I nu alle Hænderne i Kors? (De svarer ja.) Du, som stjal Kanden, ogsaa? (Han svarer alene ja.) See der Frue! der har I Tyven. Jeg maatte bevære over 3 Mander, før jeg fik ham til at bekjende.

Frue. Ach din stemme Tyv! Galgen skal ikke være Dig for god.

Leander. Nej Frue! I maa ikke straffe ham, uden med Døren. Hør Kart! jeg beder for Dig denne Gang, leveer kun den tilbage, og gjør aldrig saadant mere.

Tyven kysser ham paa Haanden. Tusind Tak for
Hans

Hans Forbøn Hr. Doctor! Jeg har skjult Randen i et Hul paa Høloftet med Skeerne.

Leander (til Fruen sagte) Pardonere ham, for min Skyld. Min Gejst siger mig, at Randen er i Behold, og skjult i et Hul paa Høloftet, tilligemed Skeerne.

Fruen. Ach Hr. Doctor! Han er den største Mand i Verden, i den sorte Konst.

Leander. Hun skal ikke kunde troe, gode Frue, hvilket Arbejde det er at vise igjen. Jeg vil heller 16 Gange skabe mig til Barulv, end een Gang vise igjen.

Fruen. Kan Monsieur ogsaa gjøre Storm og Uvejr?

Leander. Ej! det er kun Bagatelle, den ringeste Person af vor Profession kan gjøre det.

Fruen. Min Mand, Hr. Doctor! er en meget curieux og vel studeret Mand, men fuld af Vantro, og beloe mig, da jeg vilde raadspørg mig med Doctoren; thi han holder for, at der er ingen Trolddom til. Du skal jeg strax skikke ham hid, at Doctoren kan overbevise ham det selv. Adieu min Herre!

Leander. Skyldige Tjener.

Femte Scene.

Leander alene.

Hillemænd! jeg er om en Hals. Jeg vil ufejlbar købes, hvis en Mand, der har studeret, og derforuden er en Hader af Overtro, examinerer mig. Det er ikke saa let at sætte Bognæse paa saadan en Karl, som paa ensfoldige Qvindfolk. Det er derfor bedst, jeg holder op, mens Legen er bedst, at det ikke skal gaae mig, som det gif Bonden i Comoedien, der blev Doctor imod sin Billie. Nu vil jeg føje mig hjem igjen, og naar Arrestforvarerne komme, betale den halve Del af de 50 Rdlr., saa mener jeg nok, at de ikke trækker mig i Fængsel for den anden Del. Naar jeg estertænker alle disse Eventyr, saa ere de saa underlige, at de kan give Anledning til den bedste Comedie. Jeg kan bilde mig ind, at der maa boe En i vor Gade, som gir sig ud for Herremester, og de Piger, som først kom til mig, har taget mit Hus for hans. Men det er bedst, at jeg pakker mig bort, førend den lærde Mand kommer. Hej, Hr. Bert!

Sjette Scene.

Verten. Leander.

Verten. Er der noget, til Monsieurs Tjeneste?

Leander. Jeg kan ikke blive her i Nat over, som jeg tænkte. Jeg vil vide min Regning.

Verten. Regningen er ikke ret stor; Monsieur har kun fortæret 2 Mk.

Leander. See! der er de 2 Mk. Adieu!

Verten. Serviteur. (Verten gaar ud.)

Syvende Scene.

Fruens Mand.

Det er, min Ero, selsomt, jeg har altid holdet saadant for Fabel tilforn; men nu mærker jeg, at der er saadant til. Jeg kan spørge paa, at jeg aldrig har være mere begjærlig at tale med Nogen, end med denne Herremester. Men der er Huset, som man fortalte mig, at han boer. Jeg seer en Vindkande til Skildt og en Harlequin afmalet udi Gangen. Jeg maa banke paa.

Attende Scene.

Fruens Mand. Verten.

Herren. Serviteur, Monsieur! Er Han Manden her af Huset?

Verten. Ja, til Tjeneste, min Herre!

Herren. Jeg takker paa min Frues Vegne.

Verten. Hans skyldigste Tjener, min Herre!
(Sagte.) Men hvad er det for Snak? Har jeg havt at bestille med hans Frue?

Her-

Herren. Jeg havde, min Troe, aldrig kundet bilde mig ind, at der var Saadant til i Verden.

Verten sagte. Jeg mærker nok, at den gode Herre er beskjenket, hvorfor jeg maa tale varlig med hannem.

Herren. Jeg havde aldrig kundet troe, at der var saadant Løjeri til i Verden.

Verten. Ja, det maa Herren vel sige, Verden er underlig.

Herren. Naar min Frue, og andre, har fortalt mig saadant, har jeg kun holdet det for Kjerlings-
Gladder.

Verten. Nej, nej! intet er vissere end det.

Herren. Jo, nu har jeg Troen udi Hænderne.

Verten. Har da Herren ikke vildet troe det tilforn?

Herren. Aldrig.

Verten. Der er dog Ingen, som tvivler derom. (Sagte.) Hvilken forbandet Snak er denne. Han har aldrig villet troe, at Verden er underlig. Men jeg kan troe, den stakkels Mand er beskjenket, derfor synes ham, at det gaaer saa vel til i Verden. Jeg maa holde gode Miner med ham, saa tør han maaskee fortære en Pot Vin i mit Hus. (Høit.) Herren maa da ingen Fortrød have havt tilforn i Verden.

Herren. Ej! den Fortrød regner jeg ikke. Jeg

havde, min Tro, aldrig talt derom, hvis min Rø-
ne ikke havde været. En lumpen Eslokande meer
eller mindre vil ikke sige meget, Hr. Doctor!

Verten sagte.) Saa Fanden i Vold! blir jeg nu
til Doctor. (Høit.) Jeg er hverken Doctor eller
Magister, Herre! men en god ærlig Borgermand.

Herren. Jeg kalder den Doctor, som forstaaer
sin Profession fuldkommelig, endskjøndt han er ikke
promoveret Doctor.

Verten. Jeg takker Herren for de gode Tanker,
han har om mig. (Sagte.) Her vil blive til, paa
den Maade, en forbandet Hob Doctore i Byen. Jeg
kommer herefter til at kalde min Skomager Doctor,
fordi han gjør de bedste Sko.

Herren. En, der udi sin Videnskab har bragt
det saavidt, at han kan hjælpe Folk og gjøre dem Tje-
neste som Monsieur, kalder jeg Doctor.

Verten sagte. Han har Ret; thi jeg har cureret
mange med min gamle Vin. (Høit.) Men min Her-
re! jeg hjælper Ingen, udi min Profession, uden
for Penge.

Herren. Det var uforstammet, at ville begjære
Saadant for intet.

Verten sagte. Nu mærker jeg, at jeg har taget
Fejl, og at Manden er en fornuftig ædru Herre.
(Høit.) Naar man betaler mig, er jeg Alle til Tje-
neste.

Herren. Vel er sandt, at lærde Folk fordømmer
slige Professioner.

Verten. Dog ikke alle, min Herre! Thi der
ere to Magistere, som hver Eftermiddag søge mit
Hus.

Herren. Er det mueligt? hvorvidt er de kom-
men i Professionen?

Verten. De gir, min Tro, ingen af mine
Gjæster efter.

Herren. Monsieur kalder dem Gjæster. Han
vil sige Discipler; dog det kommer ud paa et.

Verten. Jeg kalder dem ikke Discipler, Herre!
thi jeg har ikke informeret dem. Det skal Ingen
sige mig paa.

Herren. Jeg troer ikke, at Monsieur bilder sig
ind, at jeg er en Spion, og at jeg er hidkommen
for at røbe Ham.

Verten. Derfor er jeg ikke bange; thi jeg har
Frihed af Dyrigheden at bruge min Profession.

Herren. Det er mere, end jeg kunde have
troet.

Verten. Mener da Herren, at jeg er en Fu-
sker?

Herren. Nej, nej! jeg har seet alt for store
Prøver derpaa. Men lad os stride nærmere til
Sagen. Jeg er kommen hid, for at see videre Prø-
ver paa Hans Profession.

Ver-

Verten. Jeg takker skyldigst, men det er ikke nok at see Prøver; Herren maa og smage dem.

Herren. Hvad vil det sige, smage dem?

Verten sagte. See! nu taler Brændevin igjen. (Høit.) Min Herre! jeg har Sager, som, I ud af Synet fulde ikke tænke, var værd at smage, men saasnart I faaer dem paa Tungen, finder I dem excellente.

Herren sagte.) Det er noget forblommet. Men de Folk taler ikkun med Signesser in Philosophia occulta. (Høit.) Men Monsieur! hvem holder Han mest af udi den Profession, enten Albertus Magnus eller Cyprianus.

Verten. Cyprianus? Jeg kjender Ingen af vor Profession her i Byen, som hedder Cyprianus.

Herren. Kjender Han ikke Cyprianus?

Verten. Nej! Herren mener maaskee Julius?

Herren. Den Mand kjender jeg ikke.

Verten. Det er Under, han har dog de bedste Vine her i Staden.

Herren sagte. See! nu taler han forblommet igjen. (Høit.) Monsieur er saa god, at bruge de almindelige Talemaader; thi jeg forstaaer ellers ikke Hans Mening. Men har Han ikke læst Albertum Magnum, det er dog en berømt Autor in Magia naturali.

Verten sagte. Hør! nu taler Brændevinet igjen.

igjen. (Høit.) Min Herre! jeg har nok i min Ungdom læst noget om Alexander Magnus, men han var en Kejser, og jeg er kun en Vinhandler. Det er to ulige Professioner.

Herren saate. Nu taler han forblommet igjen. (Høit.) I er Vinhandler, ha, ha, ha!

Verten. Ja ret Vinhandler. Det er en Profession, som jeg aldeles ikke kanner mig ved.

Herren klapp r ham paa Kinden. Ej min Herre! lad os føre ren Tale. Jeg veed nok, hvo han er.

Verten sagt. Gid Du faaer en Ulykke! Du maatte spille Din Værme, hvor Du drikker. Dit Bl. (Høit.) Hvem holder Herren mig da for at være?

Herren. I er jo Doctor Magiæ Naturalis.

Verten. Hvad vil det sige?

Herren. I er Doctor udi Herrekonsten.

Verten. Det skal ingen brav Mand sige mig paa.

Herren. Boer I ikke udi dette Hus?

Verten. Jo, det er mit Hus.

Herren klapper ham igjen paa Kinden. Ej, lad os da tale Alvor! jeg skal, min Tro, ikke røbe Ham.

Verten. Monsieur, jeg tænkte tilforn, at I var drukken, men nu mærker jeg, at I er gal.

(Gaaer bort.)

Herren holder ham tilbage, og caresserer ham igjen. Jeg skal, min Tro, ikke røbe Ham. Ver-

Verten. Hvori vil J røbe mig?

Herren. At J forstaaer, og practiserer den sorte
Konst.

Verten. Det skal en Skjelm sige mig paa.

Herren. Nej, det gaar for vidt.

(Tager ham i Haaret.)

Verten. Hej, Peter, Christophher! Kommer
ud!

(Peter og Christophher, med Forklæder for sig, kommer ud
og hj. lper Verten.)

Niende Scene.

To af Byens Vagt. Herren. Verten.

Peter. Christophher.

Første Vagt. -Hvad er paa Færde?

Herren. Trækker mig disse Karle i Arrest, det
er Herremestere.

Anden Vagt. Ha, ha! det er just de Folk, vi
krydser efter i Dag.

Verten. Ero ham ikke, J gode Benner! Det
er en gal Mand.

Første Vagt. Sid vi havde Byen fuld af slige
galne Mænd. Vi kjender nok Hr. Leonard. Fort,
fort J Trolddjevle! jeg troer, den hele By er bes-
fængt med det Vak.

Verten. Hej, Gewalt!

Anden Vagt. Vil Du tie, din Hund! Jeg stø-
ber Dig ellers Partisanen i Livet. Men hvor fik
Her-

ren dem opspurgt? Vi gaaer ellers, og leder efter Mesteren over Comedierne, som har givet sig Fanden i Bold med den hele Bande.

Herren. Han har nylig øvet Konsten for min Frue, hvilket alle mine Husfolk kan vidne.

Verten. Gid den faaer en Ulykke, der nogen Tid har seet hans Frue! I seer jo, det er en gal Mand.

Første Vagt. Hr. Leonard er en fornuftig og ærlig Mand; eet Ord af hans Mund er saa got, som hundrede af Jeres.

Herren. Jeg vil skaffe min Frue og alle mine Husfolk til Vidne.

Første Vagt. Det gjøres ikke fornøden, min Herre! deres Narsyn gir nok tilkjende, at de ere Herremestere. Fort, fort I Djevlø;

(De frige alle tre.)

Herren. Havde Du aabenbaret Dig med det gode, og ikke givet mig haarde Skjeldsord, skulde jeg ikke have røbet dig.

Verten. Ach, ach! Din stemme Forræder!

Første Vagt. Fort, fort I Hunde! vi finder nok de andre siden.

(Trækker dem ud.)

Fjer-

F j e r d e A c t.

Første Scene.

Terentia. Apelone.

Terentia. Ach, det er alt for sandt Apelone! jeg var henne ved min Kjærestes Dør, for at høre om Tilstanden, men jeg fandt Huset tomt, og Døren tilsluttet. Ach! gid han havde taget Fligten, og ikke var kommen i Arrest; thi hvis han er greben og kommer under Bøddelens Hænder, da skjøtter jeg ikke om at leve længere.

Apelone. Ej Snak, Jomfru! endskjøndt I agter at gifte Jer med en Acteur, og i Fremtiden blive selv Actrice, saa maa I ikke spille Tragoedie for Tiden.

Terentia. Hvordan kan jeg see den, som jeg saa meget har elsket, lide en skjendelig Død, og tilligemed leve?

Apelone. Det er sandt nok, Jomfru! jeg vil ikke raade Jer til at leve, men see til i det ringeste, at I kan døe, som Heltinder døer i Tragoedier, efter Reglerne af Theatret. I maa læse først nogle Tragoedier igjennem, og vælge Jer en Heltinde ud, at døe efter, som omkommer sig mest zirligen, og efter Reglerne; saa er der intet at sige derpaa,

vert:

tværtimod J obligerer Folk derved, saasom man har stor Mangel paa Materie til Tragedier.

Terentia. Ach Apelone! spot mig ikke; vidste Du, hvormeget jeg elskede den Person, saa talede Du ikke saaledes.

Apelone. Jeg tilstaaer, at J har kundet havt Marsag at elske ham, men nu, eftersom J hører, at han har givet sig Fanden i Bold, og slaaet sig til den sorte Kunst, bær Jer Kjærlighed, om J ellers har mindste Eftertanke, forvandles til Had. Tilmed, om J havde spurgt mig til Raads, førend J forlovede Jer med ham, havde jeg aldrig givet mit Samtykke dertil; thi det er en Hazard at forlove sig med en Acteur, som er vant til hver Aften at gjøre ny Elskov, og gifte sig saa tit, som en Autor behaager at gjøre mange Comedier til.

Terentia gradende. Ach Apelone! jeg kan ikke forlade ham, endskjont jeg vilde.

Apelone. Hvi saa? har der været noget andet mellem Jer, end Ord og Løfter.

Terentia. Ach ja! det er Ulykken; thi jeg er ikke gandske fri, her imellem os at sige.

Apelone. Det er galt nok, men derfor tog jeg ikke Livet af mig. Jeg faldt selv engang for en Person, som jeg end ikke var forlovet med, men jeg er lige god Jomfru for det. En Kjøbstadionsfru kan aldrig miste sin Ære; naar hun blir besvang-

svangret, falder en Bondefonte i Varselseng og føder Barnet. Kunde I ellers føde et Drengbarn, Somfru! saa var I lykkelig; thi naar en Heremesster gjør en Søn, saa bliver det en Dragedukke, som i Fremtiden drager Penge til sin Moer.

Terentia. Ach! Ach! Spot og Skade følges ad. Jeg vil ikke tale med den Spottesugl mere.

(Gaaer bort.)

Anden Scene.

Apelone.

Lucretia.

Apelone. Det gjør mig dog ondt, at dette er hende; thi eftersom alle Acteurerne ere mistænkte for den sorte Kunst, vil disse Comedier, vi baade have Tidsfordriv og Lærdom af, gandske ophøre. Men se! der kommer den pene Madame Lucretia, hun skal glæde sig derover; thi hun har altid været en Hader af vore Comedier.

Lucretia. Apelone! nu har jeg faaet Hævn over Comediern. Jeg spaaede nok, at disse Acturer ikke vilde komme vel af Dage; thi de har vältet sig ind paa Folk af alle Stænder, nu har de skumlet over Doctore, nu over Advocater, Dyrighed, Apothekere, Borgere og Adelsmænd; ja de har ikke engang sparet Paver, Kardinaler, Bisper, Barberer, Randestøbere og Dandsmestere.

Apelone. Just derfor holdt jeg af dem; thi

Co:

Comedien er et Spejl, hvorudi Mennesker kan spejle sig, og rette deres Fejl derefter.

Lucretia. Det meste, som behagede mig udi Comedier, var den sidste Act, og udi den sidste Act, den sidste Scene; thi da lakkede det mod Enden. Min Mand var der forgangen Uge, og spyttede deraf, da han gik bort.

Apelone. Jeg veed det nok; thi den Comedie var om en taalmodig Mand. Hendes gode Kjæreste kunde have stor Raison denne Gang

Lucretia. I Spottesfugl, hvem holder I mig for?

Apelone. For en meget artig Kone.

Lucretia. Hvad vil da slige Choser sige? Det var ikke alene den Comedie, min Mand spyttede af, men endogsaa den foregaaende.

Apelone. Deri kunde han ogsaa have Raison; thi der blev præsenteret en Jæger med sine Hunde, hvilket er et uangenemt Syn for visse Mænd, som kan frygte, at det kan gaae dem som Actæon, hvilken Hundene tog for en Hjort, og bed ihjel.

Lucretia. Hvad var det for en Mand, Actæon?

Apelone. Det var et got stakkels Mand, som man siger, men

Lucretia. Hvad vil I sige med Jer Men?

Apelone. Men han havde ogsaa en meget artig Kone.

Lucre-

Lucretia. J maa tale tydelig for mig; thi jeg forstaaer ikke saadan forblommet Snak.

Apelone. Jeg taler, min Tro, saa tydelig, saa Enhver kan tage og føle derpaa.

Lucretia. Adieu, Mademoiselle! Jeg gad ikke være her længere.

Apelone. Ligesom Dem behager. Jeg er vis paa, at vi bliver plaget med flere slige urimelige Folk, der vil glæde sig over den Hændelse, saasom de haaber, at Comedien, som har beglet deres Fejl igjennem, ved denne Lejlighed vil gaae under; men see! der kommer En hoppende, det er, min Tro, Hans Frandsen.

Tredie Scene.

Jean. Apelone.

Jean. Vertichoux! quel accident! on dit, que la bande va etre pendue, ha, ha, ha.

Apelone. Hvorfore er han saa glad, Monsieur?

Jean. He bien Mademoiselle! Je vous gratule. Jeg hører, at I skal alle hænges.

Apelone. Om En i vor Bande har gjort en Misgjerning, det rører os andre ikke.

Jean. Que diantre? n'avez vous pas --

Apelone. Ej! tal dog Jer Modersmaal, om det er muligt.

Jean Je vous dis, Mademoiselle, at I har
mardi

mardi alle fortjent at rettes for de Pasquiller, I har gjort mod honettes Gens.

Apelone. Men hvad gaar det Monsieur an? Jeg troer vel ikke, han er saa gal, at regne sig iblandt honettes Gens.

Jean. Je me moque de vous, Madame Grivoise! I er en Hjemføding, og jeg har ført mig op, som en Cavalier udenlands pour faire honneur à la Nation.

Apelone. Pour faire honneur à la Nation!

Jean. Oui Madame! pour faire honneur à la Nation; le Roi de France, Monseigneur & Madame saae mig aldrig, at de jo strax sagde: Laissez passer & repasser ce Cavalier la; thi han bringer os Penge i Landet." Jeg veed nok, hvad mine Klæder kostede mig, som jeg lod alene gjøre mig til Geburtsdagene, alene pour faire honneur à la Nation. Oui par di si fait Madame! jeg passerede til Versailles, Fontainebleau og Marli ikke alene for en honette Homme, men endogsaa for en honette Cavalier.

Apelone. Saa mærker jeg da efter denne Beskrivelse, at en Hest med et guldbroderet Skaberaf kan ogsaa kaldes honette Homme, besynderlig, naar le Roi de France, Monseigneur og Madame siger laisses passer og repasser ce cheval.

Jean. Vertichoux quelle comparaison! Ach

la

la pauvre bete! Je vous dis, Mademoiselle! at J har fortjent at rettes, og at J blir ogsaa rettet, om J aldrig havde forfaldet til Erolddom, alene formedelst de Pasquiller, J har gjort mod honettes Gens.

Apelone. Je vous dis ogsaa Monsieur! at J mardi burde hænges alene, efterdi J ikke har kundet bedre Jer af de mange Characteres, J har seet forstille paa Comedien.

Jean. J det ringeste blir J dømt til Pillori.

Apelone. Hvad vil det Ord sige, Pillori?

Jean. Vertichoux! est il possible? Hun veed ikke, hvad Pillori er! Ah la pauvre bete! Ha, ha, ha.

(Gaaer ud.)

Fjerde Scene.

Herman von Bremen. Apelone.

Herman. Alt dette, som nu skeer, har jeg sagt Borgemeester og Raad tilforn, men man vil ikke troe saadanne vigtige Folk, som jeg.

Apelone. Det er, min Tro, den politiske Randestøber, han vil ogsaa glæde sig over denne Hændelse.

Herman. Fanden er en stor Politicus, det maa jeg forstaae, som har studeret min Politica.

Apelone. Jeg hører her, at og Fanden har et Slags Studium.

Her

German. Hvem er det, som taler der? see! er det Hende, Mademoiselle! Det gjør mig hjertelig ondt at høre den Fortred, som deres Bande er vedferet.

Apelone. Men er det Monſieurs Alvor, at han har ondt af vor Fortred?

German. Ja jeg kan forſikre Hende, at jeg græmmer mig derover. Vel er det ſandt, at de gode Acteurs ved deres Satires har beſværget mange Folk, men jeg for min Perſon har tracteret det en Bagatelle. En retſkaffen Politicus ſeer og hører kun alt ſaadant med Foragt. Ariſtoteles ſiger: ein weiſer Mann ſiehet der Thoren Schimpf an mit Veracht.

Apelone. Men Monſieur! Han, ſom en god Politicus, burde forſvare Alt, hvad ſom ſigter til at polere et Folk.

German. Hvad ſigter til at polere Folk?

Apelone. Det gjør Comedien, hvorudi Menneſkets Fejl foreſtilles.

German. Ej Mademoiselle! Hun taler mod den ſande Politik; langt fra, at Comedier fører nogen Nytte med ſig, de langt hellere foraarſager en Republiques Undergang.

Apelone. Det ſkulde Han have ſtor Møje for at bevise.

German. Jeg mener nej. Hør! jeg vil tjene

Hende, Mademoiselle! Et Riges og Republikes Styrke bestaaer udi Undersaatternes Eenighed, og ødelægges ved Splid. Der har været fire store Monarchier i Verden, som alle ere ruinerede ved Splid. Hvad ruinerede det Assyriske Monarchie? Splid, Madame! hvad ruinerede det Persiske? Splid, Madame! hvad ødelagde det Græske? Splid, Madame! hvad ruinerede endelig det Romerske? ikke min Sjæl andet end Splid. Alexander Magnus gjorde et falskt Statsgreb, og forsaae sig derudi, at . . .

Apelone. Ej Monsieur! dette er noget vidtøstigt; hvad kommer Alexander Magnus ved vore Comedier?

German. Det er kun for at bevise, at Splid og Ueenighed ødelægger en Stad.

Apelone. Men hvad Ueenighed foraarsager Comedierne?

German. Comedierne giver en Stand Anledning til at raillere med en anden.

Apelone. Ved det Samme lærer de at kjænde sine egne og andres Fejl, hvilket kan ikke andet end være meget nyttigt.

Genrich. Paa den Maade skulde det ogsaa være nyttigt at slaaes hver Dag, at man deraf kunde kjænde sin egen Styrke og andres. Nej, nej Madame! lad os tale fornuftig uden Passion med hinanden, og hør, hvad Comedier her foraarsager. En

brav

brav ung Karl gaaer net klædt forbi, strax peger man Singere ad ham, og siger: see hvilken Jean de France! mener hun, at han ikke søger at hevne sig derover? en anden fornuftig Mand søger at undervise godt Folk med lærde Discourser, og ikke vil grave sit Pund nedudi Jorden, den heder Mester Gert Westphaler. En udi verdslig Videnskaber øvet Mand vil give Dyrigheden et godt Raad, strax heder han den politiske Randestøber. Saa det er Frugten af jer Skuespil, Madame, nemlig at en Borger driver Spot med en anden. Af Skjemt og Raillerie flyder Fortrydelse, af Fortrydelse flyder Had, af Had Splid, og af Splid en Stads Undergang, ergo derfor bør ikke slige Skuespil tolereres.

Apelone. Raillerie, Monsieur, treffer ikke, uden Daarer, hvilke ved Forestilling af deres Characterer lære at kjende sig selv; naar de lære at kjende sig selv, beslitte de sig paa at ændre deres Lovnet, naar de ændre deres Feil, blive de til gode Mennesker, og naar de ere blevne gode Mennesker, blive de gode Borgere, ergo derfor bør Comedier tolereres.

Serman. Mit Principium staaer fast, at Raillerie forarsager Splid, og at Splid løser en Stads og Riges Bygning.

Apelone. End om jeg beviser Monsieur, at Comedier ophæver Splid, og beforder Eenighed.

Serman. Det havde jeg Lyst at høre.

Apelone. Er det ikke vist, Monsieur! at om Aftenen alle Folk er splidt ad, somme sidder paa Kroer, andre udi Fruestuer, men Comedien trækker dem sammen og foreener dem paa eet Sted, ergo ophæver den Splid, beforder Eenighed, og efter mit Principium stærker en Stad.

German. Gallerie a part, lad os tale alvorligt Madame. (Han taer hende til Side.) Apropos Madame, efterdi Hun taler om Samlinger, saa er det noget, som jeg længe har tænkt paa, men ikke har villet lade mig mærke med: mon det er tjenligt for et Rige, at slige Samlinger skeer? Kan de ikke give Anledning til Sammenrottelse? Jeg har læst om en Persisk Konge, at han af den Marsag forbød alle Samlinger. Den samme Konge hedte, om jeg ret mindes, Pul Asfer. Han havde kun eet Ben, som man kan see af Anders Christensens politiske og lærde Rejse-Beskrivelse, men han havde en dobbelt Hjerne.

Apelone. Pul Asfer havde Ret, Monsieur! men han vilde alene hindre saadanne Samlinger, som J og andre politiske Haandværksfolk holde paa Ohuse, for at raisnere om Staten og igjennemhegle Dyrighed; slige Samlinger ere ligesaa skadelige, som de andre nyttige.

German. Adieu Madam!

Apelone. Adieu min Hr Politicus!

Ger.

Serman. Spot ikke, Madame! see kun vel til, at I kan udrede Eder af denne Heresag.

Apelone. Det kommer mig ikke ved, lad den Skyldige svare for sig selv. Men der seer jeg von Qvoten komme; hillemand! hvor glad seer han ud. Nu mener han, at hans Comedier og Marionetter vil komme paa Rod igjen.

Femte Scene.

von Qvoten. Apelone.

Apelone. Serviteur min Hr. von Qvoten! Han seer saa glad og fornøjet ud.

von Qvoten. Ich habe Ursache mich über ihren Fall zu erfreun; thi først kommer jeg i min gamle Næring igjen, og 2) faaer jeg Haas over dem, som har saa skammelig railleret med mig og min Bande.

Apelone. Det første Stykke, I nu spiller, blir nok om Doctor Faustus, eftersom her tales saa meget om Hererie.

von Qvoten. Nej Madame! vi har noch en bedre, som heder Zauberej von Armida. Det er et toutafait Stykke; thi alting blir ageret udi Lusten.

Apelone. Hillemand! alting udi Lusten.

von Qvoten. Ja Madame! Armida lader sig aldrig see uden paa en gloende Drage, som spyer Gld. Det har noget andet at sige end jere mavre Comedier.

Apelone.

Apelone. Forlad mig det, vi har ogsaa havt gloende Drager udi vore Comedier, som for Exempel udi det Stykke, kaldet Ulysses von Itaca.

von Qvoten. Jeg veed nok, hvad J mener derved. Men nu faaer J Skam for det og andet Kattlerie.

Apelone. Men mener J, at een Mands Fald ruinerer den hele Bande?

von Qvoten. Efter Rygtet, saa er der meer end een Hexemester i jer Bande. Alle Folk vil glæde sig over jer Fald; thi J har ført brave Folk ind udi jere Comedier, hvilket er skarnagtigt.

Apelone. Det skulde J have stor Umage at bevise; men vi kan vise, at J fører brave Folk ind udi Comedier, ja vor Herre selv, som udi den Comedie om Adam og Eva, og gjør af hellige Historier lidetlige Skuespil.

von Qvoten. Saaledes ere de fleste Skuespil i Spanien, hvor Nationen er meget poleret.

Apelone. Det er ogsaa brugeligt i Spanien, at Parterret falder paa Knæ, og læser, naar en Munk med et Crucifix i Haanden kommer ind paa et Theater.

von Qvoten. Gaf J kun hen, og fald paa Knæ, og bered jer til Døden, om J ogsaa er skyldig; eller, hvis J er uskyldig, da see til, at J kan faae fat paa en Procurator, der kan forsvare jer Sag, om

det

det ellers er muligt, at nogen Procurator vil tage sig jer Sag an; thi I har lagt jer ud med hele Verden.
(Saaer ud.)

Sjette Scene.

Apelone alene.

Jeg gad ikke staae her længere. Men der seer jeg to af vore Acteurs komme, det tjener ikke, at Folk finder os nu omstunder meget sammen. Jeg vil slutte mig inde, indtil jeg faaer at høre Udgangen paa dette.

Syvende Scene.

De to Comediantere.

Første Comediant. Ach Monfrere! hvis dette er sandt, saa er det en forskrækkelig Historie.

Anden Comediant. Ja det er vist nok, at han er greben, og har tilstaaet det selv.

Første Comediant. Men kan det dog være muligt, at vi ved saadan lang Omgjængelse ikke skulde have mærket det ringeste af ham?

Anden Comediant. Ja det maae du vel sige. Han har kundet mesterlig følge sin Ondskab, thi han gik i Kirke ligesom en af de andre, og jeg hørte aldrig et bespotteligt Ord af hans Mund.

Første Comediant. Jeg bilder mig ind, at det hænger anderledes sammen.

Anden Comediant. Nej Monfrere! du kandst
for-

forlade dig dertil, at det er sandt, og at han selv har tilstaaet det.

Første Comediant. Ja er det sandt, saa vil jeg aldrig bede for ham, men selv hjælpe til at rænde Baalet, hvori han skal brændes. Men kan et Menneske ikke lyve sig selv paa?

Anden Comediant. Hvilken Snak! Hvem vilde lyve sig selv paa, for at døe den skjendeligste Død?

Første Comediant. Sig ikke det, Monfrere! det kan enten skee udi Maseri, eller et Menneske kan være fjed af sit Liv, og saasom det ikke vil tage Livet af sig selv, styrter sig paa den Naade udi Ulykken. Man har jo Exempel, at mange melancholiske Mennesker har taget Livet af Andre, for at miste Livet selv, Andre løjet sig de Ting paa, som de aldrig har bedrevet, alene for at døe. Thi det, som man kalder Trolddom, er noget underligt, som jeg aldrig har kundet hitte Rede til; man mærker jo, at de Nationer, blandt hvilke man holder Ganden at have som sit Hovedsæde, ere de allerfattigste. Er det ikke underligt, at Finlapper, der holdes for at kunde gjøre saa store Ting ved Gandens Konster, ere færdige at døe af Armod, ligesom det var Ganden ikke lettere at bringe Penge til sine Tilhængere, end at gjøre store Mirakler, dreje Bejr og Bind, gjøre Rejser til den anden Ende af Verden for deres Skyld, saa tit som de befaler. Er det ogsaa ikke underligt,
at

at man hører af ingen Troldom udi de store Stæder Paris og London, hvor Ganden kunde gjøre mere Bytte een Dag end udi Lapland udi ti Aar? man maa holde for, at Troldom er enten naturlig Videnskab eller Gandens Konst. Er det naturlig Videnskab, saa burde den have Gænge iblant de lærde Nationer, som have oprettet Collegier for Naturens Eftergrundskning, og ikke hos Folk, som kan hverken læse eller skrive; er det Gandens Konst, hvorfor er de Folk da fattigere end andre? hvorfor skulde Ganden gaae de store og ugudelige Stæder forbi og sætte sig ned udi Lapland, hvor der er kun en haandfuld af Folk at forsøge, ikke uden at man vilde sige, at saasom han er gloende hed, saa vil han helst være i Finmarken, for at kjøle sig, hvilken Objection dog er mere artig end grundig. Nej Troldom har sin Oprindelse af Bankundighed, og regjerer blandt dem, som ikke kan examinere en Ting; thi man seer, at naar Dyrigheden i en Provintz er surerstitieur, saa er det hele Land strax fuld af Djevele; er den vantro, saa hører man intet mere tale om Troldom.

Anden Comediant. Jeg tilstaaer alt dette, Monsieur! Men her er baade egen Bekjendelse og Folkets Vidnesbyrd, som har seet ham mane Ganden til sig. Du kjender jo Personen saa vel som jeg. Han er jo aldeles ikke af de Folk, der er saa kjed af Livet, at han skulde lyve sig saadant selv paa.

Spra

Første Comediant. Ikke uden den Gjeld, han er udi, skulde kunde bringe ham dertil.

Anden Comediant. Ej Snak, han lægger aldrig en Ting saa nær paa Hjertet, at en maadelig Pengesorg skulde gjøre ham saa modlys; tilmed beviser hans Pengemangel, at han ingen Troldmand er; thi naar nogen gjør Contract med Fanden, handler den første Artikel gjerne om Penge.

Første Comediant. Men maaske han er falden til dette alene af Pengemangel, og at han blev greben, førend dette kom til nogen Fuldkommenhed.

Anden Comediant. Det kan have nogen Rime-
lighed. Men jeg vil dog ikke fordømme ham endnu.

Attende Scene.

Retten's - Betjent.

(En kommer ind og slaaer paa Tromme, gaaer tre gange om Theatret, faaer Tillob nu af en nu af en anden, og bringes tilveje saa mange Folk, som man kan overkomme, især Børn og gamle Kjellinger, som ringe sig om Trommen, naar efterfølgende blir oplæst:)

Borgemeistere og Raad udi Thisted gjøre vitterligt, at saasom Leander, Acteur, er overbevist saavel af tilstrækkelige Vidnesbyrd, som af egen Bekjendelse, at have ved den sorte Konst manet Fanden til sig udi sit Hus, hvor han er greben, og udi Fængsel har bekjendt, at de fleste af Acteurerne udi samme Bunde
ere

ere lige skyldige med ham derudi; saa advares alle og enhver, som slige Acteurs herberge, at de strax seer til, at de bliver tilstede, og ej kommer ud af deres Huse, til videre; bestundes Nogen at have fordølget dem for at undgaae Justitien, og undfly den tilbørlige Straf, som de andre til Skræk og Exempel bør lide, da skal de, som Medvidere, underkastes samme Straf, endskjøndt der intet andet kan overbevises dem.

(Røber Trommen isjen, og gaaer ud forfulgt af den hele Skare, som gjør stor Allarm.)

Tiende Scene.

De to Comedianter. (Siden to Dreng.)

Første Comediant. Hørte du det, Monsfrere!

Anden Comediant. Ja jeg hørte det. Jeg kan neppe staae paa mine Ben af For skrækkelse. Men hvad Ondt har vi gjort ham, at han skulde digte os uskyldige Mennesker saadant paa?

Første Comediant. Naar En er kommen i Ulykke, stræber han at bringe andre med derudi. Hvad skal vi nu gjøre! løber vi bort, saa gjør vi os mere mistænkte, og blir vi tilstede, saa underkaster vi os stor Fare.

Anden Comediant. Jeg holder raadeligt at blive tilstede; thi een Mand's Sigelse kan ikke fælde os.

Første Comediant. Men som ingen har de Tan-
fer,

fer, at Personen skulde lyve sine bedste Venner paa, mon man ikke kan føre os paa Pinebænken og komme os til at bekjende det, vi aldrig har tænkt paa? mon vi ogsaa ikke staaer i Fare for Almuens Maserie, mod hvilken Dyrigheden selv udi en Stad ikke kan beskytte os?

Anden Comediant. Du har Ret. Det er da bedst, at vi tage Flugten. Men hvor skal vi flye hen? Jeg er vis paa, at ingen kommer ud af nogen Port.

(To Drengene kommer ind med Viser og raaber: nye Viser om alle Comedianterne, som er seet udi Barusvælgelse. De kjøber Viserne, og figer lidt i dem.)

Første Comediant. Ach Himmel! er det muligt, at Folk kan lyve med slige Omstændigheder? her finder jeg baade mig og dig, Monfrere! i en lang Samtale, som vi har holdt med Ganden, og Tiden, paa hvilken vi har paataget os en Barulvs Skikkelse.

Anden Comediant. En Løgn velter sig frem ligesom en Snebold, der alt bliver større og større.

Første Comediant. Vi vil flygte hen til min Svoger, han skjuler os nok, indtil dette Masert gaaer over.

Tiende Scene.

Tre bevæbnede Mænd. De samme.

Første Soldat. To af dem blev sagt at skulle staae her i Gaden.

Un:

Anden Soldat. Tænk engang hvor uforfæmmede de vare, de stod blandt andre Folk ved Trommen, da Dyrighedens Ordre blev oplæst. See! her har vi dem min Tro!

(De spænder Hænen paa Musqvetterne, og tvinger dem at give Raaderne fra dem.)

Første Comediant. Ach! er det muligt, at uskyldige Mennesker skal blive saaledes medhandlet udi enchristelig Republique!

Første Soldat. Ja du est vel undskyldt at tale om Christendom! du som har forsvoret Troen og forskrevet dig til Fanden med dit eget Blod.

Første Comediant. Jeg har aldrig tænkt at gjøre saadant, end siige gjort det.

Anden Soldat. Som skaber dig om til Barulv for at myrde uskyldige Folk om Natten paa Gaden.

Første Comediant. Vi veed intet deraf.

Første Soldat. Som ud af Ondskab opvækker Himmelstorm, fattige søefarende Folk til Ulykke og Fordærvelse. Der forgik tre Skibe igaar af Storm, som ingen uden disse forbandede Troldhunde har forarsaget.

Første Comediant. Ach! ach! hvilke uhyrlige falske Beskyldninger!

Anden Soldat. Som har forgjort tre smukke Danneqvinder.

Første Comediant. Ach vær forsikkert, at Himlen vil hævne vor Uret.

Første

Første Soldat. Himmelen! hvad har J Karle med Himlen at bestille, som ved Forskrivelsen engang for alle har sagt Jer derfra.

Anden Soldat. Det er underligt, at de Folk kan nævne Himmelen, jeg mente, at det var Troldmænd forbudet.

Første Soldat. Nej Broder! Skam faae de Hunde, de betinger sig saadant udi Contracten, at de skal haade kunde læse og gaae i Kirke, paa det at Ingen skal mærke deres Troldem.

Første Comediant. Men er det nok, at en falskelig beskylder os, ere ikke vore Ord saa gode, som hans. Vi tilbyder os altid med oprakte Fingre at beedige vor Uskyldighed.

Anden Soldat. Enten J svær eller en Hund gjør, det kommer paa et ud. Man tilstedes ikke siige Folk at sværge, Pinebænken skal nok komme Jer til at bekjende. (De trækker dem ud.)

F e m t e A c t.

Første Scene.

En Dommer. En Skriver. Betjentere.
Leander.

Retten præsenteres. En Betjenter kommer først med et Røgelsekar, sigende: jeg maa røge for at Trolddommen ingen Magt skal have. Derpaa kommer Dommeren, og sætter sig ved een Ende af Bordet.

og Skriveren ved den anden Ende, og Betientere staae hos Dommeren.

Dommeren. Børnkille! jeg har aldrig siddet paa mit Dommersæde med saadan Forfækkelse, som jeg sidder i Dag; thi her handles ikke om Mord, Tyverie, Bold eller andet deslige; men at udrydde Troldom af Staden, som maaske har grebet videre om sig, end vi tænker. Kalder ind Hovedmanden først, at vi kan høre ham allene; siden vil vi examinere de Andre, og confrontere dem sammen. Ak! ak! vor kiere Tisted! (Den Anklagede kommer ind.) Lad ham ikke komme mig saa nær! hører I vel, bliv staaende, Menneſke! ved Skriverens Side. (Skriveren ryster sig op til Dommeren.) Bliv kun siddende Hr. Skriver!

Skriveren skielvende. Jeg vil nok staae her og skrive, Hr. Dommer; thi det er saa mørkt ved den anden Side.

Dommeren. Ei! bliv I kun siddende; det er jo ligesaa lyst der, som her.

Skriveren. Nei, jeg takker skyldigt. Jeg kan min Troe ikke see et Bogstav ved den anden Side.

Dommeren. Jeg befaler Jer at sidde paa Jer gamle Sæde. (Skriveren sætter sig skielvende ned, seer sig ofte tilbage, og har adskillige Ophævelser, naar den Beskuldte kommer ham for nær, hvilket varer den hele Act.) Hør unge Karl! tilstaaer du, at du est skyldig udi den Sag, som du est arresteret for?

Lean.

Leander. Ja jeg gjør, Hr. Dommer. Jeg gaer aldrig fra min Haand.

Dommeren (saate.) Ha ha! det fik vi det at vide, at han har gjort skrifelig Contract med Fanden (hoit.) Har du skrevet det med dit eget Blod?

Leander. Det er et selsom Spørsmaal, Herr Dommer! om jeg maa tale saa frit; saa længe jeg har Bleg at skrive med, bruger jeg ikke Blod.

Dommeren (sagte til den næst staaende.) Kan man og forskrive sig til Fanden med Bleg?

Betjenteren. Ja jeg troer, Hr. Dommer! thi man har Exempler derpaa.

Dommeren. Vi behøver ingen anden Examen, hvad hans Person er angaaende, thi han tilstaaer det selv.

Leander. Jeg har aldrig nægtet det, Hr. Dommer, men jeg kan ikke begribe, hvi man handler saaledes med mig, og trækker mig i Arrest for saa ringe Sag.

Dommeren. Ach! Himmel! er det en ringe Sag? Skriv Hr. Skriver! at han offentlig udi Retten har sagt, at det er en ringe Sag.

Leander. Ja, og jeg erbyder mig strax at deponere her i Retten 24 Rdlr. til videre.

Dommeren. Skriv, Hr. Skriver! at han offentlig tør lade sig mærke med at ville bestikke Retten.

Leander. Jeg vil ikke bestikke Retten, men...

Domme

Dommeren. Hold din Mund, til jeg spør videre. — Hvor længe er det siden, du gjorde den For-
skrivelse?

Leander. Bexelen er 6 Maaneder gammel,
men . . .

Dommeren. Sex Maaneder gammel! (sagte.)
Jeg maa lee deraf, at han kalder det en Bexel og
gør Fanden til en Bexelerer.

Skriveren. Fanden, Hr. Dommer! aber Men-
neskene efter udi alting, og begynder nu ogsaa at
handle med Bexeler. Jeg kan troe, at han gir Con-
tracten Navn af Bexel, eftersom Bexelret er den
største.

Dommeren (højt.) Det er forkrækkeligt, hvor-
dan saadant har fundet være dulgt et heelt Aar.

Leander. Manden har haft Taalmodighed med
mig og ladet den fornye indtil nu.

Dommeren. Du er jo saa vel oplyst, at du
burde tage dig vare for den Mand.

Leander. Hvi saa? det er jo en skikkelig Mand?

Dommeren. Skriv Hr. Skriver! han kalder
ham for en skikkelig Mand. (sagte.) Det er Fanden,
som taler af hans Mund.

Leander. Han har aldrig gjort mig nogen For-
treb, men haft god Credit for mig indtil nu.

Dommeren. Du stiller dig taabelig an, min Karl!
ligesom du ikke vidste, at han altid gir Folk Credit

til en Tid, men siden piner desmere; hvor længe er det, siden du var i Kirke?

Leander. Det er ikke otte Dage siden. Men jeg kan ikke begribe, hvad slige Spørsmaal gjøres til denne lumpne Sag.

Dommeren. Er det dig selv, som taler, ung Karl! eller er det Fanden? Skriv Hr. Skriver, at han kalder det en lumpen Sag.

Leander (træder til Side.) Jeg troer, Dommeren og alle Mennesker her i Byen ere splitter gal. Jeg maa gjøre mig gal med, saa maaske det tør gaae bedre.

Dommeren. I hvilken Kirke est du døbt?

(Leander vrænger Munden og stiller sig gal an.)

Dommeren. Ach! Himmel! see hvilke Convulsioner han fik, da man nævnte det Ord. Skriv Hr. Skriver. (Skriveren knæber under Bordet) Hvor blev Skriveren af. Ach! Himmel, hvilket Koglerie! jeg troer, han forsvandt.

En Betjent. Nej! Hr. Dommer! han sidder under Bordet.

(Leander gjør Grimacer igjen, hvorpaa han bliver truksket ud, Skriveren knæber frem igjen.)

Dommeren. Sid vi havde vel Ende paa denne Sag! Det er forfækkeligt at have med de Slags Folk at bestille. Men man maa forrette sit Embede.

Skriveren. Ja vist, Hr. Dommer! thi det heder: Scheu das Recht und thue den Teuffel nicht.

Dom:

Dommeren. Ja I har en Ære at tale med, som kryber under Bordet!

Skriveren. Der faldt en Pen ned for mig, Hr. Dommer! Jeg gjorde det min Tro ikke af Frygt.

Dommeren. See vel til, at der ikke falder flere Penne ned, thi her staaer større Dust tilbage endnu.

Anden Scene.

To andre Acteurs med Personerne af forrige Scene.

Dommeren. Jeg formaner Eder, at I bekjender frivillig Eders Ondskab, og nøder os ikke til det Middel, som vi ugjerne bruge, nemlig: at udpresse Sandheden ved pinlig Forhør. Eders Collega har udlagt Jer Alle og tilstaaet sin Misgjering, hvorfor han har undgaaet det, som I trues med, og slet og ret uden foregaaende Pinsel skal døe for sine Synder. Efterfølger hans Exempel, det er det bedste Raad, jeg kan give Eder, og udlægger de andre, som ere i Ledtog med Eder.

En Comediant. Vi har aldrig hverken gjort eller tænkt at gjøre de Ting, som vi tiltales for, haaber ogsaa, at vi ikke bliver fordømte paa et ondt Menneskes falske og løse Angivelse; thi hvis saadant

kan overbevises os, vil vi aldrig vægre os for at undgaae den Straf, som Loven dicterer.

Dommeren. Det er ikke rimeligt, at et Menneskes Ondskab skulde være saa stor, at det uden Hensyn til ringeste Nytte eller Fordel skulde vilde styrte sin Venner ubi saadan Ulykke. Jeg seer derfor, at I ere haardnakkede, og vil endelig underkaste Jer pinlig Forhør.

En Comediant. Vi kan og bør ikke lyve os selv paa slige gruelige Misgjerninger, naar vi ere ganske uskyldige.

Dommeren. Hr. Skriver! examineer I dem, det bedste I kan, thi vi vil forsøge de lempeligste Midler, førend vi skride til de haarde.

(Skriveren, som sidder og lugter til et Hovedvandsæg, stiller sig an, som han er hæst for sit Brøst, peger paa Brøstet, og siger med en hæst Stemme, at han er saa elendig for sit Brøst, at han ikke kan tale.)

Dommeren. Den Hæshed kom Jer hastig paa — det er Skam at være saa frygtagtig — bliv kun siddende. Jeg skal nok forrette det selv. Hører I Syndere, siger mig, hvo har først forført jer til at øve den sorte Kunst?

En Comediant. Ingen har forført os, og vor sidste Bekjendelse skal være, at vi aldrig har øvet den.

Dommeren. Siger mig da, hvor længe er det, siden Eders Kammerad slog sig først dertil?

Begge. Det er os ganske uvitterligt, thi havde vi vidst noget derom, havde vi strax givet det tilkjende.

Dommeren. Jeg mærker nok, at de ikke vil bekjende; lad den første komme ind for at overbevise dem det selv.

Tredie Scene.

Leander. Personerne af forrige Scene.

(Skriveren kryber under Bordet igjen)

Dommeren. Vi har atter engang ladet jer indhente her for Retten, ikke for Jer egen Skyld, men for at overbevise Jeres Kammerader, som af en særdeles Haardnakenhed intet vil bekjende.

Leander. Det kommer mig aldeles ikke ved, Hr. Dommer! enhver maa svare for sig. Jeg har nok i min Del.

Dommeren. Har J ikke tilstaaet, at de andre af Vanden vare ligesaa skyldige som J?

Leander. Jo det har jeg sagt, men det kommer mig ikke ved.

Første Comediant. Har J sagt, Monsieur Leander! at vi ere ogsaa skyldige, saa har J sagt som ingen ærlig Karl. Vi ere aldeles rene og fri derfor.

Leander. See! hvor hellige de kan gjøre sig. Det være langt fra, at jeg er Jer Fiscal. Jeg siger kun, at J ere ligesaa meget skyldig som jeg; ikke i nogen ond Henseende; thi J kan være lige gode for det.

Dom.

Dommeren. Ach! hvilken Bespotter. Skriv Hr. Skriver! — men hvor blev Skriveren af igjen?

En Betjent. Jeg troer, at han er under Bordet igjen.

Dommeren. Trækker ham frem! han har forholdet sig saaledes denne Gang, at han ikke burde sidde i nogen Net mere.

Betjenten. Ach! Hr. Dommer! han ligger i Besvimelse.

Dommeren. See da til, at I faaer ham udbaaret, ellers dør han rent af Frygt.

(Man bær ham ud.)

Anden Comediant. Men hvad Ondt har vi gjort Jer, Monsieur Leander! at I skulde digte os saadant paa, for at styrte os i Ulykke?

Leander. Hvad Ulykke vil jeg styrte Jer udi. Jeg har alene spurgt, hvorfor jeg skal trækkes mere i et hæsligt Fangehus, end Andre, som ere lige saa meget skyldige, som jeg.

Anden Comediant. Saa har I da ikke givet os an udi sær?

Leander. Hvad kommer mig ved, Messieurs! at give Jer an? Jeg siger kun, at de fleste udi vor Bande er lige saameget skyldig som jeg.

Anden Comediant. Det er Fanden, der kommer Jer til at tale saadant.

Leander

Leander. Jeg troer, Jer rent galne, Messieurs! er I intet Skyldig, saa er det desbedre for Jer.

Første Comediant. Men hvorfor har I da anklaget os?

Leander. Jeg har ikke anklaget Jer; men jeg siger det kun = =

Dommeren. Lader Pinebænken hidføre.

Leander. Pinebænken for en lumpen Berel af 50 Rdlr., hvorpaa jeg strax kan betale den halve Del, saa at der refter kun 25 Rdlr., som jeg inden 3 Dage kan betale.

Dommeren. Ach! Himmel! nu raser han.

Første Comediant. Hr. Dommer kan høre, at han er fra sin Forstand, og derfor kan man ikke reflectere mere paa det, som han beskylder os for.

Leander. Og mig synes, at alle de, jeg har talt med paa nogen Tid, ere splitter galne og afsindige.

Dommeren. Det er just Galskabs rette Kjenndemærke, at man bilder sig ind, at være alene viis, og alle andre Mennecker galne.

Første Comediant. Synes Dommeren ikke, at det var bedst, at man lader ham aarelade først, og siden høre, om han vil tilstaae sin Beskyldning.

Dommeren til Berjenten. Gaf strax hen til Mester Herman, og bed ham komme hid med sin Lancette.

Lean-

Leander. Det gjøres aldeles ikke nødvendig; thi alle fornuftige Folk maae tilstaae, at det er større Tegn til Galsskab, at kaste en ærlig Karl udi et mørkt Fangehus for 50 Rdlr. Gjeld, som han lover inden 3 Dage at betale, end at beklage sig over saadan Medfart.

Dommeren. Hør, nu er han i Verlen igjen. Det er vist nok et stærkt Maseri.

Leander. Nej, Hr. Dommer! jeg har min fulde Forstand, som tilforn.

Første Comediant. Jer synes kun saa, Monsieur Leander!

Leander. Gid J faaer en Ulykke med Jer Synen. Mon jeg ikke veed det selv bedst?

Første Comediant. Nej, naar Patienten mærker sin Svaghed, er der Forhaabning til Forbedrelse.

Fjerde Scene.

Mester Herman. De andre.

M. Herman. Hvor er den Person, som skal aarelades?

Dommeren. Der staaer han.

Leander peger paa den anden Comediant. Det er denne Person, Mester!

(Barbereren tar fat paa den urette, og vil med Raast aarelade ham. Han løber, og skriger: det er ikke mig, Barbereren løber efter ham.)

Dommeren

Dommeren sagte til Barberen. Nej, det er den anden Mand, Mester! Det er en Person, som er beskyldt for en Trolddom, og her udi Retten først længe har tilstaaet, at han har forskrevet sig til Fanden, men nu, naar vi examinerer ham videre, taler han hen i Vejret om en Bærel paa 50 Rdlr. Nu kan det være, at han stiller sig saa an, for at forhale Executionen. Men disse tvende, som han har udlagt at være i Ledtog med sig, paaftaer, at han er fra sig selv, og begjærer af Retten, at han maa aarelades, for at see, om han blir siden ved sine Beskyldninger. Synes Jer ikke, at det er raadeligt?

M. German. Ach! freylich. Jeg raader aldrig fra Aareladen; thi at lade sig aarelade eensgang, gjør en Patient ligesaa meget godt, som at bruge Doctor Bombasti Hovedpiller et helt Aar. Ich will Dem Hr. Richter sagen, weil daß Blut, auf Latein sanguis, obstruxirt ist, so folget ja nothsächlich, daß die Adern oder Vena müssen eröffnet werden. Sertus Empiricus schreibt sehr gründig davon also :

Dommeren. Vi har ikke Stunder denne Gang at høre paa, hvad Sertus Empiricus siger; vil I kun strax forrette Jer Embede, at vi kan faae Ende paa denne fortrædelige Sag.

M. German. Men skal de andre ikke aarelades med; det kunde jo ikke skade; thi man kan ikke bruge en god Ting for ofte. Dom:

Dommeren. Nej! Nej! tag kun fat paa den ene Karl.

M. German. Nach Befehl. Ellers var jeg tilfreds, at I vilde aarelades alle, og Hr. Dommer med; thi jeg skulde erpedere Jer alle i et halvt Quarteer; (til Sonderen) hør min Ven, vil I være ladet paa Armen, Foden eller Vandden?

Leander. Paa ingen af Delene; thi jeg skader slet intet.

M. German. Hvad kommer det mig ved. Her er jo en interlocutorie Dom for, at I skal aarelades. Jeg var tilfreds, at der aldrig blev fældet andre Domme ubi nogen Ret, saa fik vi nogen Næring. Kom Kammerat! lav Jer til, jeg skal gjøre det saa net, at I neppe skal føle dertil.

Leander. Gaae mig fra Livet, siger Jeg. I har selv Aareladen fornøden, mere end jeg.

Dommeren. Gaaer hen to Mænd, og holder ham.

Leander. Ach! Hr. Dommer! handle dog ikke saadan med mig, betänk at jeg har Magt til at appellere til højere Ret. Jeg svær Ham til, at jeg er ligesaa frisk og sund, som jeg nogen Tid har været, og at den eneste Sygdom jeg har, kommer af den Sorg, jeg har at see mig saa uskyldig medhandlet.

Dommeren. Men I bekjender først for Retten, at I har forskrevet Jer for 6 Maanedes siden
til

til Fanden, udlægger de andre af Banden, siger at Fanden er en stikkelig Mand, og at Sagen i sig selv er en ringe Ting; og endelig, naar man continuerer at spørge videre om Jer sorte Konst, svarer os om en Berel paa 50 Rdlr.; hvad skal man kalde saadant?

M. German. Das heist nicht anders, als furrorem oder mania.

Leander. Ach Hr. Dommer! Jeg troer ikke andet, end her er Bildfarelse i denne Sag. Her er nylig protesteret en Berel paa mig. Strax derpaa kommer En, og varer mig ad, at man vil trække mig i Arrest. Siden kommer Byens Folk, og vil storme til mit Hus. Alt dette kunde jeg nogenledes begribe, saasom jeg meente, det var for Berelen, Men det øvrige, som siden paafulgte, har været forblommet Tøj for mig; thi da jeg lover, at stille Caution, svarer de, at hele Verden ikke kan cavere for mig; da jeg sagde, at det var en ringe Sag at trækkes i Fængsel for, kalder de mig en Bespotter. Siden kommer adskillige Folk, og vil spørge mig til Raads i den sorte Konst. Og endelig hører jeg med Forstrækkelse, at det ikke er for Berelen, men for Troldom, jeg sigtes. Jeg vil døe paa, Hr. Dommer! at man confunderer mig med en anden Person, som jeg maaskee ligner.

Dommeren. Hvad Pokker er dette? Er det ikke for Troldom, at I er sigtet? **Leand.**

Leander. Jeg kræver Himmelen til Vidne, at jeg ikke veed, hvad Troldom er.

Dommeren. Hvorfor siger I da i Førstningen, at I er skyldig?

Leander. Naar Dommeren spurgte mig derom, tænkte jeg, at han menede Berelen.

Dommeren. Men her findes jo Folk, som har hørt og seet Jer mane Fanden?

Leander. Jeg beder ydmygt, at de Folk maa fremkomme.

Mons. Godtro (maa træde frem.) Jeg er den Mand, Hr. Dommer, som først er bleven dette vaer. Jeg haade har hørt og seet ham mane Fanden til sig.

Dommeren. Saae I da Fanden selv?

Godtro. Nej! men mig synes, som jeg hørte et stort Bulder.

Leander. Jeg beder ydmygt, Dommeren vil tillade mig at gisre denne Mand nogle Spørgsmaal, som kan give Oplysning i Sagen? — Hvad Tid var det, I hørte mig øve den sorte Konst?

Godtro. Det var i Formiddag Klokken 9.

Leander. Naar hvad Sted gjorde jeg det?

Godtro. I Forstuen af Jer Hus.

Leander. Kan I erindre Jer de Ord, som jeg brugte?

Godtro. Nestendeels. I manede een af de onde Aander ved Navn Mephistopheles til Jer,
men

men forbød ham, at gaae inden for en Kreds, som J havde gjort paa Gulvet. En halv Time derefter hørte jeg, tilligemed en anden Mand, Jer inden for at raabe paa en anden Mand ved Navn Polidorus.

Leander. Den samme Mand, som har beskylde mig, skal ogsaa frikjende mig.

Dommeren. Mig synes tvertimod.

Første Acteur. Velædle Hr. Dommer, nu rører Samvittigheden mig, og nøder mig at bekjende, at Monsieur Leander har manet Janden, og at vi ere Medvidere derudi.

Dommeren. Det er os kjært, at J engang gaaer i Jer selv.

Leander. Jeg tilbyder mig ogsaa at bevise, at Mester Herman Barberer er Medvidere derudi.

M. Herman. Wer? Ich? See hvilke forbandede Mennesker det maa være! Ach! tro dem ikke Hr. Dommer. Jeg er en ærlig Mand, som har Navn for at være en affagt Fiende af saadant; thi jeg har med egen Haand sat Ild paa et Hus, som var mistænkt for Troldom, hvorvel Folkene, som bleve opbrændte, siden befandtes at være uskyldige; saa jeg omkom 6 uskyldige Mennesker paa engang, ja havde nær sat den hele Bye i Brand, af lutter Guds Nidkjærhed.

Leander. J maa stille Jer saa hellig an, som J vil, Mester Herman! saa skal jeg dog bevise Jer
det

det over med sige Omstændigheder, at J skal tilstaae det selv.

Dommeren. Ach! Himmel! hvor kan ikke Synden i en Hast tage overhaand. Jeg troer, at den hele Bye er befængt med Trolddom.

M. Herman. Ach! Hr. Dommer kan jo see, at han ikke siger saadant, uden for at bringe Andre udi Ulykke med sig.

Leander. Jeg begjærer ikke, at man skal agte mine Ord. Men jeg byder mig at tilvejebringe saadanne Vidnesbyrd, at al Verden skal bekjende, at J har været Medvider.

(M. Herman græder.)

Dommeren. Min gode Mester Herman! nu er det for silde at græde. Det skulde J have gjort tilforn.

M. Herman. Ach! ach! ich bin saa uschuldig als ein Schaaff.

Dommeren. Det gjør mig ondt for Jer smukke Kone og Børns Skyld. Det kan J dog forlade Jer til, at J ikke skal blive fordømt alene paa deres blotte Ord, med mindre J tilligemed blir lovlig overbevist.

Leander. Jeg skal bringe ham til at bekjende det selv.

Dommeren. Kan J ellers udlægge nogen anden?

Leander

Leander. Ja Hr. Dommer! jeg kan, naar jeg tænker mig om; jeg kan blandt andre bevise, at Skriveren i denne Ret har i et helt Aar været Medvider derudi.

Dommeren. Skriveren! nu kan jeg begribe, hvorfor Karlen frøb under Bordet. Det var mere af ond Samvittighed, end af Frygt for disse Troldmænd. Hvor blev han henbaaret?

En Betjent. Han blev ført i det næste Cabinet ved denne Sal.

Dommeren. Er han frisk igjen?

Betjenten. Ja! han sidder og spiller Dam med Dommerens Lakej.

Dommeren. Lad ham strax komme herind.

Skriveren trækkes ind og skriger himmelhøjt Ach, Hr. Dommer! jeg kan ikke forrette mit Embede, naar jeg er omringet af lutter Troldmænd. De have forheret mine Hænder, at jeg ikke kunde skrive et Ord.

Dommeren. Ach! Ach! hvilken hellig Mand! End om man kan overbevise Jer, at I er Medvider udi den sorte Konst.

Leander. Jeg vil underkaste mig tidobbelt Straf, dersom jeg ikke beviser, at han har hørt og seet os gjøre det, som vi beskyldes for, nogle Gange.

De to Comediantere. Vi erbynder os til at bevise det samme.

Dommeren. Sy skam Jer! der staaer I udi
en

en Maade! J bør lide dobbelt Straf, som en Ret-
tens Betjenter.

Skriveren. Nu er jeg 40 Aar gammel, men
har jeg i de 40 Aar seet nogen Nisse, eller Drage-
bukke, end siige en fuldkommen voksen Djevel, saa
vil jeg ønske, at jeg maa blive til en Djevel selv.

Dommeren. Nu faaer man at høre Sandhe-
den, naar Vidnesbyrdene komme for en Dag.

Skriveren. Hvad vil al Verdens Vidnesbyrd
siige, mon jeg ikke veed det selv bedst?

Leander. Jeg skal strax hjælpe Jer alle udaf
Drømmen. J hørte jo forgangen Aar spille en Tra-
gedie kaldet Polidorus.

Skriveren. Det er sandt.

Leander. Kan J erindre Jer, at ubt samme
Tragedie indfalder en Scene, hvori man maer
Fanden?

Skriveren. Jo jeg kan, og den Djevel hed
Mephistopheles, som man maenede. Men det var
kun et Spil.

Leander. Og det, som har forarsaget denne
store Marm, er ej heller andet. Sagen er denne:
Klokken 9 gik jeg i min Forstue, og læsede over paa
min Kasse af samme Tragedie, som skal spilles i
Morgen. Denne gode Mand, som her staaer, har
hørt derpaa, og bildet sig ind, at det var Alvor,
ført mig ud i Byen for Troldom, Historien er der-
paa

paa bleven forbedret, som gemenlig skeer, og kommen med Omstændigheder Dyrigheden for Dre, som skikkede Folk at gribe mig. Nu var just samme Tid en Bexel med Protest kommen tilbage for mig, hvorudover jeg hildte mig ind, at Arresten skulde være for den samme, og derfor altid saa vel da, som nu her for Retten, har tilstaaet, at jeg var skyldig, nemlig at betale Pengene, ikke udi Trolsdøm, hvorom jeg aldrig har drømt. Til Bevis paa dette, som jeg siger, leverer jeg her mit Papiir til den Person, som har beskyldt mig, at han kan see, om det ikke kommer overeens med det, han hørte.

Anklageren læser Skriftet, falder paa Knæ. Ach! Hr. Dommer! det er det selvsamme. Den Allarm, som er forarsaget, er ikke skeet af Ondskab, men af Bildfarelse, Personen er gandske uskyldig. Jeg beder ydmygt, at jeg maa slippe med en Afbigt.

Dommeren. Sid I faaer Skam med Jeres forbandede Relationer!

(Han gaar bort hængende med Hovedet.)

Femte Scene.

En af Comedianernes Moder. Leanders
Kjæreste. Tre Acteurer. Skriveren.

Moderen tar fat paa Skriveren. Ach Hr. Skriver! handle ikke saa haardt med min Søn.

Kjæresten rykker ham til en anden Side. Ach, Hr. Skriver! tael et godt Ord for min Kjæreste!

Skriveren. Ej, lad mig gaae i Fred!

Moderen. Ach Hr. Skriver! det er et ungt Menneske, som let kunde forsøres.

Kjæresten. Ach Hr. Skriver! tael et godt Ord for ham hos Dommeren.

Skriveren. Sid I faae en Ulykke, I maatte lade mig være i Ro.

Moderen. Ach Hr. Skriver! vt ere alle Mennesker.

Kjæresten. Ach Hr. Skriver! lad ham dog komme i det ringeste i christen Jord.

Skriveren. Lar I mig ikke gaae, skal jeg gjøre en Ulykke paa Jer.

Moderen. Ach Hr. Skriver! vi slipper Jer ikke, førend I lover at hjælpe os.

Skriveren. Hej! Gevalt!

(De falder begge paa Knae, og omfavne hans Ben med saadan Force, at han falder om, han rejser sig igjen, løber, og blir forfulgt af Fruentimmeret.)

Leander til Spectatores:

Nu Vantro, atter Dvertro

I Verden Uheld fører,

Religion og Landero

Som veresvis forstyrer;

Spør

Spør Noget, hvad som farligst er,
Og skader mest af begge,
Da svares kun, at hver især
Kan Verden ødelægge.

Den Forskjel mellem disse to,
Kast ellers lige, Lyder
Er, at den blinde Dvertro
End Synder kalder Dyder.

• Thi den af Mord, af Rov, af Brand,
Sig brystet, og tør mene,
At ved Misgjerninger den kan
Mest Himmelen fortjene.

 Over Hexeri eller blind Alarm.

Dette Stykke er det første af dem, som uden forhen at være ageret, blev indrykket i Udgaven fra 1731 i fem Tomer, og fortjener i høj Grad den Berømmelse, som Forfatteren selv i sin anden latinske Epistel tillægger dem samtlig, at det nemlig er filosofisk og moralsk, skjønt Titelen ikke synes at love andet end Spøg. Ogsaa har Holberg flere Steder omtalt dette Skuespil, ikke blot i sin 447 Epistel, hvor han nævner det mellem de Comedier uden Elskov, som han gjør sig en Ære af at være Opfinder af, eller i det mindste Fornyer af, hvis man nemlig vilde antage Grækerne, som hans Forgjængere, men og i sin 506 Epistel, hvor han anfører det mellem de af ham selv opfundne Charactercomedier, da det viser, at en ringe Ting kan sætte et helt Land i Bevægelse, og hvorledes en Løgn ved Tillæg kan forøges, to Materier, som han flere Steder, især i sin Peder Paars 1ste Bogs 4de Sang, og 2den Bogs 2den Sang med sin satyriske Wittighed har behandlet.

I førstnævnte af disse to Noter finde vi tillige Oplysningen, hvorfor Digteren har sat dette Skuespils Scene i Tisted, da nemlig heri henvises til den bekjendte ristedske Sag til Exempel, at, naar først Skræk er kommet i en By, synes alle Folk siden at see Spøgelse.

Da denne Begivenhed med Høje nu maa antages ikke at være saa bekjendt, som i Holbergs Tid, da sikkerlig endnu mange af de Paagjældende levede, vil det maaskee ikke være uvelkomment her i Northed at finde Noget derom. En Præst i Tisted, Mag. Oluf Bjørn, fandt nemlig for godt, for at hævne sig over en rig Borgersone der i Byen, der havde nægtet ham sin Datter, at faae hende udgivet for en Hex, og fik til den Ende først

først et fattigt enfoldigt og hysteriskt Fruentimmer ved Navn Maren Spillemands, og kort derpaa et ni Aars Pigebarn indbildte, at de vare besatte; dette greb snart videre om sig, saa at tolv Andre, Tid efter anden, meldte sig at være i samme Tilstand; med disse drev han, hjulpet af tvende Studenter, mangehaande Abespil; og Troen derpaa greb saa vidt om sig, at en fornem Mand der i Byen, som havde begaaet en Forsømmelse i sit Embede, paa de Besattes Udsigende, lod en Kone der i Egnen ved Navn Anne Christens i Skinderup, tiltale ved Retten, som den Her, der havde forgjort ham hans Sukommelse fra. Biskop Bircherod, som i Begyndelsen havde ladet sig blænde af Mag. Bjørn, tog nu selv derned, og erkjendte ved et Møde med adskillige af de Paa-gjældende, at det neppe kunde hænge rigtig sammen; og fik ogsaa ovenomtalt Maren Spillemands bragt med sig til Aalborg, hvor hun i Overværelse af Byens Geistlighed blev forhørt, og tilstod at hun var udlært til det hele Spil af Mester Bjørn. Han fik vel den anden Besatte til at erklære, at Djævelen havde selv lagt hende denne Tilstaaelse i Munden, og hende selv til at fragaae den igjen; ligesom han havde faaet Herredsfogden i Tye til at anlægge en Herexproces mod nogle, der af de Besatte vare angivne som Herer, og blandt andet domme et enfoldigt udlevet Fruentimmer til Baal og Brand; men denne Dom blev appelleret til Landstinget og casferet, og Dommeren straffet, og Hovedsagen blev indberettet til Kongen af Bispen, som udbad sig en Commission derover. Sagen blev sendt til det medicinske Facultets Erklæring, som erkjendte det Hele for et udstuderet Bedrageri; der blev nedsat en Commission, som fik Bedrageriet tilfulde oplyst, og dømte de Skyldige efter Omstændighederne; disse appellerede Dommen til Højeste Ret, men hvor Dommen imod dem blev skjærpet, og derimod Alt mortificeret, hvad paa de Besattes Angi-

ven:

vende ærlige Folk til uskyldte Wanrygte, nogensteds var tilført og protocolleret.

At denne Anecdote, i Forening med det bekjendte Kjøgehusfors, som ærlige Mester Johan Brunsmand saa ynkelligen havde beskrevet, maa have givet Holberg mangan Idee til dette Stykke, især da sikkerlig paa den Tid mange nu tabte Anecdoter i begge Anledninger have været i Folkemunde, kan neppe være nogen Tvivl undergivet; ogsaa har sikkerlig den af ham saa tit anførte Bekkers bezauberte Welt bidraget sin, Skjerv dertil. Doctormachinen der saa ypperlig er indbragt, og har givet ham Anledning til at faae Adskilligt sagt om Listerderne, som han vel vilde ønsket, Kjøbenhavnerne vilde taget for sig, er laant af det italienske Theater af Comedien la fille de bonfens; og til samme Theater har Holberg selv henvist os; om Doctor Valoardo; men den forbandede sæle Tragedie om Polidorus kom man uden Tvivl til at søge Oplysning om fra det von Quotenske Theater.

I øvrigt har Holberg her efter Sædvane nyttet Lejligheden til at lade Comediens og sin egen personlige Sag tale i fjerde Act imod adskillige af deres Avindsmænd, blandt hvilke det dog havde været at ønske, han ikke personlig havde indført den arme von Quoten.

Blandt Holbergs meget yndede Stykker synes dette, naagtet dets mange i højeste Grad moersomme Scener særdeles i anden og tredie Act ingensinde at have været. Efter den altsige Fortegnelse er det i Magistratsbestyrelsens 21 Aar kun opført 9 Gange; i Dramatisk Journals Tid kom det ikke paa Theatret. I senere Tider har Under tegnede adskillige Gange seet det spilles med Bifald; dog har han Feje at troe, at det maa skee torde være heldigere paa Provincialtheatre, end paa Hovedstadens.

K. K.

Ind=

I n d h o l d.

	(Side.
Om Holbergs Skuespil af Hr. Justitsraad Pram	V.
Kilderejsen	I.
Over Kilderejsen	46.
Melampe	49.
Over Melampe	137.
Uden Hoved og Hale	141.
Over Uden Hoved og Hale	231.
Henrich og Pernille	235.
Over Henrich og Pernille	314.
Diderik Menschenschreck	317.
Over Diderik Menschenschreck	364.
Hexeri eller blind Allarm	369.
Over Hexeri eller blind Allarm	468.

